

Carlos Castaneda

CĂLĂTORIE LA IXTLAN

RAO International Publishing Company S.A.
P.O. Box 37-198 București, ROMÂNIA

CARLOS CASTANEDA
Journey to Ixtlan

Traducere din limba engleză
GABRIEL FLORENTIN POPA

Ediția I

Coperta
DONE STAN

Tiparul executat de
ELSNERDRUCK
Berlin, Germania

August 1995

ISBN 973-576-005-3

CUPRINS

PARTEA A DOUA: CĂLĂTORIE LA IXTLAN

INTRODUCERE

Sîmbătă, 22 mai 1971, am plecat la Sonora, în Mexic, să mă întîlnesc cu don Juan Matus, un vrăjitor indian Yaqui, pe care îl cunoşteam din 1961. Mi-am spus că vizita din ziua aceea nu avea să se deosebească în vreun fel de nenumăratele dăţi în care mă dusesem să-l văd în cei zece ani de cînd îi eram ucenic. Evenimentele care au avut loc în acea zi şi în cele următoare au fost totuşi importante pentru mine. Ucenicia mea a luat sfîrşit cu acea ocazie. Nu a fost vorba de o retragere arbitrară din partea mea, ci de o încheiere hotărîtă cu bună ştiinţă.

Am prezentat deja experienţa uceniciei mele în două lucrări precedente : *Învăţăturile lui don Juan* şi *Cealaltă realitate.*

Ideea de bază în ambele cărţi era aceea că în deprinderea tainelor vrăjitoriei elementele-cheie sînt stările de realitate neobişnuită produse prin ingestia unor plante psihotrope.

În această privinţă, don Juan era un expert în utilizarea a trei asemenea plante : *Datura inoxia,* îndeobşte cunoscută sub denumirea de buruiana jimpson, *Lophorphora williamsii* cunoscută ca peiotă, şi o ciupercă halucinogenă din specia *Psilocybe.*

Modul în care am perceput lumea ca efect al acestor plante psihotrope a fost atît de ciudat şi de impresionant, încît m-am văzut nevoit să presupun că aceste stări reprezintă singura cale de comunicare şi învăţare a lucrurilor pe care încerca să mi le spună.

Această presupunere era greșită.

Pentru a evita orice neînțelegeri în privința lucrului meu cu don Juan, aș dori ca, în acest stadiu, să lămuresc următoarele chestiuni.

Pînă acum nu am încercat, în vreun fel sau altul, să-l plasez pe don Juan într-un context cultural. Faptul că el se consideră un indian Yaqui nu înseamnă că știința sa în materie de vrăjitorie este cunoscută sau practicată de indienii Yaqui în general.

Toate conversațiile avute cu don Juan pe timpul uceniciei mele au fost purtate în limba spaniolă, iar faptul că am reușit să obțin explicații cuprinzătoare în legătură cu sistemul lui filozofic se datorează în exclusivitate modului perfect în care stăpînește această limbă.

Am păstrat obiceiul de a mă referi la acest sistem folosind termenul de vrăjitorie și la don Juan folosindu-l pe acela de vrăjitor, deoarece este vorba de termeni pe care îi folosea el.

Întrucît am fost în măsură să notez cea mai mare parte a celor spuse la începutul uceniciei și toate conversațiile din fazele ulterioare, am adunat o cantitate voluminoasă de notițe. Pentru a le da o formă ușor de citit, păstrînd totuși caracterul uimitor de unitar al învățăturilor lui don Juan, am fost nevoit să le redactez, dar ceea ce am eliminat este, după părerea mea, lipsit de importanță pentru ideile pe care doresc să le subliniez.

În cazul muncii mele cu don Juan mi-am limitat eforturile doar la a-l considera drept vrăjitor și la a obține acces la cunoștințele sale.

În scopul prezentării punctului meu de vedere, trebuie să explic întîi condiția de bază a vrăjitoriei, așa cum mi-a prezentat-o don Juan. El spunea că pentru un vrăjitor lumea de zi cu zi nu e reală, așa cum credem noi că este. Pentru un vrăjitor, realitatea, sau lumea pe care o cunoaștem e doar o descriere.

În vederea validării acestei premise, don Juan și-a concentrat toate eforturile pentru a mă conduce la o convingere clară că ceea ce am în minte ca lume este mai degrabă o descriere a lumii, o descriere ce mi-a fost insuflată din momentul nașterii.

Spunea că oricine vine în contact cu un copil e un profesor care îi descrie acestuia continuu lumea, pînă în momentul în care copilul e capabil să o perceapă așa cum îi este descrisă. După don Juan, nu reținem acest moment uimitor, deoarece nici unul dintre noi n-ar putea avea un punct de referință pentru a face vreo comparație. Totuși, din acel moment, copilul e un „membru". El cunoaște descrierea lumii, iar apartenența sa devine deplină, bănuiesc, în momentul în care e capabil să-și traducă toate interpretările perceptuale proprii pe care, conform descrierii, le validează.

Deci, pentru don Juan, realitatea vieții noastre normale constă dintr-un nesfîrșit șir de interpretări perceptuale, pe care noi, indivizii care ținem de un grup specific, am învățat să le facem în comun.

Ideea că interpretările perceptuale care formează lumea constituie un flux este conformă cu faptul că ele se succed în mod neîntrerupt și sînt rareori puse sub semnul întrebării. De fapt, realitatea lumii pe care o cunoaștem e considerată atît de evidentă, încît premisa de bază a vrăjitoriei, potrivit căreia realitatea noastră e doar una formată din multe descrieri, poate fi considerată cu greu drept o presupunere serioasă.

Din fericire, în cazul uceniciei mele, don Juan nu-și punea problema dacă eu voi lua sau nu propunerea sa în serios, continuînd să-și elucideze problemele în pofida opoziției mele, a neîncrederii mele și a eșecului meu de a înțelege ceea ce spunea el. De aceea, ca profesor în vrăjitorie, don Juan s-a străduit să-mi descrie lumea din prima clipă în care ne-am întîlnit. Dificultatea în a-i accepta conceptele și metodele decurgea din faptul că unitățile

descrierii sale mi-erau străine, fiind incompatibile cu ale mele.

Controversa sa consta în faptul că el mă învăța cum „să văd", acțiune opusă noțiunii de „a privi" și că „oprirea lumii" era primul pas care ducea la „vedere".

Ani întregi am tratat ideea „opririi lumii" drept o simplă metaforă. Abia spre sfîrșitul uceniciei mele, în timpul unei conversații inițiatice, au început să se clarifice scopul și importanța acestei idei, ca fiind una din afirmațiile principale ale cunoștințelor lui don Juan.

Eu și don Juan am discutat despre lucruri diferite într-o manieră relaxată. I-am povestit despre un prieten al meu și dilema acestuia cu copilul său de nouă ani. Copilul, care trăise la mama sa în ultimii patru ani, stătea acum cu prietenul meu, care-și punea problema ce să facă cu el. Prietenul meu spunea că la școală copilul era slab, nu se putea concentra și nu îl interesa nimic. Avea o comportare ciudată și obișnuia să fugă de acasă.

— Prietenul tău are într-adevăr o problemă, a spus don Juan rîzînd.

Voiam să continuu să-i spun despre toate lucrurile „teribile" pe care le făcea copilul, dar el m-a întrerupt.

— Nu mai trebuie să-mi spui nimic despre băiețelul acela. Nici tu, nici eu nu mai trebuie să-i urmărim acțiunile în gîndurile noastre în nici un fel.

Vorbea sec, cu tonul ferm, dar a zîmbit apoi.

— Ce poate face prietenul meu ?

— Cel mai rău lucru pe care-l poate face e să-l pună pe copil să fie de acord cu el.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că acel copil nu trebuie lovit, sau speriat de tatăl său, cînd nu se poartă cum vrea el.

— Dar cum îl poate învăța ceva, dacă nu îl interesează nimic ?

— Prietenul tău ar trebui să lase pe altcineva să bată copilul.

— Nu poate lăsa pe altcineva să se atingă de micuț! am spus eu surprins de sugestia sa.

Pe don Juan părea să-l fi bucurat reacția mea și a rîs.

— Prietenul tău nu e luptător. Dacă ar fi fost, ar fi știut că cel mai rău lucru pe care îl poate face cineva e să se confrunte cu ființele umane într-un mod nepoliticos.

— Ce ar face un luptător, don Juan ?

— Luptătorul procedează strategic.

— Tot nu înțeleg ce vrei să spui.

— Vreau să spun că, dacă prietenul tău ar fi fost un luptător, și-ar fi ajutat copilul să „oprească lumea".

— Cum poate face asta ?

— Ar avea nevoie de putere personală. Ar trebui să fie un vrăjitor.

— Da, dar nu este.

— În acest caz, trebuie să folosească procedee obișnuite pentru a-și ajuta fiul să-și schimbe ideea despre lume. Nu e „oprirea lumii", dar acționează în același mod.

L-am rugat să-și explice afirmațiile.

— În locul lui, aș începe prin a angaja pe cineva să-l bată pe copil. Aș angaja pe cel mai urît om pe care l-aș găsi.

— Să sperie un copil ?

— Nu doar să sperie un copil. Micuțul trebuie să fie „oprit", dar, dacă e bătut de tatăl lui, nu va reuși. Dacă vrei să „oprești" pe cineva, trebuie să rămîi în afara cercului care-l presează. Astfel poți direcționa presiunea.

Ideea era uimitoare, dar cumva îmi plăcea.

Don Juan își ținea bărbia în palma stîngă. Brațul stîng îi stătea lîngă piept, pe o cutie de lemn ce servea drept o masă scundă. Ochii erau închiși, dar pupilele i se mișcau. Am simțit că mă privea printre genele închise. Gîndul m-a speriat.

— Spune-mi mai mult despre ce trebuie să facă prietenul meu cu băiatul.

— Spune-i să meargă și să aleagă foarte atent un tip urît. Spune-i să aleagă unul tînăr. Unul care mai are putere în el.

Don Juan a descris apoi o strategie ciudată. Trebuia să îl instruiesc pe prietenul meu să-l pună pe tip să-l urmărească unde se duce cu copilul. Omul va trebui ca la un semn prestabilit, cînd copilul se poartă necuviincios, să sară dintr-un tufiș, să ia copilul și să-l bată bine. După ce omul îl sperie, prietenul tău trebuie să-l ajute pe băiat să-și revină, în orice mod poate. Dacă va urma această procedură de trei-patru ori, te asigur că acel copil se va simți altfel și se va comporta diferit. Își va schimba ideea despre lume.

— Dar dacă frica îl rănește ?

— Frica nu rănește pe nimeni, niciodată. Ceea ce rănește spiritul e să ai pe cineva mereu în spatele tău, să te bată, spunîndu-ți ce să faci și ce să nu faci. Cînd băiatul se va fi redresat, spune-i prietenului să mai facă un ultim lucru pentru el. Trebuie să găsească un copil mort, poate la spital, sau la cabinetul vreunui doctor. Trebuie să-și ia copilul acolo și să-i arate băiatul mort. Trebuie să-l lase pe copil să atingă corpul cu mîna stîngă în orice loc, în afară de burta cadavrului. După ce băiatul face asta el va fi schimbat. Lumea nu va mai fi aceeași pentru el.

Mi-am dat seama atunci că, de-a lungul anilor, don Juan mi-a aplicat același tratament, deși pe o scară diferită, tactici identice cu cele sugerate pentru prietenul meu. L-am întrebat despre asta. El a spus că a încercat mereu să mă învețe cum să „opresc lumea".

— Încă nu ai reușit, a spus el zîmbind. Se pare că nu funcționează nimic, pentru că ești prea încăpățînat. Dacă ai fi fost totuși mai puțin încăpățînat, de acum probabil că ai fi reușit să „oprești lumea" cu oricare din tehnicile pe care ți le-am destăinuit.

— Ce tehnici, don Juan ?

— Tot ce ți-am spus era tehnică de „oprit lumea".

După cîteva luni de la această conversaţie, don Juan a reuşit să realizeze ceea ce urmărea, să mă înveţe să „opresc lumea".

Evenimentul monumental din viaţa mea m-a determinat să reexaminez în detaliu munca mea de zece ani. Am înţeles că ideea iniţială despre rolul plantelor psihotrope era eronată. Ele nu erau o condiţie esenţială pentru descrierea lumii vrăjitorilor, ci numai un ajutor pentru cimentarea părţilor descrierii pe care eram incapabil să le percep altfel. Insistenţa mea de a mă agăţa de versiunea standard a realităţii mă făcea surd şi orb la cerinţele lui don Juan. De aceea, doar lipsa mea de sensibilitate era cea care era îngrijorată de folosirea lor.

Revăzîndu-mi toate notiţele, mi-am dat seama că don Juan mi-a dat cea mai mare parte a noii descrieri, chiar de la începutul asocierii noastre, prin ceea ce el numea „tehnici pentru oprirea lumii". În lucrările mele de atunci nu am inclus acele părţi ale notiţelor, pentru că nu aveau legătură cu folosirea plantelor psihotrope. Aşa că acum le-am restabilit pe drept, în ideea învăţăturilor lui don Juan şi le-am expus în primele şaptesprezece capitole ale acestei cărţi. Ultimele trei capitole se referă la evenimentele care au culminat cu faptul că am reuşit să „opresc lumea".

Rezumînd, pot spune că, atunci cînd mi-am început ucenicia, acolo era o altă realitate, ca să spun aşa, era o descriere magică a lumii, despre care nu ştiam.

Don Juan, ca vrăjitor şi profesor, m-a învăţat această descriere. De aceea, ucenicia mea de zece ani a constat în conştientizarea acestei realităţi necunoscute, prin dezvoltarea descrierii ei, adăugînd, în mod treptat, părţi din ce în ce mai complexe, pe măsură ce înaintam în cunoaştere.

Terminarea uceniciei însemna că am învăţat o nouă descriere a lumii, într-o manieră autentică şi convingătoare, devenind astfel capabil să obţin un nou mod de a

percepe lumea, care se potrivea cu descrierea cea nouă. Cu alte cuvinte, obținusem calitatea de membru.

Don Juan a declarat că, pentru a reuși să „văd“, trebuie să „opresc lumea“. A „opri lumea“ era într-adevăr o transformare specifică a anumitor stări de conștiință în care realitatea de zi cu zi e alterată, deoarece fluxul interpretării, care de obicei curge neîntrerupt, a fost oprit de un tip de circumstanțe străine acestui flux. În cazul meu, setul de circumstanțe străine de fluxul normal al interpretării mele era descrierea magică a lumii. Condiția lui don Juan pentru „oprirea lumii“ era că trebuie să fii convins ; cu alte cuvinte, trebuie să înveți noua descriere într-un sens total, în scopul de a o compara cu cea veche, iar în acest fel să spargi certitudinea dogmatică, pe care o împărțim cu toții, că validitatea percepțiilor noastre, sau realitatea lumii în percepția noastră, nu poate fi pusă la îndoială.

După „oprirea lumii“, următorul pas era acela de „a vedea“. Prin asta, don Juan înțelegea ceea ce mi-ar plăcea să definesc drept „răspunsul la solicitările perceptuale ale unei lumi din afara descrierii pe care am învățat s-o cunoaștem ca realitate“.

Credința mea e că toți pașii aceștia pot fi înțeleși doar în termenii descrierii căreia îi aparțin ; și deoarece era o descriere pe care el a intenționat să mi-o ofere de la început, atunci trebuie să permit învățăturilor lui să constituie singura sursă de pătrundere în ea. De aceea, voi lăsa cuvintele lui don Juan să vorbească ele însele.

C. C.
1972

PARTEA ÎNTÎI

„OPRIREA LUMII“

1. Reconfirmări de la lumea din jurul nostru

— Înțeleg că știți multe despre plante, domnule, i-am spus bătrînului indian din fața mea.

Un prieten de-al meu ne înlesnise întîlnirea, apoi a părăsit încăperea. Ne-am prezentat unul altuia și bătrînul s-a recomandat cu numele de Juan Matus.

— Ți-a spus asta prietenul tău ? a întrebat el în treacăt.

— Da, el mi-a spus.

— Culeg plante, sau mai degrabă le las pe ele să mă culeagă, a spus el încet.

Ne aflam în sala de așteptare a unei stații de autobuz din Arizona. L-am întrebat în spaniolă dacă mă va lăsa să-l chestionez. Am spus :

— Mi-ar permite domnul *(caballero)* să-i pun cîteva întrebări ?

Caballero, cuvînt derivat de la cuvîntul *caballo* (cal) însemna la origine cavaler, sau nobil călare.

M-a privit curios.

— Sînt un cavaler fără cal, a spus el zîmbind, apoi a adăugat :

— Ți-am spus că numele meu e Juan Matus.

Mi-a plăcut zîmbetul lui. M-am gîndit că trebuia să fie o persoană care putea aprecia sinceritatea și m-am decis să-l abordez direct cu o cerere.

I-am spus că eram interesat să culeg și să studiez plantele medicinale și, mai ales, să aflu despre cactusul halucinogen peiota, pe care l-am studiat la Universitate, la Los Angeles.

Credeam că mă prezentasem ca o persoană foarte serioasă. Eram mulțumit și credeam că cele spuse erau destul de plauzibile.

Bătrînul și-a înclinat încet capul, iar eu, încurajat de tăcerea sa, am adăugat că va fi profitabil pentru amîndoi să discutăm despre peiotă.

În acel moment și-a ridicat capul și m-a privit în ochi. A fost o privire formidabilă. Totuși, nu era amenințătoare sau rea în vreun fel. Era o privire care mă străpungea. Am rămas cu gura căscată și, brusc, nu am mai putut continua să vorbesc despre mine. Întîlnirea noastră s-a terminat în felul acesta. Totuși, îmi rămăsese o fărîmă de speranță. El mi-a spus că poate o să-i fac cîndva o vizită.

Ar fi fost dificil să-mi dau seama de impactul privirii lui don Juan, dacă experiența mea de pînă atunci nu m-ar fi ajutat să decelez unicitatea acelui eveniment. Cînd am început să studiez antropologia, și astfel l-a întîlnit pe don Juan, eram deja expert în „a mă descurca". Îmi părăsisem căminul cu ani de zile înainte, iar asta însemna, după mine, că eram capabil să mă descurc. De cîte ori eram respins, puteam să mă folosesc de lingușire sau, pentru a obține concesii, de argumente, ori mă supăram ; dacă nu reușeam nimic, mă văitam și mă plîngeam ; cu alte cuvinte, știam că puteam face totdeauna ceva în funcție de

circumstanțe, dar niciodată nici o ființă umană nu-mi oprise elanul atît de prompt și de definitiv cum a reușit s-o facă don Juan în acea după-amiază. Dar nu era vorba doar de a fi redus la tăcere; uneori, nu eram în stare să-i dau o replică oponentului, pentru că mă oprea respectul față de el, totuși supărarea sau frustrarea mea își găseau exprimarea în gînduri. Privirea lui don Juan m-a năucit într-o asemenea măsură, încît nu mai puteam gîndi coerent.

Am devenit extrem de intrigat de acea privire ciudată și m-am decis să-l caut.

După acea primă întîlnire, m-am pregătit timp de șase luni citind despre folosirea peiotei la indienii americani, în special despre cultul peiotei la indienii din cîmpii. Am studiat fiecare lucrare existentă, iar cînd am simțit că eram pregătit, m-am întors în Arizona.

Sîmbătă, 17 decembrie 1960

I-am găsit casa după îndelungate căutări printre indienii din zonă. Era după-amiaza tîrziu cînd am sosit și am parcat în fața casei. L-am văzut stînd pe o strachină pentru lapte. Părea că m-a recunoscut și m-a salutat la coborîrea din mașină.

Cîtva timp am schimbat cuvinte de curtoazie, apoi i-am mărturisit pe șleau că fusesem destul de incorect cu el la prima întîlnire. M-am lăudat că știam multe despre peiotă, în realitate nu știam nimic despre ea. El m-a privit. Ochii săi erau buni.

I-am povestit că de șase luni tot citeam ca să mă pregătesc pentru întîlnirea noastră și de data asta știam foarte multe despre peiotă.

A rîs. Evident, trebuie să i se fi părut ceva amuzant în afirmația mea. Rîdea și m-am simțit puțin dezorientat și ofensat.

El și-a dat seama de situația mea și m-a asigurat că, deși avusesem intenții bune, în realitate nu există nici un mod de a mă pregăti pentru întîlnirea noastră.

Mă gîndeam dacă nu ar fi trebuit să-l întreb dacă în afirmația sa era și vreun sens ascuns, dar nu am făcut-o; totuși, el părea să-și fi dat seama de sentimentele mele și a început să-mi explice la ce se referise. Mi-a spus că strădaniile mele îi aminteau de o poveste despre un popor pe care un anumit rege îl persecuta, ucigîndu-și supușii. În poveste, a continuat el, cei persecutați nu se deosebeau de cei care îi persecutau decît prin faptul că ei insistau să pronunțe anumite cuvinte într-un fel specific, propriu numai lor; proba se afla, desigur, în parolă. Regele a postat blocaje pe drumuri în locurile obligatorii de trecere, unde o persoană oficială îi cerea fiecărui trecător să pronunțe un cuvînt-cheie. Cei care pronunțau la fel ca regele trăiau, iar cei care nu reușeau erau imediat executați. Miezul poveștii era că un tînăr s-a decis să se pregătească pentru a trece de barieră învățînd să pronunțe cuvîntul test exact așa cum o făcea regele.

Don Juan a spus, adresîndu-mi un zîmbet larg, că tînărului i-au trebuit „șase luni" ca să reușească. Apoi a venit ziua marelui test; tînărul s-a apropiat foarte sigur de barieră și a așteptat ca oficialul să-i pună întrebarea.

Ajuns aici, don Juan și-a oprit foarte teatral povestea și m-a privit. Pauza lui era foarte studiată și mi se părea cam învechită, dar am intrat în joc. Auzisem de subiectul povestirii mai demult. Avea legătură cu evreii din Germania, care puteau fi depistați după felul în care pronunțau

anumite cuvinte. Știam de asemenea și ideea finală: tînărul era prins pentru că persoana oficială uitase cuvîntul-cheie și îl pusese să pronunțe alt cuvînt, care era foarte apropiat, dar pe care tînărul nu învățase să-l spună corect.

Don Juan părea că așteaptă să întreb ce a urmat, așa că am făcut-o.

— Ce i s-a întîmplat ? am întrebat, încercînd să par naiv și interesat de poveste.

— Tînărul, care era destul de viclean, și-a dat seama că persoana a uitat cuvîntul și înainte ca acesta să-i fi putut spune ceva a mărturisit că s-a pregătit șase luni.

A făcut o altă pauză și m-a privit cu o strălucire ștrengară în ochi. De data asta reușise să-mi clatine siguranța. Confesiunea tînărului era un element nou și nu mai știam cum se termină povestea.

— Ei, ce s-a întîmplat ? am întrebat, interesat cu adevărat.

— Tînărul a fost ucis imediat, bineînțeles, a spus el și a izbucnit în rîs.

Mi-a plăcut foarte mult modul în care mi-a trezit interesul, mai ales felul în care a făcut legătura cu cazul pe care-l cunoșteam. De fapt, părea că a făcut-o să mi se potrivească. El rîdea de mine într-o manieră foarte subtilă și artistică. Am rîs și eu cu el.

I-am povestit apoi că, indiferent de cît de stupid păream, eu m-am interesat cu adevărat de plante.

— Îmi place să mă plimb foarte mult, a spus el.

M-am gîndit că a schimbat deliberat subiectul conversației, pentru a nu-mi răspunde. Nu am vrut să-l supăr cu insistența mea.

M-a întrebat dacă vreau să mă plimb cu el puțin prin deșert. I-am răspuns că mi-ar face mare plăcere.

— Ăsta nu e picnic, a spus el pe un ton de avertizare.

I-am spus că voiam foarte serios să lucrez cu el. I-am povestit că aveam nevoie de informații, de orice fel de informație despre folosirea plantelor medicinale, și că voiam să-i plătesc pentru timpul și efortul său.

— O să lucrezi pentru mine. Și te voi plăti.

— Cît de mult o să-mi dai ?

Am sesizat o notă de lăcomie în vocea lui.

— Cît crezi că e potrivit.

— Plătește-mă pentru timpul meu... cu timpul tău.

M-am gîndit că era un tip foarte special. Am recunoscut că nu înțelegeam ce dorea. Mi-a replicat că nu era nimic de spus despre plante, de aceea ar fi imposibil să-mi ia banii.

M-a privit stăruitor.

— Ce faci în buzunar ? m-a întrebat încruntat. Te joci cu cureaua ?

Se referea la obiceiul meu de a lua notițe pe un carnețel, în buzunarele enorme ale hanoracului.

Cînd i-am spus ce făceam, a început să rîdă cu poftă.

I-am spus că nu voiam să-l deranjez scriind în fața lui.

— Dacă vrei să scrii, scrie, a spus. Nu mă deranjează.

Ne-am plimbat prin deșertul pustiu pînă la lăsarea serii. Nu mi-a arătat nici o plantă și nici n-a vorbit de ele. Ne-am oprit o clipă să ne odihnim lîngă niște tufișuri mari.

— Plantele sînt niște lucruri foarte speciale, a spus fără să mă privească. Ele trăiesc și au sentimente.

Chiar în acel moment în care a făcut afirmația, o pală puternică de vînt a făcut să tremure tufișurile pustii din jur. Ele au produs un zgomot rapid.

— Ai auzit asta ? m-a întrebat punîndu-și mîna dreaptă la ureche ca să-și îmbunătățească auzul. Frunzele și vîntul sînt de acord cu mine.

Am rîs. Prietenul care ne făcuse legătura mă avertizase că bătrînul era foarte excentric. M-am gîndit că „înțelegerea cu frunzele" era una din excentricitățile sale.

Ne-am mai plimbat puțin, dar el tot nu mi-a arătat vreo plantă și nici nu a cules vreuna. Se prelingea pur și simplu printre tufișuri și le atingea cu blîndețe. Apoi s-a oprit și s-a așezat pe o piatră să se odihnească și să privească în jur.

Am insistat să vorbim. I-am spus iar că voiam foarte mult să învăț despre plante, în special despre peiotă. L-am rugat să-mi furnizeze informații în schimbul unei recompense financiare.

— Nu trebuie să mă plătești, a spus. Poți să mă întrebi ce vrei. O să-ți spun ceea ce știu, apoi o să te învăț ce să faci.

M-a întrebat dacă sînt de acord. Eram încîntat. Apoi a adăugat enigmatic :

— Probabil că nu e nimic de învățat despre plante pentru că nu e nimic de spus despre ele.

Nu am înțeles ce voia să spună, sau ce înțelegea prin asta.

— Ce ai spus ?

A repetat afirmația de trei ori și apoi întreaga zonă a fost inundată de zgomotul unui avion militar care zbura la joasă înălțime.

— Privește ! Lumea e de acord cu mine, a spus el punîndu-și mîna stîngă la ureche.

Îl găseam foarte amuzant. Rîsul său era contagios.

— Ești din Arizona, don Juan ? am întrebat, într-un efort de a menține conversația în jurul ideii că el îmi va fi furnizor de informații.

M-a privit și a dat din cap afirmativ. Ochii săi păreau obosiți. Îi vedeam albul din jurul pupilelor.

— Te-ai născut în localitatea asta ?

A dat iar din cap fără să-mi răspundă. Părea să fie un gest afirmativ, dar părea de asemenea și ticul unei persoane cu gîndul aiurea.

— Dar tu de unde ești ? a întrebat el.

— Vin din America de Sud.

— E un spațiu vast. Vii de peste tot ?

Ochii săi mă pătrundeau din nou cînd mă privea.

Am început să-i explic circumstanțele nașterii mele, dar el m-a întrerupt.

— Ne asemănăm. Eu locuiesc aici, dar în realitate sînt un indian Yaqui din Sonora.

— Nu mai spune ! Eu vin din...

Nu m-a lăsat să continuu.

— Știu, știu a spus el. Ești cine ești, de unde ești, așa cum eu sînt un indian Yaqui din Sonora.

Ochii săi erau foarte strălucitori, iar rîsul său era ciudat de schimbător. Mă făcea să simt că m-a prins cu o minciună. Aveam o senzație ciudată de vinovăție. Aveam sentimentul că el știa ceva ce eu nu știam, sau nu voiam să-i spun.

Jena mea s-a amplificat. Probabil că a remarcat-o, fiindcă s-a ridicat și m-a întrebat dacă voiam să mănînc la un restaurant în oraș.

Mergînd înapoi spre casă și apoi conducînd spre oraș, m-am simțit mai bine, dar nu eram tocmai relaxat. Mă simțeam amenințat cumva, deși nu puteam găsi motivul.

Am vrut să-i cumpăr o bere la restaurant. A spus că nu bea niciodată, nici chiar bere. Am rîs în gîndul meu. Nu-l credeam ; prietenul meu îmi spusese că „bătrînul nu era aproape niciodată în toate mințile“. Efectiv nu mă deranja că mă mințea în legătură cu băutura. Îmi plăcea de el ; era ceva foarte liniștitor în persoana sa.

Probabil că mi se citea îndoiala pe față, pentru că el a început să-mi explice că obișnuia să bea în tinerețe, dar într-o zi pur și simplu a renunțat.

— Oamenii își dau greu seama că ne putem lepăda de orice în viață, oricînd, uite așa, spuse el și își pocni degetele.

— Crezi că poți renunța la fumat, sau băutură atît de ușor ?

— Bineînțeles ! a spus cu multă convingere. Fumatul și băutura nu reprezintă nimic. Nimic, atît timp cît vrem să renunțăm la ele.

Exact în acel moment apa care fierbea în cafetieră a scos un sunet îngîmfat, mîndru, puternic.

— Ai auzit ? a exclamat don Juan cu o strălucire în ochi. Apa care fierbe e de acord cu mine.

A adăugat după o pauză :

— Un om poate primi confirmări de la orice din jurul său.

Exact în acel moment, cafetiera a scos un sunet gîlgîitor, cu adevărat obscen.

El a privit la aparat și a spus calm :

— Mulțumesc.

A dat din cap și apoi a izbucnit într-un rîs clocotitor.

Eram luat prin surprindere. Rîsul său era un pic cam zgomotos, dar eram extrem de amuzat de el.

Atunci s-a terminat prima mea ședință cu furnizorul meu de informații. Și-a luat la revedere la ușa restaurantului. I-am spus că trebuia să-mi vizitez niște prieteni și aș vrea să-l văd iar la sfîrșitul săptămînii următoare.

— Cînd o să fii acasă ?

El m-a privit scrutător.

— Oricînd vei veni.

— Nu știu exact cînd voi veni.

— Vino liniștit și nu-ți fă probleme.

— Dar dacă nu ești acasă ?

— O să fiu acolo, a spus zîmbind și a plecat.

Am alergat după el și l-am întrebat dacă puteam să-mi aduc aparatul de fotografiat ca să-i fac cîteva poze, lui și casei sale.

— Asta nu se poate, a spus încruntîndu-se.

— Dar un casetofon ? Te-ar deranja ?

— Nici asta nu se poate.

M-am supărat și am început să mă agit. Am spus că nu vedeam nici un motiv logic în refuzul său.

Don Juan a dat din cap negativ.

— Las-o baltă, a spus el scurt. Iar dacă vrei totuși să mă vezi, nu mai vorbi de asta.

Am mai făcut o ultimă încercare. I-am spus că pozele și înregistrările erau indispensabile muncii mele. El mi-a replicat că un singur lucru e indispensabil pentru tot ceea ce facem, și anume „spiritul".

— Nu poți face nimic fără spirit, a spus. Iar tu nu-l ai. Îngrijorează-te de asta și nu din cauza pozelor.

— Ce vrei să... ?

M-a întrerupt cu o mișcare a mîinii și s-a dat cîțiva pași înapoi.

— Ai grijă să te întorci, a spus el încetișor și mi-a fluturat mîna în semn de rămas bun.

2. Ștergerea istoriei personale

Joi, 22 decembrie 1960

Don Juan stătea pe podea, lîngă ușa casei sale, cu spatele sprijinit de perete. A întors o strachină de lemn pentru lapte și m-a rugat să mă așez și să mă simt ca acasă. I-am oferit cîteva țigări. Adusesem un cartuș. El a spus că nu fumează, dar a acceptat cadoul. Am discutat despre frigul nopților din deșert și am atins și alte subiecte obișnuite de conversație.

L-am întrebat dacă îi stricam tabieturile. El m-a privit cu un fel de încruntare și a spus că nu avea așa ceva și că puteam să stau cu el toată după-amiaza, dacă voiam.

Pregătisem cîteva fișe genealogice și de înrudiri și voiam să le completez cu ajutorul său. De asemenea, am selectat din literatura etnografică o listă lungă de culturi ce aparțineau indienilor din zonă. Voiam să le trec în revistă cu el și să marchez pe lista mea toate elementele care îi erau familiare.

Am început cu fișele rudelor.

— Cum îi spuneai tatălui tău ? am întrebat.

— Îi spuneam Tată, a zis el cu o față serioasă.

M-am simțit puțin enervat, dar am continuat, în ideea că el nu a înțeles.

I-am arătat fișa și i-am explicat că un spațiu era pentru tată și celălalt pentru mamă. I-am dat ca exemplu cuvintele diferite folosite în engleză și spaniolă pentru mamă și tată.

M-am gîndit că probabil trebuia să încep întîi cu mama.

— Cum îi spuneai mamei tale ?

— Îi spuneam Mamă, a replicat el, pe un ton naiv.

— Vreau să spun, ce alte cuvinte foloseai ca să-i chemi pe părinți. Cum îi strigai ? am spus, încercînd să fiu politicos și răbdător.

El s-a scărpinat în cap și m-a privit cu o expresie tîmpă.

— Drace ! a spus. M-ai prins. Stai să mă gîndesc.

După un moment de ezitare, păru să-și amintească ceva și m-am pregătit să scriu.

— Ei bine, a spus el, ca și cum s-ar fi gîndit cu seriozitate, cum altfel să-i fi strigat ? Le spuneam Hei, hei Tată ! Hei, hei Mamă !

Am rîs împotriva dorinței mele. Exprimarea folosită era caraghioasă și în acel moment nu știam dacă era un tip absurd care mă lua peste picior, sau dacă era într-adevăr un om simplu. Recurgînd la toată răbdarea pe care o aveam, i-am explicat că întrebările pe care i le pusesem erau foarte serioase și că pentru munca mea era foarte important să găsesc formule potrivite. Am încercat să-l fac să înțeleagă ideea genealogiei și a istoriei personale a cuiva.

— Care erau numele tatălui și mamei tale ?

El m-a privit cu niște ochi limpezi și buni.

— Nu-ți pierde timpul cu prostiile astea, a spus el liniștit, dar cu o forță neașteptată.

Nu știam ce să spun ; era ca și cum altcineva ar fi rostit cuvintele astea. Doar cu o clipă mai devreme era un indian stupid care se scărpina în cap, apoi, brusc schimbase rolurile ; eu eram cel stupid, iar el se uita la mine cu o privire indescriptibilă, care nu era nici arogantă sau sfidătoare, nici nu exprima ură ori dispreț. Ochii săi erau blînzi, limpezi și penetranți.

— Nu am istorie personală, a spus după o lungă pauză. Într-o zi, mi-am dat seama că istoria mea personală nu mai îmi era necesară, așa că am renunțat la ea, ca la băutură.

Nu am înțeles exact ce voia să spună. Brusc, m-am simțit stingher, amenințat. I-am reamintit că mă asigurase că nu-l deranjează întrebările mele. El a confirmat.

— Nu mai am istorie personală, a spus și m-a privit probator. Am renunțat la ea într-o zi cînd am simțit că nu mai îmi este necesară.

L-am privit, încercînd să găsesc înțelesuri ascunse în cuvintele sale.

— Dar cum poți să renunți la istoria personală ? am întrebat pe un ton insistent.

— Întîi trebuie să ai dorința asta. Apoi începi să o reduci armonios puțin cîte puțin.

— De ce trebuie să ai o astfel de dorință ? am exclamat.

Țineam foarte mult la istoria mea personală. Rădăcinile familiei mele erau adînci. Simțeam într-adevăr că fără ele viața mea nu avea nici un scop, sau continuitate.

— Ar trebui să-mi spui, poate, ce înțelegi prin a renunța la istoria personală.

— Să o lași deoparte, asta înțeleg, a replicat el sec.

Am insistat, spunîndu-i că nu am înțeles propunerea sa.

— Să te luăm pe tine de exemplu, am spus. Ești un indian Yaqui. Nu poți schimba asta.

— Sînt oare ? a întrebat, zîmbind. De unde știi asta ?

— Adevărat ! Nu pot ști sigur acum, dar tu știi și asta contează. Asta înseamnă istoric personală.

Simțeam că l-am încuiat.

— Faptul că știu că sînt, sau nu, un indian Yaqui nu înseamnă istoric personală. Doar dacă altcineva știe asta, devine istorie personală. Și te asigur că nimeni nu va ști asta cu siguranță.

Notasem cu stîngăcie ceea ce a spus. M-am oprit și l-am privit. Nu înțelegeam. Mi-am recapitulat impresiile despre el ; modul misterios și nemaiîntîlnit în care m-a privit la prima noastră întîlnire, farmecul cu care îmi declarase că primea confirmări de la orice din jurul său, umorul său enervant și agilitatea sa, privirea care exprimase o adevărată prostie, cînd l-am întrebat despre tatăl și mama sa, apoi forța neașteptată a afirmațiilor lui, care m-a surprins nepregătit.

— Tu nu știi cine sînt, nu-i așa ? a spus el, citindu-mi gîndurile. N-o să știi niciodată cine, sau ce sînt, pentru că nu am istorie personală.

M-a întrebat dacă aveam tată. I-am spus că da. Mi-a replicat că tatăl meu era un exemplu pentru ceea ce avea el în minte. M-a pus să-mi amintesc ce gîndea tatăl meu despre mine.

— Tatăl tău știe totul despre tine, a spus el. Deci el are reprezentarea ta. Știe cine ești și ce faci și nu există

nici o putere pe acest pămînt care să-l facă să-și schimbe ideea despre tine.

Don Juan a continuat spunîndu-mi că toți cei care mă cunoșteau aveau cîte o idee despre mine și că eu susțineam ideile lor prin tot ceea ce făceam.

— Nu vezi ? a întrebat el teatral. Trebuie să-ți tot reînnoiești istoria ta personală, spunîndu-le părinților și celor apropiați, ca și prietenilor tăi, tot ce faci. Pe de altă parte, dacă nu ai istorie personală, nu sînt necesare explicațiile ; nimeni nu este supărat sau deziluzionat de faptele tale. Iar mai presus de toate, nimeni nu te va deranja cu gîndurile sale.

Brusc, ideea mi s-a clarificat. Aproape că o cunoșteam, dar nu o examinasem niciodată. Era într-adevăr o concepție atrăgătoare să nu ai o istorie personală, cel puțin la nivel intelectual ; totuși, îmi producea un grad de singurătate pe care îl găseam amenințător și neplăcut. Voiam să discut sentimentele mele cu el, dar mi-am păstrat controlul ; era ceva teribil de nepotrivit cu situația dată. Mă simțeam ridicol să intru într-un conflict filozofic cu un indian bătrîn, care, evident, nu avea „sofisticarea" unui student. Reușise întrucîtva să mă distragă de la ideea originală de a-l întreba ceva despre genealogia sa.

— Nu știu cum am ajuns să discutăm despre asta, cînd tot ce voiam erau doar cîteva nume pentru fișele mele, am spus, încercînd să readuc conversația la subiectul dorit.

— Este foarte simplu. Am ajuns să discutăm despre asta, pentru că am spus că punînd întrebări despre trecutul cuiva, nu aduni decît niște prostii.

Tonul lui era ferm. Simțeam că nu exista nici un mod de a-l face să devieze, așa că am schimbat tactica.

— Ideea asta, de a nu avea istorie personală, este ceva ce fac indienii Yaqui ?

— E ceva ce fac eu.

— De unde ai învățat ?

— Am învățat în cursul vieții mele.

— Te-a învățat tatăl tău ?

— Nu. Să spunem că am învățat singur și acum îți voi dezvălui ție secretul, ca să nu pleci astăzi cu mîna goală.

Vocea îi devenise șoptită. Am rîs de ciudățeniile lui. Trebuia să recunosc că era uimitor. Mi-a trecut prin minte că mă aflam în prezența unui actor înnăscut.

— Scrie, a spus el încurajator. De ce nu ? Se pare că e mai comod pentru tine să scrii.

L-am privit și probabil că ochii mei trădau confuzia. Și-a lovit coapsele și a rîs cu mare plăcere.

— E perfect să-ți ștergi întreaga istorie personală, a spus el rar pentru a-mi da timp să scriu în modul meu stîngaci, pentru că asta te va elibera de gîndurile împovărătoare ale celorlalți.

Efectiv, nu puteam crede ce spunea. Am avut un moment de confuzie. El probabil că mi-a citit pe față ce se petrecea în mine și s-a folosit imediat de acest lucru.

— Să te luăm pe tine, de exemplu, a spus el. Chiar acum, nu știi dacă vii, sau pleci. Și asta pentru că mi-am eliminat istoria personală. Am creat în jurul meu și al vieții mele, încetul cu încetul, o ceață și acum nimeni nu mai știe cu siguranță cine, sau ce sînt.

— Dar tu știi, nu-i așa ? am intervenit.

— Fii sigur că... nu știu, a exclamat el și s-a rostogolit pe podea, rîzînd de privirea mea surprinsă.

A făcut o pauză destul de lungă, ca să mă facă să cred că va spune că știa, așa cum anticipam. Subterfugiul lui

era foarte amenințător pentru mine. Efectiv, mi s-a făcut frică.

— Acesta este micul secret pe care ți-l voi spune astăzi, a spus, cu o voce scăzută. Nimeni nu cunoaște istoria mea personală. Nimeni nu știe ce, sau cine sînt. Nici chiar eu.

Privea cu ochii întredeschiși nu la mine, ci undeva peste umărul meu drept. Stătea cu picioarele încrucișate, spatele lui era drept și, totuși, părea foarte relaxat. În acel moment, reprezenta chiar imaginea impetuozității. Mi l-am imaginat ca pe un șef indian, un „luptător cu piele roșie“ din povestirile romanțioase ale copilăriei mele. Nostalgia m-a furat și m-au învăluit cele mai perfide și contradictorii sentimente. Puteam spune sincer că el îmi plăcea foarte mult, dar în același timp și că mi-era o frică de moarte de el.

El și-a păstrat privirea aceea ciudată multă vreme.

— Cum poți să știi cine sînt, cînd sînt doar asta ? a spus el, cuprinzînd împrejurimile cu un semn al capului.

Apoi m-a privit și a zîmbit.

— Trebuie să creezi o ceață în jurul tău, încetul cu încetul ; trebuie să ștergi totul în jurul tău, pînă cînd nimic nu mai este sigur, sau real. Străduințele tale sînt prea reale ; purtarea ta este prea reală. Nu mai lua lucrurile așa cum sînt. Trebuie să începi să te ștergi.

— În ce scop ? am întrebat belicos.

Apoi am înțeles că îmi schița un mod de comportament. În toată viața mea, de cîte ori încerca cineva să-mi spună ce să fac, ajungeam la un punct limită ; numai gîndul că mi se spunea ce să fac, mă împingea imediat în defensivă.

— Ai spus că vrei să te învăţ despre plante, a spus el calm. Vrei să primeşti ceva degeaba ? Ce crezi că este asta ? Ne-am înţeles că tu pui întrebări şi eu îţi spun ceea ce ştiu. Dacă asta nu-ţi place, nu mai avem ce discuta.

Francheţea lui teribilă m-a făcut să mă simt amărît şi a trebuit să recunosc cu părere de rău că avea dreptate.

— Hai atunci s-o spunem altfel, a continuat el. Dacă vrei să înveţi despre plante, deoarece nu este într-adevăr nimic de spus despre ele, printre altele, trebuie să-ţi elimini istoria personală.

— Cum ?

— Începînd cu lucruri simple, ca de exemplu să nu spui ceea ce faci cu adevărat. Apoi trebuie să părăseşti pe oricine te cunoaşte bine. Asta va crea în jurul tău o ceaţă.

— Dar este absurd, am protestat. De ce să nu mă cunoască oamenii ? Ce este rău în asta ?

— Ceea ce este rău, e că, o dată ce te cunosc, devii ceva de la sine înţeles, iar din acel moment nu vei mai fi în stare să întrerupi densitatea gîndurilor lor. Mie personal îmi place libertatea fundamentală a necunoscutului. Nimeni nu mă cunoaşte cu siguranţă, aşa cum te cunosc pe tine oamenii, de exemplu.

— Dar asta ar fi o minciună.

— Nu am tangenţă cu minciuna, sau adevărul, a spus el sever. Minciunile sînt minciuni, doar dacă ai istorie personală.

Am argumentat că nu-mi plăcea să induc în eroare deliberat oamenii, sau să-i înşel. Răspunsul lui a fost că oricum îi înşelam.

Bătrînul atinsese un punct sensibil din viaţa mea. Nu m-am oprit să-l întreb ce înţelegea prin asta, sau cum ştia că eu mistificam oamenii tot timpul. Am reacţionat pur şi

simplu la afirmaţia lui, apărîndu-mă cu ajutorul unei explicaţii. Am replicat că eram dureros de conştient că familia şi prietenii mei mă credeau nedemn de încredere, cînd în realitate nu am spus niciodată în viaţă o minciună.

— Ai ştiut întotdeauna să minţi, a spus el. Singurul lucru care lipsea era că nu ştiai că o faci. Acuma ştii.

Am protestat.

— Dar nu înţelegi că sînt plictisit de cei ce nu mă cred demn de încredere ?

— Dar eşti nedemn de încredere, mi-a replicat el cu convingere.

— Pe toţi dracii, omule, nu sînt ! am exclamat.

Starea mea, în loc să-l forţeze să devină serios, l-a făcut să rîdă isteric. Efectiv îl dispreţuiam pe bătrîn pentru impertinenţa lui. Din nefericire, avea dreptate în privinţa mea.

M-am calmat după o vreme, iar el a continuat să vorbească.

— Cînd nu ai istorie personală, a explicat el, nimic din ceea ce spui nu poate fi luat drept minciună. Problema ta este că ai prea multe explicaţii de dat tuturor, dar în acelaşi timp vrei să păstrezi luciditatea, noutatea a ceea ce faci. Ei bine, deoarece nu poţi fi emoţionat după ce ai explicat tot ce ai făcut, minţi pentru a menţine continuitatea.

Eram cu adevărat derutat de subiectul conversaţiei. Am notat toate detaliile ei cu cea mai mare fidelitate posibilă, preocupîndu-mă mai degrabă de ceea ce spunea, decît să fac o pauză pentru a reflecta asupra prejudecăţilor mele, sau asupra ideilor lui.

— De acum încolo, trebuie să le arăți oamenilor pur și simplu ceea ce vrei să le arăți, dar fără să le spui vreodată cum ai făcut-o.

— Nu pot ține secrete ! am exclamat. Ceea ce spui este fără sens pentru mine.

— Atunci schimbă-te ! a spus el scurt, cu o sclipire pătimașă în ochi.

Arăta ca un animal ciudat. Și totuși, era atît de coerent în gîndurile lui și atît de retoric ! Înverșunarea mea a cedat locul unei stări de confuzie ce mă irita

— Vezi, a continuat el, avem doar două alternative : ori continuăm totul simplu și real, ori nu. Dacă o urmăm pe prima, ajungem să ne plictisim groaznic de noi înșine și de lumea noastră. Dacă o urmăm pe a doua și ne ștergem istoria personală, creăm în jurul nostru o ceață, o stare foarte incitantă și misterioasă, în care nu știe nimeni de unde va sări iepurele, nici chiar noi înșine.

M-am plîns că pierderea istoriei personale nu ar face decît să îmi mărească senzația de nesiguranță.

— Cînd nimic nu este sigur, rămînem permanent în alertă, permanent în gardă, a spus el. E mult mai captivant să nu știi din ce tufiș va sări iepurele, decît să te porți ca și cum ai ști totul.

Un timp îndelungat n-a mai spus nimic; s-a scurs, probabil, o oră într-o tăcere totală. Nu știam ce să mai întreb. În final, s-a ridicat și m-a rugat să-l conduc pînă în orașul apropiat.

Nu înțelegeam de ce, dar conversația noastră m-a extenuat. Simțeam că sînt gata să adorm. M-a rugat să opresc pe drum și mi-a spus că dacă voiam să mă relaxez, trebuia să urc pe vîrful unui delușor de pe marginea drumului și să mă întind pe burtă, cu capul spre est.

Părea să degaje un sentiment de urgenţă. N-am vrut să protestez, sau, probabil, eram prea obosit chiar şi să vorbesc. Am urcat dealul şi am făcut ce îmi spusese.

Am stat doar două, sau trei minute, dar a fost suficient pentru a-mi recîştiga energia.

Am condus spre centrul oraşului, unde mi-a spus să-l las.

— Întoarce-te, a spus el în timp ce cobora din maşină. Ai grijă să te întorci.

3. Pierderea importanței de sine

Am avut ocazia să discut despre primele două vizite la don Juan cu prietenul meu care ne-a pus în legătură. Era de părere că îmi pierdeam timpul. I-am relatat, în detaliu, fiecare subiect de conversație. El s-a gîndit că exageram și idealizam un bătrîn nebun și ridicol.

Nu aveam nici o intenție să procedez așa cu un om atît de uimitor. Eu credeam sincer că ideile critice la adresa personalității mele subminaseră serios apropierea de el. Trebuia totuși să admit că ele au fost întotdeauna apropouri strict limitate și adevărate punct cu punct.

Esența îndoielilor mele consta în refuzul meu de a accepta ideea că don Juan era în stare să-mi distrugă toate prejudecățile despre lume, dar și în faptul că refuzam să fiu de acord cu prietenul meu, care credea că „bătrînul indian era doar un nebun".

M-am simțit obligat să-i fac o altă vizită înainte de a-mi forma o idee clară.

Vineri, 28 decembrie 1960

Imediat după sosirea mea, m-a luat la o plimbare prin tufișurile pustii. Nici măcar nu s-a uitat la pachetul cu mezeluri pe care îl adusesem. Părea că mă aștepta.

Ne-am plimbat ore întregi. Nu a cules şi nu mi-a arătat nici o plantă. Totuşi, m-a învăţat un „mod specific de a merge". A spus că trebuia să-mi *îndoi* degetele uşor în timp ce mergeam, astfel încît să-mi menţin atenţia asupra cărării şi a împrejurimilor. El a comentat că modul meu normal de a merge era consumator de energie şi, pe lîngă asta, nu trebuia să car niciodată ceva în mînă. Dacă trebuie să car lucruri, atunci trebuia să folosesc orice fel de rucsac, sau orice fel de sacoşă ce se putea căra pe umăr. Ideea lui era că prin forţarea mîinilor într-o anumită poziţie, eşti capabil să obţii mai multă vigoare şi conştiinţă.

N-am găsit nici un motiv de a-l contrazice aşa că mi-am îndoit degetele aşa cum mi-a spus, continuînd să merg. Conştiinţa mea nu era deloc diferită, nici vigoarea.

Am pornit de dimineaţă şi ne-am oprit să ne odihnim pe la prînz. Transpirasem şi am încercat să beau din termos, dar el m-a oprit, spunînd că este mai bine să iau doar o gură de apă. A tăiat cîteva frunze dintr-un tufiş mic şi gălbui şi le-a mestecat. Mi-a dat şi mie cîteva, însoţindu-le cu menţiunea că erau excelente şi că, dacă le voi mesteca încet, setea îmi va dispărea. Nu mi-a dispărut, dar nici nu mă mai simţeam incomod.

Părea că mi-a citit gîndurile şi mi-a explicat că nu simţeam beneficiile „adevăratului mod de a merge", sau ale mestecării frunzelor, deoarece eram tînăr şi puternic şi corpul meu nu simţea nimic, pentru că era cam neştiutor.

A rîs. Eu nu eram vesel deloc şi asta părea să-l amuze şi mai tare. Şi-a corectat afirmaţia precedentă, spunînd că totuşi corpul meu nu era chiar insensibil, ci zăcea doar într-un fel de amorţeală.

Exact în acel moment pe deasupra noastră a trecut în zbor o cioară enormă croncănind. Asta m-a surprins și am început să rîd. Crezusem că ocazia cerea să rîd, dar spre deplina mea uimire, el m-a apucat zdravăn de braț și m-a liniștit. Avea o expresie foarte serioasă.

— Asta nu era o glumă, a spus sever, ca și cum știam despre ce vorbea.

I-am cerut o explicație. I-am povestit că era ciudat că rîsul meu la trecerea ciorii l-a supărat, cînd am rîs și la zgomotul cafetierei.

— Ceea ce ai văzut nu era doar o cioară ! a exclamat el.

— Dar am văzut-o și era o cioară, am insistat.

— N-ai văzut nimic, nebunule, a spus el cu o voce arțăgoasă.

Grosolănia lui nu era necesară. I-am spus că nu-mi plăcea să supăr oamenii și că ar fi fost mai bine să plec, dacă tot nu părea să fie în stare de a avea companie.

A rîs cu poftă, ca și cum aș fi fost un clovn care îl distra special pe el. Enervarea și stinghereala mea au crescut direct proporțional.

— Ești foarte violent, a comentat el sec. Te iei mult prea în serios.

— Dar nu făceai oare același lucru ? am replicat. Nu te luai în serios cînd te-ai supărat pe mine ?

Mi-a răspuns că nici în cel mai îndepărtat gînd al lui nu s-ar fi supărat pe mine. Mă privea pătrunzător.

— Ceea ce ai văzut nu era o confirmare din partea lumii. Ciorile care zboară, sau croncănesc, nu sînt niciodată confirmări. Asta era o prevestire.

— O prevestire în legătură cu ce ?

— O indicație foarte importantă despre tine, a replicat el enigmatic.

Exact în acel moment, vîntul a aruncat o ramură uscată a unui tufiș exact la picioarele noastre.

— Asta a fost o confirmare ! a exclamat el și m-a privit cu ochi strălucitori, după care a izbucnit într-un hohot de rîs.

Pe măsură ce mergeam, aveam sentimentul că mă tachina în timp ce-și expunea legile ciudatului său joc, potrivit căruia era normal ca el să rîdă, dar nu și eu. Enervarea mea a explodat din nou și i-am spus ceea ce gîndeam despre el.

Nu s-a arătat deloc supărat sau ofensat. A rîs și rîsul lui mi-a sporit frustrarea și supărarea. M-am gîndit că mă umilea deliberat. Am decis chiar atunci că mă săturasem de „munca de teren".

M-am ridicat și i-am spus că voiam să pornesc înapoi spre casă, pentru că trebuia să plec la Los Angeles.

— Stai jos ! a spus el pe un ton imperativ. Te-ai supărat ca o domnișoară bătrînă. Nu poți să pleci acum, pentru că n-ai terminat încă.

Îl uram. Mă gîndeam că e un om disprețuitor.

A început să cînte un cîntec mexican idiot. Era evident că imita un cîntăreț cunoscut. Lungea anumite silabe și le scurta pe altele și transforma cîntecul, dîndu-i o formă foarte caraghioasă. Era atît de comic, încît am început să rîd.

— Vezi, rîzi de cîntecul ăsta stupid, a spus el. Dar cel care cîntă în modul ăsta și cei ce-l ascultă nu rîd deloc ; ci cred că este ceva serios.

— Ce vrei să spui ?

Credeam că a născocit deliberat exemplul, ca să-mi spună că am rîs de cioară, pentru că nu o luasem în serios, în același mod în care nu luam în serios nici cîntecul. Dar m-a surprins iar. A spus că eram ca și cîntărețul și oamenii cărora le plăceau cîntecele lui, încrezut și extrem de serios cînd era vorba de o prostie pe care un om în toate mințile nu ar da nici doi bani.

Apoi a recapitulat, ca să-mi reîmprospăteze memoria, tot ce spusese înainte în legătură cu subiectul „învățătura despre plante". A accentuat emfatic că dacă voiam să învăț, trebuia să-mi remodelez o mare parte din comportament.

Iritarea mi-a crescut atît de tare, încît trebuia să fac un efort deosebit ca să pot lua notițe.

— Te iei prea mult în serios, a spus el încet. Te crezi mult prea important în mintea ta. Asta trebuie s-o schimbi. Te consideri atît de important, încît te crezi îndreptățit să te deranjeze orice lucru. Te simți atît de important, încît ești gata să dai bir cu fugiții de îndată ce lucrurile nu merg cum vrei tu. Probabil ai impresia că asta demonstrează că ai caracter. E un nonsens ! Ești slab și îngîmfat !

Am încercat să protestez, dar el nu s-a lăsat clintit. Mi-a arătat că în cursul vieții mele nu am terminat nimic, datorită acestui simț al importanței disproporționate pe care mi-o atribuiam.

Eram năucit de certitudinea cu care făcea afirmațiile. Erau adevărate, bineînțeles, dar asta mă făcea să mă simt nu numai supărat, ci și amenințat.

— Importanța de sine e un alt lucru care trebuie lăsat de-o parte, exact ca istoria personală, a spus el pe un ton teatral.

Nu voiam să-l contrazic. Era evident că eram total dezavantajat ; el nu avea de gînd să se întoarcă acasă pînă nu era gata, iar eu singur nu cunoşteam drumul. Trebuia să stau cu el.

A făcut o mişcare bruscă şi ciudată, părea că miroase aerul în jurul său, capul i se mişca încet şi ritmic. Părea să se afle într-o stare de alertă neobişnuită. S-a întors şi m-a ţintuit cu o privire plină de curiozitate şi de uimire. Ochii săi se plimbau în sus şi în jos pe corpul meu, ca şi cum ar fi căutat ceva anume ; apoi s-a ridicat dintr-o dată şi a început să meargă foarte repede. Aproape că fugea. L-am urmat. A păstrat un pas foarte accelerat timp de aproape o oră.

În final, s-a oprit lîngă un deal pietros şi ne-am aşezat la umbra unui tufiş. Alergarea îmi provocase o oboseală generală, deşi starea mea era bună. Era ciudat modul în care mă schimbasem. Mă simţeam aproape entuziasmat, dar cînd începuse să iuţească pasul, după controversa noastră, fusesem furios pe el.

— E foarte ciudat, am spus, dar mă simt foarte bine.

Am auzit croncănitul unei ciori la distanţă. El şi-a pus degetul la urechea dreaptă şi a zîmbit.

— Asta era o prevestire.

O piatră mică s-a rostogolit pe deal şi a căzut cu zgomot în tufişuri.

El a rîs tare şi a indicat cu degetul în direcţia sunetului.

— Iar asta a fost o confirmare.

Apoi m-a întrebat dacă eram pregătit să discut despre importanţa de sine. Am rîs ; sentimentul de supărare era atît de departe, încît nici nu puteam să-mi dau seama cum de reuşisem să mă supăr aşa pe el.

— Nu pot înțelege ce se petrece cu mine. Mă supărasem, dar acum nici nu mai știu de ce nu mai sînt supărat.

— Lumea din jurul nostru este foarte misterioasă. Nu-și dezvăluie ușor secretele.

Îmi plăceau afirmațiile sale enigmatice. Erau provocatoare și pline de mister. Nu puteam determina dacă aveau înțelesuri ascunse, sau dacă erau doar un nonsens.

— Dacă te întorci vreodată aici în deșert, evită dealul acela pietros unde ne-am oprit astăzi. Evită-l ca pe o plagă.

— De ce ? Care este problema ?

— Încă nu e timpul să-ți explic asta. Acum discutăm despre pierderea importanței de sine. Atît timp cît te simți cel mai important lucru din lume, nu poți aprecia cu adevărat lumea din jurul tău. Ești ca un cal cu ochelari, tot ceea ce vezi ești tu însuți, rupt de orice altceva.

M-a examinat pentru o clipă.

— O să discut cu micuțul meu prieten de aici, a arătat el spre o plantă cu degetul.

S-a lăsat în genunchi în fața ei și a început s-o mîngîie și să discute cu ea. La început nu înțelegeam ce spunea, dar apoi a schimbat limba și vorbea în spaniolă. O vreme, a murmurat fel de fel de prostii. Apoi s-a ridicat.

— Nu contează ce spui plantei. Poți foarte bine să compui cuvinte, ceea ce contează este să-i dai sentimentul că o placi și că o tratezi ca pe un egal.

El a explicat că un om care rănește plantele trebuie întotdeauna să le ceară scuze pentru asta și să le asigure că într-o zi le va servi de mîncare chiar corpul său.

— Deci, pînă la urmă, plantele și noi sîntem egali. Nici noi, nici ele nu sîntem mai mult sau mai puțin impor-

tanţi. Haide, vorbeşte cu micuţa plantă, m-a îndemnat el. Spune-i că nu te mai simţi important.

M-am apropiat şi am îngenuncheat în faţa plantei, dar nu am reuşit să-i vorbesc. Mă simţeam ridicol şi am rîs. Totuşi, nu eram supărat.

Don Juan m-a bătut pe spate şi mi-a spus că e foarte bine, cel puţin mi-am cîştigat stăpînirea de sine.

— De acum încolo, vorbeşte cu plantele mici. Vorbeşte-le pînă îţi pierzi sentimentul de importanţă. Vorbeşte cu ele, pînă poţi s-o faci, în faţa celorlalţi. Du-te la dealurile acelea şi exersează singur.

L-am întrebat dacă era de ajuns să vorbesc cu plantele în tăcere, doar în mintea mea.

El a rîs şi m-a mîngîiat pe cap.

— Nu ! Trebuie să le vorbeşti clar şi tare, dacă vrei ca ele să-ţi răspundă.

M-am dus în zona indicată, rîzînd singur de excentricităţile lui. Am încercat chiar să vorbesc cu plantele, dar sentimentul că eram caraghios era copleşitor.

După ce am socotit că am aşteptat destul, m-am întors la don Juan. Aveam certitudinea că el ştia că nu am vorbit cu plantele.

Nu m-a privit. Mi-a făcut semn să mă aşez lîngă el.

— Urmăreşte-mă atent, a spus. Voi avea o convorbire cu micul meu prieten.

A îngenuncheat în faţa unei plante micuţe şi s-a mişcat şi şi-a contorsionat corpul cîteva minute în şir, vorbind şi rîzînd.

Credeam că a înnebunit.

— Această mică plantă mi-a spus că e bună de mîncat, a spus el în timp ce se ridica, şi că o mînă de astfel de plante ar putea menţine sănătos un om. Ea mi-a mai

spus că există o grămadă de astfel de plante care cresc pe aici.

Don Juan a arătat spre versantul unui deal aflat la vreo sută optzeci de metri.

— Hai să le găsim, a spus.

Am rîs de ciudățeniile lui. Eram sigur că vom găsi plantele, pentru că el era un expert în teren și știa unde erau plantele medicinale și comestibile.

În timp ce mergeam spre zona respectivă, el mi-a spus că trebuia să remarc planta, pentru că era bună și de mîncare și ca medicament. L-am întrebat, jumătate în glumă jumătate în serios, dacă asta i-a spus planta. El s-a oprit și m-a examinat cu un aer neîncrezător. A clătinat din cap dintr-o parte în alta.

— Ah ! a exclamat el rîzînd. Deșteptăciunea te face mai prost decît credeam. Cum putea să-mi spună mica plantă ceea ce știu de o viață ?

A continuat apoi să-mi explice că el cunoștea totul în legătură cu proprietățile acelei plante și că ea i-a spus doar că exista un mănunchi similar în zona arătată, iar pe ea nu o deranja să spună asta.

După ce am sosit pe versantul dealului, am găsit o zonă cu asemenea plante. Mi-a venit să rîd, dar nu mi-a dat timp. Voia să mulțumesc mănunchiului de plante. Mă simțeam teribil de complexat și nu mă puteam decide s-o fac.

A zîmbit binevoitor și a făcut o altă afirmație enigmatică. A repetat-o de trei, patru ori, ca să-mi dea timp s-o înțeleg.

— Lumea din jurul nostru este un mister, iar oamenii nu sînt mai buni decît celelalte lucruri. Dacă o mică plantă este generoasă cu noi, trebuie să-i mulțumim, altfel s-ar putea să nu ne dea drumul.

Modul în care m-a privit cînd a spus-o mi-a dat un fior. M-am aplecat grăbit asupra plantei și i-am spus mulțumesc, cu voce tare.

El a început să rîdă liniștit și controlat.

Ne-am mai plimbat o oră și apoi am pornit spre casă. La un moment dat, am rămas în urmă și a trebuit să mă aștepte. A verificat dacă aveam degetele îndoite. Nu le aveam. Mi-a spus poruncitor că, de cîte ori mă voi plimba cu el, trebuie să observ și să copiez manierele sale, sau să nu mai revin.

— Nu pot să te aștept ca pe un copil, mi-a spus el pe un ton de dojană.

Afirmația asta m-a aruncat în brațele stingherelii și ale uimirii. Cum era posibil ca un om bătrîn să meargă mai bine ca mine ? Credeam că sînt atletic și puternic, dar totuși el a trebuit să se oprească efectiv și să mă aștepte.

Mi-am îndoit degetele și am fost în stare să mențin pasul său rapid, fără efort, deși totul era destul de ciudat. De fapt, simțeam că uneori mîinile mă trăgeau în față.

Mă simțeam voios. Eram aproape fericit că mă plimbam aiurea cu bătrînul indian ciudat. Am început să-l întreb dacă o să-mi arate vreo dată vreo peiotă. El m-a privit, dar n-a spus nici un cuvînt.

4. Moartea e un sfetnic

Miercuri, 25 ianuarie 1961

— O să mă înveți vreodată despre peiotă ? am întrebat.

El nu a răspuns și, așa cum o mai făcuse, m-a privit ca și cum aș fi fost nebun.

Îi menționasem deja de nenumărate ori subiectul în conversații obișnuite, dar de fiecare dată el se încrunta și dădea din cap. Nu era un gest afirmativ, sau negativ ; era mai degrabă un semn de disperare și de neîncredere.

S-a ridicat brusc. Stăteam pe terenul din fața casei lui. Invitația de a-l urmări era un semn aproape imperceptibil din cap.

Am intrat în tufișul pustiu, în direcție sudică. El repeta în timp ce mergeam că trebuia să fiu conștient de inutilitatea importanței de sine și a istoriei mele personale.

— Prietenii tăi, a spus el întorcîndu-se spre mine. Pe cei care te cunosc de mult timp trebuie să-i părăsești.

Am crezut că e nebun și insistența lui era idioată, dar nu am spus nimic. El m-a privit și a început să rîdă.

După o plimbare lungă, ne-am oprit. Eram gata să mă așez să mă odihnesc, dar el mi-a spus să mă duc la vreo

douăzeci de metri și să vorbesc, cu voce clară și tare, cu mănunchiurile de plante. M-am simțit stingherit și abătut. Cererile lui ciudate erau mai mult decît puteam suporta și i-am repetat că nu puteam discuta cu plantele, pentru că mă simțeam ridicol. El părea că a luat o decizie bruscă și mi-a spus că nu mai trebuia să vorbesc plantelor pînă cînd nu mă simțeam natural și în largul meu cu ele.

— Vrei să înveți despre ele, dar nu vrei să faci nimic, a spus el acuzator. Ce vrei să faci ?

Explicația mea a fost că doream să am o informație completă despre folosirea plantelor, de aceea l-am rugat să-mi furnizeze informații. I-am oferit chiar și bani pentru timpul pierdut.

— Ar trebui să iei banii. Așa ne vom simți amîndoi mai bine. Atunci aș putea să te întreb orice, pentru că ai lucra pentru mine și te-aș plăti pentru asta. Ce zici de asta ?

El m-a privit îngîndurat și a făcut un gest obscen din gură, mișcîndu-și buza de jos și limba, expirînd cu mare forță.

— Uite ce cred despre asta, a spus el și a rîs nestăpînit, la imaginea uimirii care mi se putea citi pe față.

Pentru mine era evident că nu era el omul cu care să fi putut discuta ușor în contradictoriu. În pofida vîrstei sale, era exuberant și incredibil de puternic. Avusesem ideea că, fiind atît de bătrîn, el putea fi pentru mine „furnizorul de informații“ perfect. Am fost obișnuit să cred că oamenii bătrîni erau cei mai buni „informatori“, pentru că erau prea slabi ca să facă altceva în afară de a purta discuții. Pe de altă parte, don Juan era un subiect sărac. Simțeam că era periculos și greu de manevrat. Prietenul care ne făcuse cunoștință avea dreptate. Don Juan era un indian bătrîn și excentric ; și deși nu era tot timpul în afara realității, așa

cum îmi spusese prietenul meu, era și mai rău, era nebun. M-am simțit din nou cuprins de amărăciune și îndoială, așa cum mai simțisem și înainte. Credeam că depășisem toate acestea. De fapt, nu mai avusesem vreo problemă în a mă convinge că doream să-l vizitez iar. Totuși, în capul meu apăruse ideea că probabil eram și eu puțin nebun, cînd mi-am dat seama că îmi plăcea să fiu în preajma lui. Ideea că sentimentul importanței de sine era un obstacol avusese un adevărat impact asupra mea. Dar totul era, aparent, doar un exercițiu intelectual din partea mea ; în momentul în care am fost confruntat cu purtarea lui stranie, am început să simt o teamă ciudată și am vrut să plec.

Am spus că eu credeam că sîntem atît de diferiți, încît nu exista nici o posibilitate de a rămîne împreună.

— Unul dintre noi trebuie să se schimbe, a spus el, privind în pămînt. Și știi cine.

A început să murmure un cîntec popular mexican și apoi și-a ridicat brusc capul și m-a privit. Ochii lui erau fioroși și ardeau. Am vrut să-mi mut privirea, sau să închid ochii, dar, spre uimirea mea, nu puteam să mă desprind de privirea lui fixă.

M-a întrebat ce am văzut în ochii lui. Am răspuns că nu am văzut nimic, dar el a insistat să-i spun ce am simțit datorită privirii sale. M-am luptat să-l fac să înțeleagă că singurul lucru de care m-au făcut conștient ochii lui era stinghereala mea și că modul în care m-a privit era foarte stînjenitor.

Nu a cedat. A continuat să mă privească. Nu era o privire amenințătoare, sau rea ; era mai degrabă o privire fixă, misterioasă și neplăcută.

M-a întrebat dacă îmi aminteam de o pasăre.

— O pasăre ? am exclamat.

El a rîs ca un copil și și-a mutat privirea.

— Da, a spus ușor. O pasăre, o pasăre foarte simpatică.

Și-a fixat iar privirea asupra mea și mi-a comandat să-mi amintesc. A spus cu o convingere extraordinară că mai văzusem acea privire.

În acel moment, aveam impresia că bătrînul încerca să mă provoace, împotriva dorinței mele, de cîte ori deschidea gura. I-am întors privirea, cu un dispreț evident. În loc să se supere, el a început să rîdă.

Și-a lovit coapsa cu mîna și a strigat, ca și cum ar fi călărit un cal sălbatic. Apoi a devenit serios și mi-a spus că avea o mare importanță să nu mă mai lupt cu el și să-mi amintesc de acea pasăre hazlie despre care vorbea el.

— Privește-mă în ochi.

Ochii lui erau extraordinar de arzători. Era în ei un sentiment care îmi amintea efectiv de ceva, dar nu eram sigur despre ce era vorba. Am reflectat o clipă și apoi am avut o revelație bruscă ; nu era forma ochilor, sau a capului, ci o anumită îndîrjire rece în privirea lui, care îmi amintea de privirea din ochii unui șoim. Exact în momentul acestei amintiri, el mă privea pieziș și, pentru o clipă, am simțit în minte un haos. Am avut impresia că văd trăsăturile unui șoim, în loc de ale lui don Juan. Imaginea era prea efemeră, iar eu eram prea supărat ca să-i dau atenție.

I-am spus foarte emoționat că puteam jura că am văzut pe fața lui trăsăturile unui șoim. El a avut un alt atac de rîs.

Văzusem privirea în ochii unui șoim. Cînd eram copil îi vînam, iar după bunicul meu, eram vînător bun. El avea o fermă de pui Leghorn și acolo șoimii reprezentau o

amenințare permanentă pentru întreaga afacere. Vînatul lor era ceva folositor și de asemenea „drept". Pînă atunci uitasem că mă urmărise ani de zile îndîrjirea acelor ochi, dar totul era atît de departe în trecut, încît credeam că uitasem de ea.

— Obișnuiam să vînez șoimi.

— Știu, a replicat firesc don Juan.

Tonul lui avea o asemenea certitudine, încît am început să rîd. M-am gîndit că era un individ uimitor. Totul suna ca și cum el ar fi știut că eu vînasem șoimi. Simțeam un dispreț extrem pentru el.

— De ce te superi ? a întrebat el pe un ton sincer interesat.

Nu știam nici eu de ce. A început să mă examineze într-un mod foarte neobișnuit. M-a rugat să mă uit la el și să-i povestesc despre acea pasăre foarte hazlie despre care îmi amintea. M-am luptat cu el și i-am replicat nemulțumit că nu era nimic de discutat. Apoi m-am simțit împins să-l întreb de ce a spus că știa că eu am vînat șoimi. În loc să-mi răspundă, el a comentat iar purtarea mea. Mi-a spus că eram un tip violent, capabil „să fac spume la gură", pînă și la căderea unei păsări. Am protestat că nu era adevărat ; întotdeauna am crezut că sînt mai degrabă comod și un om de treabă. I-am spus că era vina lui că îmi pierdeam controlul sub impactul acțiunilor și cuvintelor lui neașteptate.

— Dar de ce te superi ?

Am trecut în revistă sentimentele și reacțiile mele. Nu aveam nici un motiv să fiu supărat pe el.

El a insistat iar să privesc în ochii lui și să-i vorbesc despre „ciudatul șoim". Își schimbase cuvintele ; înainte îi spusese o „pasăre foarte hazlie", apoi a substituit expri-

marea cu acela de „șoim ciudat". Schimbarea formulării a avut ca rezultat o modificare a stării mele. Am devenit brusc trist.

Și-a închis ochii pînă cînd au devenit două fante și a spus pe un ton foarte teatral că „vedea" un șoim foarte ciudat. A repetat de trei ori afirmația, ca și cum acesta s-ar fi aflat chiar în fața lui.

— Nu-ți aduci aminte ?

Nu-mi aminteam nimic de genul ăsta.

— Ce este ciudat la acest șoim ?

— Tu trebuie să-mi spui asta, a replicat el.

Am insistat repetîndu-i că nu aveam nici o posibilitate să știu la ce se referea, de aceea nu puteam să-i spun nimic.

— Nu te lupta cu mine ! a spus el. Luptă-te cu indiferența ta și amintește-ți.

O clipă, m-am chinuit la modul foarte serios să înțeleg ce vrea să spună, fără să mă gîndesc că puteam la fel de bine să încerc să-mi amintesc.

— A existat o vreme cînd ai văzut o mulțime de păsări, a spus el ca și cînd ar fi încercat să-mi ofere un reper.

I-am povestit că, în copilărie, am locuit la o fermă, unde am vînat sute de păsări.

El a răspuns că dacă e așa, nu voi avea nici o dificultate în a-mi reaminti toate păsările hazlii pe care le-am vînat.

M-a privit întrebător, ca și cum mi-ar fi dat o ultimă indicație.

— Am vînat atîtea păsări, încît nu-mi pot aminti totul despre asta.

— Pasărea asta este specială, a replicat el aproape în șoaptă. Pasărea asta este un șoim.

Am început iar să mă întreb ce dorea de la mine. Mă tachina ? Era nervos ? După un interval lung, m-a îndemnat să-mi amintesc. Am simțit că pentru mine nu avea nici un sens să încerc să-i opresc jocul ; singurul lucru pe care-l puteam face, era să-i țin companie.

— Vorbești despre un șoim pe care l-am vînat ? am întrebat.

— Da, a șoptit el cu ochii închiși.

— Deci s-a întîmplat în copilăria mea ?

— Da.

— Dar ai spus că vezi un șoim în fața ta, acum.

— Văd.

— Ce încerci să-mi faci ?

— Încerc să te fac să-ți amintești.

— Ce anume, pentru Dumnezeu !

— Un șoim rapid ca lumina, a spus el, privindu-mă în ochi.

Am simțit că mi s-a oprit inima.

— Acum, privește-mă.

Dar nu puteam. I-am auzit vocea ca un sunet slab. O amintire surprinzătoare mă absorbise pe de-a întregul. Șoimul alb !

Totul a început cu explozia de supărare a bunicului, cînd a numărat puii de găină Leghorn. Dispăreau în mod constant și de neînțeles. El personal a organizat o pază meticuloasă, iar după zile întregi de urmărire permanentă, am observat o pasăre mare și albă, zburînd cu un pui în gheare. Pasărea era rapidă și, după cîte se pare, cunoștea drumul. Ea s-a repezit din spatele unor copaci, a prins puiul și a zburat cu el printr-o deschidere dintre ramuri. Totul a fost atît de rapid, încît bunicul meu ar fi observat cu greu, dar eu am observat și am știut că era un

șoim. Bunicul a spus că dacă era așa, atunci trebuie să fie un albinos.

Am început o campanie împotriva șoimului alb și de două ori am crezut că l-am atins. El și-a aruncat și prada, dar a scăpat. Era prea rapid pentru mine. Era de asemenea și foarte inteligent ; nu s-a mai întors niciodată să vîneze la ferma bunicului.

L-aş fi uitat, dacă bunicul nu m-ar fi pus să-l vînez. Am urmărit șoimul alb două luni prin toată valea în care locuiam. I-am învățat obiceiurile și puteam să-i intuiesc aproape ruta de zbor, deși viteza și rapiditatea apariției lui mă surprindeau întotdeauna. Puteam să mă laud că îl împiedicam să prindă prada, probabil de cîte ori ne întîlneam, dar nu l-am putut prinde niciodată.

În cele două luni în care am purtat război cu șoimul alb, m-am apropiat doar o dată de el. Îl urmărisem toată ziua și eram obosit. Mă așezasem să mă odihnesc sub un eucalipt și am adormit. Țipătul brusc al unui șoim m-a trezit. Am deschis ochii, fără să fac vreo mișcare și am văzut o pasăre albă pe ramurile cele mai înalte ale eucaliptului. Era șoimul albinos. Urmărirea era terminată. Era o lovitură foarte dificilă ; eram întins pe spate, iar pasărea se afla cu spatele spre mine. O pală bruscă de vînt mi-a permis să acopăr zgomotul ridicării puștii de calibru douăzeci și doi pentru a putea ochi. Voiam să aștept pînă cînd pasărea se va întoarce, sau pînă cînd își lua zborul, astfel încît să nu ratez. Dar șoimul alb a rămas nemișcat. Pentru a putea trage mai bine, trebuia să mă mișc, iar șoimul alb era prea rapid ca să-mi permită acest lucru. M-am gîndit că cea mai bună alternativă era să aștept. Și am așteptat mult, un timp interminabil. Probabil că m-a afectat așteptarea, sau probabil că singurătatea locului unde

eram eu și pasărea și-a spus cuvîntul ; am simțit brusc un fior pe spate și m-am ridicat pe neașteptate și am plecat. Nici nu m-am uitat înapoi să văd dacă pasărea zburase.

Nu am dat niciodată o semnificație prea mare întîlnirii mele finale cu șoimul alb. Totuși, era teribil de ciudat că nu am tras în el. Pînă atunci,împușcasem o mulțime de șoimi. La ferma unde crescusem, împușcarea păsărilor, sau vînarea vreunui animal era o chestiune banală.

Don Juan a ascultat atent în timp ce-i povesteam despre șoimul alb.

— Dar de unde ai aflat despre șoimul alb ? am întrebat cînd am terminat.

— L-am văzut, a replicat el.

— Unde ?

— Chiar aici, în fața ta.

Nu mai aveam chef să-l contrazic.

— Ce înseamnă toate astea ?

El a spus că o pasăre mică și albă, ca aceea, era o prevestire, iar faptul că nu am împușcat-o a fost singurul lucru bun pe care l-aș fi putut face.

— Moartea ta te-a prevenit, a spus el pe un ton misterios. Întotdeauna apare ca un fior pe șira spinării.

— Despre ce vorbești ?

Mă speria efectiv, cu vorbele lui misterioase.

— Știi multe despre păsări, a spus. Ai omorît prea multe. Știi să aștepți. Ai așteptat liniștit ore întregi. Știu asta. Am văzut-o.

Cuvintele lui îmi produceau o mare frămîntare. M-am gîndit că ceea ce mă supăra cel mai mult la el era siguranța lui. Nu suportam siguranța lui dogmatică în legătură cu niște evenimente din viața mea, de care nu eram nici eu sigur. Am fost cuprins de sentimentele mele de deprimare și nu l-am văzut întinzîndu-se spre mine,

pînă cînd nu mi-a șoptit ceva la ureche. La început nu am înțeles și el a repetat. Mă îndemna să mă întorc normal și să privesc la bolovanul din stînga mea. Mi-a spus că moartea mea stătea acolo și că mă privea, iar dacă mă întorceam cînd îmi va face el semn, voi fi capabil s-o văd.

Mi-a făcut un semn din ochi. M-am întors și mi s-a părut că observ o sclipire pe bolovan. Am simțit un fior în corp, mușchii abdomenului mi s-au contractat involuntar și am simțit un spasm. După o clipă, mi-am recîștigat calmul și mi-am explicat senzația de a fi văzut sclipirea umbrei ca fiind o iluzie optică cauzată de întoarcerea bruscă a capului.

— Moartea e însoțitorul nostru etern, a spus don Juan cu un aer foarte serios. Se află întotdeauna la stînga noastră, la o lungime de braț. Ea te privea cînd urmăreai șoimul alb ; ți-a șoptit la ureche și i-ai simțit fiorul, așa cum l-ai simțit și astăzi. Ea te-a urmărit întotdeauna. O va face pînă în ziua în care te va atinge.

Și-a întins brațul și m-a atins ușor pe umăr, în același timp pocnind din limbă. Efectul a fost devastator : aproape că mi s-a făcut rău de la stomac.

— Tu ești băiatul care a practicat urmărirea și a așteptat atent, așa cum așteaptă moartea ; știi foarte bine că moartea e în stînga ta, la fel cum erai și tu în stînga șoimului alb.

Cuvintele lui aveau puterea ciudată de a-mi provoca o spaimă nedorită ; singura mea apărare era constrîngerea de a scrie tot ce spunea.

— Cum te poți simți atît de important, cînd știi că moartea îți dă tîrcoale ?

Aveam sentimentul că răspunsul meu nu era necesar. Nu puteam spune nimic. Mă cuprindea o nouă stare.

— Ceea ce trebuie să faci, cînd ești nerăbdător, e să te întorci spre stînga și să ceri un sfat de la moartea ta. Dacă

moartea face un semn spre tine, sau dacă prinzi o licărire a ei, sau dacă ai doar sentimentul că însoțitorul tău te privește scapi de o mare cantitate de meschinării.

S-a aplecat iar spre mine și mi-a șoptit că, dacă mă întorceam brusc spre stînga, la semnul lui, puteam să văd iar moartea pe bolovan.

Ochii lui mi-au dat un semnal aproape imperceptibil, dar nu am îndrăznit să mă uit.

I-am spus că îl cred și că nu trebuie să mai insiste cu problema asta, pentru că eram speriat. El a izbucnit într-unul din hohotele lui de rîs.

Mi-a replicat că problema morții noastre nu era niciodată întinsă destul de departe. Iar eu am argumentat că n-ar avea nici un sens pentru mine să insist asupra morții, pentru că gîndul ăsta mi-ar aduce doar stinghereală și frica.

— Ești plin de prostii ! Moartea este singurul sfetnic inteligent pe care-l avem. De cîte ori simți, așa cum faci mereu, că totul merge prost și că ești pe cale să fii anihilat, întoarce-ți capul spre moartea ta și întreab-o dacă este așa. Moartea îți va spune că te înșeli ; că nu contează nimic în afară de atingerea ei. Moartea ta o să-ți spună : „Încă nu te-am atins !“

A dat din cap și părea că așteaptă răspunsul. Nu aveam nici unul. Gîndurile mele erau copleșitoare. Dăduse o lovitură zdrobitoare egoismului meu. Meschinăria de a fi supărat pe el era monstruoasă în lumina morții mele.

Aveam sentimentul că el era perfect conștient de schimbarea mea. Întorsese cursul discuției în favoarea sa. Zîmbea și a început să mormăie o melodie mexicană.

— Da, a spus încetișor după o pauză lungă. Unul dintre noi trebuie să se schimbe repede. Unul dintre noi trebuie să învețe că moartea e un vînător și că întotdeauna se află în stînga oricui. Unul dintre noi doi trebuie să ceară

sfatul morţii şi să se debaraseze de acea meschinărie afurisită ce le aparţine acelor oameni care îşi trăiesc vieţile ca şi cum moartea nu i-ar atinge niciodată.

Am rămas tăcuţi mai mult de o oră, apoi am pornit înapoi. Ne-am vînturat prin deşertul pustiu ore întregi. Nu l-am întrebat dacă în asta exista vreun scop anume; nu conta. El reuşise cumva să-mi reactualizeze un sentiment vechi, ceva de care aproape că uitasem, bucuria nebună de a mă plimba fără să urmăresc nici un scop intelectual.

L-am rugat să mă lase să mai văd o dată lucrul acela de pe bolovan.

— Lasă-mă să mai văd o dată umbra aceea.

— Vrei să spui moartea ta, nu-i aşa ? a replicat el cu o undă de ironie în glas.

O clipă m-am simţit jenat.

— Da, am spus în final. Lasă-mă să-mi mai văd o dată moartea.

— Nu acum. Eşti prea solid.

— Poftim ?

A început să rîdă, iar dintr-un motiv oarecare, rîsul lui nu mai era stînjenitor şi insidios, aşa cum fusese înainte. Nu mă gîndeam că era diferit, din punctul de vedere al intensităţii, sau al tăriei, sau al spiritului lui ; elementul nou apărut era starea mea. În viziunea morţii mele iminente, frica şi supărarea nu aveau nici un sens.

— Atunci lasă-mă să vorbesc cu plantele.

— Acum eşti prea bun. Treci dintr-o extremă în cealaltă. Linişteşte-te. Nu este nevoie să vorbeşti plantelor, dacă nu vrei să le cunoşti secretele, iar pentru asta trebuie să ai cea mai fermă intenţie. Aşa că păstrează-ţi bunele intenţii. Nu e nevoie nici să-ţi vezi moartea. Este suficient să-i simţi prezenţa în jurul tău.

5. Asumarea responsabilității

Marți, 11 aprilie 1961

Am ajuns la casa lui don Juan duminică dimineața, pe 9 aprilie.

— Bună dimineața, don Juan. Sînt bucuros să te văd !

M-a privit și a început să rîdă ușor. Venise la mașină cînd tocmai o parcam și mi-a ținut ușa deschisă, cît timp luam niște pachete cu mîncare pe care i le adusesem.

Ne-am dus spre casă și m-am așezat lîngă ușă.

Asta era prima dată cînd eram cu adevărat conștient de ceea ce făceam aici. De trei luni așteptam efectiv să mă întorc pe „teren". Era ca și cum ar fi explodat în mine o bombă cu efect întîrziat și mi-am amintit brusc de ceva transcendental pentru mine. Mi-am reamintit că o dată în viață am fost foarte răbdător și foarte eficient.

Înainte ca don Juan să spună ceva, i-am pus întrebarea care mă apăsa cel mai tare. De trei luni, eram obsedat de amintirea șoimului alb. Cum știuse el, cînd eu însumi uitasem de ea ?

El a rîs, dar nu a răspuns. L-am rugat să-mi spună.

— Nu a fost nimic, a răspuns el cu convingerea lui caracteristică. Oricine poate spune că ești ciudat. Ești doar amorțit, asta-i tot.

Am simţit că iar mă scotea din sărite şi mă împingea într-un colţ în care nu-mi plăcea să fiu.

— E posibil să-ţi vezi moartea? am întrebat, încercînd să rămîn la subiect.

— Bineînţeles, a rîs el. E aici, cu noi.

— De unde ştii asta ?

— Sînt un om bătrîn ; cu vîrsta, înveţi tot felul de lucruri.

— Eu cunosc o mulţime de oameni, dar ei nu au învăţat asta niciodată. Tu cum ai reuşit ?

— Ei bine, să spunem că eu cunosc o mulţime de lucruri, pentru că nu am o istorie personală şi pentru că nu mă mai simt mai important decît alte lucruri şi pentru că moartea stă aici, cu mine.

Şi-a întins braţul stîng şi şi-a mişcat degetele de parcă ar fi atins efectiv ceva.

Am rîs. Ştiam că el mă sugestiona. Bătrînul diavol iar avea de gînd să mă bată la cap, probabil cu importanţa de sine, dar de data asta nu conta. Ideea că am avut o dată o răbdare superbă mă umplea de o euforie ciudată şi liniştită, care diminua toate sentimentele de intoleranţă şi de nervozitate faţă de don Juan ; în loc de asta, simţeam o senzaţie de minunare faţă de acţiunile sale.

— Cine eşti tu, de fapt ? l-am întrebat.

El a părut surprins. Şi-a deschis ochii pînă au ajuns la o mărime enormă şi a clipit ca o pasăre, închizîndu-şi pleoapele ca pe nişte obturatoare. Ele s-au lăsat şi s-au ridicat iar, în timp ce privirea i-a rămas fixă. Manevra lui m-a surprins şi m-a înviorat, iar el a rîs cu deliciul unui copil.

— Pentru tine sînt Juan Matus şi mă aflu la dispoziţia ta, a spus el cu o politeţe exagerată.

Apoi i-am pus întrebarea care mă frămînta de multă vreme :

— Ce mi-ai făcut în prima zi, cînd ne-am întîlnit ?

Mă refeream la privirea cu care mă fixase cu acea ocazie.

— Eu ? Nimic, a replicat el, cu un ton de inocență perfectă.

I-am descris cum m-am simțit cînd m-a privit și cît de neobișnuit a fost pentru mine să rămîn cu gura căscată.

A rîs pînă i-au curs lacrimile pe obraji. Am simțit iar o animozitate față de el. Mă gîndeam că eu eram atît de serios și de precaut și el era atît de „indian" în purtarea lui necioplită.

El a detectat, se pare, starea mea de spirit și s-a oprit brusc din rîs.

După o ezitare lungă, i-am spus că rîsul lui mă enerva, pentru că eu încercam în mod serios să înțeleg ce se întîmplase cu mine.

— Nu este nimic de înțeles, a replicat el fără să se sinchisească.

Am refăcut pentru el succesiunea evenimentelor neobișnuite care avuseseră loc cînd l-am întîlnit, începînd cu privirea misterioasă pe care mi-o aruncase, reamintirea șoimului alb și vederea pe un bolovan a umbrei despre care el spunea că este moartea mea.

— De ce faci toate astea cu mine ?

În întrebarea mea nu era nici o provocare. Eram doar curios de ce toate mi se întîmplau numai mie în mod special.

— M-ai rugat să-ți spun tot ce știu despre plante, a spus el.

Am simțit o notă de sarcasm în vocea lui. Suna de parcă voia să rîdă de mine.

— Dar ce mi-ai spus pînă acum nu are nici o legătură cu plantele, am protestat.

Răspunsul lui a fost că îmi trebuia timp să învăț despre ele.

Aveam sentimentul că era inutil să discut cu el. Apoi mi-am dat seama de prostia și ușurința concluziilor absurde pe care le-am tras. În timp ce eram acasă, îmi promisesem că n-o să-mi mai pierd cumpătul, sau că nu mă voi mai supăra pe don Juan. Totuși, în situația aceea, în clipa în care el m-a refuzat, am avut un alt atac de bombăneală. Simțeam că pentru mine nu exista nici un mod de a interacționa cu el și asta mă înfuria.

— Acum gîndește-te la moartea ta, a spus brusc don Juan. E la o lungime de braț. Te poate atinge în orice clipă, așa că nu ai deloc timp pentru gînduri și stări fără rost. Nici unul dintre noi nu are timp pentru asta. Vrei să știi ce ți-am făcut în prima zi în care ne-am întîlnit ? Te-am *văzut* și am *văzut* că tu te gîndeai că mințeai. Dar nu mă mințeai deloc.

I-am spus că explicația lui îmi mărea confuzia. El a replicat că ăsta era motivul pentru care nu voia să-mi explice acțiunile sale și că explicațiile nu erau necesare. El a spus că singurul lucru care conta era acțiunea, în locul discuțiilor.

A tras o rogojină de paie, s-a întins și și-a sprijinit capul de o boccea. S-a aranjat confortabil și apoi mi-a spus că mai era un lucru pe care voia să-l fac, dacă voiam să învăț despre plante.

— Ceea ce era deplasat la tine cînd te-am *văzut*, și e la fel și acum, este că tu nu-ți asumi responsabilitatea pentru ceea ce faci, a spus el rar, dîndu-mi timp să înțeleg.

Cînd îmi spuneai toate lucrurile alea în stația de autobuz, erai conștient că erau minciuni. De ce mințeai ?

I-am explicat că obiectivul final era să găsesc un furnizor-cheie de informații pentru munca mea.

Don Juan a zîmbit și a început să fredoneze un cîntec mexican.

— Cînd un om se decide să facă ceva, el trebuie să facă față la tot, dar trebuie să-și asume responsabilitatea pentru ceea ce face. Indiferent ce face, el trebuie să știe întîi pentru ce o face, apoi trebuie să înceapă să acționeze fără să aibă dubii, sau regrete față de ele.

M-a examinat. Nu știam ce să spun. În final, am încercat o opinie, aproape un protest.

— Asta este imposibil !

M-a întrebat de ce și am spus că era probabil ideal pentru toți să se gîndească cînd fac așa ceva. Totuși, în practică nu există nici un mod de a evita îndoielile și regretele.

— Bineînțeles că există un mod, a replicat el cu convingere.

— Privește-mă. Eu nu am îndoieli sau regrete. Tot ce fac reprezintă decizia și responsabilitatea mea. Cel mai simplu lucru pe care-l fac, de exemplu cînd te iau la o plimbare prin deșert, poate însemna, foarte simplu, moartea mea. Moartea îmi dă tîrcoale. De aceea, nu am timp de îndoieli și regrete. Dacă trebuie să mor pentru că te iau la o plimbare, atunci pot muri. Tu, pe de altă parte, simți că ești nemuritor și că deciziile unui om nemuritor pot fi anulate, sau regretate, sau puse la îndoială. E timp doar pentru decizii.

Am argumentat cu sinceritate că, după mine, asta era o lume ireală, pentru că era formată arbitrar, luînd o

formă de comportare ideală și spunînd că ăsta era modul de a acționa.

I-am vorbit despre tatăl meu, care obișnuia să-mi citească foarte mult despre minunile unei minți sănătoase într-un corp sănătos și cum trebuie să-și tempereze tinerii corpul lor cu munci grele și în acțiuni și competiții atletice. Era tînăr ; cînd eu aveam opt ani, el avea douăzeci și șapte. În timpul fiecărei veri, venea de la oraș, unde preda la școală, și stătea cel puțin o lună cu mine, la ferma bunicilor mei, unde trăiam. Pentru mine era o lună nebună. I-am povestit lui don Juan o întîmplare din comportarea tatălui meu, care credeam că era aplicabilă la situația actuală.

Aproape imediat ce sosea la fermă, tatăl meu obișnuia să mă ia la plimbare cu el, ca să discutăm diverse lucruri, iar în timp ce ne plimbam el făcea planuri pentru noi, să mergem să înotăm, în fiecare zi la șase dimineața. Seara, punea ceasul la cinci și jumătate ca să fie destul timp, pentru că la șase fix trebuia să fim în apă. Dimineața, cînd suna ceasul, el sărea din pat, își punea ochelarii și se ducea la fereastră, să se uite afară.

Eu țineam minte chiar și monologul care urma întotdeauna.

— Uhm... E puțin cam înnorat astăzi. Ascultă, o să mai stau cinci minute întins, O.K. ? Nu mai mult de cinci minute ! Doar să-mi întind puțin mușchii și să mă trezesc.

În mod invariabil, dormea pînă la zece, uneori pînă la prînz.

I-am spus lui don Juan că lucrul care mă enerva cel mai mult era faptul că el nu voia să renunțe la ideile lui absolut trăsnite. Repeta ritualul în fiecare dimineață, pînă îi răneam sentimentele, refuzînd să mai potrivesc soneria ceasului.

— Nu erau idei trăsnite, a spus don Juan, luînd apărarea tatălui meu. Doar că el nu știa cum să se scoale din pat, asta-i tot.

— Oricum, sînt totdeauna răutăcios față de ideile nerealiste.

— Atunci, care ar fi fost o hotărîre realistă ? a întrebat don Juan cu un zîmbet reținut.

— Dacă tatăl meu și-ar fi spus că nu poate să meargă să înoate la șase dimineața, ci probabil la trei după-amiaza.

— Deciziile tale rănesc spiritul, a spus don Juan cu un aer de seriozitate gravă.

Mi s-a părut chiar că detectez o umbră de tristețe în glasul lui. Am rămas tăcuți o vreme. Morocăneala mea se evaporase. M-am gîndit la tatăl meu.

— El nu voia să înoate la trei după-amiaza. Nu înțelegi ? a spus don Juan.

Cuvintele lui m-au făcut să tresar.

I-am spus că tatăl meu era slab și tot atît de slabă era și lumea lui de fapte ideale, pe care nu le materializa niciodată. Aproape că țipam.

Don Juan nu a spus nici un cuvînt. A dat încet și ritmic din cap. Mă simțeam extrem de trist. De cîte ori mă gîndeam la tatăl meu, aveam un sentiment de epuizare.

— Crezi că tu ești mai puternic, nu-i așa ? a întrebat el într-o doară.

Am răspuns că așa mă credeam și am început să-i explic toată starea emoțională prin care tatăl meu mă făcea să trec, dar el m-a oprit.

— Era rău cu tine ?

— Nu.

— Îi era rușine cu tine ?

— Nu.

— Făcea tot ce putea pentru tine ?

— Da.

— Atunci, ce era deplasat la el ?

Am început iar să strig că el era slab, dar mi-am dat seama și am coborît tonul. Mă simțeam puțin ridicol să fiu examinat de don Juan.

— De ce faci toate astea ? Parcă discutam despre plante.

Mă simțeam mai enervat și mai descurajat ca niciodată. I-am spus că nu era problema lui, sau calificarea lui de a judeca purtarea mea, iar el a izbucnit în rîs.

— Cînd te enervezi, întotdeauna simți că ai dreptate, nu-i așa ? a spus el și a clipit ca o pasăre.

Avea dreptate. Aveam tendința de a mă simți îndreptățit să fiu supărat.

— Hai să nu mai discutăm despre tatăl meu, am spus eu, mimînd o expresie fericită. Să discutăm despre plante.

— Nu. Să discutăm despre tatăl tău, a insistat el. De aici începem astăzi. Dacă tu credeai că erai atît de puternic față de el, de ce nu te duceai să înoți în locul lui, la șase dimineața ?

I-am spus că nu puteam crede că mă întreba asta în mod serios. M-am gîndit întotdeauna că problema înotului la șase dimineața era problema tatălui meu, nu a mea.

— Din momentul în care ai acceptat ideea asta, era și problema ta.

Am răspuns că nu o acceptasem niciodată, că știam întotdeauna că tatăl meu nu era sincer fața de propria sa persoană. Don Juan m-a întrebat de ce, la drept vorbind, nu dădusem glas atunci opiniilor mele.

— Nu-i spui tatălui tău lucruri de genul ăsta, am replicat eu fără convingere.

— De ce ?

— Nu se proceda așa în casa mea, de aceea.

— În casa ta ai făcut și lucruri mai rele, a declarat el, cu un aer de cunoscător. Singurul lucru pe care nu l-ai făcut a fost să-ți mulțumești spiritul.

Era în cuvintele sale o forță atît de devastatoare, încît au găsit ecou în mintea mea. Îmi redusese toată apărarea la tăcere. Am rămas fără argumente. M-am refugiat în carnețelul de notițe.

Am mai încercat o ultimă explicație simplă și i-am spus că toată viața mea am tot întîlnit oameni de genul tatălui meu, care, exact ca și el, mă includeau în schemele lor, dar că, în mod metodic, de fiecare dată mă trezeam fără finalizarea proiectului.

— Te plîngi, a spus el încet. Te-ai plîns toată viața, pentru că nu ți-ai asumat responsabilitatea pentru propriile tale decizii. Dacă ți-ai fi asumat responsabilitatea pentru ideea tatălui tău, ai fi înotat singur la șase dimineața, dacă era nevoie, ori i-ai fi spus să se ducă la dracu' de prima dată cînd a deschis gura, după ce-i cunoșteai năravul. Dar tu n-ai spus nimic. De aceea, ești la fel de slab ca și tatăl tău. Să-ți asumi responsabilitatea deciziilor, înseamnă să fi gata să mori pentru ele.

— Stai ! Stai ! i-am spus. Ai început să deformezi situația.

Nu m-a lăsat să termin. Aveam de gînd să-i spun că îl folosisem pe tatăl meu doar ca un exemplu de modalitate de a acționa nerealist și că nimeni în toate mințile nu ar dori să moară pentru un lucru atît de idiot.

— Nu contează care este decizia. Nimic nu poate fi mai mult sau mai puțin serios decît altceva. Nu vezi ? Într-o lume în care moartea e un vînător, nimic nu este

mic sau mare, la nivel de decizie. Există doar decizii pe care le luăm în fața morții inevitabile.

Nu puteam spune nimic. A trecut probabil vreo oră. Don Juan stătea perfect nemișcat pe rogojina sa, deși nu dormea.

— De ce îmi spui toate astea, don Juan ? De ce-mi faci asta ?

— Tu ai venit la mine. Nu, nu așa s-a întîmplat, ai fost adus la mine, iar eu am avut o inițiativă cu tine.

— Poftim ?

— Ai fi putut avea și o inițiativă față de tatăl tău, înotînd pentru el, dar nu ai făcut-o, probabil pentru că erai prea tînăr. Eu am trăit mai mult decît tine. Eu nu am decizii de luat în ce mă privește. Nu am nici o urgență în viața mea, de aceea pot să am o inițiativă cu tine.

După-amiază am ieșit la plimbare. Umblam cu ușurință în cadența pasului său și mă minunam din nou de uimitoarea vigoare fizică de care dădea dovadă. Părea atît de vioi și avea pașii atît de siguri, încît, pe lîngă el, eu păream un copil. Am luat-o în direcție estică. Am observat că nu-i plăcea să vorbească în timpul mersului. Dacă îi vorbeam, el se oprea ca să-mi răspundă.

După vreo două ore, am ajuns lîngă un deal ; el s-a așezat și mi-a făcut semn să stau lîngă el. M-a anunțat pe un ton semiteatral că o să-mi spună o poveste.

— A fost odată un tînăr — a început el — un indian sărac, care trăia printre albi, la oraș. Nu avea casă, rude, sau prieteni. Venise la oraș ca să-și găsească norocul și dăduse doar de mizerie și de durere. Din cînd în cînd, lucrînd din greu, primea cîțiva cenți, destul pentru o îmbucătură ; în rest, trebuia să cerșească, sau să fure

mîncare. Într-o zi — continuă don Juan — tînărul s-a dus la piață. Umbla în sus și în jos pe stradă, orbit, cu ochii înnebuniți de toate lucrurile bune pe care le văzuse. Era atît de rătăcit, încît nu vedea pe unde calcă și a ajuns să dea peste niște coșuri și a căzut peste un bătrîn. Acest bătrîn căra patru bagaje enorme și se așezase să mănînce și să se odihnească. Don Juan a zîmbit și a spus că bătrînului i s-a părut destul de ciudat că acest tînăr căzuse peste el. Pe de altă parte, tînărul era supărat și i-a spus să dispară din drumul lui. Nu se gîndea că ar fi existat vreun motiv al întîlnirii lor. Nu observase că drumurile lor se încrucișaseră efectiv. Don Juan a imitat mișcările cuiva, care umbla după ceva care se rostogolea. A spus că bagajele bătrînului se rostogoliseră de-a lungul străzii. Cînd tînărul a văzut boccelele, s-a gîndit că a găsit de mîncare pentru ziua aceea. L-a ajutat pe bătrîn să se ridice și a insistat să-l ajute să care bagajele grele. Bătrînul i-a spus că era în drum spre casa lui aflată în munți, iar tînărul a insistat să meargă cu el, cel puțin o bucată de drum.

Bătrînul a luat-o spre munți și, în timp ce mergeau, el i-a dat tînărului o parte din mîncarea pe care o cumpărase în piață. Tînărul a mîncat zdravăn, iar cînd a fost destul de sătul, a început să remarce cît de grele erau bagajele pe care le ținea strîns în brațe.

Don Juan și-a deschis ochii și, afișînd un zîmbet diabolic, și-a continuat relatarea spunînd că tînărul l-a întrebat pe bătrîn : „Ce cari în bagajele astea ?“ Bătrînul nu i-a răspuns la întrebare, dar i-a spus că o să-i arate un tovarăș, sau un prieten, care o să-i aline suferințele și o să-l sfătuiască în legătură cu lumea înconjurătoare.

Don Juan a făcut un gest maiestuos cu amîndouă mîinile şi a spus că bătrînul a chemat-o pe cea mai frumoasă căprioară pe care o văzuse vreodată tînărul. Căprioara era atît de blîndă, încît a venit şi s-a plimbat în jurul lui. Scînteia şi strălucea. Tînărul era fermecat şi şi-a dat seama imediat că era o „căprioară-spirit". Bătrînul i-a spus că dacă dorea să aibă acel prieten şi înţelepciunea lui, tot ce avea de făcut era să lase bagajele.

Zîmbetul lui don Juan sugera acum ambiţia ; el a spus că dorinţele mărunte ale băiatului i-au dat ghes cînd a auzit de această cerere. Ochii lui don Juan au devenit mici şi diabolici cînd a dat glas întrebării tînărului : „Ce ai în aceste patru bagaje enorme ?" Bătrînul i-a răspuns senin că avea doar mîncare : *„pinole"** şi apă. Don Juan s-a oprit din povestit şi mi-a dat tîrcoale de cîteva ori. Nu ştiam ce făcea. Dar aparent gesturile sale completau povestea. Cercul părea să reprezinte deliberările tînărului.

Don Juan a continuat povestind că, bineînţeles, tînărul nu a crezut nimic din cele spuse. El a calculat că dacă bătrînul, care era evident un vrăjitor, voia să dea pentru bagajele lui o „căprioară-spirit", atunci probabil că el le avea pline cu o putere nemărginită. Don Juan şi-a contorsionat iar faţa într-un zîmbet diabolic şi a continuat spunînd că tînărul a declarat că voia să ia bagajele. A urmat o pauză lungă, care părea să marcheze sfîrşitul poveştii. Don Juan a rămas tăcut, totuşi eram sigur că dorea să-l întreb, aşa că am făcut-o.

— Ce s-a întîmplat cu tînărul ?

* Fel de mîncare din mălai prăjit cu zahăr (n. tr.).

— A luat bagajele, a replicat el cu un zîmbet de satisfacție.

A urmat o pauză lungă. Am rîs. Mă gîndeam că era o adevărată „poveste indiană“.

Ochii lui don Juan străluceau în timp ce-mi zîmbea. Era în el un aer de inocență. A început să rîdă ușor și m-a întrebat :

— Nu vrei să știi ce era în bagaje ?

— Bineînțeles că vreau să știu. Am crezut că ăsta era sfîrșitul poveștii.

— Oh, nu, a spus el cu o sclipire șireată în ochi. Tînărul a luat bagajele și a plecat cu ele într-un loc pustiu, unde le-a deschis.

— Și ce a găsit ?

Don Juan m-a privit și am simțit că știa de acrobațiile mele mintale. A clătinat din cap și a chicotit.

— Ei bine, l-am îndemnat eu, bagajele erau goale ?

— În ele era doar mîncare și apă. Iar tînărul, într-un acces de furie, le-a zdrobit de stînci.

Am spus că reacția era normală — oricine în locul lui ar fi făcut la fel.

Răspunsul lui don Juan a fost că tînărul era un nebun, care nu știa ce căuta. El nu știa ce era *puterea*, deci nu putea spune dacă a găsit-o sau nu. El nu-și asumase responsabilitatea pentru decizia lui, de aceea a fost înfuriat de gafa pe care o făcuse. Se așteptase să cîștige ceva, dar nu a primit în schimb nimic. Don Juan a speculat că dacă aș fi fost în locul tînărului și mi-aș fi urmat înclinațiile, m-aș fi supărat și aș fi avut remușcări și fără îndoială că mi-aș fi petrecut restul vieții compătimindu-mă pentru ceea ce am pierdut.

Apoi el a explicat și purtarea bătrînului. Acesta îl hrănise cu abilitate pe tînăr, ca să-i dea senzația de „îndrăzneala omului cu stomacul plin“ ; de aceea, cînd tînărul a găsit în bagaje doar mîncare și apă, el le-a zdrobit supărat.

— Dacă ar fi fost conștient de decizia lui și și-ar fi asumat responsabilitatea pentru ea, ar fi luat mîncarea și ar fi fost mai satisfăcut cu ea. Și, probabil, și-ar fi dat seama că și mîncarea aceea era putere.

6. A deveni un vînător

Vineri, 23 iunie 1961

Imediat ce m-am așezat, am început să-l bombardez pe don Juan cu întrebări. El nu mi-a răspuns, ci mi-a făcut semn nerăbdător cu mîna să tac. Părea să se găsească într-o dispoziție de seriozitate.

— Mă gîndesc că nu te-ai schimbat deloc, de cînd încerci să înveți despre plante, a spus el pe un ton acuzator.

A început să-mi reamintească cu voce înceată de toate schimbările de personalitate pe care mi le recomandase. I-am replicat că am privit cu seriozitate problema și că am ajuns la concluzia că-mi este imposibil să îndeplinesc cele cerute, pentru că fiecare dintre ele se afla în contradicție cu ideile mele. El a considerat că simpla privire a lor nu era suficientă și că tot ce-mi spusese el nu era doar de distracție. Am insistat iar că, deși făcusem foarte puțin pentru a-mi adapta modul de viață conform ideilor sale, eu voiam cu adevărat să învăț despre plante.

După o pauză lungă și stînjenitoare, l-am întrebat curajos :

— O să mă înveți despre peiotă, don Juan ?

A răspuns că intenţiile mele nu erau de ajuns şi că a învăţa despre peiotă — el i-a spus *Mescalito* pentru prima dată — era o problemă foarte serioasă. Părea că nu mai are altceva de spus.

Totuşi, spre seară, el a pus la cale un test pentru mine. Mi-a expus problema direct, fără să-mi dea vreo indicaţie pentru soluţionare. Trebuia să găsesc un loc, sau un punct folositor, exact în zona din faţa uşii casei sale, unde stăteam de obicei să discutăm, un punct în care mă puteam simţi perfect voios şi însufleţit. În timpul nopţii, în timp ce încercam să găsesc „punctul" rostogolindu-mă pe jos, am detectat de două ori o schimbare de culoare în întunericul uniform al podelei, dintr-o anumită zonă.

Problema m-a extenuat şi am adormit pe unul dintre cele două locuri în care detectasem o schimbare de culoare. Dimineaţă, don Juan m-a trezit şi m-a anunţat că am reuşit. Nu numai că găsisem punctul, dar de asemenea am găsit şi opusul lui, un punct inamic, sau negativ şi culorile asociate lor.

Sîmbătă, 24 iunie 1961

Am plecat prin tufişurile pustii, dimineaţa devreme. În timp ce ne plimbam, don Juan mi-a explicat că găsirea unui punct „bun", sau „ostil", era o cerinţă pentru un om aflat în pustietate. Am vrut să îndrept conversaţia spre subiectul peiotei, dar el a refuzat să vorbească despre ea. M-a avertizat că nu trebuia să insist, pînă nu vorbea el despre acest subiect.

Ne-am aşezat să ne odihnim la umbra unor tufişuri înalte, într-o zonă cu vegetaţie deasă. Rămurişul pustiu încă nu se uscase ; era o zi caldă şi muştele continuau să mă bîzîie, dar pe don Juan nu-l deranjau deloc. Mă întrebam dacă el le ignora pur şi simplu, dar apoi am observat că nu-i aterizau deloc pe faţă.

— Uneori este nevoie să găsești repede un punct benefic afară, în cîmpul deschis, a continuat don Juan. Sau poate este necesar să determini rapid dacă punctul pe care te-ai așezat este bun sau nu, ca să te odihnești pe el. Odată ne-am așezat să ne odihnim pe un deal, iar tu te-ai supărat și ai fost foarte trist. Punctul acela îți era ostil. M-a avertizat o cioară mică, îți amintești ?

Mi-am amintit într-adevăr că el îmi spusese să evit zona aceea în viitor. Mi-am amintit, de asemenea, că mă supărasem pe el, pentru că nu mă lăsase să rîd.

— Credeam că cioara care zbura pe deasupra capului era o prevestire doar pentru mine. Nu m-am gîndit că ciorile ar fi prietenoase și cu tine.

— Despre ce vorbești ?

— Cioara aceea era o prevestire. Dacă ai fi avut cunoștințe despre ciori, ai fi evitat locul acela ca pe o plagă. Dar ciorile nu-ți pot sta la dispoziție tot timpul, de aceea trebuie să știi să găsești singur un loc potrivit pentru odihnă.

După o pauză lungă, don Juan s-a întors brusc spre mine și mi-a spus că, pentru a putea găsi un loc bun de odihnă, tot ce trebuia să fac era să-mi încrucișez ochii. S-a uitat la mine cu o privire de cunoscător și mi-a spus pe un ton confidențial că făcusem exact acest lucru, cînd mă rostogolisem pe veranda lui și tocmai de aceea am fost capabil să găsesc cele două puncte și culorile lor. M-a lăsat să înțeleg că era impresionat de performanța mea.

— E nu știu cu adevărat ce am făcut, am spus.

— Ți-ai încrucișat ochii, a accentuat el. Asta este tehnica, trebuie să fi făcut asta, dar nu-ți amintești.

Don Juan a descris apoi tehnica despre care spunea că i-a luat ani întregi pentru a o perfecționa. În mod concret, era vorba de a-ți forța treptat ochii să vadă aceeași ima-

gine separat. Lipsa conversiei imaginii impune o percepție dublă a lumii ; această percepție dublă, conform lui don Juan, îți dă oportunitatea de a judeca acele schimbări din jur pe care ochii nu le percep în mod obișnuit.

Don Juan m-a pus s-o încerc, asigurîndu-mă că vederea nu va fi lezată. Mi-a spus că trebuia să încep întîi să privesc în clipiri scurte, aproape cu colțurile ochilor. Mi-a indicat un tufiș mare și mi-a arătat cum să fac. Aveam o senzație stranie, văzînd ochii lui don Juan cum aruncau ochiade extrem de rapide spre tufiș. Ochii lui îmi aminteau de aceia ai unui animal șiret, care nu poate privi drept.

Ne-am plimbat vreo oră în timp ce încercam să nu-mi fixez pe nimic vederea. Apoi, don Juan m-a pus să încep să separ imaginile percepînd-o pe fiecare cu fiecare ochi în parte. După altă oră, a început să mă doară tare capul și a trebuit să mă opresc.

— Crezi că poți găsi singur un loc bun, unde să ne odihnim ?

N-aveam nici o idee despre criteriul de găsire a unui „loc potrivit". El mi-a explicat că, privind în ochiade scurte, ochii puteau percepe viziuni neobișnuite.

— Ca de exemplu ce ? am întrebat.

— Mai exact, nu sînt viziuni. Se aseamănă mai mult cu niște sentimente. Dacă privești la un tufiș, sau la un copac, sau la o piatră, unde vrei să te odihnești, ochii tăi te pot face să simți dacă locul respectiv este, sau nu, cel mai bun.

L-am rugat iar să-mi descrie cum se prezentau acele sentimente, dar el nu putea să mi le descrie, sau pur și simplu nu voia s-o facă. A spus că trebuia să practic, alegînd un loc și că el îmi va spune apoi dacă ochii mei au lucrat sau nu.

La un moment dat, am prins în cîmpul vederii mele ceva despre care credeam că e o piatră care reflecta lumina. Nu puteam să o văd dacă o fixam, dar dacă baleiam zona cu niște ochiade rapide, puteam desluși un fel de strălucire slabă. I-am arătat lui don Juan locul. Era în mijlocul unei suprafețe plate, neumbrite, și pe care nu era nici un tufiș. El a rîs cu plăcere și m-a întrebat de ce am ales acel loc. I-am explicat că am observat o strălucire.

— Nu mă interesează ce ai văzut. Puteai să fi văzut pînă și un elefant. Important este ceea ce simți.

Nu simțeam nimic. El mi-a aruncat o privire misterioasă, apoi a spus că ar fi vrut să poată să-mi facă un serviciu și să rămînă cu mine ca să ne odihnim acolo, dar el o să stea în altă parte în timp ce eu îmi voi încerca alegerea.

M-am așezat, în timp ce el mă privea plin de curiozitate de la o distanță de vreo nouă-doisprezece metri. După cîteva minute, a început să rîdă cu voce tare. M-a enervat. Simțeam că rîdea de mine și m-am supărat. Am început iar să mă întreb ce motive aveam să mă aflu acolo. Era ceva total deplasat în întîlnirea mea cu don Juan. Simțeam că eram doar un pion în ghearele lui.

Brusc, don Juan s-a repezit în plină viteză la mine, m-a prins de braț și m-a tras cu el vreo trei metri. M-a ajutat să mă ridic și și-a șters transpirația de pe frunte. Apoi am observat că se folosise „la limită". M-a bătut pe spate și mi-a spus că am ales locul rău și că el a trebuit să mă salveze în grabă, pentru că văzuse că punctul în care stăteam, era gata să-mi cuprindă toate sentimentele. Am rîs. Imaginea lui don Juan repezindu-se la mine era foarte caraghioasă. El alergase efectiv ca un tînăr. Picioarele lui se mișcau de parcă transformau praful roșu și moale al deșertului în trambulină pentru a se catapulta spre mine. Îl văzusem rîzînd de mine, apoi în cîteva secunde tîrîndu-mă de braț.

După o vreme, m-a îndemnat să continuu să caut un loc potrivit să ne odihnim. Am continuat să ne plimbăm, dar nu am detectat sau „simțit“ nimic. Dacă aș fi fost mai relaxat, probabil aș fi observat sau simțit ceva. Totuși, nu mai eram supărat pe el. În final, el mi-a arătat niște pietre și ne-am oprit acolo.

— Nu fi dezamăgit, a spus don Juan. Îți trebuie mult timp ca să-ți antrenezi ochii.

Nu am spus nimic. Nu aveam de gînd să mă las dezamăgit de ceva total de neînțeles. Totuși, trebuia să admit că, de cînd începusem să-l vizitez pe don Juan, mă supărasem foarte tare pe el și fusesem agitat pînă aproape să mi se facă rău, stînd pe locuri pe care el le denumea ostile.

— Trucul este să simți cu ochii. Acum problema ta este că nu știi ce să simți. Totuși, o să reușești după o practică adecvată.

— Poate o să-mi spui tu, don Juan, ce trebuie să simt.

— Asta este imposibil.

— De ce ?

— Nimeni nu poate spune ce trebuie să simți. Nu e o căldură, sau o lumină, sau o licărire, sau o culoare. Este altceva.

— Nu poți să-mi descrii ?

— Nu. Tot ce pot face este să-ți dau tehnica. O dată ce ai învățat să separi cele două imagini și să vezi totul dublu, trebuie să-ți focalizezi atenția în zona dintre cele două imagini. Orice schimbare demnă de notat va avea loc acolo, în acea zonă.

— Ce fel de schimbări sînt acestea ?

— Asta nu-i important. Contează sentimentul pe care-l ai. Fiecare om este diferit. Astăzi ai văzut o licărire, dar asta nu înseamnă nimic, pentru că lipsea sentimentul. Nu pot să-ți spun ce să simți. Trebuie să înveți singur.

Am stat o vreme în tăcere. Don Juan şi-a acoperit faţa cu pălăria şi a rămas nemişcat, ca şi cum ar fi dormit. Eram absorbit de notiţe, pînă cînd a făcut o mişcare bruscă, provocîndu-mi o tresărire. S-a ridicat brusc şi m-a privit încruntîndu-se.

— Tu ai abilitate pentru vînătoare. Asta ar trebui să înveţi, să vînezi. N-o să mai vorbim despre plante.

Şi-a umflat o clipă fălcile şi apoi a adăugat candid :

— Oricum, nu cred că am făcut-o vreodată, nu-i aşa ? rîdea el.

Am petrecut restul zilei plimbîndu-ne, în timp ce îmi dădea explicaţii foarte detaliate despre şerpii cu clopoţei. Modul în care se cuibăresc, în care se mişcă, ce obiceiuri sezoniere au, subterfugiile în comportare. Apoi a început să coroboreze fiecare dintre cele descrise, iar în final a prins şi a omorît un şarpe mare ; i-a tăiat capul, i-a curăţat viscerele, l-a jupuit şi a prăjit carnea. Mişcările lui aveau o asemenea graţie şi precizie, încît era o adevărată plăcere să te afli lîngă el. Îl ascultasem şi îl urmărisem vrăjit. Concentrarea era atît de mare, încît restul lumii dispăruse pentru mine.

A urmat o revenire dură în lumea obişnuită cînd am început să mănînc din şarpe. Mi s-a făcut greaţă îndată ce am început să mestec o bucată de carne de şarpe. Era o greaţă deplasată, căci carnea era delicioasă, dar stomacul meu părea să fie o unitate independentă. Am reuşit s-o înghit cu mare greutate. Credeam că don Juan o să aibă un atac de inimă de cît de tare rîdea.

După aceea ne-am aşezat la umbra unor stînci, pentru o odihnă pe îndelete. Am început să lucrez la notiţe ; iar mulţimea lor mi-a relevat faptul că el îmi dăduse un volum incredibil de informaţii despre şerpii cu clopoţei.

— Spiritul tău de vînător s-a întors la tine, a spus brusc don Juan, cu o față serioasă. Acum ești prins.

— Poftim ?

Am vrut să fie mai explicit cu această afirmație, dar el a rîs și a repetat-o doar.

— Cum adică sînt prins ? am insistat.

— Vînătorii vor vîna mereu. Și eu sînt un vînător.

— Vrei să spui că-ți cîștigi existența vînînd ?

— Vînez ca să pot trăi. Eu pot trăi oriunde.

El a indicat împrejurimile cu mîna.

— Să fii un vînător înseamnă să știi foarte multe. Înseamnă că poți vedea lumea în moduri diferite. Pentru a fi vînător, trebuie să fii în echilibru perfect cu totul, altfel vînătoarea devine o treabă fără sens. De exemplu, astăzi am prins un șarpe de dimensiuni mici. A trebuit să-i cer scuze pentru că i-am scurtat viața atît de brusc; am făcut asta știind că și propria mea viață va fi întreruptă într-o zi, foarte asemănător, brusc și definitiv. Așa că, în fond, noi și șarpele sîntem pe aceeași treaptă. Unul dintre ei ne-a hrănit astăzi.

— Nu mi-am închipuit un echilibru de genul ăsta cînd vînam, am spus.

— Nu e adevărat. Nu omorai pur și simplu animalele. Tu și familia ta mîncați tot ce vînai tu.

Afirmațiile lui emanau convingerea cuiva care fusese acolo. Avea, bineînțeles, dreptate. Erau timpuri cînd eu asigurasem carne de sălbăticiuni pentru familia mea.

După un moment de ezitare, am întrebat :

— De unde știi asta ?

— Sînt unele lucruri pe care le știu. Totuși, nu pot să-ți spun cum.

I-am povestit că mătușile și unchii mei denumeau în mod foarte serios toate păsările pe care le aduceam „fazani".

Don Juan a spus că își putea imagina cu ușurință cum îi spuneau ei unei vrăbii un „fazan micuț" și a adăugat și o interpretare hazlie referitoare la felul lor de a mînca. Mișcările extraordinare ale fălcilor lui îmi dădeau efectiv impresia că mestеca o pasăre întreagă, cu oase cu tot.

— Eu cred cu adevărat că ai o atracție spre vînătoare, a spus el fixîndu-mă. Și noi care am descojit un alt copac. Probabil că tu vrei să-ți schimbi modul de viață, pentru a deveni un vînător.

El mi-a reamintit că aflasem, cu un foarte mic efort din partea mea, că în lume existau lucruri bune și rele pentru mine ; apoi a adăugat că aflasem, de asemenea, și culorile asociate acestor lucruri.

— Asta înseamnă să ai abilitatea de a vîna, a declarat el. Nu toți cei care încearcă vor afla și culorile și punctele în același timp.

Suna foarte frumos și romantic să fii vînător, dar pentru mine era o absurditate, pentru că nu mă interesa în mod special să vînez.

— Nu trebuie să te intereseze, sau să-ți placă, a replicat el. Ai o înclinație naturală. Eu cred că celor mai buni vînători nu le place să vîneze ; ei o fac bine, atîta tot.

Aveam sentimentul că don Juan era în stare să-și susțină ideea cu orice fel de argumente, și totuși el afirma că nu-i plăcea deloc să vorbească.

— E la fel cu ceea ce ți-am spus despre vînători. Nu trebuie neapărat să-mi placă să vorbesc. Doar că am o abilitate pentru asta și o fac bine, asta-i tot.

Îi găseam abilitatea mintală cu adevărat amuzantă.

— Vînătorii trebuie să fie indivizi excepțional de închiși. Un vînător lasă foarte puține lucruri în voia soartei. Am încercat tot timpul să te conving că trebuie să trăiești într-un mod diferit. Totuși, nu am reușit încă. Nu

era nimic de care să te agăți. Acum stau altfel lucrurile. Ți-am readus vechiul spirit de vînător, poate te va schimba.

Am protestat că nu voiam să fiu un vînător. I-am amintit că, la început, n-am vrut decît să-mi povestească despre plantele medicinale, dar el m-a îndepărtat atît de mult de subiectul inițial, încît nu-mi mai puteam aminti dacă intenționasem cu adevărat, sau nu, să învăț despre plante.

— Bun. Foarte bine. Dacă nu ai o idee clară despre ceea ce vrei, poți deveni și mai modest. S-o spunem altfel. Pentru scopurile tale nu contează cu adevărat dacă înveți despre plante sau despre vînătoare. Mi-ai spus chiar tu asta. Te interesează tot ce-ți poate spune cineva. Adevărat ?

Îi spusesem asta, încercînd să definesc scopul antropologiei și pentru a-l convinge să devină furnizorul meu de informații.

Don Juan a chicotit, evident conștient că deținea controlul asupra situației.

— Eu sînt un vînător, a spus el, de parcă îmi citea gîndurile. Eu las foarte puține lucruri în voia soartei. Probabil că ar trebui să-ți explic cum am învățat să fiu vînător. Nu am trăit întotdeauna ca acum. La un moment dat în viața mea, a trebuit să mă schimb. Acum îți arăt ție această direcție. Te ghidez. Știu despre ce vorbesc ; cineva m-a învățat asta. Nu mi-am imaginat singur toate lucrurile astea.

— Vrei să spui că ai avut un profesor, don Juan ?

— Să spunem că cineva m-a învățat să vînez așa cum vreau să te învăț acum pe tine, a spus el și a schimbat repede subiectul. Eu cred că a fost o vreme cînd vînătoarea era una din cele mai mari îndeletniciri ale omului, a spus el. Toți vînătorii erau oameni puternici. De fapt, un

vînător trebuia să fie puternic, pentru a rezista rigorilor acestei vieți.

Am devenit brusc curios. Oare se referea la un timp înainte de Cucerire* ? Am început să-l chestionez :

— Cînd se întîmpla ceea ce spuneai ?

— Odată ca niciodată.

— Cînd ? Ce înseamnă „odată ca niciodată" ?

— Înseamnă odată ca niciodată, sau poate înseamnă acum, astăzi. Nu contează. Odată știa oricine că un vînător era cel mai bun dintre oameni. Acum nu mai știe oricine asta, dar există destui oameni care o știu. Așa ca mine, sau, într-o zi, ca tine chiar. Înțelegi ce vreau să spun.

— Asta știu indienii Yaqui despre vînători ? Asta vreau să știu.

— Nu neapărat.

— Indienii Pima știu ?

— Nu toți. Doar unii dintre ei.

Am înșirat diverse grupuri învecinate. Voiam să-l fac să afirme că vînătoarea era o credință și o practică împărtășite de anumiți oameni. Dar el a evitat să-mi răspundă direct, așa că am schimbat subiectul.

— De ce faci toate astea pentru mine, don Juan ?

El și-a scos pălăria și și-a scărpinat tîmplele, simulînd deruta.

— Eu fac un gest cu tine, a spus el ușor. Alți oameni au făcut și ei cîte un gest similar cu tine ; într-o zi, o să ai și tu o inițiativă cu alții. Să spunem că e rîndul meu. Într-o zi mi-am dat seama că dacă voiam să fiu un vînător demn de tot respectul personal, trebuia să-mi schimb modul de viață. Obișnuiam să mă vait și să mă plîng foarte des. Aveam motive bune să simt că trebuia să mă schimb. Sînt

* Cucerirea Americii de către spanioli (n. tr.).

indian și indienii sînt tratați ca niște cîini. Nu era nimic de făcut ca să remediez asta, așa că tot ce îmi rămăsese era doar mîhnirea mea. Dar apoi norocul meu mi-a surîs și am găsit pe cineva care m-a învățat să vînez. Și mi-am dat seama că modul meu de viață nu era bun deloc... așa că l-am schimbat.

— Dar eu sînt foarte fericit cu viața mea, don Juan. De ce ar trebui s-o schimb ?

El a început să murmure un cîntec mexican, foarte încet, apoi a îngînat melodia. Capul lui se mișca în sus și în jos, în timp ce însoțea ritmul cîntecului.

— Crezi că noi doi sîntem egali ? a întrebat el cu voce aspră.

Întrebarea lui m-a prins nepregătit. Am simțit un bîzîit specific în urechi, de parcă el ar fi țipat cuvintele, ceea ce nu făcuse ; totuși, era un sunet metalic care îmi reverbera în urechi.

M-am scărpinat în urechea stîngă cu degetul mic al mîinii stîngi. Simțeam o mîncărime în urechi și le frecam cu degetele de la mîini, într-un ritm nervos. Mișcarea era mai degrabă un tremur al întregului braț.

Don Juan îmi urmărea mișcările vizibil fascinat.

— Ei bine... sîntem noi egali ?

— Firește că sîntem egali.

Eu eram, bineînțeles, condescendent. Simțeam o căldură față de el, deși uneori nu știam ce să fac cu el ; totuși, credeam în subconștient, deși nu o spuneam, că eu, fiind student la universitate, un om din lumea vestică sofisticată, eram superior unui indian.

— Nu, a spus el, nu sîntem.

— Ba firește că sîntem, am protestat.

— Nu, a spus el cu voce scăzută. Nu sîntem egali. Eu sînt un luptător și un vînător, iar tu ești un codoș.

Am rămas cu gura căscată. Nu puteam crede că don Juan chiar spusese asta. Mi-am lăsat notesul să cadă și l-am fixat cu o privire tîmpă, apoi bineînțeles m-am înfuriat.

El m-a privit cu ochi calmi și reci. I-am evitat privirea fixă. Apoi a început să vorbească. Articula cuvintele cu claritate. Ele țîșneau lin și letal. A spus că eu codoșeam pentru altcineva. Că nu luptam pentru propriile mele bătălii, ci pentru bătăliile unor oameni necunoscuți. Că nu voiam să învăț despre plante, sau despre vînătoare, sau despre orice altceva. Și că lumea lui de acțiuni, de sentimente și de decizii sigure era infinit mai eficace decît idioțenia fără sens căreia îi spuneam „viața mea".

După ce a terminat de vorbit, era amorțit. Vorbise fără a fi bătăios sau orgolios, cu atîta putere și totuși cu atîta calm, încît nu mai eram deloc nervos.

Am rămas tăcuți. Mă simțeam stînjenit și nu găseam nimic de spus. L-am așteptat să spargă el tăcerea. Au trecut ore întregi. Don Juan a devenit din ce în ce mai rigid, pînă cînd corpul lui a căpătat o încremenire ciudată, aproape înspăimîntătoare ; silueta lui a ajuns din ce în ce mai insesizabilă. Pe măsură ce se întuneca, și cînd în cele din urmă, s-a lăsat în jurul nostru bezna, el părea să se fi pierdut în umbra pietrelor. Imobilismul lui era total, de parcă și-ar fi încetat existența.

Era miezul nopții, cînd mi-am dat în sfîrșit seama că el putea sta nemișcat acolo, în sălbăticie, lîngă pietrele acelea, probabil chiar și o veșnicie, dacă ar fi trebuit. Lumea lui de acțiuni, de sentimente și de decizii era într-adevăr superioară.

I-am atins ușor brațul și m-au podidit lacrimile.

7. A fi inaccesibil

Joi, 29 iunie 1961

Don Juan m-a vrăjit iar cu cunoștințele sale despre detaliile concrete ale acestui joc, așa cum o făcuse zi de zi, timp de aproape o săptămînă. El mi-a explicat întîi și apoi a coroborat un număr de tactici de vînătoare, bazate pe ceea ce el numea „subterfugiile prepelițelor“. Am fost atît de absorbit de explicațiile sale, încît s-a scurs o zi întreagă și nu am observat trecerea timpului. Am uitat să și mănînc. Don Juan a făcut remarci glumețe, că era destul de neobișnuit pentru mine să pierd o masă.

La sfîrșitul zilei, el a prins cinci prepelițe într-o capcană foarte ingenioasă, pe care tot el mă învățase s-o asamblez și s-o montez.

— Două ne ajung, a spus el și le-a lăsat pe celelalte trei să zboare.

Apoi m-a învățat cum să frig prepelița. Am vrut să tai cîțiva arbuști și să fac un grătar, așa cum făcea bunicul meu, căptușit cu frunze și ramuri verzi și acoperit cu pămînt, dar don Juan a spus că nu este nevoie să jignesc și arbuștii, o dată ce el insultase prepelița.

După ce am terminat de mîncat, ne-am îndreptat pe îndelete spre o zonă pietroasă. Ne-am așezat pe o coastă de deal cu piatră și nisip și am spus în glumă că după mine aș fi gătit toate cinci prepelițele și că grătarul meu ar fi fost mai gustos decît frigarea lui.

— Fără îndoială, a spus don Juan. Dar dacă ai fi făcut toate astea, am fi putut să nu mai părăsim întregi locul acela.

— Ce vrei să spui ? am întrebat. Ce ne-ar fi oprit ?

— Arbuștii, prepelițele, totul în jurul nostru s-ar fi aliat pentru asta.

— Niciodată nu știu cînd vorbești serios.

El a făcut un gest teatral de nerăbdare și a pocnit din buze.

— Ai o concepție foarte ciudată despre ce înseamnă a vorbi serios. Eu rîd foarte mult, pentru că îmi place să rîd, dar tot ce spun este al naibii de serios, chiar dacă tu nu înțelegi. De ce ar trebui să fie lumea din jurul nostru numai așa cum o crezi tu ? Cine ți-a dat autoritatea să spui asta ?

— Nu e nici o dovadă că lumea este altfel, am spus eu.

Se întuneca. Mă întrebam dacă era timpul să ne întoarcem la casa lui, dar el nu părea să se grăbească, iar eu mă simțeam foarte bine.

Vîntul era rece. El s-a ridicat brusc și mi-a spus că trebuia să ne urcăm pe deal și să stăm în picioare, într-o zonă fără arbuști.

— Nu-ți fie frică, a spus el. Eu sînt prietenul tău și o să am grijă să nu ți se întîmple nimic rău.

— Ce vrei să spui ? am întrebat eu alarmat.

Don Juan avea cea mai perfidă ușurință de a mă face să trec de la starea de bucurie senină la cea de frică extremă.

— Lumea este foarte ciudată la această oră. Asta vreau să spun. Indiferent de ce vezi, să nu-ți fie frică.

— Ce o să văd ?

— Încă nu știu, a spus el privind în depărtare, spre sud.

Nu părea îngrijorat. Am continuat și eu să privesc în aceeași direcție.

A tresărit brusc și a indicat cu mîna spre o zonă întunecată, aflată în desișul pustiu.

— Uite, acolo e, a spus el, de parcă aștepta ceva care a apărut brusc.

— Ce este ?

— E acolo, a repetat el. Privește ! Privește !

Nu vedeam nimic, doar arbuști.

— Acum e aici, a spus el cu o mare grabă în voce. E aici.

În acel moment m-a lovit o rafală bruscă de vînt și mi-a ars ochii. Am privit spre zona respectivă. Nu era absolut nimic neobișnuit.

— Nu văd nimic.

— Tocmai ai simțit. Chiar acum. Ți-a intrat în ochi și te-a oprit să vezi.

— Despre ce vorbești ?

— Te-am adus în mod special pe un vîrf de deal. Aici sîntem ușor de remarcat și vine ceva la noi.

— Ce ? Vîntul ?

— Nu numai vîntul, a spus el aspru. Pentru tine poate fi vîntul, pentru că asta este tot ce cunoști.

Mi-am încordat ochii, fixînd arbuștii pustii. Don Juan a stat tăcut lîngă mine o clipă, apoi s-a dus la un tufiș

apropiat și a început să rupă ramuri mari din arbuștii înconjurători ; a strîns opt și a făcut o legătură. Mi-a spus să fac la fel și să-mi cer scuze față de plante, cu voce tare, pentru că le mutilez.

Cînd a strîns două legături, m-a pus s-o iau la goană spre vîrful dealului cu ele și să mă întind pe spate între două pietre mari. A aranjat ramurile cu o viteză uluitoare și mi-a acoperit cu ele corpul, apoi s-a acoperit și pe sine în aceeași manieră și mi-a șoptit printre frunze că ar trebui să urmăresc cum se va potoli așa-zisul vînt, o dată ce am devenit amîndoi de neremarcat.

La un moment dat, spre uimirea mea, vîntul a încetat efectiv să mai bată, așa cum prezisese don Juan. S-a întîmplat atît de treptat, încît n-aș fi realizat schimbarea, dacă nu aș fi așteptat-o în mod deliberat. Vîntul a suflat o vreme printre frunzele de pe fața mea, apoi în jurul nostru s-a făcut treptat liniște.

I-am șoptit lui don Juan că vîntul s-a oprit și el mi-a răspuns în șoaptă că nu trebuia să fac nici o mișcare, sau zgomot, pentru că ceea ce eu denumeam vînt nu era deloc vînt, ci era ceva dotat cu voință și putea să ne recunoască.

Am rîs cu nervozitate.

Don Juan mi-a atras atenția asupra stării de liniște din jurul nostru cu o voce înăbușită și mi-a șoptit că el o să se ridice, iar eu trebuia să-l urmez dînd frunzele ușor deoparte cu mîna stîngă.

Ne-am ridicat în același timp. Don Juan a privit o vreme în depărtare, spre sud, și apoi s-a întors brusc cu fața spre vest.

— Viclean. Cu adevărat viclean, a murmurat el, indicînd o zonă spre sud-vest. Uite ! Uite ! m-a îndemnat el.

Am fixat cu toată intensitatea de care eram capabil, locul acela. Voiam să văd lucrul la care se referea, dar nu

am remarcat nimic. Sau, mai degrabă, nu am remarcat nimic diferit față de ceea ce mai văzusem înainte ; erau doar arbuști, care păreau să fie agitați de un vînt ușor ; ei se încrețeau.

— E aici, a spus don Juan.

În acel moment, am simțit pe fața mea o rafală de vînt. Parcă vîntul începuse efectiv să bată, după ce ne-am ridicat. Nu puteam crede asta ; trebuia să existe o explicație logică.

Don Juan a chicotit ușor și mi-a spus să nu-mi suprasolicit creierul, încercînd să motivez ceea ce se întîmpla.

— Hai să mai strîngem niște ramuri, a spus el. Nu îmi place să le fac asta micilor plante, dar trebuie să te *oprim*.

El a adunat ramurile pe care le-am folosit ca să ne acoperim și a presărat peste ele pămînt și pietricele. Apoi, repetînd aceleași mișcări pe care le mai făcusem și înainte, ne-am adunat cîte opt ramuri noi. În acest timp, vîntul continua să bată fără încetare. Îl puteam simți cum îmi zburlea părul în jurul urechilor. Don Juan mi-a șoptit că, odată acoperiți, nu trebuia să fac nici cea mai mică mișcare, sau să scot vreun sunet. M-a acoperit foarte repede pe tot corpul, apoi s-a întins și s-a acoperit și el.

Am stat în poziția asta vreo douăzeci de minute, iar în acest timp s-a produs un fenomen extraordinar ; vîntul s-a transformat iar, dintr-o rafală puternică și continuă, într-o vibrație blîndă.

Mi-am ținut respirația, așteptînd semnalul lui don Juan. La un moment dat, el a împins ușor ramurile. L-am imitat și ne-am ridicat. Vîrful dealului era liniștit. Se simțea doar o vibrație ușoară a frunzelor din tufișurile din jur.

Ochii lui don Juan fixau o zonă aflată în arbuștii de la sud de noi.

— Uite-l iar ! a exclamat el cu voce tare.

Am sărit involuntar, gata să-mi pierd echilibrul, iar el mi-a ordonat cu voce tare și imperativă să privesc.

— Ce trebuie să văd ? am întrebat disperat.

El a spus că vîntul, sau altceva se găsea deasupra arbuștilor și era ca un nor, sau ca o spirală și că își căuta drumul spre vîrful dealului pe care ne aflam.

Am zărit o unduire în tufișurile din depărtare.

— Uite-l că vine, mi-a șoptit don Juan în ureche. Uite-l cum ne caută.

Chiar atunci m-a lovit în față o rafală puternică de vînt, așa cum mă lovise și mai înainte. Totuși, de data asta, reacția mea a fost diferită. Eram înspăimîntat. Nu văzusem ceea ce îmi descrisese don Juan, dar deslușisem o unduire foarte stranie trecînd printre arbuști. Nu voiam să cedez fricii mele și am căutat în mod deliberat o explicație potrivită. Mi-am zis că trebuiau să fie curenți de aer continui în zonă, iar don Juan, fiind foarte obișnuit cu întreaga regiune, era nu numai conștient de asta, dar și capabil să deducă modul lor de evoluție. Tot ce avea de făcut era să se întindă și să aștepte ca vîntul să se oprească ; iar o dată ce s-a oprit, se ridica și nu aștepta decît să înceapă din nou.

Vocea lui don Juan m-a scos din miezul gîndurilor mele. Mi-a spus că era timpul să plecăm. M-am blocat ; voiam să stau, să fiu sigur că vîntul se va potoli.

— Nu am văzut nimic, don Juan.

— Totuși, ai observat ceva neobișnuit.

— Poate că ar trebui să-mi spui ce trebuia să văd.

— Ţi-am spus deja. Ceva care se ascunde în vînt şi arată ca o spirală, un nor, o ceaţă, o figură, care dă tîrcoale.

Don Juan a făcut un gest cu mîinile, ca să descrie o mişcare orizontală şi verticală.

— El se mişcă într-o direcţie anume, a continuat el. Ori se rostogoleşte, ori se învîrteşte. Un vînător trebuie să ştie toate astea pentru a se putea mişca corect.

Am vrut să rîd de el, dar el părea că încearcă atît de mult să se facă înţeles, încît n-am îndrăznit. M-a privit o clipă şi mi-am mutat privirea.

— Să crezi că lumea asta este doar aşa cum crezi tu că este e o prostie. Lumea e un loc misterios. În special la asfinţit.

El a arătat spre vînt, cu o mişcare a bărbiei.

— Ăsta ne poate urmări, a spus el. Poate să ne obosească, sau chiar să ne ucidă.

— Vîntul ăsta ?

— La această oră a zilei, în asfinţit, nu e vînt. La ora asta este doar putere.

Am stat pe vîrful dealului o oră. Vîntul a bătut tare şi constant tot timpul.

Vineri, 30 iunie 1961

Spre seară, după ce am mîncat, don Juan şi cu mine am ieşit în faţa uşii lui. Eu m-am aşezat pe „locul“ meu şi am început să lucrez la notiţe. El s-a întins pe spate, cu mîinile aşezate pe stomac. Stătusem toată ziua pe lîngă casă, din cauza „vîntului“. Don Juan a explicat că deranjase deja vîntul deliberat şi că era mai bine să nu-i mai dăm tîrcoale. A trebuit chiar să dorm acoperit cu ramuri.

O rafală bruscă de vînt l-a făcut pe don Juan să se ridice cu o mişcare incredibil de agilă.

— La dracu'. Te caută vîntul.

— Nu pot să înghit chestia asta, don Juan, i-am spus rîzînd. Zău că nu pot.

Nu eram încăpățînat, mi-era doar imposibil să accept că vîntul avea propria lui voință și că mă căuta, sau că ne văzuse și se grăbise spre noi, pe vîrful dealului. Am spus că ideea unui „vînt intenționat“ era o viziune despre lume mai degrabă simplistă, decît reală.

— Atunci, ce este vîntul ? a întrebat el pe un ton provocator.

I-am explicat răbdător că masele de aer cald și rece produceau presiuni diferite și că presiunea făcea ca masele de aer să se miște pe orizontală și verticală. Mi-a trebuit multă vreme, pînă să-i explic toate detaliile de bază ale meteorologiei.

— Vrei să spui că vîntul, se rezumă doar la aer cald și rece ? a întrebat el pe un ton uimit.

— Din păcate, da, am răspuns eu și m-am bucurat în tăcere de triumful meu.

Don Juan părea să fie uluit. Dar apoi m-a privit și a început să rîdă în hohote.

— Opiniile tale sînt opinii definitive, a spus el, cu o notă de sarcasm. Sînt ultimul cuvînt, nu-i așa ? Totuși, pentru un vînător, opiniile tale sînt doar o prostie. Nu contează că presiunea este unu, sau doi, sau zece ; dacă ai trăi acolo, în sălbăticie, ai ști că în timpul asfințitului vîntul devine putere. Un vînător foarte bun știe asta și acționează în consecință.

— Cum acționează el ?

— Folosește asfințitul și puterea aceea ascunsă în vînt.

— Cum ?

— Dacă îi convine, vînătorul se ascunde de putere, acoperindu-se și rămînînd nemișcat, pînă se termină asfințitul și puterea l-a luat în protecția ei.

Don Juan a făcut un gest de a închide ceva prin învăluire, cu mîinile lui.

— Protecția ei este ca...

A făcut o pauză, în căutarea unui cuvînt, iar eu i-am sugerat „cocon".

— E adevărat. Protecția puterii te învăluie ca pe un cocon. Un vînător poate sta în cîmp deschis și nu-l va deranja nici un coiot, sau pumă, sau vreo insectă lipicioasă. Puma poate veni pînă la nasul vînătorului să-l miroasă, iar dacă vînătorul nu se mișcă, puma va pleca. Îți pot garanta asta. Pe de altă parte, dacă vînătorul vrea să fie remarcat, tot ce are el de făcut, este să stea pe vîrful unui deal în timpul asfințitului și puterea îl va căuta și îl va sîcîi toată noaptea. De aceea, dacă vînătorul vrea să călătorească noaptea, sau dacă vrea să rămînă treaz, el trebuie să se lase remarcat de vînt. În asta constă secretul marilor vînători. A fi disponibil și indisponibil la o anumită cotitură a drumului.

Mă simțeam puțin încurcat și l-am rugat să-și recapituleze puțin ideea. Don Juan mi-a explicat că el folosise vîntul și asfințitul, pentru a sublinia importanța crucială a interacțiunii dintre a te ascunde și a te face remarcat.

— Trebuie să înveți să devii în mod deliberat disponibil și indisponibil, a spus el. După cum se desfășoară viața ta acum, ești nedorit de disponibil tot timpul.

Am protestat. Aveam sentimentul că viața mea devenea din ce în ce mai secretă. El a spus că nu îi înțelegeam punctul de vedere și că a nu fi disponibil nu însemna să fii secretos, sau să te ascunzi, ci să fii inaccesibil.

— Hai să-ți spun altfel, a continuat el răbdător. Nu are nici o importanță că te ascunzi, dacă toată lumea știe unde te ascunzi. Problemele tale chiar acum se trag din asta. Cînd te ascunzi, toți știu că te ascunzi, iar cînd nu te ascunzi, ești la dispoziția oricui să-ți dea un brînci.

Începeam să mă simt amenințat și am început să mă apăr.

— Nu te justifica, a spus don Juan sec. Nu e nevoie. Sîntem niște proști cu toții și tu nu poți fi altfel. A fost o vreme în viața mea cînd, asemeni ție, eram disponibil la nesfîrșit, pînă cînd din mine n-a mai rămas nimic decît poate doar plînsul. Și am plîns zdravăn, așa cum ai făcut-o și tu.

Don Juan m-a măsurat o clipă cu privirea, apoi a oftat tare.

— Eram totuși mai tînăr decît tine, a continuat el, dar într-o bună zi m-am săturat și m-am schimbat. Să zicem că într-o zi, cînd am devenit vînător, am aflat secretul de a fi disponibil și indisponibil.

I-am spus că ce-mi spunea el mă depășea. Nu puteam realmente să-mi dau seama ce înțelegea el prin a fi disponibil. Folosise expresiile spaniole *ponerse al alcance* și *ponerse en el medio del camino*, ceea ce înseamnă „a fi la îndemînă“ și „a sta în mijlocul unui drum foarte circulat“.

— Trebuie să te retragi, a explicat el. Trebuie să te retragi din mijlocul drumului foarte circulat. Întreaga ta ființă e acolo, de aceea n-are nici un rost să te ascunzi; n-ai face decît să-ți închipui că te-ai ascuns. A te afla în mijlocul unui drum înseamnă ca toți cei ce trec pe lîngă tine să-ți urmărească sosirile și plecările.

Metafora lui era interesantă, dar în același timp și criptică.

— Vorbești în șarade, i-am spus.

M-a privit fix vreme îndelungată, apoi a început să fredoneze o melodie. Mi-am îndreptat spatele și l-am ascultat cu atenție. Știam că atunci cînd don Juan fredona o melodie mexicană, era pe cale să mă facă zob.

— Hei, a spus el zîmbind, aruncîndu-mi o privire furișă, ce s-a întîmplat cu prietena ta blondă ? Fata aia la care țineai cu-adevărat.

Probabil că am făcut o mutră de prost derutat, fiindcă a început să rîdă cu mare plăcere. Nu știam ce să spun.

— Tu însuți mi-ai povestit despre ea, a spus încercînd să mă liniștească.

Eu nu-mi aminteam însă să-i fi povestit ceva despre nimeni, cu atît mai puțin despre fata blondă.

— Nu ți-am pomenit niciodată despre așa ceva, am spus.

— Ba ai făcut-o, a zis el, neluînd în seamă ce-i spusesem.

Am vrut să protestez, dar el m-a oprit, spunînd că nu conta de unde știa despre ea, că problema importantă era că îmi plăcea de ea.

Simțeam cum creștea în mine o răbufnire de animozitate față de el.

— Nu temporiza lucrurile, a spus don Juan sec. E timpul să pui stavilă sentimentelor tale de importanță de sine. Ai avut odată o femeie, o femeie foarte dragă și într-o zi ai pierdut-o.

Am început să mă întreb dacă îi vorbisem vreodată lui don Juan despre ea. Am ajuns la concluzia că nu avusesem niciodată ocazia. Totuși, s-ar fi putut. De fiecare dată cînd mergea cu mine cu mașina, vorbeam neîncetat despre tot felul de lucruri. Nu-mi reaminteam tot ce vorbeam,

pentru că nu puteam lua notițe cînd conduceam. Mă simțeam într-un fel liniștit de concluziile mele. I-am spus că avea dreptate. Existase în viața mea o fată blondă foarte importantă.

— De ce nu e cu tine ? a întrebat el.

— A plecat.

— De ce ?

— Au fost mai multe motive.

— Nu au fost atît de multe motive. A fost unul singur. Erai prea disponibil.

Voiam foarte serios să știu ce a vrut să spună. El mă atinsese iar. Părea că știe efectul celor spuse și a încrețit din buze, ca să-și ascundă un zîmbet ștrengar.

— Știau toți despre voi doi, a spus el cu o convingere neclintită.

— Nu era bine ?

— Era foarte rău. Ea era o persoană minunată.

Mi-am exprimat sentimentul sincer că tatonarea asta în întuneric mi se părea odioasă, în special datorită faptului că el își făcea întotdeauna afirmațiile cu siguranța cuiva care ar fi fost de față și ar fi văzut totul.

— Dar e adevărat, a spus el cu o candoare dezarmantă. Am văzut tot. Era o persoană minunată.

Știam că nu avea sens să îl contrazic, dar eram supărat pe el că atinsese acest punct dureros din viața mea și am spus că fata în chestiune nu era o persoană minunată în definitiv, că, după opinia mea, era mai degrabă slabă.

— La fel ești și tu, a spus el calm. Dar asta nu este important. Ceea ce contează e că tu ai căutat-o peste tot ; asta o face o persoană foarte deosebită în lumea ta, iar pentru o persoană deosebită trebuie să ai doar cuvinte minunate.

Mă simțeam stînjenit; începuse să mă cuprindă o mare tristețe.

— Ce îmi faci tu mie, don Juan ? am întrebat. Tu ai reușit întotdeauna să mă întristezi. De ce ?

— Acum te complaci în sentimentalism, a spus el acuzator.

— Ce urmărești prin toate astea, don Juan ? am întrebat.

— Să fii inaccesibil, a declarat el. Am pomenit persoana aceea, pentru a-ți demonstra în mod concret ceea ce n-am putut să fac în cazul vîntului. Ai pierdut-o pentru că erai accesibil; ai fost mereu în raza ei de acțiune și viața ta era o viață de rutină.

— Nu ! am spus. Te înșeli. Viața mea nu a fost niciodată rutină.

— A fost și este rutină, a spus el dogmatic. Este o rutină neobișnuită, iar asta îți dă impresia că nu e rutină, dar te asigur că este.

Voiam să bombănesc și să mă pierd în morocăneală, dar ochii lui mă făceau să mă simt întrucîtva neliniștit; ei păreau că mă împung în mod continuu.

— Arta vînătorului este să devină inaccesibil, a spus el. În cazul acelei fete blonde, ar fi însemnat ca tu să devii un vînător și să o întîlnești cu chibzuință. Nu așa cum ai făcut. Ai stat cu ea zi de zi, pînă cînd singurul sentiment care a rămas a fost plictiseala. Adevărat ?

Nu am răspuns. Simțeam că nu era nevoie. Avea dreptate.

— Să fii inaccesibil înseamnă să te atingi de lumea din jurul tău cu economie. Nu trebuie să mănînci cinci prepelițe; mănînci doar una. Nu strici plantele doar ca să faci un grătar. Nu te expui puterii vîntului decît dacă este necesar. Nu folosești și nu storci oamenii pînă n-a mai rămas nimic din ei, în special pe cei pe care-i iubești.

— Nu m-am folosit niciodată de cineva, am spus cu sinceritate.

Dar don Juan a susţinut că am făcut-o şi că de aceea îmi puteam permite să afirm că m-am plictisit de oameni.

— Să fii indisponibil înseamnă să eviţi în mod deliberat extenuarea ta şi a celorlalţi. Înseamnă că nu eşti înfometat şi disperat, ca un nenorocit, care simte că nu va mai mînca niciodată şi devorează toată mîncarea pe care o are, toate cele cinci prepeliţe !

Era clar că lovea sub centură. Am rîs şi asta părea că-l mulţumeşte. M-a bătut uşor pe spate.

— Un vînător ştie că va avea mereu ceva în capcane, aşa că nu se îngrijorează. Să te îngrijorezi înseamnă să devii accesibil, nedorit de accesibil. Iar o dată ce te îngrijorezi, te agăţi de orice cu disperare, iar o dată ce te agăţi, eşti expus la extenuare, sau rişti să extenuezi tu orice sau pe oricine de care te agăţi.

I-am spus că în viaţa mea de zi cu zi, e de neconceput să devii inaccesibil. Punctul meu de vedere era că, pentru a funcţiona, trebuia să fiu în apropierea oricui avea ceva de-a face cu mine.

— Ţi-am spus deja că a fi inaccesibil nu înseamnă să te ascunzi, sau să fii secretos, a spus el calm. Nu înseamnă că nu mai poţi vorbi cu oamenii. Un vînător îşi foloseşte lumea cu economie şi cu delicateţe, indiferent că lumea înseamnă lucruri, sau plante, sau animale, sau oameni, sau putere. Un vînător are legături strînse cu lumea lui şi, totuşi, el este inaccesibil aceleiaşi lumi.

— Asta e o contradicţie, am spus. Nu poate fi inaccesibil dacă e aici, în lume, oră de oră, zi de zi.

— Nu ai înţeles, a spus don Juan răbdător. El e inaccesibil pentru că nu îşi foloseşte lumea pînă la ultima picătură. El o atinge uşor, stă atît cît are nevoie şi apoi pleacă uşor mai departe, aproape fără să lase vreo urmă.

8. Întreruperea șabloanelor vieții

Duminică, 16 iulie 1961

Am petrecut toată dimineața urmărind niște rozătoare care arătau ca niște veverițe grase ; don Juan le spunea șobolani de apă. Mi-a spus despre ei că erau foarte rapizi cînd trebuiau să scape de pericol, dar că după aceea aveau teribilul obicei de a se opri, sau chiar de a se cățăra pe o piatră, să stea pe labele din spate, ca să privească în jur și să se dichisească.

— Au ochi foarte buni, a spus don Juan. Trebuie să te miști o dată cu ei, să prevezi cînd și unde se vor opri, astfel încît să te oprești și tu în același timp.

Am început să-i urmăresc cu atenție și am avut ceea ce ar fi putut fi o zi de teren pentru vînători, pentru că am observat foarte mulți. În final, le puteam prezice mișcările aproape fără greș.

Don Juan mi-a arătat cum să fac capcane pentru rozătoare. El mi-a explicat că un vînător trebuie să-și facă timp să constate cu ce se hrănesc, sau să descopere locurile în care se cuibăresc, pentru a stabili unde să pună capcanele ; de montat le va monta noaptea și tot ce va avea

de făcut în ziua următoare va fi să le sperie, astfel încît ele să cadă în dispozitivele lui de prindere.

Am adunat cîteva bețe și ne-am apucat să construim capcanele. Aproape că o terminasem pe a mea și mă întrebam înfrigurat dacă va funcționa sau nu, cînd don Juan s-a oprit brusc și s-a uitat la încheietura mîinii sale stîngi, parcă ar fi verificat un ceas pe care nu l-a avut niciodată și mi-a spus că, în conformitate cu ceasul lui, era timpul prînzului. Eu țineam o nuia lungă, pe care tocmai mă pregăteam să o arcuiesc într-un cerc. Am pus-o automat jos, cu tot restul echipamentului de vînătoare.

Don Juan m-a privit cu o expresie de curiozitate. Apoi a imitat sunetul unei sirene, la prînz. Am rîs. Sunetul scos de el era perfect. M-am dus în direcția lui și am remarcat că mă privea fix. Dădea din cap dintr-o parte în alta.

— Fir-ar să fie ! a spus el.

— Ce s-a întîmplat ? am întrebat.

A imitat din nou sunetul strident al unei sirene de fabrică.

— Prînzul s-a terminat. Înapoi la muncă !

O clipă, m-am simțit puțin confuz, dar apoi m-am gîndit că el se joacă, probabil pentru că nu aveam nimic de mîncat. Fusesem atît de absorbit de rozătoare, încît uitasem că nu aveam provizii cu noi. Am luat iar nuiaua și am încercat să o îndoi. După o clipă, don Juan a emis iar „fluieratul" său.

— E timpul să mergem acasă, a declarat el.

Și-a examinat ceasul imaginar, m-a privit și a clipit.

— E cinci după-amiază, a spus el cu aerul cuiva care dezvăluie un secret.

M-am gîndit că se săturase brusc de vînătoare și că amîna totul pentru altă dată. Am lăsat pur și simplu totul

jos și am început să mă pregătesc de plecare. Nu l-am privit. Presupuneam că își pregătește și el echipamentul. Cînd am terminat, mi-am ridicat privirea și l-am văzut la cîțiva pași, stînd cu picioarele încrucișate.

— Sînt gata, am spus. Putem pleca oricînd.

El s-a ridicat și s-a urcat pe o stîncă. A stat acolo, la vreo doi metri de pămînt, privindu-mă. Și-a pus mîinile căuș la gură și a scos un sunet foarte pătrunzător și prelung. Era ca o sirenă de fabrică multiplicată. S-a întors, descriind un cerc complet și a fluierat.

— Ce faci, don Juan ? am întrebat.

Mi-a spus că dădea semnal pentru ca toată lumea să se ducă acasă. Eram complet zăpăcit. Nu-mi puteam da seama dacă glumea, sau pur și simplu își pierduse mințile. L-am urmărit atent și am încercat să leg ceea ce făcea el acum cu ceva ce mi-ar fi spus mai înainte. Vorbisem mult în cursul dimineții, dar nu-mi aminteam nimic important.

Don Juan se afla tot în picioare pe vîrful pietrei. M-a privit, a zîmbit și a clipit iar. M-am alarmat brusc. Don Juan și-a pus mîinile la gură și a scos iar un sunet ca un fluierat.

A spus că era opt dimineața și că trebuia să desfac echipamentul, pentru că aveam în fața noastră o zi întreagă.

Eram complet zăpăcit. În cîteva minute, frica a produs în mine o dorință irezistibilă de a fugi de acolo. M-am gîndit că don Juan înnebunise. Eram gata să o întind, cînd el a coborît de pe piatră și a venit spre mine zîmbind.

— Crezi că am înnebunit, nu-i așa ? a întrebat el.

I-am răspuns că mă speriase de moarte cu purtarea lui neașteptată.

Mi-a replicat că noi eram la fel. Nu am înţeles ce voia să spună. Eram foarte preocupat de gîndul că acţiunile lui păreau ale unui nebun sadea. El mi-a spus că a încercat în mod deliberat să mă sperie aşa de tare cu ciudăţenia purtării lui neaşteptate, pentru că eu însumi îl făceam să se urce pe pereţi cu ciudăţenia purtării mele obişnuite. A adăugat că aveam şabloane şi că tabieturile mele erau la fel de nebune ca fluieratul lui.

Eram şocat şi am afirmat că nu aveam nici un fel de tabieturi. I-am spus că eu credeam că viaţa mea era de fapt o nebunie, pentru că nu aveam tabieturi sănătoase.

Don Juan a rîs şi mi-a făcut semn să stau lîngă el. Toată situaţia se schimbase iar, în mod misterios. Frica mea dispăruse în momentul în care el începuse să vorbească.

— Care sînt şabloanele mele ?

— Tot ceea ce faci este un şablon.

— Nu sîntem toţi la fel ?

— Nu toţi. Eu nu fac lucruri după şabloane.

— Ce a produs toate astea, don Juan ? Ce am făcut, sau ce am spus, să te fac să te porţi aşa cum ai făcut-o ?

— Te îngrijorai de masă.

— Nu ţi-am spus nimic ; de unde ştii că mă gîndeam la masă ?

— Tu te gîndeşti la masă în fiecare zi, pe la prînz şi pe la şase seara şi pe la opt dimineaţa, a spus el cu un zîmbet maliţios. La orele astea te gîndeşti la masă, chiar dacă nu ţi-e foame. Tot ce a trebuit să fac ca să-ţi arăt cît de înecat de rutină îţi este spiritul, a fost să fluier. Spiritul tău e antrenat să lucreze la un semnal.

M-a fixat întrebător. Nu mă puteam apăra.

— Acum ești gata să transformi vînătoarea într-o rutină, a continuat el. Ți-ai stabilit deja ritmul în vînătoare ; vorbești într-un anumit moment, mănînci într-un anumit moment și dormi într-un anumit moment.

Nu puteam obiecta nimic. Modul în care îmi descrisese don Juan obiceiurile mele de masă corespundea cu distribuția pe care o folosisem pentru orice în viață. Totuși, eram convins că viața mea era mai puțin transformată în rutină decît a multora dintre prietenii și cunoștințele mele.

— Acum știi multe despre vînătoare, a continuat don Juan. Va fi ușor pentru tine să-ți dai seama că un vînător bun știe un lucru mai presus de toate — el cunoaște obiceiurile pradei sale. Asta îl face un vînător bun. Dacă ți-ai fi reamintit modul în care am procedat cînd te-am învățat să vînezi, probabil că ai fi înțeles ce vreau să spun. Întîi te-am învățat cum să faci și să pui capcanele tale, apoi te-am învățat obiceiurile animalelor pe care le urmăreai, iar apoi am testat capcanele pentru rutinele lor. Acestea alcătuiesc formele exterioare ale vînătorii. Acum trebuie să te învăț partea finală și de departe cea mai grea. Probabil că vor trece ani întregi, înainte să poți spune că ai înțeles-o și că ești un vînător.

Don Juan a făcut o pauză ca să-mi dea timp. El și-a scos pălăria și a imitat mișcările de a se spăla ale rozătoarelor pe care le observasem. Mi se părea foarte caraghios. Capul lui rotund îl făcea să semene cu una dintre acele rozătoare.

— Să fii un vînător nu înseamnă doar un joc de-a pune capcane, a continuat el. Un vînător foarte bun nu prinde vînat pentru că pune capcane sau pentru că a studiat obiceiurile pradei sale, ci pentru că el însuși nu are

rutine. Acesta este atuul lui. El nu este ca toate animalele pe care le urmărește, fixat de rutine grele și subterfugii previzibile ; el e liber, fluid, imprevizibil.

Ceea ce spunea don Juan îmi suna ca o idealizare neraţională și arbitrară. Nu puteam concepe o viaţă fără rutine. Am vrut să fiu foarte cinstit cu el și nu doar să fiu de acord sau nu cu el. Simţeam că lucrul la care se gîndea, nu putea fi îndeplinit de mine, sau de altcineva.

— Nu mă interesează ce simţi, a spus el. Pentru a fi un vînător trebuie să renunţi la rutinele vieţii tale. La vînătoare ai reușit. Ai învăţat repede și acum îţi dai seama că prada ta este ușor previzibilă.

L-am rugat să fie mai explicit și să-mi dea exemple mai concrete.

— Vorbesc despre vînătoare, a spus el calm. De aceea, eu cunosc lucruri pe care la fac animalele ; locurile unde mănîncă, locul, felul și timpul în care dorm ; unde se cuibăresc ; cum merg. Astea sînt rutinele pe care ţi le-am indicat, astfel încît să fii conștient de existenţa lor în fiinţa ta. Ai observat obișnuinţele animalelor în deșert. Ele mănîncă, sau beau în anumite locuri, se cuibăresc în locuri anume, își lasă urmele în moduri specifice ; de fapt, tot ce fac ele poate fi prevăzut, sau refăcut de un vînător bun. Așa cum ţi-am spus înainte, în ochii mei tu te comporţi ca prada ta. Odată în viaţa mea, cineva mi-a arătat același lucru, așa că nu ești unic în asta. Toţi ne purtăm ca prada pe care o urmărim. Asta ne face, bineînţeles, și pe noi pradă pentru altceva, sau altcineva. Acum, problema unui vînător care cunoaște toate astea este să înceteze de a mai fi o pradă el însuși. Înţelegi ce vreau să spun ?

Mi-am exprimat iar opinia că propunerea lui era imposibilă.

— Îți trebuie timp să înțelegi, a spus don Juan. Ai putea să începi să nu mai mănînci masa de prînz, în nici o zi, la ora douăsprezece.

M-a privit și a zîmbit binevoitor. Expresia lui era foarte caraghioasă și m-a făcut să rîd.

— Totuși, sînt anumite animale care sînt imposibil de urmărit, a continuat el. De exemplu, există unele căprioare cu care un vînător ar putea să se întîlnească, pur și simplu din noroc, o singură dată în viață.

Don Juan a făcut o pauză teatrală și m-a privit pătrunzător. Părea că așteaptă o întrebare, dar nu aveam nici una.

— De ce crezi că sînt atît de greu de găsit și atît de unice ? a întrebat el.

Am dat din umeri, pentru că nu știam ce să spun.

— Ele nu au tabieturi, a spus el pe un ton de revelație. Asta le face magice.

— O căprioară trebuie să doarmă noaptea, am spus. Asta nu este o rutină ?

— Bineînțeles, dacă ea doarme în fiecare noapte, în același interval și într-un anumit loc. Dar aceste căprioare magice nu se comportă așa. De fapt, într-o zi o să verifici singur asta. Probabil că soarta ta va fi să urmărești una dintre ele tot restul vieții.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Îți place să vînezi ; probabil că într-o zi, într-un loc în lume, drumul tău se va încrucișa cu cel al unei căprioare magice și atunci vei putea s-o urmărești. O căprioară magică este o viziune demnă de reținut. Eu am fost destul de norocos să întîlnesc una. După ce am învățat și am practicat mult timp vînătoarea, mă aflam

odată în munţii din Mexicul central, într-o pădure cu copaci groşi, cînd am auzit brusc un fluierat suav. Mi-era necunoscut ; niciodată, în toţi anii mei de hoinăreală în pustietăţi, nu mai auzisem un astfel de sunet. Nu-l puteam localiza ; părea că vine din direcţii diferite. M-am gîndit că probabil eram înconjurat de o turmă, sau de o haită de animale necunoscute. Am auzit iar sunetul chinuitor ; părea că vine de peste tot. Atunci mi-am dat seama că am mare noroc. Am ştiut că acolo se afla o fiinţă magică, o căprioară. Ştiam, de asemenea, că o căprioară magică cunoaşte tabieturile oamenilor obişnuiţi şi ale vînătorilor. E foarte uşor de ghicit ce ar face un om normal într-o situaţie de genul acesta. În primul rînd, frica l-ar transforma imediat într-o pradă. După ce ajunge o pradă, el are de făcut două lucruri. Ori să fugă, ori să-şi pregătească o rezistenţă. Dacă nu e înarmat, el fuge unde vede cu ochii pentru a-şi salva viaţa. Dacă e înarmat, el şi-ar putea pregăti arma şi apoi să-şi organizeze rezistenţa, ori ar putea rămîne pe loc nemişcat, sau s-ar putea arunca la pămînt. Pe de altă parte, un vînător care hoinăreşte în sălbăticie nu va merge niciodată într-un loc fără să-i cunoască punctele de protecţie, astfel încît să se poată ascunde imediat. Ar putea să-şi arunce poncho-ul pe jos, l-ar putea agăţa de o ramură, ca momeală, apoi s-ar putea ascunde şi să aştepte acolo pînă la următoarea mişcare a inamicului. Deci, în prezenţa căprioarei magice, eu nu m-am comportat în nici un fel obişnuit. M-am aşezat repede în cap şi am început să bocesc uşor ; îmi curgeau efectiv lacrimile şi am suspinat atît de mult, încît era să leşin. Brusc, am simţit o briză uşoară ; ceva îmi mirosea părul din spatele urechii drepte. Am încercat să întorc

capul să văd ce este și am căzut, apoi m-am așezat și am văzut o făptură radiantă, strălucitoare, care mă fixa cu privirea. Căprioara mă privea, iar eu i-am spus că nu îi fac nimic. Și ea a vorbit cu mine.

Don Juan s-a oprit și m-a privit. Am zîmbit involuntar. Adevărul este că ideea de a vorbi cu o căprioară era destul de incredibilă.

— A vorbit cu mine, a spus don Juan cu un zîmbet.

— Căprioara a vorbit ?

— Da, a vorbit.

Don Juan s-a ridicat și și-a apucat sacul cu uneltele de vînătoare.

— Ce a spus ? am întrebat eu pe jumătate în glumă.

Mă gîndeam că mă lua peste picior. Don Juan a tăcut puțin, ca și cum ar fi vrut să-și reamintească, apoi ochii săi străluceau cînd mi-a povestit ce spusese căprioara.

— Căprioara magică a spus „Salut, prietene", a continuat don Juan. Iar eu am răspuns „Salut". Apoi ea m-a întrebat : „De ce plîngi ?", iar eu am spus „Pentru că sînt trist". Apoi creatura magică s-a apropiat de urechea mea și a spus la fel de clar cum vorbesc eu acum, „Nu fi trist".

Don Juan mă privea fix în ochi. Am deslușit în ei o strălucire de răutate pură. Apoi a început să rîdă cu putere.

Am spus că dialogul lui cu căprioara trebuie să fi fost un fel de mimă.

— Dar la ce te așteptai ? a întrebat el rîzînd. Sînt un indian.

Avea un simț al umorului atît de exotic, încît tot ce am putut să fac a fost să rîd cu el.

— Nu crezi că o căprioară magică vorbește, nu-i așa ?

— Îmi pare rău, dar nu pot crede că se pot întîmpla astfel de lucruri, am spus.

— Nu te condamn, a spus el pe un ton liniștitor. E unul din lucrurile cele mai grozave.

9. Ultima bătălie pe pămînt

Luni, 24 iulie 1961

Pe la prînz, după ce am bîntuit ore întregi prin deșert, don Juan a ales un loc de odihnă într-o zonă umbrită. Imediat ce ne-am așezat, el a început să vorbească. A spus că am învățat multe despre vînătoare, dar că nu m-am schimbat atît de mult cît dorea el.

— Nu este destul să știi cum să faci și să instalezi capcane. Un vînător trebuie să trăiască precum un vînător pentru a putea scoate din viața lui maximul. Din nefericire, schimbările sînt dificile și apar foarte încet; uneori, unui om îi trebuie ani întregi pentru a deveni convins de ideea de schimbare. Mie mi-au trebuit ani întregi, dar poate că nu am avut talent pentru vînătoare. Cred că pentru mine, cel mai dificil lucru a fost să vreau cu adevărat să mă schimb.

L-am asigurat că îi înțelegeam punctul de vedere. De fapt, de cînd a început să mă învețe să vînez, am început și eu să-mi reevaluez acțiunile. Pentru mine, probabil cea mai dramatică descoperire a fost faptul că îmi plăceau metodele lui. Îmi plăcea don Juan ca persoană. În comportamentul său era ceva solid; modul în care se

stăpînea nu lăsa nici un dubiu în legătură cu măiestria lui și totuși, el nu se folosise niciodată de avantajul său ca să-mi impună ceva. Simțeam că interesul lui de a-mi schimba modul de viață era legat de o sugestie nedefinită, sau poate de vreun comentariu autoritar al eșecurilor mele. El mă făcuse foarte conștient de eșecurile mele, totuși, nu-mi puteam da seama cum ar fi putut remedia ceva în mine cu metodele lui. Eu credeam sincer că în lumina a ceea ce voiam să fac în viață, metodele lui nu mi-ar fi adus decît mizerie și privațiune, deci impasul. Totuși, învățasem să-i respect arta, care fusese exprimată întotdeauna în termeni de precizie și frumusețe.

— M-am decis să-mi schimb tactica, a spus el.

L-am rugat să-mi explice ; afirmația lui era vagă și nu eram sigur dacă se referea sau nu la mine.

— Un vînător bun își schimbă drumurile de cîte ori are nevoie, a replicat el. Știi și tu asta.

— Ce ai de gînd, don Juan ?

— Un vînător trebuie să cunoască nu numai obiceiurile pradei sale, el trebuie să știe și faptul că pe acest pămînt există puteri care ghidează oamenii și animalele și tot ceea ce este viu.

S-a oprit. Am așteptat, dar se pare că terminase tot ce avusese de spus.

— Despre ce puteri vorbești ? l-am întrebat eu după o pauză lungă.

— Despre acele puteri care ne ghidează viața și moartea.

Don Juan s-a oprit și părea că-i vine foarte greu să vorbească. Și-a frecat mîinile și a dat din cap, umflîndu-și fălcile. Mi-a făcut de două ori semn să tac, cînd am vrut să-l rog să fie mai explicit.

— Nu-ţi va fi uşor să te opreşti, a spus el în final. Ştiu că eşti încăpăţînat, dar asta nu contează. Cu cît eşti mai încăpăţînat, cu atît va fi mai bine în final, cînd te vei schimba.

— Fac tot ce pot, am spus.

— Nu. Nu sînt de acord. Nu faci tot ce poţi. Ai spus asta doar pentru că sună frumos pentru tine ; de fapt, spui acelaşi lucru despre tot ce faci. Ani întregi ai dat tot ce ai avut mai bun în tine în zadar. Trebuie făcut ceva ca să remediem asta.

Ca de obicei, m-am simţit obligat să mă apăr. De regulă, don Juan părea că ţinteşte cele mai slabe puncte ale mele. Apoi mi-am amintit că de cîte ori am încercat să mă apăr împotriva criticii sale, am ajuns să fiu ridicol ; de aceea, m-am oprit în mijlocul unei explicaţii foarte lungi.

Don Juan m-a examinat cu curiozitate şi a rîs. Mi-a reamintit pe un ton foarte blînd că îmi spusese deja că sîntem cu toţii nebuni şi că nici eu nu făceam excepţie.

— Întotdeauna te simţi obligat să-ţi explici acţiunile, de parcă ai fi singurul om de pe pămînt care greşeşte. E vechiul tău sentiment de importanţă. Ai prea multă ; de asemenea, ai prea multă istorie personală. Pe de altă parte, nu-ţi foloseşti moartea ca sfetnic, iar mai presus de toate, eşti prea accesibil. Cu alte cuvinte, viaţa ta e la fel de dezordonată ca atunci cînd ne-am întîlnit.

Am avut iar un acces de mîndrie şi am vrut să-l contrazic. Dar el mi-a făcut un semn să tac.

— Trebuie să-ţi asumi responsabilitatea că te afli într-o lume ciudată. Ştii, noi sîntem într-o lume ciudată.

Am dat din cap afirmativ.

— Nu vorbim despre acelaşi lucru. Pentru tine, lumea e supranaturală, pentru că este uluitoare, înspăimîn-

tătoare, misterioasă, de neînțeles ; interesul meu a fost să te conving că trebuie să-ți asumi responsabilitatea că ești aici, în această lume minunată, în acest deșert minunat, în acest timp minunat. Am vrut să te conving că trebuie să înveți să faci să conteze fiecare acțiune, o dată ce ești aici pentru un timp foarte scurt, de fapt prea scurt ca să fii martor la toate minunățiile ei.

Am insistat că a fi plictisit de lume, sau a fi în dezacord cu ea, este o atitudine umană.

— Atunci, schimb-o, a replicat el sec. Dacă nu răspunzi la provocarea asta, ești ca și mort.

El m-a îndemnat să denumesc o problemă, o idee din viața mea, care să-mi fi angajat toate gîndurile. Am denumit arta. Întotdeauna am vrut să fiu un artist și pentru asta îmi exersasem mîna ani întregi. Încă mai aveam o amintire dureroasă legată de eșecul meu.

— Nu ți-ai asumat niciodată responsabilitatea de a exista în lumea asta neînțeleasă, a spus el cu un ton acuzator. De aceea, nu ai fost niciodată un artist și probabil că n-o să fii niciodată un vînător.

— Dar eu am dat tot ce am avut mai bun, don Juan.

— Nu. Tu nu știi ce înseamnă să dai tot ce ai mai bun.

— Fac tot ce pot.

— Iar greșești. Poți mai mult. E un singur lucru rău la tine — crezi că ai prea mult timp.

El a făcut o pauză și m-a privit, de parcă ar fi așteptat o reacție din partea mea.

— Crezi că ai destul timp, a repetat el.

— Timp destul pentru ce, don Juan ?

— Crezi că viața ta o să dureze o veșnicie.

— Nu. Nu cred.

— Atunci, dacă nu crezi, ce aștepți ? De ce eziți să te schimbi ?

— Te-ai gîndit vreodată, don Juan, că poate nu vreau să mă schimb ?

— Da, m-am gîndit. Nici eu nu am vrut să mă schimb, exact ca tine. Totuși, nu îmi plăcea viața pe care o trăiam ; eram plictisit, exact ca tine. Acum nu mai îmi ajunge.

Am afirmat vehement că insistența lui de a-mi schimba modul de viață era arbitrară și înfricoșătoare. Am spus că eram efectiv de acord cu el, pînă la un anumit punct, dar simplul fapt că el era totdeauna cel care trăgea sforile făcea ca situația mea să fie insuportabilă.

— Nu ai timp pentru disputa asta, prostule, a spus el pe un ton sever. Indiferent ce faci tu acum, asta poate fi ultima ta faptă pe pămînt. Poate fi foarte bine ultima ta bătălie. Nu există nici o putere care să garanteze că mai ai de trăit dincolo de această clipă.

— Știu asta, am spus eu, cu mînie reținută.

— Nu. Nu știi. Dacă ai fi știut asta, ai fi fost un vînător.

Am susținut că eram conștient de moartea mea iminentă, dar că era inutil să vorbesc, sau să mă gîndesc la ea, deoarece nu puteam face nimic ca s-o evit. Don Juan a rîs și a spus că eram un actor care interpretează în mod mecanic un rol.

— Dacă asta ar fi fost ultima ta bătălie pe pămînt, aș spune că ești un idiot, a spus el calm. Îți risipești ultima acțiune pe pămînt într-o atitudine stupidă.

Am rămas tăcuți o clipă. Gîndurile mele rătăceau. Bineînțeles, el avea dreptate.

— Nu ai timp, prietene, nu ai timp. Nici unul dintre noi nu are timp.

— Sînt de acord, don Juan, dar...

— Nu fi doar de acord cu mine, mi-a spus pe un ton repezit. În loc să fii atît de ușor de acord, trebuie să acționezi pe baza ideii. Primește provocarea. Schimbă-te.

— Pur și simplu ?

— Exact. Schimbarea despre care vorbesc nu are loc niciodată în mod treptat ; ea se petrece brusc. Iar tu nu te pregătești pentru acea acțiune bruscă, care va aduce cu sine o schimbare totală.

Mă gîndeam că în ceea ce spusese era o contradicție. I-am explicat că dacă m-aș pregăti pentru vreo schimbare, în mod sigur că aceasta s-ar petrece treptat.

— Nu te-ai schimbat deloc. De aceea crezi că te schimbi puțin cîte puțin. Totuși, probabil că vei fi surprins într-o zi, cînd vei trece printr-o schimbare bruscă și fără nici o avertizare. Eu știu că așa este, de aceea nu renunț la a te convinge.

Nu mai puteam continua cu argumentele mele. Nu eram sigur la ce voia să se refere. După o pauză de o clipă, don Juan a început să-și expună punctul de vedere.

— Poate ar trebui să mă exprim altfel. Ceea ce îți recomand este să observi că noi nu avem nici o asigurare că viețile noastre vor continua la infinit. Tocmai am spus că schimbarea apare brusc și neașteptat și la fel apare și moartea. Ce crezi că putem face în acel moment ?

Am crezut că era o exprimare retorică, dar el și-a ridicat întrebător sprîncenele, îndemnîndu-mă să răspund.

— Să trăim, pe cît posibil, fericiți.

— Exact ! Dar cunoști pe cineva care trăiește fericit ?

Primul meu impuls a fost să spun nu ; m-am gîndit că puteam da drept exemplu o serie de oameni pe care îi cunoșteam. Totuși, chibzuind mai bine, am știut că efortul

meu n-ar fi decît o încercare zadarnică de a mă dezvinovăți.

— Nu ! am spus. Efectiv, nu cunosc.

— Eu, da, a spus don Juan. Există cîțiva oameni care sînt foarte atenți la natura acțiunilor lor. Fericirea lor constă în faptul că știu că acționează în deplină cunoștință de cauză, de aceea, acțiunile lor au o putere specială ; acțiunile lor au un sens anume...

Don Juan părea că nu-și găsește cuvintele. Și-a frecat tîmplele și a zîmbit. Apoi, s-a ridicat, ca și cum conversația noastră s-ar fi terminat. L-am implorat să încheie ceea ce îmi spunea. S-a așezat și a țîțîit tare din buze.

— Acțiunile noastre au putere. În special cînd persoana care acționează știe că ele reprezintă ultima sa bătălie. Există o fericire ciudată și mistuitoare în a acționa în deplină cunoștință de cauză că tot ceea ce faci poate fi foarte bine ultima ta faptă pe pămînt. Îți recomand să îți reconsideri viața și să acționezi în lumina acestei idei.

Nu am fost de acord cu el. Pentru mine, fericirea consta în faptul că eram de acord că în acțiunile mele exista o continuitate inerentă și că eram în stare să fac dacă voiam orice și oricînd, în special ceea ce-mi plăcea. I-am explicat că dezacordul meu nu era gratuit, fiind fondat pe convingerea mea că atît lumea cît și eu însumi beneficiam de o continuitate determinabilă.

Don Juan părea să se amuze de eforturile pe care le făceam pentru a da sens ideii. A rîs, a dat din cap, și-a trecut mîna prin păr, iar în final, cînd am ajuns la „o continuitate determinabilă“ și-a aruncat pălăria la pămînt și a sărit pe ea.

Am terminat rîzînd de clovneriile lui.

— Nu ai timp, prietene. În asta constă nefericirea ființelor umane. Nici unul dintre noi nu are destul timp, iar continuitatea ta nu are sens în această lume misterioasă și înfricoșătoare. Continuitatea nu-ți conferă decît timiditate. Acțiunile tale nu pot avea aspectul, puterea, forța irezistibilă a acțiunilor unui om care știe că își duce ultima bătălie pe pămînt. Cu alte cuvinte, continuitatea ta nu te face fericit, sau puternic.

Am recunoscut că mi-era frică să mă gîndesc că voi muri și l-am acuzat că îmi producea o mare neliniște discutînd și pomenind mereu de moarte.

— Dar toți vom muri, a spus el.

Arătă înspre niște dealuri aflate în zare.

— Acolo există sigur ceva care mă așteaptă ; și tot atît de sigur mă voi și duce acolo. Dar poate că tu ești altfel și că pe tine moartea nu te așteaptă deloc.

A rîs de gestul meu de disperare.

— Nu vreau să mă gîndesc la ea, don Juan.

— De ce nu ?

— Nu are sens. Dacă este acolo și mă așteaptă, de ce să mă gîndesc la ea ?

— Nu am spus că trebuie să te îngrijorezi din cauza ei.

— Atunci, ce trebuie să fac ?

— Folosește-o. Concentrează-ți atenția pe legătura existentă între tine și moartea ta, fără remușcări, sau tristețe, sau grijă. Concentrează-ți atenția asupra faptului că nu ai timp la dispoziție și lasă-ți acțiunile să decurgă conform acestei convingeri. Consideră că fiecare acțiune a ta este ultima ta bătălie pe pămînt. Doar în aceste condiții acțiunile tale vor avea putere adevărată. Atfel, ele vor fi atît timp cît vei trăi doar acțiunile unui om timid.

— E atît de rău să fii un om timid ?

— Nu. Nu e, dacă ai fi nemuritor, dar dacă vei muri, nu ai timp pentru timiditate, pur şi simplu pentru că timiditatea te face să te agăţi de ceva care se află doar în gîndurile tale. Te alină cît timp totul e liniştit, dar apoi lumea misterioasă şi înfricoşătoare îşi va deschide barierele şi pentru tine, aşa cum o va deschide pentru fiecare dintre noi şi atunci o să-ţi dai seama că metodele tale sigure nu erau sigure deloc. Timiditatea ne opreşte de la examinarea şi exploatarea destinului nostru de oameni.

— Nu este normal să trăieşti tot timpul cu ideea morţii, don Juan.

— Moartea ne aşteaptă, iar ceea ce facem acum poate fi foarte bine ultima noastră bătălie pe pămînt, a replicat el cu o voce solemnă. Îi spun ultima bătălie, pentru că este o luptă. Majoritatea oamenilor trec de la o acţiune la alta fără nici o luptă, sau vreun gînd. Un vînător, dimpotrivă, îşi evaluează fiecare acţiune; deoarece el are conştiinţa morţii sale, el procedează judicios, ca şi cum fiecare acţiune a sa ar fi ultima lui bătălie. Doar un nebun ar evita să observe avantajul pe care-l are vînătorul asupra semenilor săi. Un vînător conferă tot respectul său ultimei sale bătălii şi este firesc ca în ultima sa acţiune pe pămînt să dea tot ce are mai bun. E plăcut în modul ăsta, fiindcă i se mai atenuează frica.

— Ai dreptate, am admis eu. E doar greu de acceptat.

— O să-ţi trebuiască mulţi ani ca să te convingi şi apoi îţi vor trebui alţi ani ca să acţionezi ca atare. Sper doar să-ţi fi rămas destul timp la dispoziţie.

— Mă sperii cînd spui asta, am spus.

Don Juan m-a examinat cu o expresie serioasă pe faţă.

— Ți-am spus, asta este o lume supranaturală. Forțele care ghidează oamenii sînt imprevizibile, înfricoșătoare, totuși splendoarea lor e ceva care merită să fie observat.

S-a oprit și m-a privit iar. Părea gata să-mi dezvăluie ceva, dar s-a recules și a zîmbit.

— Există ceva care ne ghidează ? am întrebat.

— Bineînțeles. Există puteri care ne ghidează.

— Poți să le descrii ?

— Nu prea, doar că le denumesc forțe, spirite, curente, vînturi, sau orice altceva asemănător.

Am vrut să-l descos mai mult, dar înainte să întreb ceva, el s-a ridicat. L-am fixat cu privirea, uluit. Se ridicase dintr-o singură mișcare ; corpul lui a țîșnit în sus, pur și simplu, și acum se afla în picioare.

Încă mai reflectam asupra abilității necesare unui om pentru a se mișca cu atîta iuțeală, cînd el mi-a spus pe un ton sec, de comandă, să vînez un iepure, să-l prind, să-l omor, să-l jupoi și să frig carnea înainte de asfințit.

A privit spre cer și mi-a spus că o să am probabil destul timp.

Am început automat, procedînd așa cum făcusem de nenumărate ori. Don Juan mergea pe lîngă mine și îmi urmărea mișcările cu o privire scrutătoare. Eram foarte calm și mă mișcam atent, drept care nu am avut nici o problemă să prind un iepure mascul.

— Acum, ucide-l, a spus sec don Juan.

M-am aplecat spre capcană să prind iepurele. Îl prinsesem de urechi și îl trăgeam afară, cînd m-a copleșit brusc o senzație de spaimă. Pentru prima oară de cînd don Juan începuse să mă învețe să vînez, mi-am dat seama că el nu mă învățase cum să ucid prada. În nenumăratele

ieșiri, cînd am colindat prin deșert, el însuși ucisese doar un iepure, două prepelițe și un șarpe cu clopoței.

Am lăsat iepurele și m-am uitat la don Juan.

— Nu pot să-l ucid.

— De ce nu ?

— Nu am făcut niciodată asta.

— Dar ai omorît sute de păsări și alte animale.

— Cu o armă, nu cu mîinile.

— Care este diferența ? Timpul iepurelui ăsta a trecut.

Tonul lui don Juan m-a șocat ; era atît de autoritar, atît de cunoscător, încît nu lăsa nici un dubiu în legătură cu faptul că el știa că timpul iepurelui se terminase.

— Omoară-l ! mi-a comandat cu o privire feroce în ochi.

— Nu pot.

El a țipat la mine că iepurele trebuia să moară. A spus că hoinărelile lui în acest deșert minunat se terminaseră. Nu avea sens să mă împotmolesc, pentru că puterea sau spiritul care ghidează iepurii îl condusese în capcană exact pe acesta, exact la ora asfințitului.

M-au copleșit o sumedenie de gînduri și de sentimente confuze, de parcă s-ar fi aflat acolo, undeva, așteptîndu-mă. Am simțit cu o dureroasă claritate tragedia iepurelui, de a fi căzut în capcana mea. În cîteva secunde, mintea mea a trecut în revistă momentele cruciale ale vieții mele, nenumăratele ocazii cînd am fost și eu ca acest iepure.

L-am privit și el m-a privit pe mine. Iepurele se retrăsese în fundul cuștii ; era aproape încolăcit, foarte liniștit și nemișcat. Am schimbat o privire tăcută, iar

această privire, pe care mi-o închipuiam ca o disperare tăcută, a pecetluit în mine o identificare completă.

— La dracu' cu el, am spus tare. Nu omor nimic. Iepurele ăsta e liber.

O emoție profundă m-a făcut să tremur. Brațele îmi tremurau cînd am încercat să înșfac iepurele de urechi ; el s-a mișcat repede și l-am ratat. Am încercat iar și m-am bîlbîit din nou. Eram disperat. Aveam o senzație de greață și am lovit repede cușca, ca să o sparg și să las iepurele liber. Cușca era neașteptat de tare și nu s-a rupt așa cum doream. Disperarea mi s-a transformat într-un sentiment insuportabil de chin. Folosindu-mi toată forță, am lovit marginea cuștii cu piciorul drept. Bețele s-au rupt cu zgomot. Am tras iepurele afară. Am avut un sentiment de ușurare, care s-a risipit în clipa următoare. Iepurele îmi atîrna moale în mînă. Era mort.

N-am știut ce să fac. Mă preocupa să aflu de ce a murit. M-am întors spre don Juan. El mă privea fix. Un sentiment de spaimă mi-a produs în corp un fior.

M-am așezat lîngă niște pietre. Aveam o durere de cap teribilă. Don Juan mi-a pus mîna pe cap și mi-a șoptit că trebuia să jupoi iepurele și să-l frig înainte ca asfințitul să se termine.

Mi-era greață. El mi-a vorbit foarte răbdător, de parcă se adresa unui copil. A spus că puterile care ghidau oamenii sau animalele conduseseră iepurele acela spre mine, în același mod în care mă vor conduce pe mine spre propria mea moarte. El a spus că moartea iepurelui fusese pentru mine un cadou, exact așa cum moartea mea va fi un cadou pentru altcineva, sau altceva.

Eram amețit. Evenimentele din ziua aceea pur și simplu mă zdrobiseră. Am încercat să mă gîndesc că era doar

un iepure ; totuşi, nu puteam să mă eliberez de identificarea pe care o avusesem cu el.

Don Juan a spus că trebuia să mănînc puţin din carnea lui, chiar dacă era doar o îmbucătură, pentru a-mi valida descoperirea.

— Nu pot să fac asta, am protestat eu blînd.

— Sîntem nişte zdrenţe în mîinile acestor forţe, s-a răstit el la mine. Aşa că opreşte-ţi importanţa de sine şi foloseşte cum se cuvine darul ăsta.

Am luat iepurele ; era cald.

Don Juan s-a întins şi mi-a şoptit în ureche :

— Capcana ta a fost ultima lui bătălie pe pămînt. Ţi-am spus, el nu mai avea timp de hoinărit prin deşertul acesta minunat.

10. A deveni accesibil puterii

Imediat ce am coborît din mașină, m-am plîns lui don Juan că nu mă simțeam bine.

— Stai jos, stai jos, a spus el și aproape m-a condus de mînă spre verandă. A zîmbit și m-a bătut pe spate.

Cu două săptămîni înainte, pe data de 4 august, don Juan schimbase tactica cu mine, după cum a spus-o chiar el, dîndu-mi să înghit niște măciulii de peiotă. În momentul culminant al experienței mele halucinatorii, m-am jucat cu un cîine care trăia la casa unde avusese loc șezătoarea cu peiota. Don Juan a interpretat lucrul acesta drept ceva special. El a explicat că în momente de manifestare ale puterii de genul celui pe care îl trăisem eu atunci, lumea acțiunilor obișnuite nu exista și nimic nu putea fi luat de-a gata, că de fapt cîinele nu era cu adevărat un cîine, ci încarnarea lui Mescalito, puterea, sau zeitatea conținută în peiotă.

Efectele secundare ale acestei experiențe erau o stare generală de melancolie și de oboseală, plus incidența unor vise și coșmaruri excepțional de intense.

— Unde este trusa de scris ? a întrebat don Juan în timp ce mă așezam.

Îmi lăsasem notesul în mașină. Don Juan s-a întors la mașină, a scos de acolo cu atenție geanta mea și mi-a adus-o.

M-a întrebat dacă purtam de obicei geanta cînd mergeam. Am răspuns afirmativ.

— Asta-i nebunie. Ți-am spus să nu cari nimic în mîini cînd mergi. Ia-ți un rucsac.

Am rîs. Ideea de a-mi duce notițele într-un rucsac era ridicolă. I-am povestit că de obicei purtam costum și că un rucsac peste un costum ar fi o imagine stupidă.

— Atunci puneți pardesiul peste rucsac. E mai bine ca oamenii să creadă că ești cocoșat, decît să-ți ruinezi corpul, cărînd asta peste tot.

M-a îndemnat să scot notesul și să scriu. Părea că face un efort deliberat ca să mă liniștească.

M-am plîns iar de sentimentul de disconfort fizic și de sentimentul ciudat de nefericire pe care-l trăiam.

Don Juan a rîs și a spus :

— Începi să înveți.

Apoi am avut o conversație lungă cu el. Mi-a spus că Mescalito, lăsîndu-mă să mă joc cu el, mă indicase drept „cel ales“ și că, deși el era uimit de prevestire, pentru că nu eram indian, îmi va dezvălui un secret. Mi-a spus că și el avusese un „binefăcător“ care îl învățase cum să devină un „om al cunoașterii“.

Am simțit că ceva înspăimîntător era gata să mi se întîmple. Revelația că eu eram omul ales pentru el, plus ciudățenia indiscutabilă a purtărilor sale și efectul devastator pe care îl avusese asupra mea peiota mi-au creat o stare de neliniște și de nehotărîre insuportabile. Don Juan mi-a neglijat sentimentele și a recomandat să mă gîndesc doar la minunea faptului că Mescalito s-a jucat cu mine.

— Nu te gîndi la altceva. Restul va veni de la sine.

S-a ridicat, m-a bătut ușor pe cap și a spus cu o voce blîndă :

— O să te învăț cum să devii un luptător, exact așa cum te-am învățat să vînezi. Trebuie să te avertizez, totuși, că învățînd să vînezi nu înseamnă că ai devenit un vînător, nici că învățînd cum să devii un luptător te vei și transforma într-unul.

M-a cuprins un sentiment de frustrare, o stinghereală fizică vecină cu amărăciunea sufletească. M-am plîns de visele și coșmarurile intense pe care le aveam. Păru că se gîndește un moment și s-a așezat iar.

— Sînt vise stranii, am spus.

— Întotdeauna ai avut vise stranii, a replicat el.

— De data asta îți spun eu că sînt cu adevărat mult mai stranii decît le-am avut vreodată.

— Nu te îngrijora. Sînt doar vise. Asemenea viselor oricărui visător obișnuit, ele nu au putere. Așa încît ce nevoie ai să te îngrijorezi, sau să discuți despre ele ?

— Mă deranjează, don Juan. Nu pot face ceva pentru a le opri ?

— Nimic. Lasă-le să treacă, a spus el. Acum a venit timpul ca să devii accesibil la putere și o să începi prin a aborda problemele „visatului".

Tonul pe care l-a folosit cînd a spus „visat" m-a făcut să mă gîndesc că el utiliza cuvîntul într-o manieră foarte deosebită. Reflectam asupra unei întrebări potrivite, cînd a început iar să vorbească.

— Nu ți-am vorbit niciodată despre „visat", pentru că pînă acum nu am avut altă grijă decît să te învăț să vînezi și să fii un vînător. Un vînător nu are legătură cu manipularea puterii, de aceea visele lui sînt vise obișnuite. Ele

pot fi intense, dar nu înseamnă „visat". Pe de altă parte, un luptător caută puterea, iar unul dintre drumurile spre ea este „visatul". Poţi spune că diferenţa între un luptător şi un vînător este că luptătorul se află în drumul său spre putere, în timp ce vînătorul nu ştie nimic, sau foarte puţin, despre ea. Decizia în legătură cu cine poate fi vînător şi cine poate fi un luptător nu ţine de noi. Decizia aceasta ţine de zona puterilor care ghidează oamenii. De aceea, jocul tău cu Mescalito a fost o prevestire atît de importantă. Forţele acelea te-au ghidat spre mine ; ele te-au adus în staţia de autobuz, îţi aminteşti ? Un măscărici oarecare te-a adus la mine. O prevestire perfectă, un clovn care te-a indicat. Aşa că te-am învăţat să devii un vînător. Şi apoi cealaltă prevestire perfectă, Mescalito însuşi jucîndu-se cu tine. Înţelegi ce vreau să spun ?

Logica lui stranie era copleşitoare. Cuvintele îmi creau viziuni despre mine sucombînd în faţa a ceva necunoscut şi înfricoşător, ceva la care nu mă aşteptam şi care nici nu concepeam că există, nici în cele mai stranii fantezii.

— Ce crezi că ar trebui să fac ? am întrebat.

— Să devii accesibil puterii ; ocupă-te de vise, a răspuns el. Tu le spui vise pentru că nu ai putere. Un luptător, fiind un om care caută puterea, nu le spune vise, el le declară reale.

— Vrei să spui că el îşi ia visele drept realitate ?

— El nu ia nimic drept altceva. Ceea ce tu numeşti vise, reprezintă realitatea pentru un luptător. Trebuie să înţelegi că un luptător nu este un nebun. Un luptător este un vînător imaculat, care vînează putere ; el nu este un beţiv, nici un nebun şi nu are nici timpul nici dispoziţia pentru a se grozăvi, sau pentru a se minţi, sau pentru a face o mişcare greşită. Miza este prea mare pentru aşa

ceva. Miza este viața lui perfect ordonată, care i-a luat atît de mult timp ca s-o lege și s-o perfecționeze. El n-o să lase totul deoparte din cauza unei greșeli stupide de calcul, luînd ceva drept altceva. „Visatul" este real pentru un luptător pentru că în el aceasta poate acționa deliberat, el poate alege și refuza, poate alege dintr-o varietate de subiecte pe acela care conduce la putere și apoi îl poate manipula și folosi, în timp ce în visele obișnuite, el nu poate acționa deliberat.

— Vrei să spui, don Juan, că „visatul" este ceva real ?

— Bineînțeles că este real.

— La fel de real precum ceea ce facem noi acum ?

— Dacă vrei să compari lucrurile, pot spune că probabil este chiar mai real. În „vis" ai putere ; poți schimba lucrurile ; poți afla nenumărate fapte ascunse ; poți controla orice dorești.

Premisele lui don Juan mă încîntaseră întotdeauna pînă la un anumit punct. Puteam înțelege ușor ideea lui că cineva poate face orice în vise, dar nu puteam să-l iau în serios. Saltul era prea mare.

Ne-am privit pentru o clipă. Afirmațiile lui erau nesănătoase și, totuși, el era, după cele mai severe evaluări ale mele, unul dintre cei mai sănătoși oameni pe care îi întîlnisem vreodată.

I-am spus că nu puteam crede că el lua visele în serios. El a chicotit ca și cum ar fi știut cît de șubredă era poziția mea, apoi s-a ridicat fără un cuvînt și a intrat în casă.

Am rămas multă vreme într-o stare de stupoare, pînă cînd m-a chemat el în spatele casei. Făcuse niște fiertură de grîu și mi-a întins o strachină.

L-am întrebat de timpul în care ești treaz. Voiam să știu dacă avea vreo denumire în particular. Dar el n-a răspuns, sau n-a vrut să răspundă.

— Cum denumești ceea ce facem acum ? am întrebat, înțelegînd că ceea ce făceam era realitate, stare opusă viselor.

— Îi spun a mînca, a spus el și și-a reținut rîsul.

— Eu îi spun realitate, am spus. Pentru că faptul că noi mîncăm are loc cu adevărat.

— Și „visatul“ are loc, a replicat el chicotind. Și la fel și vînatul, mersul, rîsul.

N-am continuat să-l contrazic. Totuși, nu puteam să-i accept premisa nici dacă mă forțam dincolo de puterile mele. El părea încîntat de disperarea mea.

Imediat ce am terminat de mîncat, el a declarat liniștit că vom merge la plimbare, dar că nu vom mai colinda prin deșert ca pînă atunci.

— De data asta va fi altfel, a spus el. De acum încolo, vom merge la locuri ale puterii ; o să înveți cum să te faci accesibil puterii.

Mi-am exprimat iar agitația interioară. Am spus că nu eram calificat pentru sarcina asta.

— Haide, te complaci în frica asta tembelă, mi-a spus pe un ton scăzut, bătîndu-mă pe spate și zîmbind binevoitor. Am avut grijă de spiritul tău de vînător. Îți place să te plimbi cu mine prin deșertul acesta minunat.

A început să meargă printre tufișurile pustii. Mi-a făcut un semn cu capul să-l urmez. Aș fi putut să mă duc la mașină și să-l părăsesc, doar că îmi plăcea să mă vîntur prin deșertul acela minunat cu el. Îmi plăcea senzația, pe care o simțeam doar în compania lui, că aceasta era

într-adevăr o lume înfricoşătoare, misterioasă şi totuşi minunată. Precum spusese el, eram prins.

Don Juan m-a condus la dealurile dinspre est. A fost o plimbare lungă. Era o zi fierbinte ; totuşi căldura, care de obicei era insuportabilă pentru mine, acum trecea cumva neobservată.

Am mers o bună bucată de drum într-un canion, pînă cînd don Juan s-a oprit şi s-a aşezat la umbra unor bolovani. Am scos din rucsacul meu nişte biscuiţi, dar don Juan mi-a spus să nu mă deranjez cu ei.

A declarat că trebuia să stau într-un loc proeminent. Mi-a indicat un bolovan aproape rotund şi izolat, aflat la vreo trei, patru metri şi m-a ajutat să mă urc pe el. M-am gîndit că o să stea şi el acolo, dar el s-a căţărat doar puţin, pentru a-mi da nişte bucăţi de carne uscată. Mi-a spus cu o expresie extrem de serioasă că era carne cu putere şi că trebuia s-o mestec foarte încet şi că nu trebuia s-o amestec cu altă mîncare. Apoi s-a întors la zona umbrită şi şi-a sprijinit spatele de piatră. Părea relaxat, adormit. A rămas în aceeaşi poziţie pînă am terminat de mîncat. Apoi s-a îndreptat şi şi-a înclinat capul spre dreapta. Părea că ascultă cu atenţie. Mi-a aruncat două, trei priviri, s-a ridicat brusc şi a început să scruteze împrejurimile, în modul unui vînător. Am îngheţat pe loc şi îmi mişcam doar ochii pentru a-i urmări mişcările. El a făcut atent cîţiva paşi după nişte pietre, ca şi cum s-ar fi aşteptat ca vînatul să apară în zona în care ne aflam. Apoi am observat că eram într-o curbură rotundă, ca un golfuleţ, al canionului, înconjuraţi de bolovani de gresie.

Don Juan a apărut brusc din spatele pietrelor şi mi-a zîmbit. Şi-a întins mîinile, a căscat şi a venit spre bolovanul pe care eram. Mi-am relaxat poziţia şi m-am aşezat.

— Ce s-a întîmplat ? am întrebat în şoaptă.

El mi-a răspuns, urlînd, că în jur nu există nici un motiv de îngrijorare.

Am simțit imediat un șoc în stomac. Răspunsul lui era nepotrivit și n-am înțeles de ce țipase, doar dacă nu avea vreun motiv s-o facă.

Am început să alunec de pe bolovan, dar el a urlat să mai stau pe el un pic.

— Ce faci ? am întrebat.

El s-a așezat și s-a ascuns între două pietre aflate la baza bolovanului pe care stăteam și apoi a spus cu o voce foarte tare că el se uitase în jur, pentru că i s-a părut că a auzit ceva.

L-am întrebat dacă auzise vreun animal mare. Și-a pus mîna la ureche și a urlat că nu mă putea auzi și că trebuia să-i urlu cuvintele. M-am simțit jenat să țip, dar el m-a îndemnat cu voce ridicată să vorbesc. Am țipat că voiam să știu ce se întîmplă și el mi-a țipat că nu era de fapt nimic în jurul nostru. A țipat, întrebîndu-mă dacă vedeam ceva neobișnuit de pe bolovan. Am spus nu, iar el m-a rugat să-i descriu terenul dinspre sud.

Am urlat unul la altul o vreme și apoi mi-a făcut semn să cobor. M-am dus lîngă el și mi-a șoptit în ureche că urlatul era necesar pentru a ne face simțită prezența, pentru că trebuia să mă fac accesibil puterii acelei bălți.

Am privit în jur, dar nu am putut vedea balta. El a indicat că stăteam chiar pe ea.

— Aici este apă, a spus el în șoaptă, și de asemenea puterea. Există un spirit aici și trebuie să-l atragem ; poate că va veni la tine.

Am vrut să știu mai mult despre presupusul spirit, dar el a insistat să păstrez o tăcere totală. M-a sfătuit să stau perfect liniștit și să nu scot nici un suspin, sau să fac cumva vreo mișcare care ne-ar putea trăda prezența.

Aparent, era foarte ușor pentru el să rămînă ore întregi complet nemișcat ; pentru mine, însă, era o adevărată tortură. Picioarele mi-au amorțit, mă durea spatele și începeam să simt tensiunea pe gît și în umeri. Întregul corp mi-a amorțit și s-a răcit. Cînd don Juan s-a sculat într-un tîrziu, eram foarte stînjenit. El a sărit brusc în picioare și mi-a dat mîna ca să mă ajute să mă ridic.

Pe cînd încercam să-mi întind picioarele, mi-am dat seama de ușurința de neconceput cu care a sărit în picioare don Juan după ore întregi de imobilism. Mi-a trebuit ceva timp ca mușchii mei să-și recîștige elasticitatea necesară pentru mers.

Don Juan s-a îndreptat înapoi spre casă. Mergea extrem de încet. A stabilit o distanță de trei pași de la care să-l urmăresc. A dat tîrcoale drumului obișnuit și l-a traversat de patru-cinci ori în direcții diferite ; cînd am ajuns în sfîrșit la casa lui, era spre seară.

Am încercat să-l întreb despre evenimentele zilei. El a explicat că discuția nu era necesară. Deocamdată, trebuia să mă abțin să-i pun întrebări pînă cînd eram într-un loc al puterii.

Eram foarte curios să aflu ce voia să spună cu asta și am încercat să șoptesc o întrebare, dar el mi-a amintit cu o privire rece și severă că știa ce vorbește.

Am stat pe verandă ore întregi. Am lucrat la notițele mele. Din cînd în cînd, el îmi dădea cîte o bucată de carne uscată ; în cele din urmă, s-a făcut prea întuneric ca să mai scriu. Am încercat să mă gîndesc la noile întîmplări, dar o parte din mine a refuzat și am adormit.

Sîmbătă, 19 august 1961

Ieri dimineață, eu și don Juan am mers cu mașina în oraș și am luat micul dejun la restaurant. M-a sfătuit să nu-mi schimb prea drastic obiceiurile de masă.

— Corpul tău nu este obișnuit cu carnea de putere, a spus el. Te-ai îmbolnăvi dacă nu ai mînca mîncarea ta obișnuită.

Chiar el a mîncat cu inima ușoară. Cînd am glumit pe seama asta, el a spus simplu :

— Corpului meu îi place orice.

Pe la prînz ne-am aventurat iar în canion. Am început să ne facem remarcați de spirit prin „discuții zgomotoase" și printr-o tăcere forțată care a durat ore întregi.

Cînd am plecat de acolo, în loc să ne îndreptăm spre casa lui, don Juan s-a îndreptat spre munți. Întîi am mers pe niște pante ușoare, apoi ne-am cățărat pe vîrful unor dealuri înalte. Acolo, don Juan a ales un loc de odihnă într-o zonă deschisă, neumbrită. El mi-a spus că trebuia să așteptăm asfințitul și că trebuia să mă comport cît mai firesc, ceea ce însemna că-i puteam pune și întrebările dorite.

— Știu că spiritul acela dă tîrcoale pe aici, a spus el cu voce foarte înceată.

— Unde ?

— Pe aici, prin tufișuri.

— Ce fel de spirit este ?

El m-a privit întrebător și a replicat :

— Cîte feluri de spirite sînt ?

Am rîs amîndoi. Puneam întrebări din nervozitate.

— O să vină la asfințit, a spus el. Trebuie doar să așteptăm.

Am rămas tăcut. Nu mai aveam întrebări.

— Acum este timpul în care trebuie să vorbim, a spus el. Vocea umană atrage spiritele. Există unul prin apropiere acum, care dă tîrcoale. Noi ne facem disponibili lui, așa că trebuie să continuăm să vorbim.

Aveam un sentiment idiot de goliciune. Nu mă puteam gîndi la ce aş fi avut de spus. El a rîs şi m-a bătut pe spate.

— Eşti cu adevărat imposibil, a spus el. Cînd trebuie să vorbeşti limba ţi-este legată. Haide, loveşte-ţi gingiile.

El a făcut un gest hilar, lovindu-şi gingiile, prin deschideri şi închideri rapide ale gurii.

— Există anumite lucruri pe care le vom discuta de acum încolo în locuri ale puterii, a continuat el. Te-am adus aici, pentru că asta e prima ta încercare. Acesta este un loc al puterii şi aici putem discuta doar despre putere.

— Zău că nu ştiu ce este puterea, am spus.

— Puterea este ceva cu care are de-a face luptătorul, a spus el. La început este o afacere incredibilă şi îndepărtată ; este greu chiar să te gîndeşti la ea. Asta se întîmplă acum cu tine. Apoi puterea devine o problemă serioasă ; poţi să nu o ai, sau poate să nu-ţi dai seama cu adevărat că există, totuşi ştii că ceva este, ceva care înainte nu era de remarcat. Apoi puterea se manifestă ca ceva necontrolabil care vine asupra eului tău. Pentru că nu este posibil să-ţi spun cum vine, sau cum este cu adevărat. Nu este nimic şi, totuşi, face să apară minuni chiar în faţa ochilor tăi. Iar în final, puterea este ceva aflat în tine însuţi. Ceva care controlează acţiunile tale şi totuşi este la comanda ta.

A urmat o pauză scurtă. Don Juan m-a întrebat dacă l-am înţeles. M-am simţit ridicol confirmînd. El a părut că remarcă neîncrederea mea şi a chicotit.

— O să te învăţ chiar aici primul pas spre putere, a spus el, de parcă mi-ar fi dictat o scrisoare. O să te învăţ cum să declanşezi „visatul“.

M-a privit și m-a întrebat iar dacă l-am înțeles. Nu-l înțelesesem. Îl urmăream cu mare greutate. El a explicat că a „declanșa visatul“ însemna să ai un control concis și pragmatic asupra situației generale dintr-un vis, comparabil cu controlul pe care îl ai asupra oricărei decizii pe care o iei în deșert, ca de exemplu să te cațeri pe un deal, sau să rămîi în umbra canionului.

— Trebuie să începi prin a face ceva foarte simplu, a spus el. La noapte în visele tale trebuie să-ți cauți mîinile.

Am rîs cu voce tare. Tonul lui era atît de firesc, de parcă mi-ar fi spus să fac ceva obișnuit.

— De ce rîzi ? m-a întrebat el surprins.

— Cum pot să mă uit la mîini în vise ?

— Foarte simplu, le fixezi, exact așa.

Și-a înclinat capul înainte și s-a holbat la mîinile lui cu gura căscată. Gestul lui era atît de caraghios, încît a trebuit să rîd.

— Serios, cum te aștepți să fac asta ? am întrebat.

— Așa cum ți-am spus, m-a repezit el. Bineînțeles, poți să te uiți la ce dracu' îți place — pantofii tăi, buricul, sau chiar la socoteala ta, dacă așa îți place. Am spus mîinile tale, pentru că a fost cel mai ușor lucru pentru mine. Nu te gîndi că e o glumă. „Visatul“ este la fel de serios ca și „vederea“, sau moartea, sau oricare alt lucru în lumea asta misterioasă și înfricoșătoare. Gîndește-te la asta ca la ceva plăcut. Imaginează-ți toate lucrurile de neconceput pe care le-ai putea realiza. Un om care vînează putere, aproape nu are limite în „visatul“ lui.

L-am rugat să-mi dea cîteva indicații ajutătoare.

— Nu există nici o indicație, a spus el. Privește doar la mîini.

— Trebuie să fie mai multe de spus, am insistat.

El a dat din cap, îngustîndu-şi ochii şi fixîndu-mă cu ochiade scurte.

— Toţi sîntem diferiţi, a spus el în final. Ceea ce numeşti tu indicaţii ar fi doar ce am făcut eu cînd învăţam. Noi nu sîntem la fel ; nu ne asemănăm deloc.

— Poate m-ar putea ajuta orice mi-ai spune.

— Pentru tine ar fi mai simplu să începi uitîndu-te la mîini.

El păru că-şi organizează gîndurile şi clătină din cap în sus şi în jos.

— De fiecare dată cînd te uiţi la ceva în vise, îşi schimbă forma, a spus el după o tăcere lungă. Trucul în a învăţa cum să „declanşezi visatul" este evident nu doar să priveşti la mîinile tale, ci să menţii imaginea lor. „Visatul" este real cînd reuşeşti să păstrezi orice în cîmpul vizual. Apoi nu mai există nici o diferenţă între ceea ce faci cînd dormi şi ceea ce faci cînd eşti treaz. Înţelegi ce vreau să spun ?

Am mărturisit că deşi înţelegeam ce spusese el, eram incapabil să accept premisa lui. Am pus problema că într-o lume civilizată există destule persoane care au avut iluzii şi nu pot distinge ceea ce are loc în lumea reală de ceea ce are loc în fanteziile lor. Am spus că, fără îndoială, astfel de persoane sînt bolnave mintal şi că, de fiecare dată cînd îmi cerea să acţionez ca un om nebun, îmi crea o greutate tot mai mare. După lunga mea explicaţie, don Juan a făcut un gest comic de disperare punîndu-şi mîinile pe obraji şi oftînd zgomotos.

— Lasă-ţi în pace lumea civilizată, a spus el. Las-o să trăiască ! Nimeni nu-ţi cere să te comporţi ca un om nebun. Ţi-am spus deja, un luptător trebuie să fie perfect pentru a avea de-a face cu puterile pe care le vînează ;

cum poți concepe că un luptător n-ar fi în stare să diferențieze lucrurile ? Pe de o parte, tu, prietene, care știi ce este lumea reală, ai orbecăi și ai muri într-o clipă, dacă ar trebui să depinzi de abilitatea ta de a deosebi ceea ce este real de ceea ce nu este real.

Evident că nu exprimasem exact lucrul la care mă gîndisem de fapt. De fiecare dată cînd protestam, îmi exprimam pur și simplu frustrarea insuportabilă de a mă afla într-o poziție nesigură.

— Nu încerc să te transform într-un om bolnav, nebun, a continuat don Juan. Poți face asta fără ajutorul meu. Dar forțele care ne ghidează te-au adus la mine și eu m-am străduit să te învăț să-ți schimbi comportamentul stupid și să trăiești viața puternică și curată a unui vînător. Apoi, forțele te-au ghidat iar și mi-au spus să te învăț să trăiești viața impecabilă a unui luptător. Se pare că nu poți. Dar cine poate spune ? Noi sîntem la fel de misterioși și de înfricoșători ca lumea asta de nedeslușit, așa că cine poate spune de ce ești capabil ?

În vocea lui don Juan se deslușea un ton profund de tristețe. Am vrut să-mi cer scuze, dar el a început iar să vorbească.

— Nu trebuie să te uiți la mîinile tale, a spus el. Așa cum ți-am spus, poți alege orice. Dar alege dinainte un lucru și găsește-l în visurile tale. Am spus mîinile tale, pentru că ele vor fi întotdeauna acolo. Cînd încep să-și piardă forma, trebuie să-ți muți privirea de pe ele și să alegi altceva și apoi să privești iar la mîini. Îți trebuie multă vreme pentru a perfecționa tehnica asta.

Eram atît de cufundat în consemnarea notițelor mele, încît nu observasem că se întunecase. Soarele dispărea

deja la orizont. Cerul era înnorat și asfințitul era iminent. Don Juan s-a ridicat și a aruncat cîteva priviri spre sud.

— Să mergem, a spus el. Trebuie s-o luăm spre sud, pînă cînd se va arăta spiritul bălții.

Am mers probabil vreo oră. Terenul s-a schimbat brusc și am ajuns într-o zonă aridă. Era un deal mare și rotund, unde tufișurile arseseră. Arăta ca o țeastă cheală. Ne-am dus spre el. M-am gîndit că don Juan se va urca pe panta dulce, dar el s-a oprit și a rămas într-o poziție foarte atentă. Corpul lui părea că s-a tensionat în întregime și preț de o clipă l-a străbătut un fior. Apoi s-a relaxat iar și a rămas moale. Nu-mi puteam da seama cum putea corpul lui să rămînă drept, în timp ce mușchii lui erau atît de relaxați.

Exact în acel moment o pală puternică de vînt m-a făcut să tresar. Corpul lui don Juan s-a întors în direcția vîntului, spre vest. El nu și-a folosit mușchii pentru a se întoarce, sau cel puțin nu i-a folosit așa cum îi folosesc eu pentru a mă întoarce. Corpul lui don Juan părea mai degrabă să fi fost tras din afară. Ca și cum altcineva i-ar fi aranjat corpul cu fața spre o nouă direcție.

Am continuat să-l urmăresc. El m-a privit din colțul ochiului. Expresia de pe fața lui era una de hotărîre. Toată ființa lui exprima atenție și l-am fixat cu uimire. Nu mai fusesem niciodată într-o situație care să necesite o astfel de concentrare ciudată.

Brusc, corpul lui s-a cutremurat ca și cum ar fi fost atins de un duș cu apă rece. L-a mai străbătut o dată și apoi a început să meargă ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

L-am urmat. Am ocolit dealurile aride pe la est, pînă am ajuns în partea de mijloc a lor; el s-a oprit acolo, întorcîndu-se cu fața spre vest.

De unde stăteam, vîrful dealului nu era atît de rotund și arid cum părea de la distanță. Era o peșteră, sau o gaură, lîngă vîrf. Am privit fix la ea, pentru că don Juan făcea la fel. O altă pală puternică de vînt mi-a trecut ca un fior pe spate. Don Juan s-a întors spre sud și a scrutat zona cu ochii.

— Acolo ! a spus el în șoaptă și a indicat un obiect pe sol.

Mi-am forțat ochii să văd. Se afla ceva pe sol, la vreo șase metri. Era de culoare maro deschis și, cînd m-am uitat la el, tremura. Mi-am concentrat toată atenția asupra lui. Obiectul era aproape rotund și părea ghemuit ; de fapt, arăta ca un cîine ghemuit.

— Ce este ? i-am șoptit lui don Juan.

— Nu știu, mi-a răspuns el în șoaptă, uitîndu-se la obiect. Ție ce-ți pare a fi ?

I-am spus că părea să fie un cîine.

— Prea mare pentru un cîine, a spus el sec.

Am făcut doi pași spre el ; dar don Juan m-a oprit ușor.

Am privit iar obiectul. Era în mod clar un animal oarecare, care dormea, sau era mort. Aproape îi puteam vedea capul ; urechile lui arătau ca urechile unui lup. Eram deja foarte sigur că era un animal ghemuit. M-am gîndit că ar fi putut fi un vițel brun. I-am șoptit asta lui don Juan. El a răspuns că era prea compact ca să fie un vițel și apoi avea urechile ascuțite.

Animalul tremura și atunci am observat că era viu. Puteam să-l văd efectiv cum respira, totuși nu părea să

respire ritmic. Respirațiile lui păreau mai mult niște tremurături neregulate. În acel moment am avut o revelație bruscă.

— Este un animal care moare, i-am șoptit lui don Juan.

— Ai dreptate, mi-a șoptit el. Dar ce fel de animal ?

Nu-i puteam distinge clar trăsăturile. Don Juan a făcut doi pași atenți spre el. L-am urmat. Era destul de întuneric și a trebuit să mai facem doi pași pentru a păstra animalul în raza vizuală.

— Ai grijă, mi-a șoptit don Juan în ureche. Dacă este un animal pe moarte, poate sări la noi cu ultimele forțe.

Animalul, orice era, părea să-și trăiască ultimele clipe ; respirația lui era neregulată, corpul îi tremura spasmodic, dar nu-și schimba poziția ghemuită. La un moment dat, totuși, un spasm colosal a ridicat efectiv animalul de pe sol. Am auzit un strigăt inuman și animalul și-a întins picioarele ; ghearele lui erau mai mult decît înspăimîntătoare, erau grețoase. Animalul s-a rostogolit pe o parte după ce și-a întins picioarele și apoi s-a rostogolit pe spate.

Am auzit un mîrîit formidabil și vocea lui don Juan, strigînd :

— Fugi și salvează-ți pielea !

Și exact asta am făcut. M-am repezit spre vîrful dealului cu o viteză și o agilitate neobișnuite. Cînd eram la jumătatea drumului spre vîrf, m-am uitat înapoi și l-am văzut pe don Juan stînd în același loc. El mi-a făcut semn să cobor. Am alergat în jos pe deal.

— Ce s-a întîmplat ? am întrebat, cu respirația oprită.

— Cred că animalul e mort, a spus.

Am înaintat cu băgare de seamă spre animal. Era întins pe spate. Apropiindu-mă de el, aproape am urlat de

frică. Mi-am dat seama că nu era chiar mort. Corpul îi mai tremura încă. Picioarele lui, care loveau aerul, tremurau sălbatic. În mod clar erau ultimele lui tresăriri.

Am mers în fața lui don Juan. Un nou șoc a mișcat capul animalului și l-am putut vedea. M-am întors spre don Juan, înspăimîntat. Judecînd după corpul lui, animalul era în mod clar un mamifer, dar avea un cioc, ca de pasăre.

L-am fixat cu privirea cuprins de o spaimă cumplită. Mintea mea refuza să creadă. Eram încremenit. Nu puteam nici măcar să articulez un cuvînt. Niciodată în întreaga mea viață nu fusesem martor la așa ceva. În fața ochilor mei era ceva de neconceput. Am vrut ca don Juan să-mi explice ce-i cu animalul acela incredibil, dar n-am putut decît să murmur ceva. El mă fixa cu privirea. L-am privit, apoi am privit animalul și apoi ceva din mine a ordonat lucrurile și am știut imediat ce era animalul. Am mers spre el și l-am ridicat. Era o ramură mare dintr-un tufiș. Fusese arsă și probabil că vîntul aruncase niște cenușă care se prinsese de ramura uscată și astfel dădea aparența unui animal mare și rotund. Culoarea cenușie o făcea să arate cafeniu deschis în contrast cu vegetația verde.

Am rîs de idioțenia mea și i-am explicat emoționat lui don Juan că vîntul care o mișca o făcea să pară un animal viu. M-am gîndit că el va fi mulțumit de modul în care am rezolvat misterul, dar el s-a întors și s-a dus spre vîrful dealului. L-am urmat. S-a urcat în depresiunea care arăta ca o cavernă. Nu era o gaură, ci o neregularitate superficială în gresie.

Don Juan a luat niște rămurele și le-a folosit la măturatul prafului de pe fundul depresiunii.

— Trebuie să scăpăm de căpușe, a spus el.

Mi-a spus să mă așez și să-mi aleg o poziție confortabilă pentru că vom petrece noaptea acolo.

Am început să discut despre ramură, dar el m-a făcut să tac.

— Ceea ce ai făcut, nu este un triumf, a spus el. Ai risipit o putere minunată, o putere care a dat viață unui băț uscat.

El a spus că pentru mine ar fi fost un real triumf să-mi dau drumul și să urmez puterea, pînă cînd lumea ar fi încetat să existe. Nu părea supărat pe mine, sau dezamăgit de modul în care mă comportasem. A repetat de mai multe ori că ăsta era doar începutul și că îți trebuie timp pentru a mînui puterea. M-a bătut pe umăr și a glumit că înainte eram o persoană care știa ce este real și ce nu.

M-am simțit jenat. Am început să-mi cer scuze pentru tendința pe care o aveam de a fi mereu sigur de mine.

— Nu contează, a spus el. Ramura aceea era un animal adevărat și era vie în momentul în care puterea a atins-o. Deoarece ceea ce o făcea vie era puterea, trucul era, la fel ca în vis, să susții viziunea ei. Înțelegi ce vreau să spun ?

Am vrut să întreb altceva, dar m-a făcut să tac și a spus că trebuia să rămîn complet tăcut, dar treaz toată noaptea și că doar el singur va vorbi o vreme.

A spus că spiritul, care îi cunoștea vocea, ar putea fi oprit de sunetul ei și ne-ar putea lăsa în pace. A explicat că ideea de a te face accesibil puterii are armonii superioare serioase. Puterea este o forță devastatoare, care poate duce ușor la moarte și trebuie tratată cu mare grijă. A te face accesibil puterii era un lucru care trebuia făcut sistematic, dar întotdeauna cu mare grijă.

El presupunea ca prezenţa cuiva să se facă remarcată prin vorbire ostentativ cu voce tare, sau prin orice alt gen de activitate zgomotoasă, fiind necesar ca după aceea să urmeze o tăcere totală şi prelungită. O ieşire controlată, urmată de o tăcere controlată, iată ce caracterizează un luptător. El a spus că, în mod normal, ar fi trebuit să susţin puţin mai mult viziunea monstrului viu. Într-o manieră controlată, fără a-mi pierde stăpînirea de sine, sau să fiu deranjat de tulburare şi ar fi trebuit să lupt ca să îmi „opresc lumea". Mi-a spus că atunci cînd alergasem pe deal pentru a-mi salva viaţa, mă aflasem într-o stare perfectă pentru a „opri lumea". În această stare erau combinate frica, groaza, puterea şi moartea ; el a spus că o astfel de stare ar fi foarte greu de repetat.

I-am şoptit în ureche :

— Ce înţelegi prin a „opri lumea" ?

El mi-a aruncat o privire feroce şi a răspuns că era o tehnică practicată de cei care vînează puterea, o tehnică în urma căreia lumea, aşa cum o cunoaştem, este făcută să se prăbuşească.

11. Atitudinea unui vînător

Am ajuns cu mașina la casa lui don Juan joi, 31 august 1961, și chiar înainte să-l fi putut saluta, el și-a băgat capul pe fereastra portierei și mi-a spus zîmbind :

— Trebuie să mergem cu mașina destul de mult, pînă la un loc al puterii și este deja prînzul.

A deschis ușa mașinii, s-a așezat lîngă mine și m-a condus spre sud, vreo sută zece kilometri ; apoi ne-am întors spre est pe un drum de țară și am mers pe el pînă am atins pantele munților. Am parcat mașina lîngă un drum, într-o depresiune aleasă de don Juan pe motiv că era destul de adîncă pentru a ascunde mașina. De acolo am urcat direct în vîrful unor dealuri joase, traversînd un vast platou plat și pustiu. Cînd s-a întunecat, don Juan a ales un loc de dormit și mi-a cerut să nu scot nici un sunet.

În ziua următoare, după o masă frugală, ne-am continuat călătoria spre est. Vegetația nu mai era formată din tufe de deșert, ci din copaci și tufișuri de munte verzi.

Pe la prînz am urcat pe vîrful unei faleze gigantice de conglomerate, care arăta ca un zid. Don Juan s-a așezat și mi-a făcut semn să fac și eu la fel.

— Ăsta-i un loc al puterii, a spus el după o pauză. Ăsta e un loc în care cu multă vreme în urmă erau îngropați luptătorii.

În acel moment, o cioară a trecut în zbor, croncănind exact deasupra noastră. Don Juan i-a urmărit zborul cu o privire fixă.

Am examinat piatra și tocmai mă întrebam cum erau îngropați luptătorii, cînd el m-a bătut pe umăr.

— Nu aici, prostule, a spus el zîmbind. Acolo, jos.

A indicat spre terenul de sub noi, aflat la baza platoului, spre est ; mi-a explicat că terenul era înconjurat de o împrejmuire naturală de bolovani. De unde stăteam, puteam vedea o zonă cu un diametru de o sută de metri și care arăta ca un cerc perfect. Suprafața ei era acoperită de tufișuri groase, camuflînd bolovanii. N-aș fi observat forma ei perfect rotundă, dacă don Juan nu mi-ar fi atras atenția.

El a spus că în lumea veche a indienilor erau răspîndite nenumărate astfel de locuri. Nu erau chiar locuri ale puterii, ca anumite dealuri, sau formațiuni de șes locuite de spirite, ci mai degrabă locuri de instruire unde puteai fi învățat, unde puteai găsi soluții la probleme.

— Tot ce ai de făcut este să vii aici, a spus el. Sau să petreci noaptea pe piatra asta, pentru a-ți pune ordine în sentimente.

— O să petrecem noaptea aici ?

— Așa mă gîndisem, dar o cioară mică mi-a spus tocmai să nu fac asta.

Am încercat să aflu mai multe despre cioară, dar el m-a făcut să tac cu o mișcare nerăbdătoare a mîinii.

— Privește la cercul de bolovani, a spus el. Fixează-l în memoria ta și apoi, într-o zi, o cioară te va conduce la un alt loc asemănător. Cu cît este mai perfect rotund, cu atît mai mare este puterea lui.

— Oasele luptătorilor mai sînt îngropate aici ?

Don Juan a făcut un gest comic de uimire și apoi a zîmbit larg.

— Ăsta nu e un cimitir, a spus el. Aici nu este îngropat nimeni. Am spus doar că, odată, au fost îngropați luptătorii aici. Adică ei obișnuiau să vină în locul acesta să se îngroape pentru o noapte, sau pentru două zile, sau cît aveau nevoie. Nu am vrut să spun că aici sînt îngropate oasele oamenilor. Nu mă interesează cimitirele. Nu există putere în ele. Totuși, în oasele unui luptător există putere, dar ele nu se află niciodată în cimitire. Și există încă și mai multă putere în oasele unui om al cunoașterii ; totuși, ar fi practic imposibil să le găsești.

— Cine este un om al cunoașterii, don Juan ?

— Orice luptător poate deveni un om al cunoașterii. Așa cum ți-am spus, un luptător este un vînător impecabil, care vînează putere. Dacă el reușește în vînătoarea lui, poate deveni un om al cunoașterii.

— Ce...

El mi-a oprit întrebarea cu o mișcare a mîinii. S-a ridicat, mi-a făcut semn să-l urmez și a început să coboare pe partea estică, abruptă, a falezei. Pe latura aproape perpendiculară se afla o potecă ce conducea spre zona rotundă.

Ne-am continuat încet drumul coborînd pe poteca periculoasă și, cînd am atins baza solului, don Juan, fără să se oprească, m-a condus prin tufișurile groase pînă în mijlocul cercului. Acolo a folosit niște ramuri groase și a

măturat o suprafață pe care să ne așezăm. Punctul format de el era de asemenea rotund.

— Am avut de gînd să te îngrop aici toată noaptea, a spus el. Dar acum știu că încă nu este timpul. Tu nu ai putere. O să te îngrop doar foarte puțin timp.

Am devenit foarte nervos la ideea că urma să fiu închis și l-am rugat să-mi spună cum avea de gînd să mă îngroape. A chicotit ca un copil și a început să culeagă ramuri uscate. Nu m-a lăsat să-l ajut și mi-a spus să mă așez și să aștept.

El arunca ramurile pe care le strîngea în cercul curat. Apoi m-a pus să mă întind cu capul spre est, să-mi pun jacheta sub cap și a făcut în jurul corpului meu o cușcă. A construit-o din bucăți de ramuri de vreo șaptezeci și cinci de centimetri înfipte în pămînt ; ramurile, care se terminau cu furci, serveau ca suport pentru niște bețe lungi, care formau cadrul cuștii și dădeau impresia unui sicriu deschis. A închis cușca în formă de cutie cu frunze și ramuri scurte așezate deasupra bețelor lungi. Mă aflam în interiorul cuștii de la umeri în jos. Mi-a lăsat capul afară, cu jacheta drept pernă.

Apoi a luat o bucată de lemn uscat și, folosindu-l la săpat, a degajat pămîntul din jurul cuștii și a acoperit-o cu el.

Cadrul cuștii era atît de solid și frunzele atît de bine plasate, încît nu a pătruns nici un pic de pămînt. Îmi puteam mișca picioarele și puteam chiar să intru sau să ies din cușcă.

Don Juan a spus că, în mod normal, luptătorul ar construi cușca și apoi ar intra în ea și ar închide-o, din interior.

— Dar animalele ? am întrebat. Nu pot scormoni suprafața de pămînt și să intre în cușcă să rănească omul ?

— Nu. Asta nu-l îngrijorează pe luptător. Este o grijă doar pentru tine, deoarece nu ai putere. Pe de altă parte, un luptător este dirijat de scopul lui inflexibil și poate evita orice. Nici un șobolan, sau șarpe, sau puma nu-l poate deranja.

— Pentru ce se îngroapă luptătorii, don Juan ?

— Pentru instruire și putere.

Simțeam un sentiment extrem de plăcut de satisfacție și de pace ; în acel moment, lumea părea liberă. Liniștea era minunată și în același timp moleșitoare. Nu eram obișnuit cu acel tip de liniște. Am încercat să vorbesc, dar el m-a făcut să tac. După o vreme, calmul locului mi-a afectat starea. Am început să mă gîndesc la viața mea și la povestea mea personală și am simțit o senzație familiară de tristețe și de remușcare. I-am spus că nu meritam să fiu acolo, că lumea asta era puternică și cinstită, iar eu eram slab, și că spiritul meu fusese deformat de circumstanțele vieții mele.

El a rîs și m-a amenințat că-mi acoperă capul cu pămînt dacă mai continui să vorbesc așa. A spus că eram un om și, ca orice om, meritam tot ce aparține omului — bucurie, tristețe, durere și luptă — și că natura acțiunilor cuiva nu este importantă atîta vreme cît acționează ca un luptător.

Scăzîndu-și vocea aproape la o șoaptă, el a spus că, dacă simțeam cu adevărat că spiritul meu fusese deformat, trebuia pur și simplu să-l „repar“ — să-l purific, să-l fac perfect — pentru că nu există o altă sarcină în întreaga noastră viață care să merite mai mult. A nu-ți „repara“ spiritul înseamnă a-ți căuta moartea, iar asta înseamnă a nu căuta nimic, deoarece moartea ne va lua indiferent de ceea ce am face.

A făcut o pauză lungă și apoi a spus cu un ton care exprima o convingere profundă :

— A căuta perfecțiunea spiritului luptătorului este singura sarcină demnă de bărbăția noastră.

Cuvintele lui au acționat asupra mea ca un catalizator. Am simțit că greutatea acțiunilor mele trecute mă apasă în mod stingheritor și insuportabil. Am recunoscut că pentru mine nu era nici o speranță. Am început să plîng, vorbind despre viața mea. Am spus că hoinăream de atît de multă vreme și că devenisem nesimțitor la durere și tristețe, cu excepția unor ocazii cînd îmi dădeam seama de singurătatea și neputința mea.

El n-a spus nimic. M-a luat de subțiori și m-a scos din cușcă. M-am așezat în capul oaselor, cînd mi-a dat drumul. Apoi s-a așezat și el. Între noi s-a așternut o tăcere grea. M-am gîndit că el îmi lăsa timp să-mi revin. Mi-am luat carnețelul și am început să scriu cu nervozitate.

— Te simți ca o frunză în bătaia vîntului, nu-i așa ? a spus el în cele din urmă, fixîndu-mă cu privirea.

Era exact ceea ce simțeam. Părea să se fi înduioșat de mine. A spus că starea mea îi amintea de un cîntec și a început să cînte pe un ton scăzut ; vocea lui era foarte plăcută, iar eu m-am lăsat purtat de versurile cîntecului :

— Sînt atît de departe de cerul unde m-am născut. O imensă nostalgie îmi invadează gîndurile. Acum, că sînt singur și trist ca o frunză în vînt, uneori îmi vine să plîng, uneori îmi vine să rîd de dor. *(Que lejos estoy del cielo donde he nacido. Inmensa nostalgia invade mi pensamiento. Ahora que estoy tan solo y triste cual hoja al viento, quisiera llorar, quisiera reir de sentimiento.)*

N-am mai vorbit multă vreme. În cele din urmă, el a spart tăcerea.

— Din ziua în care te-ai născut, într-un mod sau altul, cineva ți-a făcut ceva, a spus el.

— E adevărat, am spus.

— Și ți-a făcut ceva împotriva dorinței tale.

— Așa e.

— Iar acum ești neputincios, ca o frunză în vînt.

— E adevărat. Așa este.

Am spus că, uneori, circumstanțele vieții mele au fost devastatoare. El asculta atent, dar nu-mi puteam da seama dacă încerca doar să fie de acord, sau dacă era cu adevărat îngrijorat, pînă cînd am observat că încerca să-și ascundă un zîmbet.

— Oricît de rău îți pare de tine, trebuie să te schimbi, a spus el pe un ton moale. Nu se potrivește cu viața unui luptător.

A rîs și a cîntat iar cîntecul, dar a modificat intonația unor cuvinte ; rezultatul a fost o văicăreală caraghioasă. El a arătat că motivul pentru care îmi plăcuse cîntecul, era că în viața mea nu făcusem altceva decît să caut în orice lucru scăparea și să mă lamentez. Nu-l puteam combate. Avea dreptate. Totuși, credeam că am suficiente motive să justific sentimentul pe care îl aveam de a fi ca o frunză în vînt.

— Cel mai greu lucru din lume este să-ți asumi temperamentul unui luptător, a spus el. Nu are sens să fii trist și să te plîngi și să te simți îndreptățit s-o faci, crezînd că cineva ne face întotdeauna ceva. Nimeni nu face nimic nimănui, cu atît mai puțin unui luptător. Tu ești aici, cu mine, pentru că vrei să fii aici. De acum ar fi trebuit să-ți asumi toată responsabilitatea, așa că ideea că ești ca o frunză în bătaia vîntului este inadmisibilă.

S-a ridicat și a început să demonteze cușca. A dus pămîntul de unde l-a luat și a împrăștiat cu atenție toate bețele în tufișuri. Apoi a acoperit zona curățată cu resturi și praf, lăsînd-o ca și cum nimeni nu s-ar fi atins de ea.

Am remarcat eficiența lui. El a spus că un vînător bun ar ști că cineva a fost acolo, oricît de atent a fost el, pentru că urmele oamenilor nu pot fi șterse complet.

Ne-am așezat cu picioarele încrucișate și el mi-a spus să stau cît mai confortabil cu putință, cu fața spre punctul în care m-a îngropat el și să rămîn așa pînă cînd starea mea de tristețe va dispărea.

— Un luptător se îngroapă pentru a găsi putere, nu să se plîngă, autocompătimindu-se, a spus el.

Am încercat să-i explic, dar el m-a oprit, făcînd o mișcare nerăbdătoare a capului. A spus că a trebuit să mă scoată din cușcă în grabă, pentru că starea mea era intolerabilă și lui îi era teamă că locul se va simți jignit de moliciunea mea și mă va leza.

— Autocompătimirea nu se potrivește cu puterea, a spus el. Atitudinea unui luptător reclamă ca acesta să aibă control asupra lui însuși și, în același timp, să se abandoneze.

— Cum se poate așa ceva ? am întrebat. Cum poate el să se controleze și să se abandoneze în același timp ?

— Este o tehnică dificilă, a răspuns el.

Părea că deliberează dacă să continue, sau nu. De două ori a fost gata să spună ceva, dar s-a răzgîndit și a zîmbit.

— Încă nu ți-ai depășit tristețea, a spus. Încă te mai simți slab și nu are sens să discutăm despre atitudinea unui luptător acum.

A trecut aproape o oră în tăcere completă. Apoi m-a întrebat brusc dacă reușisem să învăț tehnicile de a „visa", în legătură cu care mă instruise. Practicasem asiduu și fusesem în stare, după un efort monumental, să obțin un anumit grad de control asupra viselor mele. Don Juan avea dreptate cînd spunea că poți interpreta exercițiul ca fiind o delectare. Pentru prima dată în viața mea, așteptam cu nerăbdare să mă culc.

I-am dat un raport detaliat despre progresul meu.

Pentru mine fusese relativ ușor să învăț să păstrez imaginea mîinilor după ce învățasem să-mi comand să le privesc. Viziunile mele, deși nu întotdeauna ale mîinilor mele, durau un timp relativ lung, pînă cînd în final pierdeam controlul și mă cufundam în vise obișnuite, imprevizibile. Nu aveam nici un fel de voință cînd îmi dădeam comanda de a-mi privi mîinile, sau alte subiecte din vis. Doar se întîmpla. La un moment dat, îmi aminteam că trebuia să mă uit la mîinile mele și apoi la împrejurimi. Erau, totuși, nopți cînd nu-mi puteam aminti să fi făcut ceva.

El a părut satisfăcut și a vrut să știe care erau subiectele pe care le găseam de obicei în vise. Nu mă puteam gîndi la nimic special și am început să-i relatez un coșmar pe care-l avusesem cu o noapte înainte.

— Nu fi atît de pasionat, a spus el sec.

I-am spus că înregistrasem toate detaliile viselor mele. De cînd începusem să practic privitul mîinilor, visele mele deveniseră foarte atrăgătoare și amintirea lor persista atît de mult, încît țineam minte fiecare detaliu. El a spus că era o pierdere de timp să le urmăresc, pentru că detaliile și intensitatea nu erau deloc importante.

— Imediat ce începi să „declanșezi visatul", visele obișnuite încep să devină foarte intense, a spus el. Intensitatea și claritatea reprezintă o barieră formidabilă, iar tu ești cu mult mai rău decît oricine am întîlnit în viața mea. Ai cea mai rea manie. Scrii tot ce poți.

Cu toată sinceritatea, credeam că ceea ce făceam era normal. Consemnarea meticuloasă a viselor mele îmi dădea un grad de claritate despre natura viziunilor pe care le aveam cînd dormeam.

— Las-o baltă ! mi-a spus el imperativ. Nu e de nici un ajutor. Tot ce faci este să te îndepărtezi de scopul „visatului", care este controlul și puterea.

S-a întins, acoperindu-și ochii cu pălăria, și a vorbit fără să se uite la mine.

— O să-ți reamintesc toate tehnicile pe care trebuie să le practici, a spus el. În primul rînd, trebuie să-ți concentrezi privirea asupra mîinilor tale, ca punct de plecare. Apoi îți muți privirea asupra altor subiecte și le privești cu ochiade scurte. Concentrează-ți privirea pe cîte lucruri vrei. Amintește-ți că, dacă privești scurt, imaginea nu se mișcă. Apoi întoarce-te la mîinile tale. De fiecare dată cînd îți privești mîinile, îți reînnoiești puterea necesară pentru visat, așa că la început nu te uita la prea multe lucruri. Vor fi de ajuns patru de fiecare dată. Mai tîrziu, poți lărgi domeniul, pînă cînd poți acoperi tot ce dorești, dar imediat ce imaginile încep să se schimbe și simți că pierzi controlul, întoarce-te la mîinile tale. Cînd crezi că poți privi la lucruri timp nedefinit, vei fi pregătit pentru o nouă tehnică. O să te învăț acum această nouă tehnică, dar vreau s-o aplici doar cînd vei fi gata.

A rămas tăcut vreo cincisprezece minute. În cele din urmă, s-a așezat și m-a privit.

— Următorul pas în „declanşarea visatului" este să înveţi să călătoreşti, a spus el. În acelaşi mod în care ai învăţat să-ţi priveşti mîinile, trebuie să-ţi doreşti să te mişti, să mergi în diverse locuri. La început, trebuie să stabileşti un loc în care vrei să te duci. Alege un loc bine cunoscut — poate şcoala ta, sau un parc, sau casa unui prieten — apoi doreşte-ţi să te duci acolo. Tehnica asta este foarte dificilă. Trebuie să realizezi două lucruri : trebuie să-ţi doreşti să mergi într-un anumit loc, şi apoi, cînd ai realizat tehnica asta, trebuie să înveţi să controlezi timpul exact al călătoriei tale.

Notîndu-i afirmaţiile, aveam sentimentul că sînt nebun. Scriam efectiv nişte instrucţiuni aiurite, fiind foarte atent să le urmez. Am simţit un val de remuşcare şi stinghereală.

— Ce faci cu mine, don Juan ? am întrebat, fără prea mult reproş în glas.

El a părut surprins. M-a fixat o clipă cu privirea şi apoi a zîmbit.

— Mi-ai tot pus întrebarea asta. Nu-ţi fac nimic. Tu te faci accesibil puterii ; o vînezi şi eu te ghidez.

Şi-a înclinat capul într-o parte şi m-a studiat. Mi-a ţinut bărbia cu o mînă şi cu cealaltă mînă plasată în spatele capului, îmi mişcă capul înainte şi înapoi. Muşchii gîtului îmi erau foarte încordaţi şi mişcarea capului a redus din tensiune.

Don Juan a privit o clipă la cer şi părea că examinează ceva pe el.

— E timpul să plecăm, a spus el sec şi s-a sculat.

Am luat-o spre est pînă cînd am ajuns într-un loc cu copaci mici, aflat într-o vale dintre două dealuri mari. Era deja ora cinci după-amiază. El a spus liniştit că puteam

petrece noaptea în locul acela. A indicat spre copaci și a adăugat că era și apă prin apropiere.

Și-a încordat corpul și a început să adulmece aerul ca un animal. Vedeam cum mușchii stomacului lui se contractau în spasme foarte scurte, în timp ce el respira foarte rapid pe nas. M-a îndemnat să fac la fel și să aflu singur unde era apa. Am încercat cu neîncredere să-l imit. După cinci-șase minute de respirație rapidă eram amețit, dar nările mele se curățaseră într-un mod extraordinar și puteam detecta efectiv mirosul sălciilor de apă. Totuși, nu puteam spune unde erau.

Don Juan m-a îndemnat să mă odihnesc cîteva minute și apoi m-a pus iar să adulmec aerul. A doua oară senzația a fost și mai intensă. Puteam distinge venind din dreapta mea o adiere de salcie de apă. Ne-am îndreptat în direcția aceea și am găsit un loc cu apă stătută, la vreo cinci sute de metri. Am ocolit ochiul de apă și am ajuns la un platou ușor mai ridicat. Deasupra și în jurul platoului, tufișurile erau foarte groase.

— Locul ăsta mustește de pume și de alte feline mai mici, a spus don Juan liniștit, de parcă ar fi fost vorba de o observație oarecare.

Am alergat lîngă el și el a izbucnit în rîs.

— În mod normal n-aș veni deloc aici, a spus el. Dar cioara mi-a indicat direcția asta. Trebuie să fie vorba de ceva special.

— Chiar trebuie să ne aflăm aici, don Juan ?

— Trebuie. Altfel aș evita locul ăsta.

Devenisem extrem de nervos. El mi-a spus să ascult atent ceea ce avea de spus.

— Singurul lucru pe care îl poți face aici este să vînezi pume, a spus el. Așa că o să te învăț cum se face asta.

Există un mod special de a construi o capcană pentru șobolanii de apă care trăiesc în jurul bălților. Ei servesc drept momeală. Laturile cuștii sînt făcute să cadă și se pun pe ele vîrfuri ascuțite. Acestea sînt ascunse cînd cușca este ridicată și nu fac nici un rău pînă cînd nu cade ceva în ea. În acest caz pereții laterali cad și vîrfurile ascuțite se înfig în ceea ce se află în capcană.

Nu am putut înțelege ce voia să spună, dar a făcut o schiță pe sol și mi-a arătat că dacă bețele laterale ale cuștii erau plasate ca niște pivoți în niște șanțuri ale ramei, cușca se putea închide pe orice parte dacă ceva îi împingea capacul.

Vîrfurile ascuțite erau făcute din așchii ascuțite de lemn tare, plasate pe toată rama, de care erau și fixate.

Don Juan a spus că, de obicei, se punea o grămadă de pietre pe o rețea de bețe, care erau legate de cușcă și atîrnau deasupra ei. Cînd puma venea la capcana în care se aflau șobolani de apă drept momeală, de obicei încerca să o rupă, zgîriind-o cu toată forța ; atunci așchiile îi intrau în labe și victima sărea în sus de durere, declanșînd, astfel, o avalanșă de pietre ce se prăvăleau asupra ei.

— Într-o zi s-ar putea să fie nevoie să prinzi o puma, a spus el. Au puteri speciale. Sînt teribil de istețe și singurul mod de a le prinde este să le înșeli cu ajutorul durerii și cu mirosul salciei de apă.

A asamblat o capcană cu o viteză și o îndemînare uluitoare și, după o lungă așteptare, a prins și trei rozătoare durdulii, ca niște veverițe.

Mi-a spus să adun o mînă de sălcii de la marginea bălții și să-mi frec hainele cu ele. El a făcut la fel. Apoi a țesut repede și cu îndemînare două împletituri simple din

trestie, a adunat o grămadă mare de plante verzi și noroi din baltă și le-a dus pe platou, unde s-a ascuns.

În acest timp, rozătoarele asemănătoare cu veverițele începuseră să țipe foarte tare.

Don Juan mi-a vorbit din ascunzișul lui și mi-a spus să folosesc cealaltă împletitură, să adun cu ea o grămadă de noroi și de plante și să mă cațăr pe ramurile mai joase ale unui copac apropiat de rozătoare.

Don Juan a spus că nu voia să rănească felina sau rozătoarele, așa că dacă puma venea la capcană o să arunce în ea cu noroi. Mi-a atras atenția să fiu în alertă și să lovesc felina cu plasa mea după ce va lovi și el, pentru a o speria. Mi-a recomandat să fiu extrem de atent să nu cad din copac. Ultimele sale instrucțiuni au fost să stau nemișcat, astfel încît să mă confund cu ramurile.

Nu puteam vedea unde era don Juan. Chițăitul rozătoarelor devenise extrem de tare și, în cele din urmă se făcuse atît de tîrziu, încît de-abia puteam distinge contururile terenului. Am auzit un sunet brusc și apropiat de pași înfundați și o răsuflare reținută de felină, apoi un mîrîit ușor și rozătoarele ce semănau cu niște veverițe, au încetat să mai chițăie. Exact atunci am văzut masa întunecată a unui animal sub copacul unde mă aflam. Ea a sărit la capcană încă înainte ca eu să am certitudinea că era o puma, dar, înainte s-o atingă, ceva a lovit-o și ea s-a retras. Mi-am azvîrlit plasa așa cum îmi spusese don Juan. Am ratat, totuși aceasta a făcut un zgomot foarte tare. În acea clipă, don Juan a lansat o serie de țipete stridente, care mi-au dat fiori pe șira spinării, iar felina, cu o agilitate extraordinară, a sărit pe platou și a dispărut.

Don Juan a mai continuat să scoată o vreme zgomotele acelea pătrunzătoare și apoi mi-a spus să cobor din

copac, să culeg cușca cu rozătoare, să alerg pînă la platou și de acolo pînă la el, cît puteam de repede.

Într-un timp extrem de scurt eram lîngă don Juan. El mi-a spus să-i imit țipătul cît mai bine puteam, pentru a ține departe puma în timp ce el dezasambla cușca și dădea drumul rozătoarelor.

Am început să urlu, dar nu reușeam să produc același efect. Vocea mea era aspră din cauza emoției.

El a spus că trebuia să mă abandonez și să scot niște răgete adevărate, pentru că puma se afla încă în împrejurimi. Brusc, mi-am dat seama cu adevărat de situație. Puma era reală. Am dat drumul unei serii magnifice de urlete pătrunzătoare.

Don Juan a rîs cu poftă.

M-a lăsat să urlu o vreme și apoi mi-a spus că trebuia să părăsim locul cît de repede cu putință, pentru că puma nu era proastă și probabil că-și refăcea traseul pînă unde ne aflam.

— Ne va urmări în mod sigur, a spus el. Indiferent cît de atenți vom fi, vom lăsa în urma noastră o potecă largă cît autostrada Pan American.

Am mers foarte aproape de don Juan. Din cînd în cînd, el se oprea o clipă și asculta. La un moment dat, a început să alerge prin întuneric și eu l-am urmat cu mîinile întinse în fața ochilor, pentru a-mi proteja ochii de ramuri.

În final, am ajuns la baza falezei unde fusesem mai devreme. Don Juan a spus că dacă reușeam să ne cățărăm în vîrf fără să fim sfîșiați de puma, ne vom afla în siguranță. El s-a urcat primul, ca să-mi arate drumul. Am început să ne cățărăm în întuneric. Nu știu cum, dar l-am urmat cu pași extrem de siguri. Cînd eram aproape de vîrf, am auzit

un țipăt specific de animal. Era ca mugetul unei vaci, doar că era un pic mai lung și mai grosolan.

— Sus ! Sus ! a urlat don Juan.

M-am cățărat în întuneric în patru labe înaintea lui don Juan. Cînd el a ajuns pe vîrful plat al falezei, eu stăteam deja jos și îmi trăgeam sufletul.

El m-a rostogolit pe pămînt. M-am gîndit o clipă că efortul fusese prea mare pentru el, dar el rîdea de viteza cu care mă cățărasem.

Am stat acolo în tăcere vreo două ore și apoi am pornit înapoi spre mașină.

Duminică, 3 septembrie 1961

Cînd m-am trezit, don Juan nu era acasă. Am lucrat la notițele mele și am avut timp să adun și niște lemne de foc din împrejurimi pînă a venit el. Mîncam cînd a intrat în casă. A început să rîdă de ceea ce numea el tabietul meu de a mînca la prînz, dar a luat și el din sandvișurile mele.

I-am spus că ceea ce se întîmplase cu puma era uluitor pentru mine. Privind retrospectiv, totul părea supranatural. Ca și cum altcineva ar fi jucat rolul în numele meu. Succesiunea evenimentelor fusese atît de rapidă, încît nu avusesem timp să-mi fie frică. Avusesem timp destul să acționez, dar nu să și deliberez asupra stărilor mele. Redactîndu-mi notițele, mi-a trecut prin minte întrebarea dacă văzusem sau nu cu adevărat puma. Ramura uscată era încă proaspătă în mintea mea.

— Era o puma, a spus ferm don Juan.

— Era un animal real, în carne și oase ?

— Bineînțeles.

I-am povestit că suspiciunile mele se născuseră din cauza ușurinței cu care se desfășurase întreaga întîmplare.

Ca și cum puma ar fi așteptat acolo, undeva, și ar fi fost dresată să facă exact ce plănuise don Juan.

A rămas neclintit în fața șarjei mele de remarci sceptice. A rîs de mine.

— Ești un caraghios, a spus el. Ai văzut și ai auzit puma. Se afla exact sub copacul în care erai tu. Nu te-a mirosit și nu a sărit la tine, datorită sălciilor. Ele taie orice alt miros, chiar și pentru feline. Tu aveai în poală o grămadă din ele.

Am spus că nu era vorba de faptul că nu l-aș fi crezut, dar că în noaptea aceea se întîmplase ceva foarte străin de evenimentele din viața mea obișnuită. O vreme, în timp ce îmi scriam notițele, am avut chiar sentimentul că don Juan ar fi putut juca rolul pumei. Totuși, a trebuit să abandonez ideea, pentru că văzusem forma întunecată a unui patruped care sărea la cușcă și apoi dispărea pe platou.

— De ce faci atîta tărăboi ? a spus el. Era doar o felină mare. Trebuie să fie mii de feline în munții aceia. Mare lucru. Ca de obicei, îți concentrezi atenția asupra a ceea ce nu trebuie. Nu are nici o importanță dacă era o puma sau erau pantalonii mei. Importante erau sentimentele tale în acel moment.

În toată viața mea nu văzusem și nu auzisem vreo felină dînd tîrcoale. Cînd m-am gîndit la ea, n-am putut trece peste faptul că a fost doar la cîțiva pași de mine.

Don Juan a ascultat atent, în timp ce eu am trecut în revistă întreaga experiență.

— Ce-i cu venerația asta față de o felină ? a întrebat el cu o privire cercetătoare. Ai fost în apropierea majorității animalelor care trăiesc pe aici și nu ai fost niciodată înfricoșat de ele. Îți plac felinele ?

— Nu, nu-mi plac.

— Ei bine, atunci las-o baltă. Oricum, lecția nu se referea la modul de a vîna pume.

— Atunci la ce ?

— Cioara aceea mică mi-a indicat respectivul punct și acolo am „văzut" nevoia de a te face să înțelegi cum se acționează cînd ai temperament de luptător. Tot ce ai făcut noaptea trecută a fost făcut într-o anumită stare. Te controlai și în același timp te abandonaseși cînd ai coborît din copac să iei cușca și ai alergat spre mine. Nu erai paralizat de frică. Și apoi, lîngă vîrful falezei, cînd leul a scos un răget, te-ai mișcat foarte bine. Sînt sigur că nu ai crede ce ai făcut dacă te-ai uita la faleză în timpul zilei. Aveai un grad de abandon, dar, în același timp și un anume autocontrol. Nu te-ai scăpat în pantaloni și, totuși, ai lăsat totul deoparte și te-ai cățărat pe zid într-un întuneric complet. Ai fi putut greși poteca și ai fi putut muri. Pentru a te cățăra pe zidul acela în beznă, trebuia să te abandonezi și în același timp să îți menții controlul. Asta numesc eu atitudinea unui luptător.

Am spus că orice făcusem în noaptea aceea era produsul fricii mele și nu rezultatul vreunei stări de control și abandon.

— Știu asta, a spus el, zîmbind. Și am vrut să-ți arăt că poți să te stimulezi dincolo de limitele tale, dacă te afli în starea potrivită. Un luptător își creează propria stare sufletească. Tu nu ai știut asta. Frica te-a trecut în starea unui luptător, dar acum că știi despre ea, orice te poate ajuta pentru a o obține

Am vrut să-l combat, dar motivele mele nu erau clare. Simțeam un sentiment inexplicabil de enervare.

— Este preferabil să acționezi tot timpul într-o astfel de stare, a continuat el. Ea elimină prostiile și te lasă purificat. Cînd ai ajuns pe vîrful falezei ai avut un sentiment magnific, nu-i așa ?

I-am spus că am înțeles ce voia să spună, totuși simțeam că era o tîmpenie să aplic în viața mea obișnuită ceea ce mă învăța el.

— Este nevoie de o atitudine de luptător pentru fiecare acțiune, a spus el. Altfel devii distorsionat și urît. Într-un mod de viață fără această atitudine nu există putere. Uită-te la tine. Totul te ofensează și te deranjează. Te tînguiești și te plîngi și crezi că oricine te poate face să dansezi cum vrea el. Ești o frunză în bătaia vîntului. Nu există putere în viața ta. Ce sentiment urît trebuie să fie ! Pe de altă parte, un luptător este un vînător. El calculează totul. Acesta-i controlul. Dar, o dată ce calculele lui se termină, el acționează. Îl lansează. Acesta-i abandonul. Un luptător nu este o frunză în bătaia vîntului. Nimeni nu-l poate împinge ; nimeni nu-l poate face să facă ceva împotriva lui, sau împotriva judecății lui. Un luptător este canalizat spre supraviețuire și el supraviețuiește în cea mai bună dintre toate manierele posibile.

Mi-a plăcut teoria lui, deși o găseam nerealistă. Părea prea simplistă pentru lumea complexă în care trăiam.

El a rîs de argumentele mele și eu am insistat că atitudinea de luptător nu m-ar putea ajuta să depășesc sentimentul de a fi ofensat, sau de a fi efectiv lezat de acțiunile semenilor mei, ca în cazul ipotetic în care m-ar hărțui fizic o persoană crudă și rea, aflată pe o poziție de autoritate.

El a explodat în rîs și a recunoscut că exemplul era un apropo.

— Un luptător poate fi rănit, dar nu ofensat, a spus el. Pentru un luptător, în acțiunile semenilor săi nu există nimic care să-l ofenseze, atît timp cît el însuși acționează într-o stare potrivită. În noaptea aceea nu ai fost ofensat de felină. Faptul că te-a urmărit nu te-a enervat. Nu te-am auzit blestemînd-o, nici nu te-am auzit spunînd că nu avea dreptul să te urmărească. Atît cît știai tu, era o pumă crudă și rea. Dar asta n-a contat în timp ce te luptai să o eviți. Singurul lucru important era să supraviețuiești. Și asta ai și făcut foarte bine. Dacă ai fi fost singur și puma te-ar fi prins și te-ar fi sfîrtecat de moarte, n-ai fi avut niciodată posibilitatea de a te plînge, sau de a te simți ofensat de acțiunile ei. Starea unui luptător nu este atît de exagerată pentru lumea ta sau a altcuiva. Ai nevoie de ea pentru a depăși orice fleac.

I-am explicat modul meu de rațiune. Puma și semenii mei nu puteau fi puși pe același plan pentru că eu cunoșteam subterfugiile oamenilor, dar nu știam nimic despre cele ale pumei. Ceea ce mă ofensa la semenii mei era că ei acționează în mod ticălos și cu bună știință.

— Știu, știu, a spus don Juan răbdător. A acumula atitudinea unui luptător nu este o problemă simplă. Este o revoluție. A pune puma și rozătoarele de apă pe același plan cu semenii noștri oameni, este o acțiune magnifică a spiritului luptătorului. Îți trebuie putere ca să faci asta.

12. O bătălie a puterii

Joi, 28 decembrie 1961

Am pornit într-o călătorie dimineața foarte devreme. Am mers cu mașina întîi spre sud și apoi spre est, în direcția munților. Don Juan luase cu el tigve cu mîncare și apă. Am mîncat în mașină înainte să pornim la drum.

— Stai aproape de mine, a spus el. Asta e o regiune necunoscută pentru tine și trebuie să fim atenți. Mergi în căutarea puterii și tot ceea ce faci contează. Urmărește vîntul, în special spre sfîrșitul zilei. Fii atent cînd își schimbă direcția și schimbă-ți și tu de fiecare dată poziția, astfel încît să fiu tot timpul un ecran între tine și vînt.

— Ce facem în munții aceștia, don Juan ?

— Vînezi putere.

— Vreau să spun, ce vom face în mod special ?

— Cînd ajungi să vînezi puterea, nu există nici un plan. Vînatul puterii sau vînătoarea în sine sînt la fel. Un vînător vînează ceea ce se ivește, astfel încît, el trebuie să fie permanent într-o stare de atenție maximă. Cunoști acum vîntul și, deci, poți vîna puterea aflată în vînt și singur. Dar sînt alte lucruri pe care nu le cunoști : ele sînt ca vîntul, la anumite ore și în anumite locuri devin centre

ale puterii. Puterea este ceva foarte special, a spus el. Este imposibil să o țintuiești și să spui ce este cu adevărat. E o senzație pe care o ai despre anumite lucruri. Puterea este personală. Ea aparține doar sinelui. De exemplu, binefăcătorul meu putea să omoare o persoană doar cu privirea. Femeile se uscau văzînd cu ochii, după ce el punea ochii pe ele. Și totuși, nu proceda așa tot timpul, ci doar cînd era vorba de puterea lui personală.

— Cum reușea să-i îmbolnăvească ?

— Nu știu asta. Nu știa nici chiar el. Așa este puterea. Ea te comandă și totuși ți se subordonează. Un vînător al puterii o prinde și o adună ca descoperire personală. Astfel, puterea personală crește și poți ajunge ca un veritabil luptător care deține atîta putere personală, încît devine un om al cunoașterii.

— Cum aduni putere, don Juan ?

— Aici este vorba despre un alt sentiment. Depinde de ce fel de persoană este luptătorul. Binefăcătorul meu era un om cu o natură violentă. El acumula puterea prin acel sentiment. Tot ce făcea el era puternic și direct. Îmi sugera ceva care zdrobește orice. Și tot ce i se întîmpla avea loc în această manieră.

I-am spus că nu prea înțelegeam cum putea fi adunată puterea printr-un sentiment.

— Nu se poate explica asta, a spus el, după o pauză lungă. Trebuie s-o faci singur.

El a luat tigvele cu mîncare și le-a fixat pe spate. Mi-a întins o frînghie cu opt bucăți de carne uscată agățate de ea și mi-a spus s-o atîrn de gît.

— Asta este mîncare a puterii, a spus el.

— Ce o face să fie o mîncare a puterii, don Juan ?

— Este carnea unui animal care avea putere. O căprioară, o căprioară unică. Puterea mea personală mi-a adus-o. Carnea asta ne va susține săptămîni de zile, sau chiar luni de zile, dacă va fi cazul. Mestecă bucăți din ea și mestecă bine. Lasă-i puterea să-ți pătrundă în corp.

Am început să mergem. Era aproape ora unsprezece. Don Juan mi-a reamintit felul în care trebuia să mergem.

— Urmărește vîntul, a spus el. Nu-l lăsa să te oprească din mers. Și nu-l lăsa nici să te obosească. Mestecă din carnea puterii și ascunde-te după corpul meu. Vîntul n-o să-mi facă nimic ; ne cunoaștem foarte bine.

M-a condus pe o potecă care ducea direct în munții cei înalți. Ziua era noroasă și stătea să plouă. De sus, de pe munte, coborau spre noi nori joși de ploaie și ceață.

Am mers în tăcere deplină pînă la trei după-amiază. Faptul că mestecam carnea uscată mă înviorase într-adevăr. Urmărirea schimbărilor bruște petrecute în direcția vîntului a devenit și ea o acțiune misterioasă, pînă într-atît încît aveam impresia că tot corpul sesizează schimbările chiar înainte ca ele să se petreacă. Aveam senzația că puteam detecta undele de vînt ca un fel de presiune pe partea superioară a pieptului, pe bronhii. De fiecare dată cînd urma să sesizez o undă de vînt, simțeam furnicături în piept și în gît.

Don Juan s-a oprit o clipă și a privit în jur. Părea că se orientează și apoi s-a întors spre dreapta. Am observat că și el mestecа o bucățică de carne uscată. Mă simțeam foarte bine și nu eram deloc obosit. Faptul că trebuia să fiu atent la schimbările vîntului fusese atît de absorbant, încît nu realizasem trecerea timpului.

Am intrat într-o viroagă adîncă și am urcat pe o latură a ei, pînă la un platou mic aflat pe versantul abrupt al

muntelui. Ne aflam destul de sus, aproape de vîrful muntelui.

Don Juan s-a cățărat pe o piatră imensă care se găsea la marginea platoului și m-a ajutat și pe mine să mă urc. Piatra arăta astfel încît părea un dom în prelungirea pereților perpendiculari. Ne-am plimbat încet în jurul ei. Pînă la urmă a trebuit să realizez această mișcare în șezut, sprijinit în mîini și călcîie. Eram ud de transpirație și eram nevoit să-mi usuc des mîinile.

Din partea cealaltă puteam vedea, aproape de vîrful muntelui, o cavitate foarte mare și destul de joasă. Arăta ca un hol care fusese tăiat în stîncă. Eroziunea vînturilor transformase gresia într-un fel de balcon cu doi piloni.

Don Juan a spus că vom înnopta acolo, pentru că era un loc foarte sigur, fiind prea larg pentru o vizuină de pume, sau alte animale și prea deschis pentru un culcuș de șobolani și expus la prea mult vînt pentru a fi cuib de insecte. El a rîs, adăugînd că era un loc ideal pentru oameni, deoarece nici o altă creatură vie nu putea rezista acolo.

S-a cățărat ca o capră neagră. M-am minunat de agilitatea lui uluitoare.

M-am tîrît încet pe șezut și apoi am încercat să alerg pe panta muntelui, pentru a ajunge la lespedea aceea. Ultimii metri m-au extenuat de tot. L-am întrebat în glumă pe don Juan cîți ani avea de fapt. Mă gîndeam că, pentru a atinge lespedea așa cum o făcuse el, trebuia să fii extrem de bine făcut și de tînăr.

— Sînt atît de tînăr cît vreau să fiu, a răspuns el. Asta ține tot de puterea personală. Dacă acumulezi putere, corpul tău poate realiza fapte de necrezut. Pe de altă

parte, dacă îți consumi puterea, o să te îngrași în foarte scurt timp.

Lungimea lespezii era orientată în direcție est-vest. Partea deschisă a „balconului" se afla spre sud. M-am dus în partea vestică. Vederea era superbă. Ploaia ne încercuise. Arăta ca o perdea transparentă, agățată deasupra terenului.

Don Juan a spus că aveam timp destul ca să construim un adăpost. El mi-a spus să fac o grămadă de pietre, cît de multe puteam căra, în timp ce el aduna niște ramuri pentru acoperiș.

Într-o oră, el a construit un zid de vreo treizeci de centimetri grosime, pe marginea estică a lespezii. Era cam de șaizeci de centimetri lungime și de nouăzeci de centimetri înălțime. A legat și a împletit cîteva mănunchiuri de ramuri pe care le adunase construind un acoperiș pe care l-a asigurat cu două bețe lungi, care se terminau în furci. Un alt băț de aceeași lungime era fixat chiar de acoperiș și îl susținea pe partea cealaltă a peretelui. Întreaga structură arăta ca o masă înaltă, cu trei picioare.

Don Juan s-a așezat sub ea cu picioarele încrucișate, exact pe marginea „balconului". El mi-a spus să stau lîngă el, în dreapta lui. Am rămas tăcuți o vreme.

Don Juan a spart tăcerea. Mi-a spus în șoaptă că trebuia să acționăm ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic neobișnuit. Am întrebat dacă trebuia să fac ceva în mod special. Mi-a răspuns că trebuia să mă ocup cu scrisul ca și cum m-aș fi aflat acasă la biroul meu, fără nici o altă grijă în lume, cu excepția scrisului. La un moment dat, el o să-mi facă un semn cu cotul, iar eu va trebui să mă uit acolo unde îmi indica el cu ochii. M-a avertizat că, indiferent de ce ar fi urmat să văd, nu trebuia să scot nici un

cuvînt. Doar el putea vorbi fără a fi pedepsit, pentru că pe el îl cunoșteau toate puterile din munții aceia.

I-am urmat instrucțiunile întocmai și am scris vreun ceas. Eram cufundat în gînduri. Brusc, am simțit o atingere ușoară pe braț și am văzut ochii lui don Juan mișcîndu-se pentru a-mi indica un banc de ceață aflat cam la două sute de metri, coborînd din vîrful muntelui. Don Juan mi-a șoptit la ureche, pe un ton abia perceptibil chiar și la o distanță mică :

— Plimbă-ți ochii de-a lungul bancului de ceață, a spus el. Dar nu te uita direct la el. Clipește și nu-ți fixa privirea pe ceață. Cînd vei vedea un punct verde pe bancul de ceață, fă-mi semn din ochi.

Mi-am plimbat ochii de la stînga la dreapta de-a lungul bancului de ceață care venea ușor spre noi. Am petrecut poate o oră în poziția asta. Se întuneca. Ceața se mișca extrem de încet. La un moment dat am avut sentimentul că detectasem o ușoară strălucire în dreapta mea. La început m-am gîndit că văzusem o pată de tufișuri verzi prin ceață. Cînd m-am uitat direct la ea nu am observat nimic, dar cînd mă uitam fără să-mi focalizez privirea, puteam detecta o zonă vag verzuie.

I-am indicat-o lui don Juan. El și-a mijit ochii și și-a fixat privirea pe ea.

— Centrează-ți ochii pe punctul acela, mi-a șoptit în ureche. Uită-te fără să clipești, pînă cînd o să „vezi".

Am vrut să-l întreb ce trebuia să văd, dar mi-a aruncat o privire scînteietoare, ca să-mi amintească că nu trebuia să vorbesc.

Mi-am fixat iar privirea. Porțiunea de ceață care coborîse de sus stătea agățată de parcă ar fi fost o materie solidă. I se vedeau contururile exact în punctul în care

văzusem nuanța verde. Cînd mi-au obosit ochii și i-am încrucișat, am văzut întîi porțiunea de ceață supraimpusă peste bancul de ceață și apoi am văzut între ele o fîșie îngustă de ceață care arăta ca o structură subțire, nesprijinită, un pod care unea muntele de deasupra mea și bancul de ceață din fața mea. O clipă mi s-a părut că vedeam ceața transparentă, care era suflată de pe vîrful muntelui în jos, trecînd pe lîngă pod, fără să-l deranjeze. Parcă podul ar fi fost solid. La un moment dat, mirajul a devenit atît de complet, încît puteam distinge chiar bezna de sub pod, în contrast cu culoarea deschisă a gresiei de construcție.

M-am holbat la pod zăpăcit. Și apoi, ori mi-am ridicat ochii la nivelul lui, ori podul însuși s-a lăsat la nivelul meu. Brusc, priveam la o grindă dreaptă aflată chiar în fața mea. Era o grindă imensă ca lungime, solidă, îngustă și fără grilaje, dar destul de largă pentru a putea merge pe ea.

Don Juan m-a scuturat viguros de braț. Îmi simțeam capul săltînd în sus și în jos și apoi am remarcat că ochii mă mîncau teribil. Mi i-am frecat aproape inconștient. Don Juan a continuat să mă scuture, pînă cînd i-am deschis din nou. Și-a turnat puțină apă în palmă din tigva lui și m-a stropit pe față. Senzația a fost foarte neplăcută. Răceala apei era atît de mare, încît simțeam picăturile ca niște răni pe piele. Apoi am observat că eram fierbinte. Aveam febră.

Don Juan mi-a dat niște apă să beau și apoi m-a stropit pe gît și pe urechi.

Am auzit un strigăt prelung de pasăre, straniu și foarte tare. Don Juan a ascultat atent o clipă și apoi a împins cu piciorul pietrele din zid și a coborît acoperișul.

A aruncat în tufişuri acoperişul şi a azvîrlit toate pietrele, una cîte una, pe pantă.

Mi-a şoptit în ureche: — Bea nişte apă şi mestecă-ţi carnea uscată. Nu putem sta aici. Ţipătul acela nu a fost o pasăre.

Am coborît de pe lespede şi am început să mergem spre est. În scurt timp, era atît de întuneric, de parcă s-ar fi lăsat o cortină în faţa ochilor mei. Ceaţa era ca o barieră impenetrabilă. Nu-mi dădusem niciodată seama cît de paralizantă putea fi ceaţa noaptea. Nu puteam înţelege cum reuşea don Juan să meargă. Mă ţineam de braţul lui ca un orb.

Aveam întrucîtva sentimentul că umblam pe marginea unei prăpăstii. Picioarele mele refuzau să mai meargă. Raţiunea mea avea încredere în don Juan şi eu doream în mod raţional să merg, dar corpul meu nu voia, aşa că don Juan a trebuit să mă tragă după el prin beznă.

Trebuia să fi cunoscut terenul la perfecţie. S-a oprit la un moment dat şi m-a pus să mă aşez. Nu îndrăzneam să-i dau drumul la mînă. Corpul meu simţea cu certitudine că stăteam pe marginea unei stînci şi că, dacă mă mişcam doar cu un centimetru la dreapta, cădeam în abis. Eram sigur că ne aflam pe panta unui munte, pentru că tot corpul meu se mişca inconştient spre dreapta. M-am gîndit că motivaţia era păstrarea poziţiei sale verticale, aşa că am încercat să echilibrez aplecîndu-mă spre stînga, pe don Juan, cît puteam de mult.

Don Juan s-a dat brusc la o parte din calea mea şi am căzut la pămînt. Atingerea solului mi-a redat simţul echilibrului. Zăceam pe o suprafaţă plană. Am început să recunosc împrejurimile pipăind zona. Am recunoscut frunze uscate şi beţe.

A urmat o izbucnire bruscă de lumină, care a luminat totul în jur și apoi un tunet zguduitor. L-am văzut pe don Juan stînd în stînga mea, în picioare, iar la cîțiva pași, în spatele lui, erau niște copaci imenși și o peșteră.

Don Juan mi-a spus să intru în grotă. M-am tîrît în ea și m-am așezat cu spatele sprijinit de perete.

L-am simțit pe don Juan aplecîndu-se spre mine pentru a-mi șopti să nu scot nici un cuvînt.

Au urmat trei fulgere, unul după altul. Cu coada ochiului, l-am văzut pe don Juan stînd cu picioarele încrucișate în stînga mea. Peștera era o formațiune concavă, destul de mare pentru a adăposti două-trei persoane. Părea să se fi format la baza unei stînci. Am simțit că fusesem isteț că m-am tîrît în ea, pentru că altfel m-aș fi lovit cu capul de piatră.

Strălucirea fulgerului mi-a sugerat ce grosime avea bancul de ceață. Prin lumina opacă, de culoare cenușie deschisă a masei de ceață, am observat trunchiurile masive ale unor copaci enormi, ca niște siluete.

Don Juan mi-a șoptit că ceața și fulgerele se întovărășeau și că trebuia să-mi păstrez vigilența permanent trează pentru că mă aflam în miezul unei bătălii a puterii. În acel moment, un fulger surprinzător de lumină a îmbrățișat întregul peisaj de fantasme. Ceața era ca un filtru alb care a înghețat fulgerul și l-a difuzat uniform; ceața era ca o substanță albă și densă, care atîrna între copacii înalți. Chiar în fața mea însă, la nivelul solului, ceața se subția. Am putut distinge clar trăsăturile terenului. Ne aflam într-o pădure de pini și ne înconjurau copaci foarte înalți. Erau atît de înalți, încît aș fi putut jura că eram în pădurile de sequoia, dacă n-aș fi știut în ce regiune eram.

A urmat un baraj de fulgere, care a durat cîteva minute. Fiecare fulger făcea şi mai clare trăsăturile pe care le observasem deja. Am văzut chiar în faţa mea o potecă lipsită de orice vegetaţie. Părea că ducea spre o zonă fără copaci.

Erau atît de multe fulgere, încît nu reuşeam să-mi dau seama de unde veneau. Totuşi, totul fusese atît de bine luminat, încît nu mai eram atît de stînjenit. Imediat ce a fost destulă lumină care să ridice cortina grea de întuneric din jurul meu, mi-au dispărut toate incertitudinile şi frica. Astfel încît, atunci cînd a urmat o pauză lungă între fulgerări, nu mai eram dezorientat de bezna din jurul meu.

Don Juan mi-a şoptit că văzusem destul şi că acum trebuia să-mi concentrez atenţia asupra sunetului tunetului. Mi-am dat seama, spre uimirea mea, că nu dădusem nici o atenţie tunetelor, în pofida faptului că fuseseră colosale. Don Juan a adăugat că trebuia să urmăresc sunetul şi să privesc în direcţia din care credeam că vine.

Nu mai erau baraje de fulgere şi trăsnete, ci doar fulgerări sporadice de lumină intensă şi zgomot. Trăsnetul părea că vine mereu din dreapta mea. Ceaţa se ridica, iar eu fiind obişnuit deja cu întunericul, am putut distinge mase de vegetaţie. Fulgerele şi tunetele au continuat şi la un moment dat s-a înseninat toată partea dreaptă şi am putut vedea cerul.

Furtuna electrică părea că se mişcă spre dreapta mea. A urmat un alt fulger şi la lumina lui am văzut, în depărtare, la extrema mea dreaptă, un munte. Fulgerul a iluminat fundalul, demascînd silueta masivă a munţilor.

Pe vîrful lor am zărit copaci ; ei arătau ca nişte tăieturi negre fine, aşezate deasupra cerului de un alb strălucitor. Am văzut şi nori cumulus peste munţi.

În jurul nostru ceața se împrăștiase. Era un vînt liniștit și puteam auzi fîșîitul frunzelor din copacii din stînga mea. Furtuna electrică se îndepărtase și nu mai putea lumina copacii, dar masa lor întunecată rămînea perceptibilă. Totuși, lumina furtunii mi-a permis să stabilesc că la dreapta mea se afla un masiv muntos îndepărtat și că pădurea se limita spre stînga mea. Parcă priveam într-o vale întunecată, pe care n-o puteam vedea deloc. Raza pe care avea loc furtuna se întindea pe partea opusă a văii.

Apoi a început să plouă. Mi-am lipit spatele de piatră atît cît am putut mai bine. Pălăria îmi folosea ca acoperiș. Stăteam cu genunchii la piept și, astfel, mi s-au udat doar gambele și pantofii.

A plouat multă vreme. Ploaia era călduță. O simțeam pe picioare. Apoi am adormit.

M-au trezit zgomotele făcute de păsări. Am privit în jur după don Juan. Nu era acolo ; în mod normal, m-aș fi întrebat unde era și dacă m-a lăsat singur, dar șocul care m-a cuprins cînd am văzut împrejurimile aproape că m-a paralizat.

M-am ridicat. Picioarele îmi erau ude leoarcă, borul pălăriei era saturat și mai era încă apă în ea care mi s-a împrăștiat pe corp. Nici vorbă să fi fost în vreo cavernă, ci sub niște tufișuri groase. Am avut un moment de confuzie fără egal. Stăteam în picioare pe o bucată de teren plană, dintre două delușoare acoperite cu tufișuri. Nu existau copaci în stînga mea și în dreapta nu era nici o vale. Exact în fața mea, unde văzusem o potecă în pădure, se afla un tufiș gigantic.

Am refuzat să cred ceea ce vedeam. Diferența dintre cele două feluri în care percepusem realitatea mă făcea să mă zbat în căutarea unei explicații. M-am gîndit că era

foarte posibil să fi dormit atît de tare încît don Juan să mă fi cărat în spate în altă parte, fără să mă trezească.

Am examinat locul unde adormisem. Terenul era uscat și la fel era și alături, acolo unde stătuse don Juan.

L-am strigat de două ori și apoi am avut o criză de anxietate și am zbierat numele lui cît de tare am putut. A ieșit din spatele unor tufișuri. Mi-am dat seama imediat că știa ce se întîmpla cu mine. Zîmbetul lui era atît de șăgalnic, încît am ajuns în cele din urmă să zîmbesc și eu.

N-am vrut să mai pierd timpul jucîndu-ne. Am izbucnit, întrebînd ce se întîmpla cu mine. I-am explicat cît puteam mai bine fiecare detaliu al halucinațiilor mele nocturne. El a ascultat fără să mă întrerupă. Totuși, nu și-a putut păstra seriozitatea și a început să rîdă de două ori, dar și-a revenit imediat.

I-am cerut de două-trei ori să comenteze ce-i relatasem, dar el a dat doar din cap, ca și cum totul ar fi fost de neînțeles și pentru el.

Cînd mi-am terminat descrierea, el m-a privit și a spus :

— Arăți groaznic. Poate ai nevoie să mergi în tufișuri.

A chicotit o clipă și apoi a adăugat că ar trebui să-mi scot hainele să le întind, ca să se poată usca.

Soarele strălucea. Pe cer se aflau cîțiva nori. Era o zi cu vînt răcoros.

Don Juan a plecat, spunîndu-mi că merge să caute niște plante și că eu, în timpul acesta, trebuia să-mi revin, să mănînc ceva și să nu-l chem pînă cînd nu eram din nou calm și în forță.

Hainele mele erau ude. M-am așezat la soare să mă usuc. Am simțit că singurul mod de a mă liniști era să-mi scot carnețelul și să scriu.

Am mîncat în timp ce lucram la notițe.

După două ore eram mult mai relaxat și l-am strigat pe don Juan. Mi-a răspuns dintr-un loc care se găsea aproape de vîrful muntelui. Mi-a spus să adun tigvele și să mă duc la el. Cînd am ajuns acolo, l-am găsit stînd pe o piatră netedă. A deschis o tigvă și și-a scos de acolo ceva de mîncare. Mi-a dat două bucăți mari de carne.

Nu știam de unde să încep. Erau atîtea lucruri de care voiam să-l întreb. El părea conștient de starea mea și a rîs cu adevărată încîntare.

— Cum te simți ? m-a întrebat el pe un ton poznaș.

N-am știut ce să spun. Eram încă tulburat.

Don Juan m-a îndemnat să mă așez pe lespede. El a spus că piatra era un obiect al puterii și că mă voi simți regenerat după ce voi sta puțin pe ea.

— Stai jos, mi-a comandat el sec.

Nu zîmbea. Ochii lui erau pătrunzători. M-am așezat automat.

Mi-a spus că nu mă purtam respectuos cu puterea, acționînd cu posomorîre și că trebuia să termin cu asta, sau puterea se va întoarce împotriva noastră și nu ne va lăsa niciodată să părăsim dealurile acelea pustii.

După un moment de pauză, m-a întrebat liniștit :

— Cum mai stai cu „visatul" ?

I-am explicat cît de dificil devenise pentru mine să-mi comand să-mi văd mîinile în vis. La început, fusese relativ ușor, probabil datorită noutății conceptului. N-am avut nici o problemă să-mi amintesc că trebuia să mă uit la mîini. Dar tulburarea trecuse și timp de cîteva nopți n-am putut s-o fac deloc.

— Trebuie să porți o bandă pe cap, a spus el. Obținerea unei benzi de cap este o manevră subtilă. Eu nu pot să ți-o dau, pentru că trebuie s-o faci chiar tu. Dar tu nu poți

face una pînă cînd nu ai viziunea ei în „vis". Înțelegi ce vreau să spun ? Banda de cap trebuie făcută conform unei viziuni specifice. Și trebuie să aibă o fîșie-de-a curmezișul, care să se potrivească fix pe creștetul capului. Sau poate foarte bine să fie o șapcă fixă. „Visatul" e mai ușor cînd ai un obiect al puterii în creștetul capului. Ai putea purta pălărie, sau chiar o glugă, precum călugării, cînd te culci, dar obiectele astea n-ar produce decît vise intense, nu „visat".

A rămas tăcut o clipă și apoi a început să vorbească foarte repede spunîndu-mi că viziunea benzii de cap putea să-mi apară nu numai în cursul „visatului", dar și în stări de veghe ca rezultat al oricărui eveniment îndepărtat și aparent fără nici o legătură ca, de exemplu, zborul păsărilor, mișcarea apei, a norilor și altele.

— Un vînător al puterii urmărește totul, a continuat el. Și totul îi spune cîte un secret oarecare.

— Dar cum de poți fi sigur că lucrurile spun secrete ? am întrebat eu.

Mă gîndeam că ar putea avea vreo formulă specifică cu ajutorul căreia putea să facă interpretări „corecte".

— Siguranța o poți obține doar dacă vei îndeplini toate intrucțiunile pe care ți le-am dat încă din prima zi în care ne-am văzut, a spus. Pentru a avea putere, trebuie să trăiești cu putere.

A zîmbit binevoitor. Părea să-și fi pierdut patima ; mi-a dat chiar un ușor ghiont.

— Mănîncă din carnea puterii, m-a îndemnat el.

Am început să mestec niște carne uscată și în acel moment mi-am dat brusc seama că, probabil, carnea era cea care conținea vreo substanță psihotropă, și că de aici

mi-au apărut halucinațiile. O clipă, m-am simțit aproape lămurit. Dacă el pusese ceva în carne, mirajele erau perfect de înțeles. L-am rugat să-mi spună dacă era ceva în „carnea puterii".

El a rîs, dar nu mi-a răspuns direct. Am insistat, asigurîndu-l că nu eram supărat, sau enervat, dar că trebuia să știu, astfel încît să-mi pot explica satisfăcător evenimentele care avuseseră loc în noaptea anterioară. L-am îndemnat, l-am lingușit și, în final, l-am rugat să-mi spună adevărul.

— Ești chiar țicnit, a spus el, dînd din cap în semn de neîncredere. Ai o tendință insidioasă. Continui să încerci să explici totul în sensul dorit de tine. Nu există nimic în carne, cu excepția puterii. Puterea nu a fost pusă acolo de mine, sau de alt om, ci de puterea însăși. Este carnea uscată a unei căprioare, iar acea căprioară a fost un cadou pentru mine, în același mod în care un anumit iepure ți-a fost făcut cadou ție cu puțină vreme în urmă. Nici tu, nici eu nu am pus ceva în iepurele acela. Nu ți-am cerut să usuci carnea iepurelui, pentru că asta ți-ar fi cerut mai multă putere decît ai. Totuși, ți-am spus să mănînci carnea. Nu ai mîncat mult din ea, din cauza prostiei tale. Ceea ce ți s-a întîmplat noaptea trecută n-a fost nici glumă, nici vreun renghi. Ai avut o întîlnire cu puterea. Ceața, întunericul, fulgerele, tunetul și ploaia făceau parte toate dintr-o bătălie a puterii. Ai avut norocul prostului. Un luptător ar da orice pentru o astfel de bătălie.

Argumentul meu era că întregul eveniment nu fusese o bătălie a puterii, pentru că nu fusese real.

— Și ce este real ? a întrebat foarte calm, don Juan.

— Asta, ceea ce privim este real, am spus, indicînd împrejurimile.

— Dar la fel a fost și podul pe care l-ai văzut noaptea trecută, la fel au fost și pădurea și tot restul.

— Dar dacă ele au fost reale, de ce nu sînt și acum ?

— Dar sînt. Dacă ai avea destulă putere, le-ai putea vedea iar. Chiar acum, nu poți face asta, deoarece crezi că te ajută foarte mult dacă te îndoiești și te ciondănești. Nu e așa, prietene. Nu e. Sînt lumi după lumi, chiar aici, în fața noastră. Și nu e nimic de rîs în ele. Noaptea trecută, dacă nu te-aș fi prins de braț, ai fi trecut pe podul acela, indiferent dacă ai fi vrut, sau nu. Și mai devreme, a trebuit să te protejez de vîntul care te căuta.

— Ce s-ar fi întîmplat dacă nu m-ai fi protejat ?

— Deoarece nu ai destulă putere, vîntul te-ar fi făcut să-ți pierzi drumul, sau chiar te-ar fi ucis, împingîndu-te într-o prăpastie. Dar ceața a fost adevăratul lucru noaptea trecută. În ceață ți s-ar fi putut întîmpla două lucruri. Ai fi putut trece peste pod în partea cealaltă, sau ai fi putut să cazi pradă morții tale. Oricum, ai fi depins de putere. Totuși, un lucru a fost sigur. Dacă nu te-aș fi protejat, ar fi trebuit să treci podul, în pofida oricărui lucru. Asta este natura puterii. Așa cum ți-am mai spus înainte, ea te comandă și, totuși, se află sub comanda ta. De exemplu, noaptea trecută, puterea te-ar fi forțat să treci peste pod și apoi ar fi fost la comanda ta pentru a te susține în drum. Te-am oprit pentru că știu că nu ai destulă putere și nu cunoști modul de a o folosi, iar fără putere podul s-ar fi prăbușit.

— Ai văzut podul, don Juan ?

— Nu. Am „văzut“ doar puterea. Ar fi putut fi orice. Pentru tine, de data asta, puterea a fost un pod. Nu știu de ce un pod. Sîntem creaturi misterioase.

— Ai văzut vreodată un pod în ceață, don Juan ?

— Niciodată. Dar asta e pentru că nu sînt ca tine. Eu am văzut alte lucruri. Bătăliile mele cu puterea au fost foarte diferite de ale tale.

— Ce ai văzut, don Juan ? Poți să-mi spui ?

— În prima mea bătălie a puterii, mi-am văzut inamicii în ceață. Tu nu ai inamici. Nu urăști oamenii. Eu îi uram pe atunci. Mă complăceam să urăsc oamenii. Acum nu mai fac asta. Mi-am învins ura, dar pe atunci era cît pe-aci să mă distrugă. Bătălia ta a puterii, pe de altă parte, a fost curată. Nu te-a consumat. Te consumi singur acum cu propriile tale gînduri tembele și cu îndoielile. Ăsta este modul tău de a te complace. Ceața a fost impecabilă cu tine. Ai o afinitate cu ea. Ea ți-a dat un pod surprinzător, iar acel pod va exista de acum încolo pentru tine în ceață. Ți se va dezvălui iar și iar, pînă cînd va trebui să-l treci într-o zi. Îți recomand serios ca de azi încolo să nu mergi singur prin zone cețoase, pînă cînd nu vei ști ce faci. Puterea este ceva foarte ciudat. Pentru a o avea și a o comanda, trebuie să ai o putere cu care să începi. Totuși, este posibil să o aduni încetul cu încetul, pînă cînd vei avea destulă putere pentru a susține singur o bătălie a puterii.

— Ce este o bătălie a puterii ?

— Ceea ce ți s-a întîmplat noaptea trecută a fost începutul unei bătălii a puterii. Scenele pe care le-ai zărit sînt locul puterii. Într-o zi o să aibă sens și pentru tine ; scenele acelea sînt foarte cu înțeles.

— Nu poți să-mi explici rostul lor, don Juan ?

— Nu. Scenele acelea sînt cucerirea ta personală, pe care n-o poţi împărţi cu nimeni. Dar ceea ce s-a întîmplat noaptea trecută a fost doar începutul, o încăierare. Adevărata bătălie va avea loc cînd vei traversa podul acela. Ce este pe partea cealaltă ? Doar tu o să ştii asta. Şi numai tu vei şti ce se află la capătul potecii prin pădure. Dar toate astea s-ar putea să ţi se întîmple, sau nu. Pentru a călători pe acele poteci necunoscute şi pe acele poduri, trebuie să ai destulă putere personală.

— Ce se întîmplă dacă nu ai destulă putere personală ?

— Moartea aşteaptă întotdeauna, iar cînd puterea luptătorului se termină, moartea îl atinge pur şi simplu. Astfel, a te aventura în necunoscut fără putere, este o prostie. Nu poţi afla decît moartea.

Nu prea ascultam. Continuam să cochetez cu ideea că ceea ce îmi produsese halucinaţiile fusese carnea uscată. Mă atrăgea ideea acestui gînd.

— Nu te forţa încercînd să afli, a spus el, de parcă mi-ar fi citit gîndurile. Lumea e un mister. Ceea ce privim noi acum nu este totul. Există mult mai mult în lume, de fapt, atît de mult, încît este nesfîrşit. Aşa că atunci cînd încerci să afli totul, tot ce faci de fapt nu este decît să-ţi apropii lumea. Noi doi sîntem aici, în lumea pe care tu o declari reală, pentru simplul motiv că o cunoaştem amîndoi. Tu nu cunoşti lumea puterii, de aceea nu poţi s-o transformi în ceva familiar.

— Ştii că nu-ţi pot combate ideea, am spus. Dar mintea mea nici nu o poate accepta.

El a rîs şi m-a atins uşor pe cap.

— Eşti cu adevărat un prost, a spus el. Dar nu-i nimic. Ştiu cît de dificil este să trăieşti ca un luptător. Dacă

mi-ai fi urmat toate instrucțiunile și ai fi făcut tot ce te-am învățat, acum ai fi avut destulă putere pentru a trece peste podul acela. Destulă putere să „vezi" și să „oprești lumea".

— Dar de ce aș vrea putere, don Juan ?

— Acum nu te poți gîndi la un motiv. Totuși, dacă ai aduna destulă putere, puterea însăși ți-ar găsi un motiv destul de bun. Sună aiurea, nu-i așa ?

— Tu de ce ai vrut puterea, don Juan ?

— Sînt ca tine. N-am vrut-o. Nu găseam nici un motiv pentru a o avea. Aveam toate îndoielile pe care le ai și tu acum și n-am urmat niciodată instrucțiunile date, sau credeam că n-o fac ; totuși, în pofida stupidității mele am adunat destulă putere și, într-o zi, puterea mea personală a făcut ca lumea să se prăbușească.

— Dar de ce ai dori să „oprești lumea" ?

— Nimeni n-o dorește, asta e problema. Doar că se întîmplă. Iar o dată ce știi cum e să „oprești lumea", îți dai seama că există o rațiune pentru asta. Vezi, o parte din arta unui luptător constă în a face ca lumea să dispară pentru un motiv anume și apoi s-o restabilească pentru a continua să trăiască.

I-am spus că probabil cel mai sigur mod de a mă ajuta, ar fi să-mi dea un exemplu de motiv concret pentru răzbunarea lumii.

El a rămas tăcut o vreme. Părea că se gîndește la ce să-mi răspundă.

— Nu-ți pot spune asta, a spus. Îți trebuie prea multă putere ca să știi asta. Într-o zi o să trăiești ca un luptător, în pofida ta ; atunci probabil că vei fi adunat destulă putere personală pentru a-ți răspunde și singur la întrebare.

Te-am învățat aproape tot ce are nevoie un luptător pentru a porni în lume, adunînd singur putere. Totuși știu că tu nu poți face asta și trebuie să fiu răbdător cu tine. Știu sigur că ai nevoie de o viață de luptă pentru a te afla în lumea puterii.

Don Juan a privit la munți și la cer. Soarele era deja în drum spre vest și deasupra munților se formau rapid nori de ploaie. Nu știam cît e ora ; uitasem să-mi întorc ceasul. L-am rugat să-mi spună el. A avut un nou atac de rîs și s-a rostogolit de pe lespede în tufișuri.

S-a ridicat și și-a întins brațele, căscînd.

— E devreme, a spus. Trebuie să așteptăm pînă cînd se adună ceața pe vîrful muntelui și apoi trebuie să stai singur în picioare pe lespedea asta și să-i mulțumești ceții pentru favorurile ei. Las-o să vină și să te învăluie. Voi fi pe aproape să te asist, dacă e nevoie.

Pe undeva, ideea de a sta singur în ceață mă înspăimînta. M-am simțit ridicol că reacționez într-o astfel de manieră irațională.

— Nu poți părăsi munții ăștia pustii fără să mulțumești, a spus el pe un ton ferm. Un luptător nu întoarce niciodată spatele puterii fără a mulțumi pentru favorurile primite.

El s-a întins pe spate, cu mîinile sub cap și cu pălăria pe față.

— Cum ar trebui să aștept ceața ? am întrebat. Ce ar trebui să fac ?

— Scrie ! a spus el de sub pălărie. Dar nu-ți închide ochii și nu-i întoarce spatele.

Am încercat să scriu, dar nu m-am putut concentra. M-am ridicat și m-am foit neliniștit în zonă. Don Juan și-a ridicat pălăria și m-a privit cu un soi de enervare.

— Stai jos ! mi-a ordonat.

A spus că bătălia puterii încă nu se terminase și că trebuia să îmi învăț spiritul să fie răbdător. Nimic din ceea ce făceam nu trebuia să-mi trădeze sentimentele, dacă nu voiam să rămîn prins în munții aceia.

S-a așezat în capul oaselor și și-a mișcat mîna într-un gest imperativ. A spus că trebuia să acționez ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic neobișnuit, pentru că locurile puterii, ca cel pe care ne aflam, aveau potențialul de a-i stoarce pe oamenii neliniștiți. Și, astfel, se pot naște legături ciudate și vătămătoare cu un anume loc.

— Aceste legături pot ancora un om de un loc al puterii uneori pe viață, a spus el. Iar ăsta nu e un loc pentru tine. Nu l-ai găsit singur. Așa că strînge-ți cureaua și nu-ți pierde pantalonii.

Avertismentele lui au avut un efect de vrajă asupra mea. Am scris ore întregi fără nici o întrerupere.

Don Juan s-a culcat și nu s-a trezit pînă cînd ceața coborînd de pe vîrful muntelui n-a ajuns la vreo sută de metri de noi. S-a ridicat și a examinat împrejurimile. Am privit în jur fără să întorc spatele. Ceața invadase deja platourile, coborînd din munți spre dreapta mea. Pe stînga mea peisajul era limpede ; totuși, vîntul părea că vine din dreapta mea și împingea ceața pe platouri, parcă să ne înconjoare.

Don Juan a șoptit că trebuia să rămîn impasibil, stînd în picioare unde eram, fără să închid ochii, și că nu tre-

buia să mă întorc pînă nu voi fi înconjurat complet de ceață ; doar atunci era posibil să începem coborîrea.

S-a ascuns la piciorul unor pietre, la cîțiva pași în spatele meu.

Tăcerea din munții aceia era ceva magnific și, în același timp înfricoșător. Vîntul ușor care ducea ceața îmi dădea senzația că ea îmi sîsîie în urechi. Valuri mari de ceață au coborît panta ca niște mormane solide de materie albă care se rostogoleau peste mine. Am mirosit ceața. Era un amestec specific de miros pătrunzător și înmiresmat. Și apoi m-a învăluit.

Am avut impresia că ceața acționa asupra pleoapelor. Le simțeam grele și îmi venea să închid ochii. Eram rece. Mă mînca gîtul și îmi venea să tușesc, dar nu îndrăzneam. Mi-am ridicat bărbia și mi-am întărit gîtul ca să ușurez senzația de tuse, iar în timp ce priveam în sus, am avut senzația că puteam percepe grosimea bancului de ceață. Ca și cum ochii mei i-ar fi putut evalua grosimea, trecînd prin ea. Ochii au început să mi se închidă și nu mă puteam împotrivi dorinței de a adormi. Simțeam că sînt gata-gata să cad la pămînt. În acel moment, don Juan a sărit, m-a apucat de brațe și m-a scuturat. Șocul a fost suficient ca să-mi redea luciditatea.

Mi-a șoptit în ureche că trebuia să cobor dealul gonind cît puteam de repede. El va veni în urma mea, pentru că nu voia să fie zdrobit de pietrele pe care le-aș putea disloca în drumul meu. A spus că eu eram conducătorul, deoarece era bătălia mea cu puterea și trebuia să fiu cu capul limpede și să nu abandonez, pentru a ne ghida ușor de acolo.

— Asta este, a spus el cu voce tare. Dacă nu ai atitudinea unui luptător, s-ar putea să nu părăsim niciodată ceața.

Am ezitat o clipă. Nu eram sigur că puteam găsi drumul în jos prin munții aceia.

— Fugi, iepure, fugi ! a urlat don Juan și m-a împins ușor pe pantă.

13. Ultima rezistență a luptătorului

Duminică, 28 ianuarie 1962

Pe la zece dimineața, don Juan a intrat în casă. Plecase în zori de zi. L-am salutat. A chicotit, a dat mîna cu mine într-un gest caraghios și m-a salutat plin de ceremonie.

— O să mergem într-o mică excursie, a spus el. O să ne duci cu mașina într-un loc foarte special, în căutarea puterii.

A desfăcut două plase și a pus în ele două tigve cu mîncare, le-a legat cu o sfoară subțire și mi-a dat una mie.

Am condus lejer spre nord vreo șase sute cincizeci de kilometri, apoi am părăsit șoseaua Pan Americană și am luat-o pe un drum cu pietriș spre vest. Ore în șir mașina părea să fie singura care rula pe drum. La un moment dat, am remarcat că nu mai vedeam prin parbriz. M-am forțat disperat să văd ceva în jur, dar era prea întuneric și parbrizul era acoperit cu insecte zdrobite și cu praf.

I-am spus lui don Juan că trebuia să opresc și să șterg parbrizul. El mi-a ordonat să continui să conduc, chiar dacă trebuia să merg cu cinci kilometri pe oră, cu capul scos, ca să văd drumul. Mi-a spus că nu putem opri mașina pînă nu ajungeam la destinație.

La un moment dat, m-a pus să fac la dreapta. Era atît de întuneric și atîta praf, încît nu mai ajutau nici farurile prea mult. Am ieșit de pe drum cu mare trepidație. Mi-era frică de marginile drumului, dar praful era întărit.

Am condus vreo sută de metri extrem de încet, ținînd ușa deschisă, ca să văd ce e afară. În sfîrșit, don Juan m-a pus să opresc. A spus că trebuia să parchez chiar în spatele unui bolovan imens, care o să ascundă mașina vederii.

Am coborît din mașină și m-am plimbat în jur, ghidat de faruri. Voiam să cercetez împrejurimile, pentru că nu știam unde mă aflam. Dar don Juan a stins farurile. El a spus cu voce tare că nu era timp de pierdut, că trebuia să încui mașina și să pornim la drum.

Mi-a dat plasa cu tigve. Era atît de întuneric, încît m-am împiedicat și era să le scap. Don Juan mi-a ordonat pe un ton moale și ferm că trebuia să mă așez pînă cînd ochii mi se obișnuiau cu întunericul. Dar problema nu erau ochii mei. Cînd coborîsem din mașină vedeam foarte bine. Ceea ce se schimbase era o nervozitate deosebită, care mă făcea să acționez de parcă aș fi fost cu mintea aiurea. Interpretam totul greșit.

— Unde mergem ? am întrebat.

— O să mergem în întuneric beznă, spre un loc special, a spus el.

— De ce ?

— Ca să aflu sigur dacă ești capabil, sau nu, să continui să vînezi puterea.

L-am întrebat dacă ceea ce îmi propunea el era un test și, în eventualitatea că eșuam, dacă va mai vorbi cu mine și dacă îmi va mai spune despre cunoașterea lui.

A ascultat fără să mă întrerupă. A spus că ceea ce făceam nu era un test, că așteptam o prevestire, iar dacă

ea nu apărea, concluzia ar fi că nu voi reuşi să vînez puterea, caz în care voi fi liber de alte impuneri, liber să fiu cît de prost doream. A continuat apoi că indiferent ce se întîmpla, el era prietenul meu şi că va discuta întotdeauna cu mine.

Parcă presimţeam că voi eşua.

— Prevestirea n-o să apară, am spus în glumă. O ştiu. Am puţină putere.

El a rîs şi m-a bătut uşor pe spate.

— Nu te îngrijora, a replicat el. Prevestirea va apărea. O ştiu. Am mai multă putere decît tine.

El şi-a găsit afirmaţia hilară. Şi-a lovit coapsele şi a izbucnit în rîs.

Don Juan mi-a legat plasa pe spate şi a spus că trebuia să merg la un pas în spatele lui şi să-i calc pe cît posibil pe urme.

Mi-a şoptit pe un ton foarte teatral :

— Asta e o plimbare pentru putere, aşa că totul contează.

A spus că, dacă-i călcam pe urme, puterea pe care o răspîndea el prin mers mi se va transmite mie.

M-am uitat la ceas : era unsprezece seara.

M-a pus, ca pe un soldat, în poziţie de drepţi. Apoi mi-a împins în faţă piciorul drept şi arătam ca şi cum tocmai făceam un pas înainte. Apoi s-a postat în faţa mea în aceeaşi poziţie şi a început să meargă, după ce a repetat instrucţiunile că trebuia să-mi potrivesc paşii perfect în urmele lăsate de el. Mi-a şoptit cu claritate că nu trebuia să mă gîndesc la nimic altceva, decît să păşesc exact pe urmele sale ; nu trebuia să mă uit nici înainte, nici într-o altă parte, ci la paşii pe care-i făceam.

A început cu un pas foarte liniștit. N-am avut nici o problemă să-l urmăresc; mergeam pe un sol relativ tare. I-am menținut pasul vreo treizeci de metri și urmîndu-l la perfecție; apoi am privit o clipă într-o parte, iar în clipa următoare am dat peste el.

A chicotit și mi-a spus că nu i-am făcut nimic la gleznă cînd l-am călcat cu pantofii mei mari, dar dacă continuam să mă tot împiedic, în zori unul dintre noi avea să fie șchiop. El a spus rîzînd, pe un ton foarte scăzut, dar cu o voce fermă, că nu intenționa să se rănească din cauza prostiei și a lipsei mele de atenție și că, dacă îl mai călcam o dată, va trebui să merg în picioarele goale.

— Nu pot să merg desculț, am spus cu o voce tare și aspră.

Don Juan a rîs și mai tare și a trebuit să așteptăm pînă s-a oprit.

M-a asigurat iar că vorbea serios. Mergeam să atingem puterea și totul trebuia să fie perfect.

Ideea de a merge desculț prin deșert m-a speriat groaznic. Don Juan a glumit spunînd că familia mea făcea parte dintre acelea în care oamenii nu se descălțau nici în pat. Bineînțeles, avea dreptate. Nu mersesem niciodată desculț, iar pentru mine a merge fără pantofi prin deșert ar fi însemnat sinucidere.

— Deșertul acesta mustește de putere, mi-a șoptit don Juan în ureche. Nu e timp pentru timiditate.

Am început iar să mergem. Don Juan păstra un pas lejer. După o vreme, am remarcat că părăsisem terenul tare și că mergeam pe nisip moale. Pașii lui don Juan se afundau și lăsau urme adînci.

Am mers ore întregi, pînă cînd don Juan s-a oprit. Nu s-a oprit brusc, ci m-a anunțat dinainte, astfel încît să nu

dau peste el. Terenul devenise iar tare și se părea că urcam pe o pantă.

Don Juan mi-a spus că dacă aveam nevoie să merg în tufișuri, trebuia s-o fac acum pentru că, din acel moment, aveam să mergem întins, fără nici o pauză. M-am uitat la ceas : era ora unu noaptea.

După o pauză de zece-cincisprezece minute, don Juan m-a aliniat iar și am pornit din nou la drum. Avusese dreptate, era o încordare teribilă. Nu făcusem niciodată ceva care să necesite atîta concentrare. Pasul lui don Juan era atît de rapid și tensiunea urmăririi lor creștea atît de mult, încît la un moment dat nu mai simțeam că umblu. Nu-mi mai simțeam nici tălpile și nici picioarele. Parcă mergeam prin aer și o forță oarecare mă împingea. Concentrarea mea fusese atît de mare, încît nu am remarcat schimbarea treptată de lumină. Brusc, am devenit conștient că puteam să-l văd pe don Juan în fața mea. Îi puteam vedea picioarele și urmele pașilor, în loc să-i ghicesc pe jumătate, așa cum făcusem aproape toată noaptea.

La un moment dat, el a sărit pe neașteptate într-o parte și inerția m-a dus încă vreo douăzeci de metri mai departe. Încetinindu-mi mersul, picioarele au început să-mi slăbească și să tremure, pînă cînd am căzut la pămînt.

Am privit la don Juan, care mă examina calm. El nu părea obosit. În schimb, eu de-abia îmi mai trăgeam răsuflarea și eram ud de o transpirație rece.

Don Juan m-a întors în poziția de culcat, trăgîndu-mă de braț. El a spus că, dacă voiam să îmi recîștig forțele, trebuia să stau întins cu capul spre est. Încetul cu încetul, m-am relaxat și mi-am odihnit corpul, care mă durea. În cele din urmă, am avut destulă energie să mă ridic. Am

vrut să mă uit la ceas, dar el m-a oprit, punîndu-mi mîna pe încheietură. M-a întors foarte ușor spre est și mi-a spus că nu aveam nevoie să mă zăpăcesc cu ornicul meu, că mă aflam într-un timp magic și că vom descoperi cu siguranță dacă eram, sau nu, capabil să urmăresc puterea.

Am privit în jur. Eram pe vîrful unui deal înalt și foarte mare. Am vrut să merg spre ceva care arăta ca o margine, sau o crăpătură în piatră, dar don Juan a sărit și m-a reținut.

Mi-a ordonat să stau pe locul pe care căzusem pînă cînd soarele va apărea din spatele unor piscuri muntoase apropiate.

A arătat spre est și mi-a atras atenția spre un banc mare de nori de la orizont. El a spus că ar fi o prevestire bună dacă vîntul ar sufla norii la timp pentru ca primele raze de soare să-mi atingă trupul pe vîrful dealului.

Mi-a spus să stau liniștit cu piciorul drept în față, ca și cum aș merge, și să nu privesc direct la orizont, ci să mă uit fără să-mi fixez ochii pe ceva anume.

Picioarele mi-au amorțit și mă dureau gambele. Era o poziție ucigătoare și mușchii picioarelor mă dureau prea tare ca să mă mai susțină. Am rezistat cît de mult am reușit. Eram gata să cad. Picioarele îmi tremurau incontrolabil, cînd don Juan a dat semnalul că mă pot opri. M-a ajutat să mă așez.

Bancul de nori nu se mișcase și nu am văzut soarele răsărind la orizont. Singurul comentariu al lui don Juan a fost :

— Ce păcat.

N-am vrut să-l întreb imediat care erau implicațiile imediate ale eșecului, dar, cunoscîndu-l pe don Juan, eram sigur că trebuia să urmeze ceea ce-i dictau prevestirile lui. Iar în dimineța aceea nu fusese nici o prevestire.

Durerea din gambe se evaporase și simțeam o undă de bunăstare. Am început să alerg pe loc, pentru a-mi decontracta mușchii. Don Juan mi-a spus foarte ușor să alerg pe un deal alăturat și să strîng niște frunze dintr-un anumit tufiș și să-mi frec picioarele, pentru a-mi alina durerea.

De unde stăteam, puteam vedea foarte bine un tufiș mare și luxuriant. Frunzele păreau să fie foarte umede. Le mai folosisem și înainte. Nu simțisem niciodată că m-au ajutat, dar don Juan a susținut întotdeauna că efectul plantelor cu adevărat prietene era atît de subtil, încît de-abia dacă era perceptibil; totuși, ele produceau întotdeauna rezultatele așteptate.

Am alergat pînă pe celălalt deal. Cînd am ajuns pe vîrful lui, mi-am dat seama că efortul fusese prea mare pentru mine. Mi-a trebuit multă vreme ca să-mi recapăt suflul și mă durea și stomacul. M-am lăsat pe vine și apoi m-am încovoiat puțin, pînă m-am simțit relaxat. Apoi m-am ridicat și m-am întins să iau frunzele pe care mi le indicase don Juan. Dar n-am putut găsi tufișul. Am privit în jur. Eram sigur că mă găseam la locul potrivit, dar în jur nu era nimic care să semene, cît de cît, cu acea plantă. Totuși, acela trebuia să fie locul pe care îl văzusem. Orice alt loc s-ar fi aflat în afara razei vizuale a oricui ar fi stat în locul unde era don Juan.

Am renunțat să mai caut și m-am întors pe celălalt deal. Don Juan a zîmbit binevoitor cînd i-am explicat greșeala mea.

— De ce spui că e o greșeală ? a întrebat el.

— Evident că tufișul nu este acolo, am spus.

— Dar l-ai văzut, nu-i așa ?

— Credeam că l-am văzut.

— Ce vezi acum în locul lui ?

— Nimic.

Nu era absolut nici o vegetație pe locul unde văzusem planta. Am încercat să-mi explic că ceea ce văzusem era iluzie optică, un fel de miraj. Fusesem cu adevărat extenuat și din cauza asta putusem foarte ușor să văd ceva ce mă așteptam să fie acolo, dar care nu era de fapt.

Don Juan a chicotit ușor și m-a fixat o clipă cu privirea.

— Nu văd nici o greșeală, a spus el. Planta este acolo, pe vîrful acela de deal.

A fost rîndul meu să rîd. Am cercetat atent toată zona. Nu se zărea nici o astfel de plantă, iar ceea ce văzusem era, atît cît îmi dădeam cu seama, o halucinație.

Don Juan a început să coboare dealul foarte calm și mi-a făcut semn să-l urmez. Am urcat pe celălalt deal și am stat exact acolo unde mi s-a părut că am văzut tufișul.

Am chicotit cu certitudinea faptului că aveam dreptate. Don Juan a chicotit și el.

— Du-te pe partea cealaltă a dealului, a spus don Juan. O să găsești acolo planta.

Am susținut că cealaltă parte a dealului nu fusese în raza mea vizuală, că ar putea fi o plantă acolo, dar că asta nu însemna nimic.

Don Juan mi-a făcut semn cu o mișcare a capului să-l urmez. El a mers în jurul dealului, în loc să treacă direct peste coamă, și s-a oprit teatral lîngă un tufiș verde, fără să-l privească.

S-a întors și m-a privit. Era o privire ciudat de pătrunzătoare.

— Trebuie să fie sute de astfel de plante pe aici, am spus.

Don Juan a coborît foarte liniștit pe partea cealaltă a dealului, iar eu pe urmele lui. Am căutat peste tot un tufiș similar, dar nu se vedea nici unul. Am făcut vreo patru sute de metri pînă să dăm peste o altă plantă.

Fără să spună nici un cuvînt, don Juan m-a condus înapoi în vîrful primului deal. Am stat acolo o clipă, apoi m-a dus într-o altă expediție după plantă, dar în direcție opusă. Am străbătut toată zona și am găsit două tufișuri, la vreun kilometru și jumătate. Acestea crescuseră împreună și ieșeau în evidență ca o pată de verde intens, mai luxuriante decît toate celelalte tufișuri din împrejurimi.

Don Juan m-a privit cu o expresie serioasă. Nu știam ce să cred despre asta.

— Asta este o prevestire foarte ciudată, a spus el.

Ne-am întors la primul vîrf de deal, făcînd un ocol mare, pentru a ne apropia dintr-o direcție nouă. El părea că vrea să ocolească pentru a-mi dovedi că sînt foarte puține astfel de plante prin împrejurimi. N-am găsit nici una în drumul nostru. Cînd am ajuns pe vîrful unui deal ne-am așezat în tăcere totală. Don Juan și-a dezlegat tigvele.

— O să te simți mai bine după ce o să mănînci, a spus.

Nu-și putea ascunde încîntarea. Avea un zîmbet radios în timp ce mă mîngîia pe cap. Mă simțeam dezorientat. Noua turnură era tulburătoare, dar eram prea înfometat și obosit ca să reflectez asupra ei.

După ce am mîncat, m-am simțit foarte adormit. Don Juan m-a îndemnat să folosesc tehnica privirii fără focalizarea ochilor, pentru a găsi un loc potrivit de somn, pe vîrful dealului unde văzusem tufișul.

Am ales unul. El a cules resturile de pe suprafaţa respectivă şi a făcut cu ele un cerc de dimensiunea corpului meu. A tras foarte uşor nişte ramuri din tufişuri şi a curăţat cu ele zona cercului. Imita doar mişcările măturatului, nu atingea efectiv pămîntul cu ramurile. Apoi a înlăturat toate pietrele din interiorul cercului şi le-a pus în centrul lui ; pe urmă le-a sortat meticulos pe mărimi în două grămezi egale la număr.

— Ce faci cu pietrele astea ? l-am întrebat.

— Nu sînt pietre, a spus el. Sînt corzi. Ele vor ţine suspendat locul tău.

A luat pietrele mai mici şi a marcat cu ele circumferinţa cercului. Le-a pus la distanţe egale şi a ancorat ferm în pămînt fiecare piatră cu ajutorul unui băţ, de parcă ar fi fost un zidar.

Nu m-a lăsat să intru în interiorul cercului, ci m-a pus să mă plimb în jurul lui şi să urmăresc ce face el. A socotit optsprezece pietre, mergînd în sens invers acelor de ceasornic.

— Acum aleargă la poalele dealului şi aşteaptă, a spus. Eu o să vin la marginea lui şi o să văd dacă te afli în punctul potrivit.

— Ce vrei să faci ?

— O să-ţi arunc fiecare dintre corzile astea, a spus, indicînd spre grămada de pietre mai mari. Tu va trebui să le aşezi pe sol, în punctul pe care ţi-l voi indica, la fel cum le-am pus eu pe celelalte.

Trebuie să fii extrem de atent. Cînd ai de-a face cu puterea, trebuie să fii perfect. Aici greşelile sînt mortale. Fiecare dintre astea este o coardă, o coardă care ne poate ucide dacă o lăsăm liberă ; aşa că nu-ţi poţi permite să faci greşeli. Trebuie să-ţi fixezi privirea pe punctul unde voi

azvîrli coarda. Dacă te lași atras de ceva oarecare, coarda va deveni o piatră oarecare și n-o să fii în stare să o departajezi de celelalte pietre din jur.

Am sugerat că ar fi mai ușor dacă aș căra una cîte una „corzile“ jos.

Don Juan a rîs și a clătinat din cap.

— Astea sînt corzi, a insistat el, și trebuie să fie aruncate de mine și trebuie să fie culese de tine.

Mi-au trebuit ore întregi să îndeplinesc sarcina. Gradul de concentrare cerut era teribil. Don Juan îmi amintea de fiecare dată să fiu atent și să-mi fixez privirea. El avea dreptate să facă asta. Să alegi o piatră anume, care venea rostogolindu-se pe deal, dislocînd alte pietre în drum, era ceva într-adevăr înnebunitor.

Cînd am închis cercul în întregime și am urcat pe deal, eram gata să cad mort de oboseală. Don Juan a cules cîteva ramuri mici și a pardosit cercul cu ele. Mi-a dat niște frunze și mi-a spus să le pun în pantaloni, pe pielea zonei ombilicale. A adăugat că îmi vor ține cald și că nu voi avea nevoie de pătură pentru a dormi. M-am rostogolit pe o parte în cerc. Ramurile formau un pat moale și am adormit instantaneu.

Cînd m-am trezit, era spre seară. Era înnorat și vînt. Norii de deasupra erau nori cumulus compacți, dar spre vest erau nori cirus subțiri și soarele strălucea pe ici și colo printre ei.

Somnul mă înviorase. Mă simțeam vioi și fericit. Vîntul nu mă deranja. Nu mi-era frig. Mi-am sprijinit capul pe brațe și am privit în jur. Nu observasem înainte că dealul era destul de înalt. Vederea spre vest era impresionantă. Era o zonă vastă de dealuri mici și apoi deșertul.

Spre nord și est se distingea un cadru de munți cafeniu-închis, iar spre sud se vedea o întindere nesfîrșită de dealuri și cîmpii și niște munți albăstrui aflați la distanță.

M-am ridicat în capul oaselor. Don Juan nu se vedea nicăieri. Am avut o senzație bruscă de teamă. M-am gîndit că poate m-a lăsat singur acolo, iar eu nu cunoșteam drumul înapoi spre mașina mea. M-am întins iar pe patul de ramuri și, destul de ciudat, neliniștea mea s-a risipit. Am simțit iar un sentiment de liniște, o stare desăvîrșită de bine. Era o senzație total nouă pentru mine; gîndurile mele parcă se opriseră. Eram fericit. Mă simțeam sănătos. Mă umplea o efervescență foarte liniștită. Dinspre vest bătea un vînt foarte ușor și îmi mătura întregul corp, dar nu mi-era frig. Îl simțeam pe față și pe la urechi, ca pe o undă blîndă de apă caldă, care mă îmbăia și apoi trecea și mă cuprindea iar. Era o stare ciudată, care nu semăna cu nimic din viața mea ocupată și dezlînată. Au început să-mi curgă lacrimile, nu de tristețe, sau de autocompătimire, ci din cauza unei bucurii inexplicabile, inefabile.

Voiam să rămîn în punctul acela pentru totdeauna și aș fi făcut-o, dacă nu ar fi apărut don Juan să mă smulgă de pe loc.

— Te-ai odihnit destul, a spus el și m-a ridicat.

M-a luat foarte calm într-o plimbare în jurul dealului. Ne-am plimbat în tăcere totală. El părea interesat să mă facă să observ peisajul din jurul nostru. Îmi indica norii, sau munții, cu cîte o mișcare a ochilor sau cu o mișcare a bărbiei.

Imaginea de seară era superbă. Îmi evoca senzații de disperare și de venerație. Îmi amintea de scene din copilăria mea.

Ne-am suit pe cel mai înalt punct al dealului, un pisc vulcanic şi ne-am aşezat confortabil cu spatele sprijinit de rocă, cu faţa spre sud. Întinderea nesfîrşită a cîmpiei spre sud era cu adevărat magnifică.

— Fixează-ţi toate astea în memorie, mi-a şoptit don Juan în ureche. Locul acesta este al tău. În diminează asta ai „văzut", iar asta a fost o prevestire. Ai găsit punctul ăsta prin „vedere". Prevestirea a fost neaşteptată, dar s-a întîmplat. O să vînezi putere indiferent că-ţi place sau nu. Nu este o decizie umană, nici a ta, nici a mea. Acum, la drept vorbind, vîrful ăsta de deal este al tău, este locul tău preferat ; tot ce se află în jur îţi este dat în grijă. Trebuie să ai grijă de tot ce este aici, iar, la rîndul lor, toate cele de aici vor avea grijă de tine.

L-am întrebat glumeţ dacă totul era al meu. El a răspuns, „da", pe un ton foarte serios. Am rîs şi i-am spus că ceea ce făcea el îmi amintea de povestea cuceririi Lumii Noi de către spanioli, care au împărţit-o în numele regelui lor. Ei se urcau pe vîrful unui munte şi îşi atribuiau tot ce puteau vedea într-o direcţie anume.

— Asta este o idee bună, a spus el. O să-ţi dau tot pămîntul pe care îl poţi vedea, nu într-o singură direcţie, ci tot ce se află în jurul tău.

S-a ridicat şi, cu mîna întinsă, întorcîndu-şi corpul, a descris un cerc complet.

— Tot pămîntul ăsta este al tău, a spus.

Am rîs cu voce tare.

El a chicotit şi m-a întrebat :

— De ce nu ? De ce nu-ţi pot da terenul ăsta ?

— Nu eşti proprietarul lui, am spus.

— Și ce dacă ? Spaniolii nu erau nici ei proprietari și totuși l-au împărțit și l-au dat. Așa că de ce nu poți să-l iei și tu în posesie în același mod ?

L-am scrutat cu privirea, să văd dacă pot detecta starea lui adevărată din spatele zîmbetului. A avut o explozie de rîs și aproape că s-a rostogolit de pe piatră.

— Tot terenul ăsta, atît de mult cît poți vedea, este al tău, a continuat el, zîmbind încă. Nu să-l folosești, ci să ți-l amintești. Totuși, vîrful ăsta de deal este al tău pentru tot restul vieții tale. Eu ți-l dau ție, pentru că tu ți l-ai găsit singur. Este al tău. Acceptă-l !

Am rîs, dar don Juan părea foarte serios. Cu excepția zîmbetului lui comic, el părea să creadă efectiv că îmi poate da acel vîrf de deal.

— De ce nu ? a întrebat el, de parcă mi-ar fi citit gîndurile.

— Îl accept, am spus eu jumătate în glumă.

Zîmbetul lui a dispărut. Și-a îngustat ochii, privindu-mă.

— Fiecare rocă, piatră și tufiș de pe dealul ăsta, în special de pe vîrf, îți este încredințată, a spus. Fiecare vierme care trăiește aici este prietenul tău. Le poți folosi și ele te pot folosi.

Am rămas tăcuți cîteva minute. Gîndurile mele erau neobișnuit de rare. Simțeam vag că această schimbare bruscă a dispoziției mele îmi prevestea ceva, dar nu mi-era frică și nici nu eram neliniștit. Doar că nu mai voiam să discut. Cuvintele îmi păreau cumva inexacte și înțelesul lor dificil de prins. Nu simțisem niciodată așa ceva în legătură cu vorbele și, după ce mi-am dat seama de starea mea neobișnuită, m-am grăbit să încep să vorbesc.

— Dar ce pot face cu dealul ăsta, don Juan ?

— Fixează-ți în memorie fiecare trăsătură a lui. Ăsta este locul unde vei veni în „vis". Ăsta este locul unde o să te întîlnești cu puterile, unde îți vor fi dezvăluite într-o zi secrete. Tu vînezi putere și ăsta este locul tău, locul din care îți vei aduna resursele. Acum nu are sens pentru tine. Așa că lasă-l să fie un pic de neînțeles deocamdată.

Am coborît de pe vîrf și el m-a condus la o depresiune în formă de cupă aflată pe partea vestică a dealului. Acolo ne-am așezat și am mîncat.

Fără îndoială că se petrecea ceva indescriptibil de plăcut cu mine pe acel deal. Mîncarea, ca și odihna, îmi produceau o senzație de ceva desăvîrșit.

Lumina soarelui de apus avea o strălucire bogată, aproape aurie, și totul în jur părea îmbrăcat cu o nuanță aurie. Eram copleșit de observarea peisajului ; nu voiam nici măcar să gîndesc.

Don Juan mi-a vorbit aproape în șoaptă. Mi-a spus să remarc fiecare detaliu din împrejurimi, indiferent cît de mic era, sau de lipsit de importanță. În special trăsăturile mai proeminente ale peisajului înspre vest. El a spus că trebuie să privesc la soare fără să-mi fixez privirea pe el, pînă cînd va dispărea la orizont.

Ultimele minute de lumină, exact înainte ca soarele să atingă o pătură de nori joși, sau de ceață, erau absolut magnifice. Parcă soarele ar fi inflamat pămîntul, îmbrățișîndu-l ca un rug. Am simțit pe față o senzație de incandescență.

— Ridică-te ! a urlat don Juan, trăgîndu-mă în sus.

El a sărit de lîngă mine și m-a îndemnat cu o voce imperativă să alerg pe loc pe punctul pe care stăteam.

Pe măsură ce executam ceea ce-mi spusese el, am simțit cum tot corpul îmi era invadat de căldură. Era o

căldură aurie. O simțeam în cerul gurii și în „acoperișul" ochilor. Parcă partea superioară a capului meu ardea la foc liniștit, care radia o strălucire aurie.

Ceva din mine m-a făcut să alerg mai tare și mai tare pe măsură ce soarele a început să dispară. La un moment dat, am simțit că sînt atît de ușor, încît mi-aș fi putut lua zborul. Don Juan mi-a prins foarte ferm încheietura dreaptă. Senzația provocată de presiunea mîinii sale mi-a readus un simț al sobrietății și al stăpînirii de sine. Am căzut la pămînt, iar el s-a așezat lîngă mine.

După cîteva minute de odihnă, el s-a ridicat, m-a bătut pe umăr și mi-a făcut semn să-l urmez. Ne-am cățărat iar pe piscul de rocă vulcanică unde fusesem și înainte. Roca ne proteja de vîntul rece. Don Juan a spart tăcerea.

— A fost o prevestire excelentă, a spus. Cît de ciudat ! S-a întîmplat la sfîrșitul zilei. Noi doi sîntem diferiți. Tu ești mai mult o creatură a nopții. Eu prefer strălucirea tînără a dimineții. Sau, mai exact strălucirea soarelui de dimineață mă caută ; dar de tine se îndepărtează. Pe de altă parte, soarele de apus te-a îmbăiat. Flăcările sale te-au pîrlit ușor, fără să te ardă. Cît de ciudat !

— De ce este ciudat ?

— N-am văzut-o niciodată să se întîmple așa. Prevestirea, cînd apare, trebuie să țină întotdeauna de domeniul soarelui tînăr.

— De ce este așa, don Juan ?

— Nu este timpul să discutăm despre asta, a spus el scurt. Cunoașterea este putere. Îți trebuie multă vreme ca să aduni destulă putere, ca să poți vorbi despre ea.

Am încercat să insist, dar el a schimbat brusc subiectul. M-a întrebat despre progresele mele realizate în materie de „visat".

Începusem să visez locuri specifice, ca, de exemplu, școala și casele cîtorva prieteni.

— Ai fost în locurile astea ziua, sau noaptea ? a întrebat el.

Visele mele corespundeau cu ora la care eram obișnuit să vizitez acele locuri — la școală ziua, iar la casele prietenilor mei, noaptea.

El a sugerat că trebuie să încerc să „visez" în timpul cînd dormeam ziua și să aflu dacă puteam vizualiza locul ales, așa cum se întîmplă cînd „visez". Dacă „visam" noaptea, viziunile mele locale trebuiau să fie de noapte. El a spus că ceea ce îți apare în „vis" trebuie să corespundă cu timpul zilei la care are loc „visatul" ; altfel, nu ai „visa", ci doar ai avea vise obișnuite.

— Pentru a te ajuta singur, trebuie să-ți alegi un obiect anume, care ține de locul unde trebuie să te duci și apoi trebuie să-ți concentrezi atenția asupra lui, a continuat. De exemplu, aici, pe acest vîrf de deal, ai acum un tufiș anume, pe care trebuie să-l observi, pînă cînd va avea un loc în memoria ta. Poți să te întorci aici în timp ce „visezi", pur și simplu reamintindu-ți acel tufiș, sau reamintindu-ți roca asta pe care stăm acum, sau orice altceva de aici. Este mai ușor să călătorești în „vis", cînd îți poți focaliza atenția pe un loc al puterii, ca acesta. Poate că școala unde te duci este un loc al puterii pentru tine. Folosește-l. Focalizează-ți atenția pe orice obiect de acolo și apoi regăsește-l în „vis". De la acel obiect anume ales, te întorci la mîinile tale și apoi la alt obiect și tot așa. Dar acum trebuie să-ți fixezi atenția pe tot ce există pe acest deal, pentru că este cel mai important loc din viața ta.

El m-a privit, parcă pentru a judeca efectul vorbelor sale.

— Acesta este locul unde o să mori, a spus el cu voce moale.

M-am agitat nervos, schimbîndu-mi pozițiile, iar el a zîmbit.

— Va trebui să vin pe acest deal de multe ori cu tine, a spus. Și apoi va trebui să vii singur, pînă cînd vei fi saturat de el, pînă cînd dealul acesta se va infiltra în tine. O să-ți dai seama de timpul cînd vei fi plin de el. Dealul ăsta, așa cum este acum, va fi atunci locul ultimului dans.

— Ce vrei să spui prin ultimul meu dans, don Juan ?

— Acesta-i locul ultimei tale rezistențe, a spus. O să mori aici, indiferent unde ești. Fiecare luptător are un loc unde moare. Un loc predilect, care este plin de amintiri de neuitat, unde și-au lăsat marca evenimente pline de putere, un loc unde el a fost martor, unde i-au fost dezvăluite secrete, un loc unde el și-a adunat puterea personală. Un luptător are obligația să se întoarcă la acel loc de predilecție de cîte ori atinge puterea, pentru a o aduna acolo. El se duce acolo, ori în persoană, ori cu ajutorul „visatului". Iar în final, într-o zi cînd timpul lui pe pămînt s-a terminat și moartea lui l-a atins pe umărul stîng, spiritul lui, care este întotdeauna pregătit, zboară la locul lui de predilecție și acolo luptătorul dansează în fața morții sale. Fiecare luptător are o formă specifică, o atitudine specifică a puterii, pe care o dezvoltă de-a lungul vieții. Este un fel de dans. O mișcare pe care o face sub influența puterii lui personale. Dacă un luptător pe moarte are puterea limitată, dansul lui este scurt ; dacă puterea lui este mare, dansul lui este magnific. Dar indiferent dacă puterea lui este mică, sau magnifică, moartea trebuie să se oprească și să urmărească ultima lui rezistență pe pămînt. Moartea nu îl poate lua pe luptătorul care își reface truda

de o viață pentru ultima dată, pînă cînd nu și-a terminat dansul.

Cuvintele lui don Juan m-au făcut să tremur. Liniștea, asfințitul, scena magnifică, toate păreau să fie plasate acolo ca sprijin pentru imaginea ultimului dans de putere al luptătorului.

— Poți să mă înveți acel dans, în pofida faptului că nu sînt un luptător ? am întrebat.

— Orice om care vînează putere trebuie să învețe acel dans, a spus el. Totuși, nu te pot învăța acum. În curînd s-ar putea să ai un adversar pe măsură și atunci o să-ți arăt prima mișcare a puterii. Tu va trebui să adaugi celelalte mișcări, pe măsură ce înaintezi în viață. Fiecare mișcare nouă trebuie obținută în timpul unei lupte a puterii. Așa că, la drept vorbind, atitudinea și înfățișarea unui luptător oglindesc povestea vieții sale, un dans care se lungește pe măsură ce puterea lui personală crește.

— Moartea chiar se oprește ca să vadă dansul unui luptător ?

— Un luptător este doar un om. Un om umil. El nu poate schimba planurile morții sale. Dar spiritul lui impecabil, care a adunat putere în urma unor uluitoare greutăți, poate reține sigur moartea o clipă, o clipă destul de lungă pentru a-l lăsa să se bucure pentru ultima dată de puterea sa personală. Putem spune că acesta este un gest pe care moartea îl are pentru cei care au un spirit impecabil.

Am simțit o neliniște copleșitoare și am vorbit pentru a o îndepărta. L-am întrebat dacă el cunoscuse luptători care au murit și în ce mod le afectase moartea ultimul lor dans.

— Las-o baltă, a spus el sec. Moartea este ceva monumental. Înseamnă mai mult decît niște zvîcnituri din picioare și rigiditatea corpului.

— Și eu voi dansa în fața morții mele, don Juan ?

— Bineînțeles. Tu vînezi puterea personală, deși nu trăiești deocamdată ca un luptător. Astăzi soarele ți-a dat o prevestire. Cea mai bună realizare în lupta ta de o viață va fi înfăptuită spre sfîrșitul zilei. Evident că nu-ți place strălucirea tinerească a luminii de dimineață. Dar șansa ta este soarele de seară, galben șters, moale. Nu-ți place arșița, îți place strălucirea. Și astfel, o să dansezi în fața morții tale aici, pe acest vîrf de deal, la sfîrșitul zilei. Și ultimul tău dans va vorbi de lupta ta, de bătăliile pe care le-ai cîștigat și de cele pe care le-ai pierdut ; o să exprime bucuriile și uimirile tale în întîlnirile cu puterea personală. Dansul tău va spune despre secretele și minunile pe care le-ai adunat. Iar moartea ta va sta acolo și te va urmări. Soarele de seară va străluci pe tine, fără să te ardă, așa cum a făcut-o astăzi. Vîntul va fi slab și dulce și vîrful tău de deal va tremura. Cînd vei atinge sfîrșitul dansului, o să privești soarele, pentru că n-o să-l mai vezi iar treaz, sau în „vis“ și apoi moartea ta va indica spre sud. Spre nemărginit.

14. Mersul puterii

Sîmbătă, 8 aprilie 1962

— Moartea este un personaj, don Juan ? l-am întrebat pe don Juan, așezîndu-mă pe verandă.

În privirea lui don Juan se deslușea un aer de uimire. Avea în mîini un sac cu alimente, pe care i-l adusesem. L-a pus atent jos și s-a așezat în fața mea. M-am simțit încurajat și i-am explicat că voiam să știu dacă moartea este un personaj sau e ca o persoană, cînd urmărește ultimul dans al luptătorului.

— Care este diferența ? a întrebat don Juan.

I-am spus că imaginea mă fascina și voiam să știu cum ajunsese la ea. De unde știa că era așa.

— Este foarte simplu, a spus el. Un om al cunoașterii știe că moartea este ultimul martor, pentru că el „vede".

— Vrei să spui că ai fost și tu martor la ultimul dans al unui luptător ?

— Nu. Nu poți fi un astfel de martor. Doar moartea poate face asta. Dar mi-am „văzut" propria mea moarte urmărindu-mă și i-am dansat ca și cum aș fi murit. La sfîrșitul dansului, moartea nu a indicat nici o direcție, iar locul meu de predilecție nu a tremurat spunîndu-mi la re-

vedere. Aşa că timpul meu pe pămînt nu era încă terminat şi nu am murit. Cînd toate astea au avut loc, eu aveam o putere limitată şi nu înţelegeam semnele propriei mele morţi, de aceea credeam că mor.

— Era moartea ta ca o persoană ?

— Eşti o pasăre caraghioasă. Crezi că o să înţelegi punînd întrebări. Nu cred că o să reuşeşti, dar cine sînt eu ca s-o spun ? Moartea nu este ca o persoană. Este mai degrabă ca o prezenţă. Dar tot atît de bine poţi spune că ea nu este nimic şi, totuşi, este totul. Ai avea dreptate în ambele ipostaze, moartea este tot ceea ce doreşti. Eu sînt obişnuit cu oamenii, aşa că, pentru mine, moartea este o persoană. De asemenea, sînt obişnuit cu misterele, aşa că, pentru mine, moartea are ochii cavernoşi. Eu pot privi în ei. Sînt ca două ferestre, şi totuşi, se mişcă, aşa cum se mişcă ochii. Şi astfel, pot spune că moartea cu ochii ei cavernoşi priveşte la un luptător, în timp ce el îşi execută ultimul dans.

— Dar este aşa doar pentru tine, don Juan, sau este la fel şi pentru alţi luptători ?

— Este la fel pentru fiecare luptător care are un dans al puterii şi, totuşi, nu este. Moartea este un martor la ultimul dans al luptătorului, dar felul în care un luptător îşi vede moartea este o problemă personală. Ar putea fi orice — o pasăre, o persoană, un tufiş, o pietricică, un fuior de ceaţă, sau o prezenţă necunoscută.

Imaginile lui don Juan despre moarte m-au tulburat. Nu puteam găsi cuvinte potrivite ca să-mi exprim întrebările şi mă bîlbîiam. El m-a fixat cu privirea, zîmbind, şi m-a îndemnat să vorbesc.

L-am întrebat dacă maniera în care îşi vede moartea un luptător depindea de modul în care a fost crescut. Am

folosit drept exemple indienii Yaqui și Yuma. Ideea mea era că modul în care ți-ai percepe moartea este determinat de cultură.

— Nu contează cum ai fost crescut, a spus el. Ceea ce determină modul în care o faci este puterea personală. Un om este doar suma puterilor lui personale, iar acea sumă decide felul în care trăiește și moare acesta.

— Ce este puterea personală ?

— Puterea personală este un sentiment, a spus el. Ceva care seamănă cu sentimentul de a fi norocos. Sau ai putea să o denumești o stare. Puterea personală este ceva ce acumulezi în pofida originii. Ți-am spus deja că un luptător este un vînător de putere și că eu te învăț cum s-o vînezi și cum s-o acumulezi. Dificultatea cu tine, care apare la noi toți, este că trebuie să fii convins. Tu ai nevoie să crezi că puterea personală poate fi folosită și că este posibil să o acumulezi, dar tu nu ai fost încă convins.

I-am spus că el își lămurise ideea și că eu eram cît se poate de convins. A rîs.

— Nu despre acest tip de convingere vorbesc, a spus.

M-a bătut ușor pe umăr de cîteva ori și a adăugat cu un chicotit :

— Știi, nu am nevoie să mi se facă pe plac.

M-am simțit obligat să-l asigur că vorbeam serios.

— Nu mă îndoiesc, a spus el. Dar a fi convins înseamnă să acționezi singur. Îți va trebui un mare efort ca să faci asta. Mult mai mult decît ai făcut pînă acum. De-abia ai început.

A rămas tăcut o clipă. Fața lui a căpătat o expresie placidă.

— E curios modul în care îți amintești uneori de mine, a continuat el. Nici eu nu am vrut s-o iau pe drumul

unui luptător. Credeam că toată munca asta este inutilă și, deoarece toți urmează să murim, ce diferență ar fi s-o facem ca un luptător ? Greșeam. Dar a trebuit s-o aflu singur. Ori de cîte ori îți dai seama că greșești și că în mod sigur ar fi o mare diferență, poți spune că ești convins. Și apoi poți proceda și de unul singur. Și de unul singur ai putea deveni chiar și un om al cunoașterii.

L-am rugat să-mi explice ce înțelegea el prin om al cunoașterii.

— Un om al cunoașterii este un om care a urmat cu încredere greutățile învățăturii, a spus. Un om care, fără să se grăbească, sau să ezite, a ajuns cît de departe a putut în descoperirea secretelor puterii personale.

El a discutat subiectul în treacăt și apoi a abandonat acest subiect de conversație, spunînd că eu trebuie să fiu interesat doar de ideea acumulării de putere personală.

— Asta este de neînțeles, am protestat. Nu pot să-mi dau seama unde vrei să ajungi de fapt.

— Vînarea puterii este un eveniment special, a spus. La început trebuie să fie doar o idee, apoi trebuie stabilită pas cu pas și apoi, bingo ! Se întîmplă.

— Cum se întîmplă ?

Don Juan s-a ridicat. A început să-și întindă brațele și să-și arcuiască spatele ca o pisică. Ca de obicei, oasele lui au produs o serie de sunete trosnite.

— Să mergem, a spus. Ne așteaptă o călătorie lungă.

— Dar sînt atît de multe lucruri despre care aș vrea să te întreb, am spus.

— O să mergem la un loc al puterii, a spus el, intrînd în casă. De ce nu-ți păstrezi întrebările pentru cînd vom ajunge acolo ? S-ar putea să avem ocazia să discutăm acolo.

Am crezut că vom merge cu mașina, așa că m-am ridicat și m-am dus la ea, dar don Juan m-a chemat din casă și mi-a spus să îmi iau plasa cu tigvele. El mă aștepta la marginea tufișurilor pustii din spatele casei.

— Trebuie să ne grăbim, a spus.

Am ajuns la pantele lejere ale părții de vest a munților Sierra Madre pe la trei după-amiaza. Fusese o zi călduroasă, dar spre seară vîntul s-a răcit. Don Juan s-a așezat pe o piatră și mi-a făcut semn să-l imit.

— Ce-o să facem aici, de data asta, don Juan ?

— Știi foarte bine că ne aflăm aici ca să vînăm putere.

— Știu asta. Dar ce o să facem aici în mod special ?

— Știi că nu am nici cea mai mică idee.

— Vrei să spui că nu urmezi niciodată un plan ?

— Vînarea puterii este o afacere foarte ciudată, a spus. Nu există nici un plan anterior. Asta este excitant în afacerea asta. Un luptător procedează totuși ca și cum ar avea un plan, pentru că el are încredere în puterea lui personală. El știe sigur că aceasta o să-l facă să se manifeste în cea mai potrivită manieră.

Am argumentat că afirmațiile lui erau întrucîtva contradictorii. Dacă un luptător are deja putere personală, atunci de ce o mai vînează ?

Don Juan a ridicat sprîncenele și a simulat un gest de dezgust.

— Tu ești cel care vînează putere personală, a spus. Iar eu sînt luptătorul care deja o are. M-ai întrebat dacă am un plan și eu am spus că am încredere în puterea mea personală, care mă va ghida, și de aceea nu am nevoie de nici un plan.

Am rămas tăcuți o clipă, apoi el a început iar să meargă. Pantele erau foarte abrupte și cățăratul pe ele era foarte dificil și obositor pentru mine. Pe de altă parte, vitalitatea lui don Juan părea să fie fără sfîrșit. El nu alerga și nu se grăbea. Mersul lui era ferm și neobosit. Am remarcat că nici măcar nu transpira, chiar după ce am urcat o pantă enormă și aproape verticală. Cînd am ajuns în vîrful ei, don Juan era deja acolo, așteptîndu-mă. Cînd m-am așezat jos lîngă el, am simțit că inima mea îmi bătea gata-gata să-mi sară din piept. M-am întins pe spate și transpirația a erupt pur și simplu prin porii pielii mele.

Don Juan a rîs sănătos și m-a rostogolit înainte și înapoi o vreme. Mișcarea m-a ajutat să-mi regăsesc suflul.

I-am spus că eram pur și simplu uluit de rezistența lui fizică.

— Am încercat să-ți atrag tot timpul atenția asupra acestui lucru, a spus el.

— Nu ești deloc bătrîn, don Juan !

— Bineînțeles că nu. Am tot încercat să te fac să observi asta.

— Cum o faci ?

— Nu fac nimic. Corpul meu se simte perfect, asta-i tot. Mă tratez foarte bine, de aceea nu am nici un motiv să mă simt obosit, sau strîmtorat. Secretul constă nu în ceea ce îi faci corpului, ci în ceea ce nu-i faci.

Am așteptat o explicație. El a părut conștient de incapacitatea mea de a înțelege. A zîmbit cunoscător și s-a ridicat.

— Acesta este un loc al puterii, a spus. Găsește pentru noi un loc de odihnă aici pe deal.

Am început să protestez. Voiam să-mi spună ce anume nu trebuia să-i fac corpului. El a făcut un gest imperativ.

— Termină cu prostiile, a spus el moale. De data asta acționează doar pentru o schimbare. Nu contează cît de mult îți trebuie să găsești un loc potrivit de odihnă. Ar putea să-ți ia toată noaptea. Nu este important nici dacă găsești punctul ; problema importantă este să încerci să-l găsești.

Mi-am pus deoparte notesul și m-am ridicat. Don Juan mi-a reamintit, așa cum făcuse de nenumărate ori cînd îmi ceruse să găsesc un loc de odihnă, că trebuia să mă uit fără să-mi focalizez privirea pe un loc anume, închizîndu-mi ochii pînă cînd viziunea se estompează puțin.

Am început să mă plimb, „măturînd" terenul cu ochii pe jumătate închiși. Don Juan mergea cu doi pași în urma mea și la un metru în dreapta.

Întîi am trecut în revistă periferia dealului. Intenția mea era să acopăr suprafața în spirală, pînă în centrul dealului. Dar, o dată ce am trecut de circumferința dealului, don Juan m-a oprit.

El a spus că lăsam preferința mea pentru rutină să-mi ia locul. El a adăugat pe un ton sarcastic că în mod sigur aveam de gînd să acopăr metodic întreaga zonă, dar într-un mod atît de static, că nu voi fi în stare să percep locul potrivit. A adăugat că el știa unde era locul acela, așa că nu aveam nici o șansă de a încerca să improvizez ceva.

— Ce ar trebui să fac ? am întrebat.

Don Juan m-a pus să mă așez. Apoi a cules un tip de frunză de pe mai multe tufișuri și mi le-a dat mie. Mi-a ordonat să mă întind pe spate, să-mi desfac cureaua și să-mi

pun frunzele pe pielea regiunii ombilicale. Mi-a supervizat mişcările şi mi-a indicat să presez cu amîndouă mîinile frunzele pe corp. Apoi mi-a ordonat să închid ochii şi m-a avertizat că, dacă voiam ca rezultatele să fie perfecte, să nu slăbesc presiunea asupra frunzelor, să nu-mi deschid ochii, sau să nu încerc să mă ridic cînd îmi va pune el corpul într-o poziţie a puterii.

M-a prins de subsuoara dreaptă şi m-a rotit. Aveam o dorinţă invincibilă să privesc printre gene, dar don Juan mi-a pus mîinile pe ochi. Mi-a ordonat să am grijă doar de senzaţia de căldură care va veni de la frunze.

Am stat nemişcat o clipă, apoi am început să simt o căldură ciudată emanînd de la frunze. Întîi am sesizat-o cu palmele, apoi căldura s-a extins asupra abdomenului, iar în final, mi-a invadat efectiv tot corpul. În cîteva minute, picioarele îmi ardeau cu o temperatură care îmi amintea de zilele cînd aveam febră mare.

I-am spus lui don Juan despre senzaţia neplăcută pe care o resimţeam şi dorinţa mea de a-mi scoate pantofii. El a spus că mă va ajuta să mă ridic în picioare, dar că nu trebuia să-mi deschid ochii pînă cînd nu-mi va spune el s-o fac şi că trebuia să continui să presez frunzele pe stomac, pînă cînd voi găsi punctul potrivit de odihnă.

Cînd am fost pe picioare, el mi-a şoptit în ureche să deschid ochii, spunînd că trebuia să umblu fără nici un plan, lăsînd puterea frunzelor să mă ghideze.

Am început să mă plimb fără nici o ţintă. Căldura din corpul meu îmi dădea o senzaţie de disconfort. Credeam că am febră mare şi m-am cufundat în încercarea de a elucida metoda prin care a produs-o don Juan.

Don Juan mergea în spatele meu. A scos brusc un strigăt care aproape că m-a paralizat. Apoi mi-a explicat

rîzînd că zgomotele bruşte sperie spiritele neplăcute. Mi-am îngustat ochii şi m-am plimbat înainte şi înapoi cam vreo jumătate de oră. În acest timp, febra neplăcută din corpul meu s-a transformat într-o căldură plăcută. Simţeam o senzaţie de uşurinţă, păşind în sus şi în jos pe deal. Totuşi, mă simţeam dezamăgit ; mă aşteptam să detectez cumva un fel de fenomen vizual, dar nu s-a produs nici o schimbare de acest gen, nici o culoare neobişnuită, sau sclipire, sau mase întunecate.

În cele din urmă, am obosit să-mi îngustez ochii şi i-am deschis. Stăteam în faţa unei mici lespezi de gresie, care era unul dintre puţinele locuri pietroase de pe deal ; în rest era doar praf cu tufişuri mici larg distanţate. Se părea că vegetaţia arsese cîndva, iar cea nou crescută nu era încă matură. Dintr-un motiv necunoscut, simţeam că lespedea era minunată. Am rămas în faţa ei multă vreme, apoi m-am aşezat pur şi simplu.

— Bun ! Bun ! a spus don Juan şi m-a bătut pe spate.

Apoi mi-a spus să trag atent frunzele de sub haine şi să le pun pe piatră.

Imediat ce am luat frunzele de pe piele, m-am răcorit. Mi-am luat pulsul. Părea să fie normal.

Don Juan a rîs şi mi-a spus „doctor Carlos“ şi m-a întrebat dacă puteam să-i iau şi lui pulsul. A spus că ceea ce simţisem era puterea frunzelor şi că acea putere mă limpezise şi mă ajutase să-mi îndeplinesc sarcina.

Am declarat că nu făcusem nimic special şi că mă aşezasem pe locul acela pentru că găsisem culoarea gresiei foarte atrăgătoare.

Don Juan n-a spus nimic. Stătea în picioare la cîţiva paşi de mine. A sărit brusc înapoi cu o agilitate incredi-

bilă, a fugit, sărind peste niște tufișuri, spre o culme pietroasă, aflată la oarecare distanță.

— Care-i problema ? am întrebat, alarmat.

— Urmărește direcția în care va sufla vîntul frunzele tale, a spus. Numără-le repede. Vîntul vine. Păstrează jumătate din ele și pune-le înapoi pe buric.

Am numărat 20 de frunze. Am băgat 10 sub cămașă și apoi o pală puternică de vînt le-a împrăștiat pe celelalte 10 în direcția vestică. Văzînd frunzele zburînd, am avut un sentiment straniu că o entitate adevărată le împrăștia în masa amorfă de tufișuri verzi.

Don Juan s-a întors unde eram și s-a așezat lîngă mine, în stînga, cu fața spre sud.

N-am scos nici un cuvînt multă vreme. Nu știam ce să spun. Eram extenuat. Voiam să închid ochii, dar nu îndrăzneam. Don Juan a observat, probabil, starea mea și a spus că puteam să adorm. M-a sfătuit să-mi pun mîinile pe abdomen, peste frunze, și să încerc să simt că stau suspendat pe patul de „corzi“ pe care mi-l făcuse la „locul meu de estimat“. Am închis ochii și m-a invadat amintirea păcii și plenitudinii pe care o simțisem cînd am adormit pe acel vîrf de deal. Am vrut să-mi dau seama dacă puteam simți efectiv că sînt suspendat, dar am adormit.

M-am trezit exact înainte de apus. Somnul mă refăcuse și mă înviorase. Don Juan adormise și el. Și-a deschis ochii în același timp cu mine. Era vînt, dar nu-mi era frig. Frunzele de pe stomacul meu acționaseră, se pare, ca un fel de cuptor, un încălzitor oarecare.

Am examinat împrejurimile. Locul pe care-l alesesem pentru odihnă era ca un mic bazin. Puteai să stai pe el ca pe o canapea lungă ; era destul zid de piatră pentru a te

sprijini cu spatele. Am constatat, de asemenea, că don Juan îmi adusese notesurile și mi le pusese sub cap.

— Ai găsit locul bun, a spus el zîmbind. Și întreaga operație a avut loc așa cum ți-am spus eu că va fi. Puterea te-a ghidat aici, fără nici un plan din partea ta.

— Ce fel de frunze mi-ai dat ? am întrebat.

Căldura care radiase de la frunze și mă ținuse într-o stare atît de confortabilă, fără pături și alte haine, era pentru mine un fenomen într-adevăr captivant.

— Erau doar niște frunze, a spus don Juan.

— Vrei să spui că aș putea lua frunze din orice tufiș și ar produce același efect asupra mea ?

— Nu. Nu vreau să spun că tu singur ai putea face asta. Tu nu ai putere personală. Vreau să spun că orice fel de frunze te-ar ajuta, dacă persoana care ți le dă are putere personală. Ceea ce te-a ajutat astăzi a fost puterea, nu frunzele.

— Puterea ta, don Juan ?

— Presupun că ai putea spune că a fost puterea mea ; deși nu este chiar corect. Puterea nu aparține cuiva. Unii dintre noi o pot acumula și apoi ea poate fi dată direct altcuiva. Vezi, cheia spre puterea acumulată este că poate fi folosită pentru a ajuta pe altcineva să adune putere.

L-am întrebat dacă puterea lui era limitată doar pentru a-i ajuta pe alții. Don Juan mi-a explicat răbdător că el își putea folosi puterea personală cum dorea, la tot ce voia el, dar dacă era vorba de a o da direct altei persoane, era inutil dacă acea persoană nu o folosea pentru propria căutare de putere personală.

— Tot ce face un om ține de puterea lui personală, a continuat don Juan. De aceea, pentru cineva care nu are deloc, faptele unui om puternic sînt într-adevăr incredi-

bile. Îți trebuie putere chiar și pentru a concepe ce este puterea. Asta am încercat să-ți spun tot timpul. Dar știu că nu înțelegi, nu pentru că nu vrei, ci pentru că ai foarte puțină putere personală.

— Ce ar trebui să fac, don Juan ?

— Nimic. Continuă doar ca și acum. Puterea va găsi un mod.

S-a ridicat și a descris un cerc complet, fixîndu-și privirea pe împrejurimi. Corpul lui se mișca în același timp cu ochii ; efectul total era acela al unei jucării mecanice rigide care se rotea în jurul axei sale, într-o mișcare continuă și neschimbată.

L-am privit cu gura deschisă. El și-a ascuns un zîmbet, cunoscînd surpriza mea.

— Astăzi o să vînezi puterea în întunericul zilei, a spus și s-a așezat.

— Poftim ?

— La noapte o să te aventurezi pe dealurile acelea necunoscute. În întuneric ele nu sînt dealuri.

— Ce sînt ?

— Sînt altceva. Ceva de negăsit pentru tine, deoarece nu le-ai simțit niciodată prezența.

— Ce vrei să spui, don Juan ? Întotdeauna mă sperii cu vorbele tale enigmatice.

El a rîs și mi-a lovit ușor gamba.

— Lumea este un mister, a spus. Și nu este doar așa cum o crezi tu.

Păru că se gîndește o clipă. Capul lui se clătină în sus și în jos ritmic, apoi zîmbi și adăugă :

— Ei bine, este și cum o crezi tu, dar nu doar atît ; este mult mai mult. Ai aflat de asta tot timpul și poate că în noaptea asta o să mai afli o mică bucățică.

Tonul lui mi-a provocat un fior în corp.

— Ce ai de gînd să faci ? am întrebat.

— Nu plănuiesc nimic. Totul este decis de aceeaşi putere care ţi-a permis să găseşti punctul ăsta.

Don Juan s-a ridicat şi a arătat spre ceva aflat în depărtare. Am presupus că voia să mă ridic şi să mă uit. Am încercat să sar în picioare, dar înainte s-o fac, don Juan m-a împins în jos cu mare forţă.

— Nu te-am rugat să mă urmezi, a spus el pe un ton sever.

Apoi şi-a înmuiat tonul şi a adăugat :

— O să ai o noapte dificilă şi vei avea nevoie de toată puterea personală pe care o poţi avea. Stai aici, unde eşti, şi păstrează-te pentru mai tîrziu.

A explicat că nu arăta nimic în mod special, ci se convingea doar că anumite lucruri erau acolo. M-a asigurat că totul era foarte bine şi a spus că trebuia să stau liniştit şi să-mi văd de treabă, pentru că aveam destul timp să scriu pînă cînd se va întuneca. Zîmbetul lui era contagios şi foarte confortabil.

— Dar ce o să facem, don Juan ?

El a dat din cap dintr-o parte în alta, într-un gest exagerat de neîncredere.

— Scrie ! mia comandat şi mi-a întors spatele.

Nu aveam nimic altceva de făcut. Am lucrat la notiţe pînă cînd s-a întunecat şi nu mai puteam să scriu.

Don Juan a rămas în aceeaşi poziţie tot timpul cît am scris. Părea absorbit şi privea fix undeva în depărtare, spre vest. Dar imediat ce m-am oprit, s-a întors spre mine şi a spus pe un ton glumeţ că singurele moduri de a mă reduce la tăcere erau să-mi dea ceva de mîncare, sau să mă pună să scriu, său să mă culce.

A scos o legăturică din raniță și a desfăcut-o ceremonios. Conținea bucăți de carne uscată. Mi-a dat o bucată, și-a luat și el una și a început s-o mestece. M-a anunțat în treacăt că era hrană cu putere de care aveam amîndoi nevoie acum. Eram prea înfometat ca să mă gîndesc că în carne s-ar fi putut afla vreo substanță psihotropă. Am mîncat într-o tăcere absolută carnea și pînă atunci se lăsase deja întunericul.

Don Juan s-a ridicat și și-a întins brațele și spatele. El mi-a sugerat să fac la fel, spunîndu-mi că este un exercițiu bun să-ți întinzi tot corpul după somn, sau mersul sau statul în aceeași poziție.

I-am urmat sfatul și cîteva dintre frunzele păstrate sub cămașă mi-au alunecat pe picioare. Mă întrebam dacă să le culeg, dar el mi-a spus să le las acolo, pentru că nu mai era nevoie de ele și trebuia să le las să cadă singure.

Apoi don Juan a venit foarte aproape de mine și mi-a șoptit la urechea dreaptă că trebuia să-l urmez la distanță foarte mică și să imit tot ce făcea el. A spus că eram în siguranță pe locul în care mă aflam pentru că era situat la marginea nopții.

— Asta nu e noaptea, a șoptit el, bătînd în piatra pe care stăteam. Noaptea este acolo.

A arătat spre întunericul din jurul nostru.

Apoi mi-a verificat plasa ca să vadă dacă cele patru tigve cu mîncare și carnețelele mele erau asigurate și a spus cu voce moale că un luptător trebuie să fie întotdeauna sigur că totul este în conformitate cu ordinea firească a lucrurilor, nu pentru că el credea că va supraviețui sarcinii pe care o va aborda, ci pentru că asta făcea parte din purtarea lui impecabilă.

În loc să mă facă să mă simt relaxat, cuvintele lui mi-au creat o certitudine totală asupra faptului că sfîrșitul meu se afla aproape. Îmi venea să plîng. Eram sigur că don Juan era conștient de efectul vorbelor sale.

— Ai încredere în puterea ta personală, mi-a spus el la ureche.

— Asta-i tot ce ai în această lume misterioasă.

El m-a tras ușor și am pornit la drum. A luat conducerea, mergînd la doi pași în fața mea. L-am urmat cu ochii fixați pe sol. Nu prea îndrăzneam să privesc în jur, iar fixarea solului mă făcea să mă simt ciudat de calm ; aproape că mă fascina.

După o scurtă plimbare, don Juan s-a oprit. Mi-a șoptit că întunericul absolut era aproape și că el va merge în fața mea, dar îmi va semnaliza poziția lui imitînd țipătul unei anumite bufnițe mici. Mi-a reamintit că sunetul respectiv, pe care-l știam, era tăios la început și apoi scădea în intensitate, devenind la fel de atenuat ca țipătul unei bufnițe adevărate. M-a avertizat să fiu conștient de pericolul de moarte pe care-l ascundeau alte țipete de bufniță care nu aveau timbrul acesta.

În momentul în care don Juan termina cu instrucțiunile sale, pe mine mă cuprinsese deja panica. L-am prins de braț și nu-i mai dădeam drumul. Mi-au trebuit vreo două sau trei minute ca să mă calmez destul pentru a-mi putea articula cuvintele. Un spasm nervos îmi afecta stomacul și abdomenul și mă înpiedica să vorbesc coerent.

M-a îndemnat cu o voce calmă și blîndă să-mi păstrez calmul, pentru că întunericul era ca vîntul, o entitate necunoscută, liberă, care mă putea înșela dacă nu eram atent. Iar eu trebuia să fiu perfect liniștit pentru că urma să am de-a face cu ea.

— Trebuie să lași ca puterea ta personală să se unească cu puterea nopții, mi-a șoptit el în ureche.

A spus că o să o ia înaintea mea, ceea ce mi-a declanșat un alt atac de frică irațională.

— Asta e o nebunie, am protestat.

Don Juan nu s-a supărat și nici nu s-a arătat nerăbdător. A rîs liniștit și mi-a spus ceva la ureche, dar n-am înțeles.

— Ce ai spus ? am întrebat tare, cu dinții clănțănind.

Don Juan și-a pus mîna pe gură și mi-a șoptit că un luptător acționează ca și cum ar ști ce face, cînd, de fapt, el habar n-are. A repetat de trei-patru ori această declarație, de parcă ar fi vrut să o țin minte. A spus :

— Un luptător este invulnerabil cînd are încredere în puterea lui personală, indiferent cît de mică sau de mare este.

După o scurtă așteptare m-a întrebat dacă mă aflam într-o condiție bună. Am dat din cap afirmativ și el mi-a dispărut din vedere aproape fără nici un sunet.

Am încercat să privesc în jur. Se părea că eram într-o zonă cu vegetație masivă. Tot ce puteam distinge era masa întunecată a tufișurilor, sau poate a unor copaci nu prea înalți. Mi-am concentrat atenția pe sunete, dar nu se auzea nimic. Fîșîitul vîntului acoperea orice alt zgomot, cu excepția unor țipete pătrunzătoare și sporadice de bufnițe mari și ciripitul păsărilor.

Am așteptat o vreme cu atenția încordată. Și apoi s-a auzit țipătul aspru și prelung al unei bufnițe mici. N-am avut nici un dubiu că era don Juan. Venea dintr-un loc din spatele meu.

M-am întors și am pornit-o în direcția aceea. Mă mișcam încet, pentru că mă simțeam stînjenit peste măsură de întuneric.

Am mers probabil vreo zece minute. Brusc, o masă întunecată a sărit în fața mea. Am urlat și am căzut în fund. Urechile au început să-mi țiuie. Frica era atît de mare, încît mi-a tăiat respirația. A trebuit să-mi deschid gura ca să respir.

— Ridică-te, mi-a spus ușor don Juan. N-am vrut să te sperii. Am venit doar să te întîlnesc.

El a spus că urmărise modul meu stîngaci de a merge și că, atunci cînd mă mișcam în întuneric, arătam ca o bătrînă înțepenită încercînd să meargă în vîrful degetelor prin bălți de noroi. A găsit imaginea foarte comică și a izbucnit în rîs.

Apoi a început să-mi arate un mod special de deplasare în întuneric, un mod pe care el îl denumea „mersul puterii". S-a încovoiat în fața mea și m-a pus să-mi plimb mîinile peste spatele și genunchii lui, pentru a-mi da seama de poziția corpului său. Trunchiul lui don Juan era ușor înclinat în față, dar șira spinării era dreaptă. Genunchii erau, de asemenea, ușor îndoiți.

A făcut ușor cîțiva pași în fața mea, astfel încît să observ că își ridica genunchii aproape pînă la piept de fiecare dată cînd făcea un pas. Apoi a luat-o la fugă și a dispărut din vedere, dar s-a și întors într-o clipă. Nu puteam concepe cum putea să alerge în acel întuneric beznă.

— Mersul puterii folosește pentru a alerga noaptea, mi-a șoptit în ureche.

M-a îndemnat să încerc și eu. I-am spus că eram sigur că o să-mi rup picioarele într-o gaură, sau într-o piatră.

Don Juan mi-a spus foarte calm că „mersul puterii" este absolut sigur.

Am protestat că singurul mod în care îi puteam înțelege acțiunile era să presupun că el cunoștea perfect dealurile acelea și astfel putea evita căderile.

Don Juan mi-a luat capul în mîini și mi-a șoptit cu forță :

— Asta este noaptea ! Și este putere !

Apoi mi-a dat drumul și a adăugat cu voce moale că noaptea lumea este total diferită și că abilitatea lui de-a alerga în întuneric nu avea nimic de-a face cu cunoașterea acelor dealuri. Cheia secretului era să-ți lași puterea să zburde liber, astfel încît să se poată amesteca cu puterea nopții, iar o dată ce puterea lua comanda, nu mai era nici un pericol. A adăugat pe un ton foarte serios că, dacă mă îndoiam de cuvintele sale, trebuia să analizez o clipă ce se întîmpla. Pentru un om de vîrsta lui, a alerga la ora aceea pe dealurile astea ar fi însemnat o sinucidere curată dacă puterea nopții nu l-ar fi ghidat.

— Privește ! a spus și a dispărut în întuneric într-un ușor pas alergător și, apoi, s-a întors.

Modul în care se mișca corpul lui era atît de extraordinar, încît nu-mi venea să cred ceea ce vedeam. Proceda ca la un fel de jogging. Maniera în care își ridica picioarele îmi amintea de un alergător în timpul exercițiilor de încălzire.

Apoi mi-a spus să-l urmez. Am făcut-o cu cea mai mare constrîngere și stîngăcie. Am încercat să privesc unde pun piciorul cu o grijă extremă dar era imposibil să calculez distanța. Don Juan s-a întors și a alergat pe lîngă mine. Mi-a șoptit că trebuia să mă las în voia puterii nopții și că trebuia să am încredere în puțina putere per-

sonală pe care o aveam, altfel nu voi fi în stare niciodată să mă mişc liber. Mi-a mai explicat şi că întunericul mă stînjenea doar pentru că mă bazam pe vederea mea în tot ceea ce făceam, deoarece nu ştiam că un alt mod de a mă mişca era să las puterea să mă ghideze.

Am încercat de nenumărate ori fără succes. Pur şi simplu, nu puteam să mă lansez. Frica de a-mi lovi picioarele era copleşitoare. Don Juan mi-a ordonat să continuu să mă mişc pe acelaşi loc şi să încerc să simt că pot folosi efectiv „mersul puterii".

Apoi el a spus că o va lua înainte şi că eu trebuia să aştept strigătul lui de bufniţă. A dispărut în întuneric înainte să pot spune ceva. Am alergat pe loc şi am închis ochii din cînd în cînd, cu trunchiul şi genunchii îndoiţi, aproape vreo oră. Încetul cu încetul, tensiunea a început să cedeze, pînă cînd am devenit destul de degajat. Apoi am auzit strigătul lui don Juan

Am alergat cinci sau şase paşi în direcţia din care am auzit strigătul, încercînd să mă abandonez, aşa cum sugerase don Juan. Dar cînd am dat peste un tufiş, mi-a revenit imediat sentimentul de nesiguranţă.

Don Juan mă aştepta şi mi-a corectat poziţia. El a insistat că întîi trebuia să-mi îndoi degetele în palmă, întinzînd degetul mare şi arătătorul de la fiecare mînă. Apoi a spus că, în opinia lui, mă complăceam doar în sentimentele mele de nepotrivire, deoarece ştiam deja că nu puteam vedea destul de bine indiferent de cît de întuneric era, dacă nu priveam direct ceva anume, ci continuam doar să baleiez solul drept în faţa mea. „Mersul puterii" era similar cu găsirea unui loc de odihnă. Amîndouă presupuneau un sentiment de abandon şi de încredere. „Mersul puterii" îţi cerea să te uiţi la solul din faţa ta,

deoarece chiar și o aruncătură de privire în lateral determina o alterare a fluxului mișcării. Înclinarea trunchiului în față este necesară pentru a permite micșorarea cîmpului vizual, iar motivul ridicării genunchilor pînă la piept este că pașii trebuie să fie foarte scurți și siguri. El m-a avertizat că, la început, voi cădea de multe ori, dar m-a asigurat că, o dată cu practica, voi putea alerga la fel de lin și sigur cum mergeam ziua în amiaza mare.

Ore întregi am încercat să-i imit mișcările și să obțin starea recomandată de el. El alerga pe loc cu mine foarte răbdător, sau pleca într-un mic periplu și se întorcea, astfel încît să-i pot urmări mișcările. Chiar m-a și împins și m-a pus să fac cîțiva pași.

Apoi a plecat și m-a strigat cu o serie de strigăte de bufniță. Mă mișcam cu un grad neașteptat de încredere, într-un fel inexplicabil. După cîte știam, nu făcusem nimic care să justifice acest sentiment, dar corpul meu părea că știe lucruri fără să se gîndească la ele. De exemplu, nu puteam vedea cu adevărat pietrele neregulate din drumul meu, dar corpul reușea întotdeauna să calce pe lîngă ele, nu pe adîncituri, cu excepția cîtorva situații cînd mi-am pierdut echilibrul pentru că fusesem distrat. Gradul de concentrare necesar pentru a păstra privirea în sfera zonei aflate direct în față trebuia să fie total. Așa cum mă avertizase don Juan, orice deviere ușoară în lateral, sau prea departe în față, strica fluxul mersului.

L-am localizat pe don Juan după o cercetare îndelungată. Stătea lîngă niște forme întunecate ce păreau să fie copaci. A venit spre mine și a spus că o făceam foarte bine, dar că era timpul să plecăm, pentru că își folosise prea mult fluieratul și era sigur că de acum putea fi imitat și de ceilalți.

Am fost de acord că era timpul să ne oprim. Eram aproape extenuat de încercările mele. M-am simțit intrigat și l-am întrebat cine îi putea imita strigătul.

— Puterile, aliații, spiritele, cine știe ? a spus el în șoaptă.

A explicat că acele „entități ale nopții" produc, de obicei, sunete foarte melodioase, dar că nu reușesc să reproducă asprimea țipetelor umane, sau ale ciripitului păsărilor. El m-a avertizat să mă opresc întotdeauna cînd aud un astfel de sunet și să țin minte tot ce mi-a spus el, pentru că voi avea nevoie să identific perfect lucrul acesta. A continuat pe un ton convingător că reușisem să-mi fac o idee foarte clară despre cum era „mersul puterii" și că pentru a-l realiza mai aveam nevoie doar de un ușor îndemn pe care-l puteam obține cu altă ocazie, cînd ne vom aventura în noapte. M-a bătut pe umăr și m-a anunțat că era gata de plecare.

— Hai s-o întindem de aici, a spus și a început să alerge.

— Stai ! Stai ! am țipat disperat. Hai să mergem normal.

Don Juan s-a oprit și și-a scos pălăria.

— Drace ! a spus cu un ton perplex. Ne aflăm la strîmtoare. Știi că în întuneric nu pot merge, ci doar să alerg. Dacă merg, o să-mi rup picioarele.

Am avut sentimentul că zîmbea cînd a spus asta, deși nu-i puteam vedea fața.

A adăugat pe un ton confidențial că era prea bătrîn ca să meargă și că atît cît învățasem din „mersul puterii" în noaptea aceea trebuia încercat cu acea ocazie.

— Dacă nu folosim „mersul puterii", vom fi secerați ca iarba, mi-a șoptit în ureche.

— De cine ?

— Există lucruri în noapte care acționează asupra oamenilor, a șoptit el pe un ton care mi-a produs fiori în corp.

A continuat spunîndu-mi că nu era important să țin pasul cu el, pentru că el va repeta semnalele, în serie de patru la rînd, astfel încît să-l pot urmări.

I-am propus să rămînem acolo pînă în zori și apoi să plecăm. Mi-a replicat teatral că dacă am sta acolo ar fi sinucidere curată ; iar dacă am scăpa vii, noaptea ne-ar fi sleit atît de mult puterea personală, încît n-am putea rezista și am deveni victimele primului capriciu al zilei.

— Hai să nu mai pierdem timpul, a spus el cu o notă de grabă în glas. Să plecăm de aici.

M-a asigurat iar că va încerca să meargă cît de încet putea. Instrucțiunile lui finale au fost că nu trebuia să scot nici un sunet, nici măcar un suspin, indiferent de ce se va întîmpla. Mi-a arătat direcția generală în care urma să mergem și a început să alerge într-un ritm încet. L-am urmat, dar oricît de încet se mișca, nu puteam ține ritmul cu el și a dispărut curînd în întuneric.

După ce am rămas singur, mi-am dat seama că ajunsesem la un ritm destul de rapid, fără să-mi dau seama. Iar asta a fost ca un șoc pentru mine. Am încercat să țin pasul acela mult timp și apoi am auzit strigătele lui don Juan puțin în dreapta mea. A fluierat de patru ori în serie.

După puțină vreme, am auzit iar strigătul lui de bufniță, de data asta departe, în dreapta mea. Pentru a-l urma, a trebuit să fac o întoarcere de patruzeci și cinci de grade. Am început să mă mișc în noua direcție, așteptînd ca celelalte trei strigăte din succesiune să-mi dea o orientare mai bună.

Am auzit un fluierat nou, care îl plasa pe don Juan aproape în direcţia în care pornisem. M-am oprit să ascult. Am auzit un sunet foarte ascuţit la mică distanţă. Ceva în genul a două pietre lovite una de alta. M-am forţat să ascult şi am detectat o serie de zgomote uşoare, ca două pietre lovite uşor una de alta. A urmat un alt strigăt de bufniţă şi apoi am înţeles ce voia don Juan să spună. Era în el ceva cu adevărat melodios. Era în mod clar mai lung şi chiar mai atenuat decît cel adevărat de bufniţă.

Am simţit o senzaţie ciudată de frică. Stomacul mi s-a contractat ca şi cum ceva m-ar fi tras de mijloc. M-am întors şi am început să alerg pe jumătate în direcţia opusă.

Am auzit în depărtare un strigăt slab de bufniţă. A urmat o succesiune rapidă de încă trei. Erau ale lui don Juan. Am alergat într-acolo. Simţeam că trebuia să fi fost la vreo patru sute cincizeci de metri şi dacă voi păstra pasul meu, voi fi în curînd complet singur pe dealurile acelea. Nu puteam înţelege de ce don Juan alerga înainte, cînd ar fi putut să alerge în jurul meu, dacă avea nevoie să ţină pasul acela.

Am remarcat că părea că se mişcă ceva în stînga mea. Aproape că-l puteam vedea la extremitatea periferică a cîmpului meu vizual. Era gata să intru în panică, dar mi-a trecut prin cap un gînd liniştitor. Nu puteam vedea în întuneric. Am vrut să privesc fix în direcţia aceea, dar mi-era frică să nu-mi pierd echilibrul.

Un alt strigăt de bufniţă m-a smuls din gînduri. Venea din stînga mea. Nu l-am urmat, pentru că era fără îndoială cel mai dulce şi melodios strigăt pe care-l auzisem vreo-

dată. Totuși, nu m-a înspăimîntat. Era ceva foarte atrăgător în el, sau poate obsedant, sau chiar trist.

Apoi, prin fața mea a trecut o masă întunecată foarte agilă, dinspre stînga spre dreapta. Bruschețea mișcărilor m-a făcut să privesc în față, mi-am pierdut echilibrul și m-am lovit zdravăn de niște tufișuri. Am căzut pe o parte și apoi am auzit strigătul melodios la cîțiva pași în stînga mea. M-am ridicat, dar înainte să pornesc mai departe, a urmat un alt strigăt, mai imperativ și mai captivant decît primul. Parcă ar fi fost ceva care ar fi meritat să mă opresc ca să-l ascult. Strigătul de bufniță era atît de prelung și de dulce, încît mi-a alungat temerile. M-aș fi oprit efectiv, dacă nu aș fi auzit exact în acel moment cele patru strigăte aspre ale lui don Juan. Păreau să fie mai aproape. Am sărit și am luat-o în direcția aceea.

După o clipă, în întunericul din stînga mea am observat o anumită sclipire ca o undă. Nu era chiar o viziune, ci mai degrabă o senzație și, totuși, eram aproape sigur că îl percepeam cu ochii. Se mișca mai repede decît mine și a trecut iar din stînga în dreapta mea, făcîndu-mă să-mi pierd echilibrul. De data asta nu am căzut și, destul de ciudat, lucrul acesta m-a înfuriat. M-am supărat brusc și certitudinea senzațiilor mele m-a aruncat într-o panică adevărată. Am încercat să accelerez pasul. Am vrut să strig și eu, ca răspuns, lui don Juan, ca să știe unde sînt, dar n-am îndrăznit să-i încalc instrucțiunile.

În acel moment, mi-a atras atenția un lucru înfiorător. În stînga mea, era ceva ca un animal, care aproape mă atingea. Frica m-a sufocat. Eram atît de îngrozit, încît, în timp ce mă mișcam prin întuneric cît de repede puteam, mi se golise capul de orice gînd. Frica mea părea să se fi transformat într-o senzație fizică ce nu avea nimic de-a

face cu gîndurile mele. Am găsit că starea asta era foarte neobișnuită. În cursul vieții mele, frica mi se instalase întotdeauna pe o matrice intelectuală și fusese generată de situații sociale amenințătoare, sau de oameni care aveau față de mine atitudini periculoase. Totuși, de data asta, frica mea era o adevărată noutate. Venea dintr-o parte necunoscută a lumii și mă lovea într-o parte necunoscută a eului meu.

Am auzit un strigăt de bufniță foarte aproape și ușor la stînga. N-am putut prinde detaliile tonului, dar părea să fie al lui don Juan. Nu era melodios. Am încetinit. A urmat alt strigăt în care se regăsea asprimea fluieratului lui don Juan, așa că m-am mișcat mai repede. Al treilea strigăt a venit de la o distanță foarte mică. Puteam distinge o masă întunecată de roci, sau de copaci. Am auzit un alt strigăt de bufniță și m-am gîndit că don Juan mă aștepta, pentru că am ajuns în afara zonei periculoase. Eram aproape la marginea zonei întunecate, cînd al cincilea strigăt de bufniță m-a făcut să înghet pe loc. M-am forțat să văd în zona întunecată din față, dar un zgomot de fîșîit din stînga mea m-a determinat să mă întorc, tocmai la timp ca să observ un obiect negru, mai negru decît împrejurimile, rostogolindu-se, sau alunecînd lîngă mine. Am suspinat și am sărit într-o parte. Am auzit un zgomot plescăit, parcă cineva ar fi plescăit din buze și apoi, din zona mai întunecată, a apărut o masă foarte mare și întunecată. Era pătrată, ca o ușă, de vreo doi, trei-patru metri.

Bruschețea apariției m-a făcut să țip. Pentru o clipă, frica mea a fost totală, dar o clipă mai tîrziu m-am regăsit privind înfricoșător de calm la forma aceea.

Atît cît îmi dădeam seama, reacțiile mele erau o altă noutate absolută pentru mine. O anumită parte din mine părea să mă atragă spre zona întunecată, cu o insistență stranie, în timp ce o altă parte din mine opunea rezistență. Într-un fel, aș fi vrut să fiu sigur, în schimb cealaltă parte a mea ar fi vrut să fug de acolo mîncînd nori.

De-abia am auzit strigătele de bufniță ale lui don Juan. Păreau să fie foarte aproape și păreau să fie frenetice ; erau mai lungi și mai aspre, ca și cum ar fi fluierat chiar în drum spre mine.

Brusc, se pare că mi-am recîștigat controlul și am devenit capabil să mă întorc, și, pentru o clipă, am fost chiar în stare să alerg exact așa cum dorea don Juan.

— Don Juan ! am țipat cînd l-am găsit.

El și-a pus mîna la gură și mi-a făcut semn să-l urmez și am alergat amîndoi într-un pas foarte confortabil, pînă cînd am ajuns la lespedea de gresie de unde pornisem.

Am stat pe lespede cam o oră într-o tăcere absolută, pînă în zori. Apoi am mîncat din tigve. Don Juan a spus că trebuia să rămînem pe lespede pînă la prînz și că nu trebuia să dormim deloc, ci vom discuta ca și cum totul ar fi fost în ordine.

M-a rugat să-i relatez în detaliu tot ce mi s-a întîmplat din momentul în care mă părăsise. Cînd am terminat descrierea, el a stat tăcut multă vreme. Părea cufundat în gînduri.

— Nu arată prea bine, a spus el în final. Ceea ce ți s-a întîmplat astă-noapte a fost foarte serios, atît de serios încît nu te vei mai putea aventura singur în noapte. De acum încolo, entitățile nopții nu te vor mai lăsa singur.

— Ce mi s-a întîmplat noaptea trecută, don Juan ?

— Ai dat peste niște entități care există în lume și care acționează asupra oamenilor. Tu nu știi nimic despre ele, pentru că nu le-ai întîlnit niciodată. Probabil că ar fi mai nimerit să le spunem entitățile munților; ele nu aparțin cu adevărat nopții. Le spun entități ale nopții, pentru că pot fi percepute în întuneric cu mai mare ușurință. Ele sînt aici, în jurul nostru, tot timpul. Totuși, ziua este mai dificil să le percepem, pur și simplu pentru că lumea ne este familiară, iar ceea ce este familiar are prioritate. Pe de altă parte, în întuneric, totul este la fel de ciudat și foarte puține lucruri au precedent, așa că sîntem mai susceptibili la aceste entități noaptea.

— Dar sînt reale, don Juan ?

— Bineînțeles ! Sînt atît de reale, încît de obicei omoară oamenii, în special pe cei care se aventurează în pustietate și nu au putere personală.

— Dacă știai că sînt atît de periculoase, de ce m-ai lăsat singur acolo ?

— Există un singur mod de a învăța, iar acesta este să intri în horă. Doar să vorbești despre putere este inutil. Dacă vrei să știi ce este puterea și dacă vrei s-o acumulezi, trebuie să faci totul singur. Drumul cunoașterii și al puterii este foarte dificil și foarte lung. Poate ai observat că nu te-am lăsat să te aventurezi singur în întuneric pînă noaptea trecută. Nu aveai destulă putere ca să faci asta. Acum ai destulă ca să duci o luptă bună, dar nu destulă ca să stai singur în întuneric.

— Ce mi s-ar întîmpla dacă aș face-o ?

— Ai muri. Entitățile nopții te-ar zdrobi ca pe un gîndac.

— Asta înseamnă că nu mai pot petrece o noapte singur ?

— Poți petrece noaptea singur în patul tău, dar nu în munți.

— Dar pe cîmpie ?

— Este vorba doar de pustietăți, de locuri lipsite de oameni, în special pustietățile din munți. Deoarece sălașurile entităților nopții sînt stîncile și fisurile, de acum încolo nu vei mai putea merge singur în munți decît dacă vei acumula destulă putere personală.

— Dar cum pot acumula putere personală ?

— O faci trăind în modul în care ți-am recomandat. Încetul cu încetul, îți vei închide toate punctele de slăbiciune. Nu trebuie să te preocupe modalitatea, pentru că puterea găsește întotdeauna o cale. Privește-mă pe mine. Cînd am început să învăț comportamentul luptătorului, n-am știut că acumulam putere. Exact ca și tine, credeam că nu fac nimic special, dar nu era așa. Puterea are particularitatea de a nu se lăsa remarcată atunci cînd s-a acumulat.

L-am întrebat cum ajunsese la concluzia că era periculos pentru mine să stau singur în întuneric.

— Entitățile nopții s-au mișcat pe partea ta stîngă, a spus. Ele încercau să se amestece cu moartea ta. În special ușa pe care ai văzut-o. Știi, era o deschidere și te-ar fi atras pînă cînd ai fi fost obligat s-o treci. Și asta ar fi fost sfîrșitul tău.

Am menționat, cît de delicat puteam, că mi se părea ciudat că întotdeauna se întîmplau lucruri deosebite cînd era și el în jur și că totul arăta de parcă el însuși ar fi urzit toate evenimentele. Atunci cînd am fost singur în întune-

ricul din sălbăticie, totul fusese perfect normal și fără evenimente. Nu simțisem niciodată umbre, sau zgomote ciudate. De fapt, nu fusesem niciodată înspăimîntat de nimic.

Don Juan a chicotit ușor și a spus că totul era o dovadă că el avea destulă putere personală pentru a chema în ajutorul lui mii de lucruri.

Aveam sentimentul că, probabil, îmi ascundea faptul că își chemase efectiv niște ajutoare.

Don Juan părea că mi-a citit gîndurile și a rîs cu voce tare.

— Nu te mai complica așa, căutînd explicații, a spus. Pur și simplu nu înțelegi lucrurile pentru că nu ai încă destulă putere personală. Totuși, ai mai multă putere decît inițial, așa că au început să ți se întîmple tot felul de lucruri. Ai avut deja o întîlnire puternică cu ceața și cu fulgerul. Nu este important să realizezi ce ți s-a întîmplat în noaptea aceea. Ceea ce este important este că ai acumulat amintirea ei. Podul și celelalte pe care le-ai văzut în noaptea aceea se vor repeta într-o zi, cînd o să ai destulă putere personală.

— În ce scop s-ar repeta toate astea, don Juan ?

— Nu știu, nu sînt în locul tău. Doar tu poți răspunde la asta. Sîntem cu toții diferiți. De asta a trebuit să te las singur noaptea trecută, deși știam că acest lucru reprezenta un pericol de moarte pentru tine ; trebuia să te testezi singur în fața acelor entități. Motivul pentru care am ales strigătul de bufniță a fost pentru că bufnițele sînt mesagerii entităților. Imitarea strigătului de bufniță le scoate din ascunziș. Ele au devenit periculoase pentru tine, nu pentru că au o răutate firească, ci pentru că tu nu erai perfect. Există ceva în tine care seamănă foarte mult cu o draperie

și eu știu ce este. Nu faci decît să-mi cînți în strună. Ai făcut pe placul tuturor pînă acum, și asta bineînțeles că te plasează automat deasupra oricui și oricărui lucru. Dar tu știi foarte bine că nu poate fi așa. Ești doar un om și viața ta este prea scurtă pentru a putea cuprinde toate minunățiile acestei lumi minunate. De aceea, procedeul tău de a cînta în strună seamănă cu un înveliș ; te reduce la o dimensiunea meschină.

Am vrut să protestez. Don Juan mă încolțise, așa cum o mai făcuse de multe ori înainte. M-am enervat pentru o clipă. Dar, așa cum se întîmplase și alteori, scrisul m-a deconectat destul ca să rămîn impasibil.

— Cred că am un leac pentru asta, a continuat don Juan după o lungă pauză. Chiar și tu ai fi de acord cu mine, dacă ți-ai putea aminti ce ai făcut noaptea trecută. Ai alergat la fel de repede ca orice vrăjitor, doar cînd oponentul tău a devenit insuportabil. Amîndoi știm asta și eu cred că ți-ai găsit deja un oponent pe măsură.

— Ce ai de gînd să faci, don Juan ?

Nu mi-a răspuns. S-a ridicat și și-a întins tot corpul. Părea că își contractează fiecare mușchi. Mi-a ordonat să fac la fel.

— Trebuie să-ți întinzi corpul de multe ori în timpul zilei, a spus. Cu cît mai mult, cu atît mai bine, dar numai după o perioadă lungă de muncă, sau de odihnă.

— Ce fel de oponent ai de gînd să-mi găsești ? am întrebat.

— Din nefericire, semenii noștri, oamenii, sînt oponenții noștri pe măsură, a spus. Alte entități nu au putere de voință și trebuie să te duci să le întîlnești și să le momești. Semenii noștri, oamenii, dimpotrivă, sînt neo-

bosiți. Am discutat destul de mult, a spus don Juan brusc și s-a întors spre mine. Înainte să plecăm, trebuie să mai faci un lucru, cel mai încurcat dintre toate. O să-ți spun acum ceva, pentru a-ți limpezi mintea referitor la motivul pentru care sîntem aici. Motivul pentru care continui să vii să mă vezi este foarte simplu ; de fiecare dată cînd ai venit să mă vezi, corpul tău a învățat anumite lucruri, chiar împotriva dorinței tale. Și ai ajuns acum să simți că, pentru a afla și mai multe, corpul tău are nevoie să se întoarcă. Cu alte cuvinte, chiar dacă tu nu te gîndești la asta niciodată, corpul tău știe că o să moară. Așa că i-am spus corpului tău că o să mor și, înainte să o fac, aș vrea să-i arăt corpului tău anumite lucruri, lucruri pe care tu nu le poți da corpului tău. De exemplu, corpul tău are nevoie de frică. Îi place. Corpul tău are nevoie de întuneric și de vînt. Corpul tău cunoaște acum mersul puterii și abia așteaptă să-l încerce. Corpul tău are nevoie de putere personală și e nerăbdător să o aibă. Așa că, să spunem că de cîte ori corpul tău se întoarce să mă vadă, o face pentru că îi sînt prieten.

Don Juan a rămas tăcut foarte multă vreme. Părea că se luptă cu propriile sale gînduri.

— Ți-am spus că secretul unui corp puternic constă nu în ceea ce îi faci, ci în ceea ce nu-i faci, a spus el în final. Acum a sosit timpul să nu faci ceea ce faci de obicei. Stai aici pînă plecăm și practică „non-acțiunea".

— Nu te înțeleg, don Juan.

El și-a pus mîinile pe notițele mele și mi le-a luat. A închis atent paginile notesului, le-a asigurat cu elasticul lui și apoi le-a aruncat ca pe un disc, departe în tufișuri.

Am fost șocat și am început să protestez, dar el a pus mîna pe gura mea arătînd spre un tufiș mare și mi-a spus să-mi fixez atenția nu pe frunze, ci pe umbra frunzelor. A spus că alergarea în întuneric nu trebuie să se petreacă sub imboldul fricii, ci poate fi o reacție naturală a unui corp triumfător care știe cum să reacționeze în sensul de „non-acțiune". El mi-a repetat în șoaptă, de mai multe ori, la urechea dreaptă că „a nu face ceea ce știam cum să fac" era cheia spre putere. În cazul în care mă uitam la un copac, ceea ce știam să fac era să-mi focalizez imediat privirea pe frunziș. Umbrele frunzelor sau spațiile dintre frunze nu m-ar atrage niciodată. Ultimele lui indicații au fost să încep să-mi focalizez privirea pe umbrele frunzelor de pe o singură ramură și apoi, după caz, să mă extind asupra întregului copac și să nu-mi las ochii să se întoarcă la frunze, pentru că, primul pas deliberat spre acumularea puterii personale era să las corpul să practice „non-acțiunea".

Poate că din cauza oboselii, sau din cauza suprasolicitării nervoase, m-am scufundat în umbrele frunzelor atît de mult, încît atunci cînd don Juan s-a ridicat, aproape că am reușit să grupez masele întunecate ale umbrelor la fel de eficient cum grupez în mod normal frunzișul. Efectul total a fost uluitor. I-am spus lui don Juan că mi-ar plăcea să stau mai mult. El a rîs și m-a bătut pe pălărie.

— Ți-am spus, a zis el. Corpului îi plac lucruri de genul ăsta.

Apoi a spus că trebuia să las ca puterea pe care o acumulasem să mă ghideze prin tufișuri, spre notesul meu. M-a împins ușor în tufișuri. M-am plimbat fără țintă o clipă, apoi am dat peste el. M-am gîndit că trebuie să fi

reținut inconștient direcția în care îl aruncase don Juan. A explicat evenimentul, spunînd că m-am dus direct la notes, pentru că ore întregi corpul meu fusese scufundat în „non-acțiune".

15. Non-acțiunea

Miercuri, 11 aprilie 1962

După ce ne-am întors la casa lui, don Juan mi-a recomandat să lucrez la notițele mele ca și cum nu mi s-ar fi întîmplat nimic și să nu menționez sau să fiu preocupat de evenimentele percepute.

După o zi de odihnă, el a anunțat că trebuia să părăsim zona pentru cîteva zile, întrucît era bine să așternem distanță între noi și „entitățile" acelea. El a spus că mă afectaseră adînc, deși încă nu le simțeam efectul, deoarece corpul meu nu era destul de sensibil. Totuși, în scurtă vreme, m-aș îmbolnăvi grav dacă nu m-aș duce la „locul meu de predilecție" pentru a fi curățat și refăcut.

Am plecat înainte de răsărit și am mers cu mașina spre nord, iar după un drum extenuant și un marș rapid, am ajuns la dealul acela spre seară.

Don Juan a acoperit cu ramuri mici și frunze locul unde dormisem, așa cum mai făcuse înainte. Apoi mi-a dat o mînă de frunze să le pun pe pielea abdomenului și mi-a spus să mă întind și să mă odihnesc. Pentru el a fixat un alt loc, aflat puțin la stînga mea, cam la un metru și jumătate de capul meu, și s-a întins și el.

În cîteva minute, am început să simt o căldură minunată și un sentiment de bunăstare. Era o senzație de confort fizic, ca și cum ai fi suspendat în aer. Puteam fi total de acord cu don Juan că „patul de corzi" era cel care mă ținea suspendat în aer. Am comentat despre calitatea incredibilă a experienței mele senzoriale. Don Juan a spus pe un ton normal că „patul" era făcut pentru acest motiv.

— Nu pot crede că este posibil ! am exclamat.

Don Juan a luat afirmația mea în sensul cel mai strict posibil și m-a cicălit. A spus că era sătul de interpretările mele de pe poziția unei ființe extrem de importante, căreia trebuie să i se dea nenumărate dovezi că lumea este necunoscută și minunată.

Am încercat să-i explic că o exclamație retorică nu are semnificație. El a replicat că, dacă ar fi așa, aș fi putut face altă afirmație. Părea că s-a supărat serios pe mine. M-am ridicat pe jumătate și am început să-mi cer scuze, dar el a rîs și, imitîndu-mi maniera de a vorbi, a sugerat o serie de exclamații retorice hilare pe care le-aș mai fi putut folosi în locul celeilalte. Am ajuns să rîd de absurditatea premeditată a unora dintre propunerile sale.

A chicotit și mi-a reamintit pe un ton moale că trebuia să mă las pradă senzației de zbor.

Sentimentul liniștitor de pace și de plenitudine pe care l-am simțit în acel loc misterios mi-a readus niște emoții adînc închise în mine. Am început să discut despre viața mea. M-am confesat că nu respectasem și nu plăcusem niciodată pe nimeni, nici chiar pe mine însumi, și că mă simțisem întotdeauna rău în mod inerent și, de aceea, atitudinea mea față de ceilalți fusese învăluită de o anumită îndrăzneală și bravadă.

— Adevărat, a spus don Juan. Nu te placi deloc.

A chicotit și mi-a spus că „văzuse“ asta în timp ce vorbeam. Recomandarea lui era să nu-mi mai pară rău pentru ceea ce făcusem, pentru că a izola acțiunile cuiva ca fiind rele, sau urîte, însemna să plasezi prea multă importanță nedorită asupra sinelui.

M-am mișcat nervos și patul de frunze a scos un sunet foșnit. Don Juan a spus că, dacă voiam să mă odihnesc, nu trebuia să las frunzele să se simtă agitate și că trebuia să-l imit și să stau nemișcat. A adăugat că în „vederea“ lui trecuse peste una dintre stările mele. S-a concentrat o clipă, părînd că ar căuta un cuvînt potrivit, și a spus că starea respectivă era o închipuire a minții mele în care cădeam mereu. A descris-o ca pe un fel de ușă-capcană care se deschidea pe neașteptate și mă înghițea.

L-am rugat să fie mai explicit. Mi-a replicat că este imposibil să vorbești mai corect despre „vedere“.

Înainte să pot spune altceva, el mi-a spus să mă relaxez, dar să nu adorm și să fiu în stare de conștiență atît cît puteam. A spus că „patul de corzi“ era făcut exclusiv pentru a permite unui luptător să ajungă la o anumită stare de pace și bunăstare.

Don Juan a declarat pe un ton teatral că bunăstarea era o condiție pe care trebuie s-o întreții, o condiție care trebuie să-ți devină familiară, pentru a o căuta.

— Tu nu știi ce este bunăstarea, pentru că nu ai simțit-o niciodată, a spus.

N-am fost de acord cu el. Dar el a continuat să argumenteze că bunăstarea este o realizare și că trebuie căutată deliberat. A spus că singurul lucru la care mă pricepeam era un sentiment al dezorientării, al confuziei și al asteniei.

A rîs batjocoritor și m-a asigurat că pentru a mă face să mă simt nefericit a trebuit să lucrez într-o manieră foarte intensă și că era absurd că nu-mi dădusem niciodată seama că puteam lucra în aceeași manieră pentru a mă face complet și puternic.

— Trucul constă în ceea ce accentuezi, a spus el. Noi sîntem cei care ne facem ori mizerabili, ori puternici. Cantitatea de muncă depusă este aceeași.

Am închis ochii și m-am relaxat iar și am început să simt că plutesc; pentru scurtă vreme, parcă mă mișcam efectiv prin spațiu, ca o frunză. Deși era extrem de plăcut, sentimentul mi-a reamintit cumva de vremurile cînd mi se făcea rău și amețeam și aveam o senzație de vîrtej. Cînd mă gîndeam că poate am mîncat ceva alterat.

L-am auzit pe don Juan vorbindu-mi, dar n-am prea făcut efortul să-l ascult. Încercam să fac un inventar mintal al tuturor lucrurilor pe care le mîncasem în ziua aceea, dar nu puteam fi atras de subiect. Părea că nu contează.

— Urmărește modul în care se schimbă lumina soarelui, a spus.

Vocea lui era clară. M-am gîndit că era ca apa, fluidă și caldă.

Cerul era complet eliberat de nori spre vest și lumina soarelui era spectaculoasă. Poate faptul că don Juan îmi dădea indicații făcea ca lumina gălbuie a soarelui de după-amiază să fie cu adevărat magnifică.

— Lasă să te îmbăieze strălucirea aceea, a spus don Juan. Înainte ca soarele să apună astăzi, trebuie să fii perfect calm și refăcut, pentru că mîine, sau poimîine, o să înveți „non-acțiunea"*.

* *Not-doing*, a nu face (n.red.).

— Să învăţ să nu fac ce ?

— Nu contează acum, a spus. Aşteaptă pînă cînd vom fi în munţii aceia vulcanici.

A indicat spre nişte piscuri întunecate, dantelate şi ameninţătoare dinspre nord.

Joi, 12 aprilie 1962

Am atins deşertul înalt din jurul munţilor vulcanici spre seară. În depărtare, munţii aceia maro-închis arătau aproape sinistru. Soarele era foarte jos la orizont şi strălucea pe faţa vestică a lavei solidificate, îndulcindu-i nuanţa întunecată cu o reţea ameţitoare de reflexe gălbui.

Nu-mi puteam lua ochii de la ele. Piscurile acelea erau cu adevărat hipnotizante.

Pe la sfîrşitul zilei au apărut pantele de la baza munţilor. În deşertul înalt era foarte puţină vegetaţie ; tot ce puteam vedea erau cactuşi şi iarbă înaltă, care creştea în smocuri.

Don Juan s-a oprit să ne odihnim. S-a aşezat, a proptit atent tigvele de o piatră şi a spus că vom înnopta acolo. Alesese un loc relativ înalt. De unde stăteam, puteam vedea la o oarecare distanţă în jurul nostru.

Era o zi noroasă şi asfinţitul a învăluit repede locul. M-am scufundat în urmărirea vitezei cu care norii purpurii dinspre vest s-au transformat într-un gri întunecat şi compact.

Don Juan s-a ridicat şi s-a dus în tufişuri. Cînd s-a întors, silueta munţilor vulcanici ajunsese deja o masă întunecată. S-a aşezat lîngă mine şi mi-a atras atenţia spre ceea ce păreau să fie o formaţie naturală în munţii dinspre nord-est. Era un punct de o culoare mai deschisă decît împrejurimile. În timp ce întregul versant al munţilor vulcanici avea în asfinţit o culoare uniformă, maro

închis, punctul pe care mi-l indica el era gălbui, sau bej întunecat. Nu puteam să-mi dau seama ce putea fi. L-am fixat cu privirea multă vreme; mi s-a părut că pulsa. Cînd îmi îngustam ochii, el se vălurea efectiv, ca și cum l-ar fi mișcat vîntul.

— Privește la el fix ! mi-a comandat don Juan.

La un moment dat, după ce mi-am menținut privirea fixă o vreme, am simțit că întreaga lamă de munți se mișca spre mine. Sentimentul era acompaniat de o agitație neobișnuită în adîncul stomacului. Jena a devenit atît de acută, încît m-am ridicat.

— Stai jos ! a urlat don Juan, dar eram deja în picioare.

Din noua viziune, formația gălbuie era mai jos pe panta munților. M-am așezat iar, fără să-mi iau ochii de la ea și formația s-a mutat mai sus. Am fixat-o o clipă și am aranjat brusc totul în perspectiva corectă. Mi-am dat seama că ceea ce priveam nu era deloc în munți, ci era de fapt o bucată de cîrpă galbenă, care era agățată de un cactus înalt în fața mea.

Am rîs tare și i-am explicat lui don Juan că asfințitul mă ajutase să creez o iluzie optică.

El s-a ridicat și s-a dus la locul unde era agățată cîrpa, a luat-o, a împachetat-o și a pus-o în punguța lui.

— De ce faci asta ? am întrebat.

— Pentru că bucata asta de cîrpă are putere, a spus el pe un ton firesc. Pentru o clipă ai lucrat perfect cu ea și nu există nici o modalitate de a ști ce s-ar fi întîmplat dacă ai fi rămas așezat.

Vineri, 13 aprilie 1962

În zori ne-am îndreptat spre munți. Erau surprinzător de departe. Pe la prînz, am intrat într-unul din canioane.

Era puțină apă în bălțile nu prea adînci. Ne-am așezat să ne odihnim sub o stîncă suspendată.

Munții erau formați din mormane de lavă întărită. Lava solidificată se transformase de-a lungul mileniilor într-o piatră poroasă de culoare maro închis. Printre pietre și prin crăpături creșteau doar niște plante deosebit de răzbătătoare.

Privind în sus, la pereții aproape perpendiculari ai canionului, am avut o senzație ciudată în stomac. Pereții aveau sute de metri înălțime și îmi dădeau sentimentul că se închideau deasupra mea. Soarele era aproape deasupra capului, ușor spre sud-est.

— Stai aici în picioare, a spus don Juan și mi-a răsucit corpul pînă cînd am ajuns cu fața spre soare.

Mi-a spus să privesc fix la pereții munților de deasupra mea. Priveliștea era uluitoare. Înălțimea magnifică a depozitelor de lavă mi-a mișcat imaginația. Mă gîndeam ce revărsare vulcanică trebuie să fi fost. Am privit în sus și în jos pe laturile canionului de mai multe ori. M-am scufundat în bogăția de culoare din zidurile de piatră. Erau puncte de toate nuanțele posibile. Pe fiecare piatră erau pete de licheni, sau mușchi gri-deschis. Am privit exact deasupra capului și am observat că lumina soarelui producea cele mai minunate reflexe cînd atingea punctele strălucitoare de lavă solidificată.

Mi-am fixat privirea asupra unei anumite zone din munți unde se reflecta lumina soarelui. Pe măsură ce soarele se mișca, intensitatea se diminua, apoi dispărea complet.

Am privit peste canion și am văzut o altă zonă cu aceleași refracții minunate de lumină. I-am spus lui don Juan ce se întîmpla și am observat altă zonă de lumină și apoi

alta, în alt loc, și alta, pînă cînd tot canionul era plin de pete de lumină.

M-am simțit amețit ; chiar dacă închideam ochii, vedeam petele strălucitoare de lumină. Mi-am ținut capul în mîini și am încercat să mă vîr sub stîncă, dar don Juan mi-a prins brațul și mi-a spus imperativ să privesc la pereții munților și să încerc să găsesc punctul de întuneric masiv în mijlocul petelor de lumină.

N-am vrut să privesc, pentru că strălucirea îmi deranja ochii. Am spus că ceea ce se întîmpla cu mine era ca și cum ai privi la o stradă însorită printr-o fereastră, după care rama ferestrei ar rămîne doar o siluetă întunecată suprapusă vederii.

Don Juan a dat din cap dintr-o parte în alta și a chicotit. A dat drumul brațului meu și ne-am așezat iar sub stîncă.

Îmi notam impresiile despre împrejurimi, cînd don Juan, după o lungă tăcere, a început să vorbească brusc pe un ton teatral.

— Te-am adus aici ca să te învăț un lucru, a spus și a făcut o pauză. O să înveți despre „non-acțiune". Am putea foarte bine să discutăm despre asta, deoarece pentru tine nu există nici un alt mod de a acționa. M-am gîndit că s-ar putea să înțelegi ce este „non-acțiunea" fără ca să fiu nevoit să-ți explic. M-am înșelat.

— Zău că nu te înțeleg, don Juan.

— Nu contează. O să-ți vorbesc despre ceva foarte simplu, dar foarte dificil de realizat ; o să-ți vorbesc despre „non-acțiune", în pofida faptului că nu se poate vorbi despre ea, pentru că cel care o realizează este corpul.

M-a privit cu coada ochiului și apoi mi-a spus că trebuie să acord cea mai mare atenție celor ce vor urma.

Mi-am închis notesul, dar, spre mirarea mea, el a insistat să scriu.

— „Non-acțiunea" este atît de dificilă și de puternică, încît nu ar trebui să o menționezi, a continuat el. Nu înainte de a fi „oprit lumea" ; de-abia atunci poți vorbi despre ea liber, dacă intenționezi acest lucru.

Don Juan a privit în jur și a indicat o piatră.

— Piatra aceea este o piatră datorită „acțiunii"*, a spus.

Ne-am privit și el a zîmbit. Am așteptat o explicație, dar el a rămas tăcut. În final, a trebuit să spun că nu înțelesesem ce a vrut să spună.

— Asta-i „acțiune" ! a exclamat el.

— Poftim ?

— Și asta este „acțiune".

— Despre ce vorbești, don Juan ?

— „Acțiunea" este ceea ce face ca piatra să fie piatră și tufișul, tufiș. „Acțiunea" este ceea ce te face pe tine să fii tu și pe mine să fiu eu.

I-am spus că explicația lui nu explica nimic. El a rîs și s-a scărpinat la tîmple.

— Asta este problema cu discuția. Întotdeauna te face să amesteci lucrurile. Dacă începi să discuți despre „acțiune", ajungi întotdeauna să discuți despre altceva. Este mai bine să acționezi.

— Să luăm, de exemplu, roca aceea. A privi la ea înseamnă „acțiune", dar a o „vedea" înseamnă „non-acțiune".

* *Doing*, în original. Aici sensul este de a concepe, a considera ceea ce vezi drept ceea ce este, deoarece așa ai învățat. Am folosit termenul de „acțiune" pentru a realiza antiteza cu „non-acțiune" (n.tr.).

A trebuit să-i mărturisesc că spusele lui nu aveau nici un sens pentru mine.

— Oh, bineînțeles că au ! a exclamat el. Dar tu ești convins că nu au, din cauză că asta este „acțiunea“ ta. Astfel acționezi tu față de lume și față de mine.

A indicat iar piatra cu pricina.

— Piatra aceea este piatră din cauza tuturor lucrurilor pe care știi să i le faci. Eu denumesc asta „acțiune“. De exemplu, un om al cunoașterii știe că piatra asta este piatră datorită „acțiunii“, așa că, dacă el nu vrea ca piatra să fie piatră, tot ce are de făcut este „non-acțiunea“. Înțelegi ce vreau să spun ?

Nu l-am înțeles. El a rîs și a făcut o altă încercare de a-mi explica.

— Lumea este lume, fiindcă tu știi „acțiunea“ necesară pentru a o face așa. Dacă nu i-ai cunoaște „acțiunea“, lumea ar fi diferită.

M-a examinat cu curiozitate. M-am oprit din scris. Voiam doar să ascult. El a continuat să explice că, fără anumite „acțiuni“, nu ar fi nimic familiar în împrejurimi.

S-a aplecat și a cules o pietricică între degetul mare și arătătorul mîinii stîngi și a ținut-o în fața ochilor mei.

— Asta este o pietricică pentru că tu știi „acțiunea“ necesară pentru a o face pietricică, a spus.

— Ce spui ? am întrebat, cu un sentiment de adevărată confuzie.

Don Juan a zîmbit. El părea că încercă să-și ascundă o încîntare ștrengară.

— Nu știu de ce ești atît de confuz. Cuvintele sînt predilecția ta. Ar trebui să fii în al șaptelea cer.

Mi-a aruncat o privire misterioasă și și-a ridicat sprîncenele de două-trei ori. Apoi a indicat spre pietricica pe care o ținea în fața ochilor mei.

— Spun că tu transformi asta într-o pietricică, deoarece cunoști „acțiunea" necesară pentru asta. Acum, ca să „oprești lumea", trebuie să oprești „acțiunea".

Părea să știe că încă nu înțelesesem și a zîmbit, dînd din cap. Apoi a luat un bețigaș și a indicat spre marginea inegală a pietricelei.

— În cazul acestei pietricele, a continuat el, primul lucru pe care îl face „acțiunea" este să o micșoreze la mărimea asta. Așa că lucrul normal pe care trebuie să-l faci, pe care îl face un luptător dacă vrea să „oprească lumea", este să mărească piatra mică, sau orice alt lucru, prin „non-acțiune".

S-a ridicat și a pus pietricica pe un bolovan, apoi m-a rugat să mă apropii și s-o examinez. Mi-a spus să mă uit la găurile și denivelările din pietricică și să încerc să culeg detalii ale lor. A spus că, dacă puteam culege detaliul, găurile și denivelările ar dispărea și aș înțelege ce înseamnă „non-acțiunea".

— Nenorocita asta de pietricică o să te scoată din minți astăzi.

Trebuie să fi avut o privire de uimire pe față. El m-a privit și a rîs zgomotos. Apoi s-a prefăcut că se supără pe pietricică și a lovit-o de două-trei ori cu pălăria.

L-am îndemnat să-și clarifice ideea. Am insistat susținînd că el putea să explice tot ce voia, dacă făcea un efort.

Mi-a aruncat o privire șireată și a dat din cap, de parcă situația ar fi fost fără ieșire.

— Sigur că pot explica totul, a spus rîzînd. Dar tu ai putea înțelege ?

Am fost luat prin surprindere de insinuarea lui.

— „Acțiunea“ te face să separi pietricica de bolovan, a continuat el. Dacă vrei să înveți „non-acțiunea“, să spunem că trebuie să le unești.

A arătat spre peticul de umbră pe care pietricica îl lăsa pe bolovan și a spus că nu era o umbră, ci un clei care le unea. Apoi mi-a întors spatele și a plecat, spunînd că va veni să mă verifice mai tîrziu.

Am privit multă vreme la pietricică. Nu-mi puteam concentra atenția asupra fiecărui detaliu al găurilor și denivelărilor, dar pata de umbră pe care o lăsa pe bolovan a devenit un subiect mult mai interesant. Don Juan avea dreptate ; se mișca și se deplasa. Aveam impresia că era presată de sub pietricică.

Cînd s-a întors don Juan, i-am relatat ce am observat în legătură cu umbra.

— E un început bun. Un luptător poate spune astfel de lucruri despre umbre.

Apoi mi-a sugerat să iau pietricica și s-o îngrop undeva.

— De ce ? am întrebat.

— Ai observat-o mult timp, a spus. Acum are ceva din tine. Un luptător încearcă întotdeauna să afecteze forța „actiunii“, schimbînd-o în „non-acțiune“. „Acțiunea“ ar însemna să lași pietricica să zacă pe jos, pentru că este doar o pietricică. „Non-acțiunea“ înseamnă să procedezi cu piatra ca și cum ar fi mai mult decît o simplă rocă. În acest caz, pietricica a fost scufundată în tine multă vreme și acum este ca tine și, de aceea, n-o poți lăsa la întîmplare, ci trebuie s-o îngropi. Totuși, dacă ai fi avut

putere personală, „non-acţiunca" ar fi transformat piatra asta într-un obiect cu putere.

— Pot face asta ?

— Viaţa ta nu este destul de legată ca să faci asta. Dacă ai „vedea", ai şti că marea atenţie pe care i-ai acordat-o a transformat pietricica în ceva destul de neatrăgător ; de aceea, cel mai bun lucru pe care îl poţi face este să sapi o groapă şi s-o îngropi, să laşi pămîntul să-i absoarbă greutatea.

— Toate astea sînt adevărate, don Juan ?

— Dacă aş răspunde la întrebarea ta afirmativ sau negativ ar însemna o „acţiune". Dar, deoarece tu înveţi despre „non-acţiune", trebuie să-ţi spun că nu are nici o importanţă dacă este adevărat sau nu. Aici luptătorul are un avantaj asupra omului obişnuit. Pe un om normal îl interesează dacă lucrurile sînt false sau adevărate, în timp ce pe un luptător nu îl interesează. Un om normal procedează într-un anumit mod cu lucrurile despre care ştie că sînt adevărate şi într-un mod diferit cu lucrurile despre care ştie că nu sînt adevărate. Dacă ştie că sînt adevărate, el acţionează şi crede în ceea ce face. Dar dacă ştie că lucrurile nu sînt adevărate, pe el nu-l interesează să acţioneze, sau nu crede în ceea ce face. Pe de altă parte, un luptător acţionează în ambele ipostaze. Dacă lucrurile sînt adevărate, el acţionează conform „acţiunii". Dacă lucrurile nu sînt adevărate, el tot va acţiona, dar conform „non-acţiunii". Înţelegi ce vreau să spun ?

— Nu, nu înţeleg deloc, am spus.

Afirmaţiile lui don Juan m-au făcut să-l combat. Nu reuşeam să înţeleg ce-mi spunea. I-am declarat că totul nu era decît o aiureală, iar el mi-a rîs în nas, spunîndu-mi că spiritul meu nu era impecabil nici măcar în ceea ce îmi

plăcea să fac cel mai mult, să discut. A rîs efectiv de cunoștințele mele de oratorie și le-a găsit imperfecte și neadecvate.

— Dacă ai de gînd să fii o moară stricată, atunci fii un luptător bun de gură, a spus el și a izbucnit în rîs.

Mă simțeam deprimat. Urechile îmi țiuiau. Simțeam în cap o febră inconfortabilă. Mă simțeam, efectiv, stînjenit și probabil că mă congestionasem la față.

M-am ridicat și m-am dus în tufișuri și am îngropat pietricica.

— Te-am luat peste picior un pic, a spus don Juan cînd m-am întors și m-am așezat puțin. Și, totuși, știu că dacă nu vorbești, nu înțelegi. Pentru tine, vorbirea este „acțiune", dar vorbirea nu este potrivită, iar dacă vrei să știi ce vreau să spun prin „non-acțiune", trebuie să faci un exercițiu simplu. Deoarece ne interesează „non-acțiunea", nu contează dacă faci exercițiul acum, sau peste zece ani.

M-a pus să mă întind, mi-a luat brațul drept și mi l-a îndoit din cot. Apoi mi-a întors mîna, cu palma în față; mi-a îndoit degetele, astfel încît palma mea arăta de parcă aș fi ținut-o pe un mîner de ușă și apoi a început să-mi miște brațul înainte și înapoi, într-o mișcare circulară care semăna cu acțiunea de împingere și tragere a unui levier atașat unui volan.

Don Juan a spus că un luptător execută mișcarea aceea ori de cîte ori vrea să tragă ceva din corp ca, de exemplu, o boală, sau un sentiment neplăcut. Ideea era să împingi și să tragi o forță imaginară care ți se opune, pînă simți un obiect greu, un corp solid, care oprește mișcarea mîinii. În cazul exercițiului, „non-acțiunea" consta în repetarea operației pînă cînd simți un corp greu cu mîna, în

pofida faptului că nu ai crede niciodată că este posibil să-l simţi.

Am început să-mi mişc braţul şi, în scurtă vreme, mîna mea a devenit rece ca gheaţa. Începusem să simt un fel de vîscozitate în jurul ei. Parcă aş fi vîslit printr-o materie lichidă extrem de vîscoasă.

Don Juan a făcut o mişcare bruscă şi mi-a prins braţul, ca să oprească mişcarea. Tot corpul mi-a fost cuprins de un tremur de parcă era scuturat de o forţă nevăzută. M-a cercetat cu privirea în timp ce mă aşezam şi apoi s-a plimbat în jurul meu, înainte să se aşeze pe locul unde stătuse.

— Ai făcut destul, a spus. Poţi face exerciţiul ăsta altădată, cînd o să ai mai multă putere personală.

— Am făcut ceva rău ?

— Nu. „Non-acţiunea“ este doar pentru luptătorii foarte puternici şi tu nu ai încă destulă putere pentru a avea de-a face cu ea. Acum nu o să prinzi cu mîna ta decît nişte lucruri groteşti. Aşa că fă-o încetul cu încetul, pînă cînd nu ţi se mai răceşte mîna. Atunci cînd mîna ta va rămîne caldă, poţi simţi cu ea efectiv liniile lumii.

A făcut o pauză, de parcă mi-ar fi dat timp să-l întreb despre linii. Dar înainte să am vreo şansă s-o fac, a început să-mi explice că exista un număr infinit de linii care ne u-neau cu lucrurile. A spus că exerciţiul de „non-acţiune“ pe care tocmai mi-l descrisese poate ajuta pe un individ să simtă o linie care îi iese din mînă şi care se mişcă, o linie pe care o poţi plasa, sau azvîrli oriunde doreşti. Don Juan a spus că era vorba doar de un exerciţiu, pentru că liniile formate de mînă nu sînt destul de durabile pentru a avea o valoare adevărată în situaţii practice.

— Un om al cunoaşterii îşi foloseşte alte părţi ale corpului pentru a produce linii durabile, a spus el.

— Ce părți ale corpului, don Juan ?

— Cele mai durabile linii pe care le poate produce un om al cunoașterii vin din mijlocul corpului său, a spus. Dar el le poate face de asemenea și cu ochii săi.

— Sînt linii reale ?

— Bineînțeles.

— Poți să le vezi și să le atingi ?

— Să spunem că le poți doar simți. Partea cea mai dificilă în comportamentul luptătorului este să-și dea seama că lumea este o senzație.

Cînd realizezi o „non-acțiune“, simți lumea și o faci prin liniile sale.

A făcut o pauză și m-a examinat curios. Și-a ridicat sprîncenele, a deschis larg ochii și a clipit. Arătam ca ochii unei păsări care clipește. Efectul a fost că aproape imediat am simțit o senzație de stînjeneală și de greață. Parcă exista efectiv ceva care îmi provoca o presiune pe stomac.

— Înțelegi ce vreau să spun ? a întrebat don Juan mutîndu-și privirea.

I-am spus de greața pe care o simțisem și el a replicat sec că știa și că încerca să mă facă să simt liniile lumii cu ochii săi. Nu puteam accepta ideea că el îmi generase acea senzație. Mi-am exprimat dubiile, argumentîndu-i că fizic nu mă atinsese sub nici o formă.

— „Non-acțiunea“ este poate simplă, dar și foarte dificilă, a spus. Nu este o problemă de înțelegere a ei, ci de înfăptuire. Bineînțeles, „vederea“ este realizarea finală a unui om al cunoașterii și „vederea“ este obținută doar cînd ai „oprit lumea“ prin tehnici de „non-acțiune“.

Am zîmbit involuntar. Nu înțelesesem ce voia să spună.

— Cînd faci ceva cu oamenii, a spus el, grija trebuie să fie doar aceea de a prezenta cazul corpurilor lor. Asta am încercat să fac tot timpul cu tine, să-ți las corpul să știe. Pe cine interesează dacă înțelegi, sau nu ?

— Dar nu e cinstit, don Juan. Vreau să înțeleg totul, altfel venirea mea aici ar fi doar o pierdere de timp.

— O pierdere din timpul tău ! a exclamat el, parodiind tonul vocii mele. E foarte clar că ești înfumurat.

S-a ridicat și mi-a spus că o să ne cățărăm pe vîrful muntelui de lavă din dreapta mea.

Ascensiunea spre vîrf a fost ceva teribil. Era efectiv o ascensiune de alpinism, doar că nu existau corzi care să ne ajute și să ne protejeze. Don Juan mi-a spus de mai multe ori să nu privesc în jos ; și a trebuit chiar să mă și tragă de două ori, după ce începusem să alunec pe rocă. M-am simțit teribil de stînjenit că don Juan, care era atît de bătrîn, a trebuit să mă ajute. I-am spus că mă aflam într-o stare fizică slabă pentru că eram prea leneș ca să fac vreun exercițiu. El a replicat că o dată ce ajungi să deții un anumit nivel de putere personală, exercițiul sau orice alt tip de antrenament este inutil, întrucît tot ce-ți trebuie ca să fii într-o formă impecabilă este să te angajezi în „nonacțiune".

Cînd am ajuns în vîrf, m-am întins. Era gata să mi se facă rău. El m-a rostogolit înainte și înapoi cu piciorul, așa cum mai făcuse înainte. Încetul cu încetul, mișcarea mi-a redat echilibrul. Dar mă simțeam agitat. Parcă aș fi așteptat apariția bruscă a unui lucru. Am privit involuntar de două-trei ori în fiecare parte. Don Juan n-a scos nici un cuvînt, dar s-a uitat și el în direcția în care priveam.

— Umbrele sînt niște chestii speciale, a spus el brusc. Tu probabil că ai remarcat că ne urmărește cineva.

— N-am observat nimic special, am protestat cu voce tare.

Don Juan a spus că urmăritorul fusese observat de corpul meu, în pofida opoziției mele încăpățînate, și m-a asigurat pe un ton confidențial că nu este nimic neobișnuit în a fi urmărit de o umbră.

— Este doar o putere, a spus. Munții aceia sînt plini de ele. Este exact ca una dintre acele entități care te-au speriat acum cîteva nopți.

Am vrut să știu dacă o puteam percepe chiar eu. El a declarat că în timpul zilei puteam doar să-i simt prezența.

Am vrut o explicație a faptului că el o denumea o umbră, cînd era evident că nu era ca umbra unui bolovan. El a replicat că amîndouă au aceleași linii, de aceea amîndouă sînt umbre.

A arătat spre un bolovan lung aflat chiar în fața noastră.

— Privește la umbra acelui bolovan, a spus. Umbra este bolovanul și, totuși, nu este. Să observi bolovanul pentru a ști ce este un bolovan înseamnă „acțiunea“, dar să-i observi umbra înseamnă „non-acțiunea“. Umbrele sînt ca ușile, ușile „non-acțiunii“. De exemplu, un om al cunoașterii poate vorbi despre cele mai intime sentimente ale oamenilor observîndu-le umbrele.

— Există mișcare în ele ? am întrebat.

— Ai putea spune că există mișcare în ele, sau ai putea spune că liniile lumii se arată în ele, sau ai putea spune că sentimentele vin de la ele.

— Dar cum ar putea apare sentimentele din umbre, don Juan ?

— Să crezi că umbrele sînt doar umbre înseamnă „acțiune“, a explicat el. Credința asta este întrucîtva stu-

pidă. Gîndește-te : totul în lume are încă atîtea necunoscute, încît, evident, trebuie să existe și în umbre ceva mai mult. În definitiv, ceea ce le face să fie umbre este mai exact „acțiunea".

A urmat o lungă tăcere. Nu știam ce să mai spun.

— Se apropie sfîrșitul zilei, a spus don Juan, privind la cer. Trebuie să folosești lumina asta strălucitoare de soare pentru a executa un ultim exercițiu.

M-a condus la un loc unde se găseau două piscuri de mărimea unui om stînd în picioare. Erau paralele, cam la un metru și jumătate depărtare unul de celălalt. Don Juan s-a oprit la zece metri de ele, cu fața spre vest. A marcat pentru mine un punct unde trebuia să rămîn în picioare și mi-a spus să privesc la umbrele celor două pietre. A spus că trebuia să le observ și că trebuia să-mi încrucișez ochii în aceeași manieră în care o făceam cînd căutam un loc de odihnă. Și-a clarificat indicațiile spunînd că, atunci cînd cauți un loc de odihnă, trebuie să privești fără să focalizezi privirea, dar în observarea umbrelor trebuie să-ți încrucișezi ochii și totuși să-ți păstrezi claritatea imaginii. Ideea era ca, încrucișîndu-ți ochii, să lași ca o umbră să se suprapună peste cealaltă. A explicat că prin acest procedeu poți stabili o anumită senzație care emană din umbre. Am comentat despre cît de vagă era această idee, dar el a susținut că nu există nici un alt mod de a descrie ceea ce voia să-mi spună.

Încercarea mea de a exersa s-a dovedit inutilă. M-am luptat pînă cînd a început să mă doară capul. Don Juan nu era deloc îngrijorat de eșecul meu. S-a cățărat pe un pisc de piatră în formă de dom și a urlat din vîrful acestuia spre mine, spunîndu-mi să caut două bucăți de piatră lungi și înguste. Mi-a arătat cu mîinile mărimea pe care o dorea.

Am găsit două pietre și i le-am dat. Don Juan a așezat fiecare piatră în două fisuri aflate cam la treizeci de centimetri una de alta, apoi m-a pus să stau în picioare deasupra lor, cu fața spre vest, și mi-a spus să fac același exercițiu cu umbrele lor.

De data asta era ceva cu totul deosebit. Am reușit să-mi încrucișez ochii aproape imediat și să le percep umbrele separate ca o singură imagine. Am remarcat că acțiunea de a privi fără a realiza coincidența imaginilor dădea umbrei singulare pe care o formasem o adîncime incredibilă și un fel de transparență. M-am holbat la ea, uluit. Fiecare gaură din rocă, în zona în care erau focalizați ochii mei, era perfect vizibilă, iar umbra compusă, care se suprapunea peste ele, era ca un film de o transparență indescriptibilă.

Nu voiam să clipesc, de frică să nu pierd imaginea pe care o susțineam atît de precar. În final, ochii obosiți m-au forțat să clipesc, dar nu am pierdut nicidecum viziunea detaliată. De fapt, reumezirea corneei a făcut ca imaginea să devină și mai clară. În acel moment, am observat că parcă aș fi privit la o lume pe care nu o mai văzusem niciodată, de la o înălțime incomensurabilă. Am remarcat, de asemenea, că puteam observa împrejurimile umbrei, fără a pierde focalizarea percepției mele vizuale. Apoi, pentru o clipă, noțiunea că priveam la o piatră a dispărut. Simțeam că aterizam într-o lume aflată cu mult dincolo de orice aș fi putut concepe. Această percepție extraordinară a durat doar o secundă și apoi totul s-a oprit brusc. Am privit automat în sus și l-am văzut pe don Juan stînd în picioare chiar desupra pietrelor, cu fața spre mine. El bloca lumina soarelui cu corpul lui.

Am descris senzația neobișnuită pe care o avusesem și el a spus că fusese obligat să mă întrerupă, pentru că

„văzuse“ că eram gata să mă pierd în ea. A adăugat că era o tendință firească a noastră să ne complacem cînd apar senzații de asemenea natură și că, procedînd astfel, aproape că transformasem o „non-acțiune“ în vechea și familiara mea „acțiune“. El a spus că ceea ce ar fi trebuit să fac era să mențin viziunea fără să mă scufund în ea, pentru că, într-un fel, „acțiunea“ este o manevră de sucombare.

M-am plîns că ar fi trebuit să-mi spună dinainte la ce mă puteam aștepta și ce să fac, dar el a arătat că nu avea cum să știe dacă voi reuși sau nu să amestec umbrele.

A trebuit să mă confesez că acum eram mai învăluit în mister ca niciodată, în privința „non-acțiunii“. Comentariile lui don Juan au fost că trebuia să fiu mulțumit de ceea ce făcusem, pentru că, deocamdată, procedasem corect, că mărisem lumea reducînd-o și că fusesem departe pentru a simți liniile lumii, folosisem corect umbra pietrelor ca o ușă spre „non-acțiune“.

Declarația că lărgisem lumea reducînd-o m-a intrigat nespus. Detaliile rocii poroase, în zona mică în care îmi focalizasem ochii, erau atît de vii și atît de precis definite, încît vîrful rotund al pietrei devenise pentru mine o lume vastă ; și, totuși, era o viziune redusă a rocii. Cînd don Juan mi-a blocat lumina și m-am regăsit privindu-l așa cum o fac normal, detaliile s-au încețoșat, micile găuri din rocă au devenit mai mari, culoarea maro a rocii poroase a devenit opacă și totul și-a pierdut transparența strălucitoare care transformase roca într-o lume adevărată.

Don Juan a luat apoi cele două pietre, le-a pus ușor într-o crăpătură adîncă și s-a așezat cu picioarele încrucișate și cu fața spre vest, pe punctul în care fuseseră pietrele. Mi-a arătat un loc lîngă el, aflat în stînga lui, și mi-a spus să stau jos.

N-am vorbit multă vreme. Apoi am mîncat, tot în tăcere. S-a întors brusc spre mine abia după ce a apus soarele și m-a întrebat despre ce progrese făcusem în materie de „visat".

I-am spus că la început fusese ușor, dar că deocamdată nu mai reușeam să-mi mai găsesc mîinile în vise.

— Cînd ai început prima dată să „visezi", îmi foloseai puterea personală, de aceea a fost mai ușor. Acum ești gol. Dar trebuie să continui să încerci pînă cînd o să ai destulă putere personală. Vezi, „visatul" este „non-acțiunea" viselor și, pe măsură ce vei progresa în „non-acțiunea" ta, o să progresezi și în „visat". Trucul este să nu încetezi să-ți cauți mîinile, chiar dacă nu crezi că ceea ce faci are vreun sens. De fapt, așa cum ți-am mai spus, un luptător nu are nevoie să creadă, pentru că atît timp cît el continuă să acționeze fără să creadă, el face „non-acțiune".

Ne-am privit o clipă.

— Nu mai există nimic altceva ce ți-aș mai putea spune despre „visat", a continuat el. Tot ce aș putea adăuga ar fi doar „non-acțiune". Dar dacă ataci direct „non-acțiunea", o să știi singur ce ai de făcut în „visat". Totuși, să-ți găsești mîinile este esențial acum și sînt sigur că o vei face.

— Nu știu, don Juan, nu am încredere în mine.

— Aici nu e vorba de a avea încredere în cineva. Toată treaba asta este o problemă de luptă a luptătorului; și o să continui să te lupți, dacă nu datorită propriei tale puteri, atunci poate sub impactul unui adversar pe măsură, sau cu ajutorul unor aliați, precum cel care te urmărește deja.

Mîna mea dreaptă a tresărit. Don Juan a spus că, iată, corpul meu știa mult mai multe decît credeam eu, pentru că forța care ne urmărise se afla în dreapta mea. El a recunoscut pe un ton scăzut că în ziua aceea aliatul venise atît de aproape de mine în două rînduri, încît el a trebuit să intervină pentru a-l opri.

— În timpul zilei, umbrele sînt ușile „non-acțiunii", a spus el. Dar noaptea, deoarece foarte puțină „acțiune" prevalează în întuneric, totul este o umbră, inclusiv aliații. Ți-am vorbit deja despre asta cînd te-am învățat mersul puterii.

Am rîs tare și propriul meu rîs m-a speriat.

— Tot ce te-am învățat pînă acum a fost un aspect de „non-acțiune", a continuat el. Un luptător aplică „non-acțiunea" tuturor lucrurilor în lume și totuși nu pot spune mai mult despre asta decît ți-am spus astăzi. Trebuie să-ți lași corpul să descopere singur puterea și sentimentul „non-acțiunea".

Am avut un alt atac de chicoteală nervoasă.

— Este o prostie pentru tine să disprețuiești misterele lumii, pur și simplu pentru că deții „acțiunea" disprețului, a spus el cu o față serioasă.

L-am asigurat că nu disprețuiam nimic și pe nimeni, dar că eram mai emoționat și mai incompetent decît credea el.

— Eu am fost mereu așa, am spus. Și totuși, vreau să mă schimb, dar nu știu cum. Sînt atît de nepotrivit.

— Deja știu că te consideri putred, a spus el. Aceasta este „acțiunea" ta. Acum, pentru a afecta această „acțiune", o să-ți recomand să înveți altă „acțiune". De acum încolo, vreme de opt zile, vreau să te minți. În loc să-ți spui adevărul, că ești urît și putred și nepotrivit, să-ți spui că

ești complet invers, știind că minți și că ești absolut fără nici o speranță.

— Dar care ar fi rostul unei asemenea minciuni, don Juan ?

— S-ar putea să te agațe de altă „acțiune“ și apoi s-ar putea să-ți dai seama că amîndouă „acțiunile“ sînt niște minciuni, nereale, și că a te agăța de vreuna dintre ele ar fi o pierdere de timp, pentru că singurul lucru real este ființa din tine care o să moară. Să ajungi la această ființă, înseamnă să realizezi „non-acțiunea“ sinelui.

16. Inelul puterii

Sîmbătă, 14 aprilie 1962

Don Juan a cîntărit greutatea tigvelor noastre și a ajuns la concluzia că ne terminasem rația de mîncare și că era timpul să ne întoarcem acasă. Am menționat liniștit că ne vor trebui cel puțin două zile ca să ajungem la casa lui. El a spus că nu se întoarce în Sonora, ci merge într-un oraș de frontieră, unde avea puțină treabă.

M-am gîndit că vom începe coborîrea prin canion, dar don Juan a luat-o spre nord-est, pe platourile înalte ale munților vulcanici. După vreo oră de mers, m-a condus într-o rîpă adîncă, care se termina într-un loc unde două piscuri aproape că se uneau. Acolo se afla o pantă care mergea aproape spre vîrf, o pantă ciudată între cele două piscuri și care arăta ca un pod concav înclinat.

Don Juan a arătat spre o zonă de pe suprafața pantei.

— Privește fix acolo, a spus. Soarele este aproape perfect în poziție.

El mi-a explicat că, la prînz, lumina soarelui mă putea ajuta în „non-acțiune". Apoi mi-a dat o serie de comenzi : să slăbesc strînsoarea hainelor de pe mine, să mă așez în

poziția cu picioarele încrucișate și să privesc fix la punctul pe care mi-l indicase.

Pe cer se găseau foarte puțini nori, iar spre vest, nici unul. Era o zi fierbinte și lumina soarelui strălucea pe lava solidificată. Am fost foarte atent în privința zonei menționate.

După o perioadă de observare lungă, am întrebat ce anume trebuia să percep în mod concret. Cu un gest nerăbdător al mîinii, mi-a făcut semn să stau liniștit.

Eram obosit. Voiam să dorm. Închisesem ochii pe jumătate ; mă mîncau și m-am frecat cu mîinile la ochi, dar mîinile erau umede și transpirația îmi producea înțepături. Am privit la piscurile de lavă cu ochii întredeschiși și, brusc, întregul munte s-a aprins.

I-am spus lui don Juan că, dacă îmi îngustam ochii, vedeam toată lama muntoasă ca o rețea complicată de fibre luminoase.

Mi-a spus să respir pe cît mai puțin posibil, pentru a menține viziunea fibrelor de lumină, și să nu privesc fix la ele, ci să privesc normal la un punct aflat chiar deasupra orizontului pantei. I-am urmat instrucțiunile și am reușit să mențin în cîmpul vizual o întindere interminabilă acoperită cu o rețea de lumină.

Don Juan a spus pe un ton foarte moale că trebuia să încerc să izolez zone de întuneric în domeniul de fibre luminoase și că, exact după găsirea unui astfel de punct, trebuia să-mi deschid ochii și să verific unde era acel punct pe suprafața pantei.

Eram incapabil să percep vreun punct întunecat. Am mijit ochii și i-am deschis de nenumărate ori. Don Juan s-a tras mai aproape de mine și a indicat o zonă aflată în dreapta mea și apoi alta, chiar în fața mea. Am încercat

să-mi schimb poziția corpului ; mă gîndeam că, poate, o dată cu schimbarea perspectivei, voi fi în stare să percep presupusa zonă de întuneric pe care mi-o indica el, dar don Juan m-a tras de braț și mi-a spus pe un ton sever să stau liniștit și să fiu răbdător.

Am mijit iar ochii și am văzut rețeaua de fibre luminoase din nou. Am privit la ea o clipă și apoi am deschis ochii mai mult. În acea clipă am auzit un bubuit îndepărtat — putea fi explicat ușor ca fiind zgomotul unui avion cu reacție — și apoi, cu ochii larg deschiși, am văzut întregul lanț de munți din fața mea ca un cîmp enorm de mici puncte de lumină. Ca și cum, pentru o clipă, mici bucăți de metal din lava solidificată ar fi reflectat în același timp lumina. Apoi lumina soarelui s-a diminuat și s-a oprit brusc, iar munții au devenit o masă compactă de rocă maro-închis și, în același timp, a început să bată un vînt rece.

Am vrut să mă întorc să văd dacă soarele dispăruse după vreun nor, dar don Juan mi-a ținut capul și nu m-a lăsat să mă mișc. El a spus că, dacă mă întorceam, aș putea prinde o sclipire a unei entități a munților, aliatul care ne urmărea. El m-a asigurat că nu aveam forța necesară pentru a rezista la o astfel de vedere și a adăugat apoi pe un ton calculat că bubuitul pe care-l auzisem era modul particular prin care își făcea simțită prezența aliatul.

După aceea s-a ridicat și m-a anunțat că vom începe să ne cățărăm pe pantă.

— Unde mergem ? am întrebat.

El a indicat spre una dintre zonele pe care le izolase ca fiind puncte de întuneric. A explicat că „non-acțiunea" îi permisese să izoleze punctul acela ca fiind un posibil loc

al puterii, sau, poate, un loc unde puteau fi găsite obiecte cu putere.

Am atins punctul pe care îl avea în vedere după o ascensiune grea. A rămas nemișcat o clipă la cîțiva pași în fața mea. Am încercat să mă apropii de el, dar mi-a făcut semn cu mîna să mă opresc. Părea că se orientează. Îi puteam vedea ceafa cum se mișca, arăta ca și cum și-ar fi plimbat ochii în sus și în jos pe munte, apoi, cu pași siguri, m-a condus spre o lespede. S-a așezat și a început să îndepărteze cu mîna niște praf de pe ea. A săpat cu degetele în jurul unei bucăți de piatră care ieșea afară, curățind țărîna în jurul ei. Apoi mi-a ordonat s-o scot.

O dată ce am dislocat pietricica, el mi-a spus să o pun imediat în cămașă, pentru că era un obiect puternic care îmi aparținea. A afirmat că o să mi-o dea mie și că trebuia s-o curăț și să am grijă de ea.

Imediat am început coborîrea într-un canion și, după două ore, ne aflam într-un deșert înalt, de la poalele munților vulcanici. Don Juan mergea cam la trei metri în fața mea, menținînd un pas alert. Am mers spre sud pînă la apusul soarelui. O pătură mare de nori dinspre vest ne-a ascuns soarele, dar am făcut o pauză pînă cînd, probabil, că a și dispărut după orizont.

Don Juan a schimbat direcția apoi și ne-am îndreptat spre sud-est. Am trecut peste un deal și, în timp ce mergeam spre vîrf, am observat patru oameni care veneau spre noi dinspre sud.

L-am privit pe don Juan. Nu întîlnisem niciodată oameni în excursiile noastre și nu știam ce să fac într-un astfel de caz. Dar el nu părea îngrijorat. Continua să meargă ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Oamenii se mişcau fară nici o grabă; se îndreptau lejer în direcția noastră. Cînd s-au apropiat, am observat că erau patru indieni tineri. Păreau să-l fi recunoscut pe don Juan. El le-a vorbit în spaniolă. Îi răspundeau foarte lin și l-au tratat cu mare respect. Doar unul dintre ei mi-a vorbit şi mie. L-am întrebat în șoaptă pe don Juan dacă puteam discuta și eu cu ei și el a dat din cap afirmativ.

O dată ce m-am angajat în conversație cu ei, au devenit foarte prietenoşi și comunicativi, în special cel care îmi vorbise primul. Mi-au spus că erau în căutare de cristale de cuarț cu putere. Spuneau că se vînturau în jurul munților de lavă de vreo două zile, dar nu avuseseră noroc.

Don Juan s-a uitat în jur și a indicat spre o zonă pietroasă la vreo două sute de metri depărtare.

— Acela este un loc bun de stat pentru o vreme, a spus el.

A început să meargă spre pietre și noi l-am urmat.

Zona pe care o alesese era foarte accidentată. Ne-am așezat pe pietre. Don Juan a anunțat că o să se întoarcă în tufișuri să adune niște ramuri pentru un foc. Am vrut să-l ajut, dar el mi-a șoptit că acesta era un foc special pentru acei tineri bravi și că nu avea nevoie de ajutorul meu.

Tinerii s-au așezat în jurul meu strîns grupați. Unul dintre ei stătea cu spatele lipit de al meu. M-am simțit puțin jenat.

Cînd don Juan s-a întors cu o grămadă de bețe, el i-a lăudat pentru atenția lor și mi-a spus că tinerii erau ucenicii unui vrăjitor și că atunci cînd mergi în grup la vînătoare de obiecte cu putere era o lege să faci un cerc și la mijloc să stea doi oameni spate în spate.

Unul dintre tineri m-a întrebat dacă eu găsisem vreodată cristale. I-am spus că don Juan nu-mi spusese niciodată să le caut.

Don Juan a ales un loc aproape de un bolovan mare și a început să facă un foc. Nici unul dintre tineri nu s-a oferit să-l ajute, ci l-au urmărit cu atenție. Cînd toate bețele au început să ardă, don Juan s-a așezat cu spatele lipit de bolovan. Focul era în dreapta lui.

Tinerii, aparent, știau ce se întîmpla, dar eu nu aveam nici cea mai vagă idee despre procedura de urmat cînd ai de-a face cu ucenici de vrăjitor.

I-am urmărit pe tineri. Ei stăteau cu fața la don Juan, descriind un semicerc perfect. Apoi am observat că don Juan se afla direct în fața mea și că doi dintre tineri se așezaseră în stînga mea, iar ceilalți doi în dreapta mea.

Don Juan a început să le spună că eu eram în munții de lavă ca să învăț „non-acțiunea" și că un aliat ne urmărise. M-am gîndit că ăsta era un început foarte teatral și am avut dreptate. Tinerii și-au schimbat poziția și s-au așezat cu piciorul stîng sub fund. Nu observasem cum stătuseră înainte. Am presupus că și ei stăteau la fel ca mine, cu picioarele încrucișate. O privire scurtă aruncată lui don Juan mi-a dezvăluit că și el stătea cu piciorul stîng îndoit sub el. Mi-a făcut un semn imperceptibil cu bărbia, să mă așez și eu la fel. Mi-am îndoit liniștit piciorul stîng sub mine.

Don Juan îmi spusese odată că asta era poziția pe care o folosea un vrăjitor cînd lucrurile erau nesigure. Totuși, se dovedise întotdeauna o poziție foarte obositoare pentru mine. Simțeam că va fi o solicitare teribilă pentru mine să rămîn în poziția aceea cît timp va vorbi el. Don Juan părea să fie foarte conștient de handicapul meu și a

explicat tinerilor foarte pe scurt că acele cristale de cuarț puteau fi găsite în anumite puncte în zona din jur și că, o dată găsite, trebuiau convinse să-și părăsească sălașul cu ajutorul anumitor tehnici. Apoi cristalele devin omul însăși, iar puterea lor trece de închipuirea noastră.

El a spus că, în mod normal, cristalele cresc în mănunchiuri și ține de omul care le-a găsit să aleagă cinci dintre cele mai arătoase lame de cuarț și să le rupă din matricea lor. Cel care le găsește este responsabil pentru tăierea și șlefuirea lor, pentru a le face ascuțite și pentru a le potrivi perfect cu mărimea și forma degetelor mîinii sale drepte.

Apoi ne-a mai spus despre cristalele de cuarț că ele sînt arme folosite pentru vrăjitorie, că ele sînt aruncate de obicei ca să ucidă și că ele străpung corpul inamicului și apoi se întorc la proprietar în mînă ca și cum nu ar fi părăsit-o niciodată.

Apoi el a vorbit despre căutarea spiritului care să transforme cristalele normale în arme și a spus că primul lucru pe care trebuie să-l faci este să găsești un loc propice pentru a atrage spiritul. Locul trebuie să fie un vîrf de deal și este găsit prin baleierea cu mîna, cu palma spre est, pînă cînd este detectată o anumită căldură cu palma mîinii. Pe acel punct trebuie făcut un foc. Don Juan a explicat că aliatul este atras de flăcări și se manifestă printr-o serie de zgomote făcute cu consecvență. Persoana care caută un aliat, trebuie să urmeze direcția zgomotelor pînă cînd aliatul i se dezvăluie și apoi trebuie să-l trîntească la pămînt, pentru a-l birui cu puterea sa. În acel moment, aliatul trebuie făcut să atingă cristalele pentru a le îmbiba cu putere.

El ne-a avertizat că în acei munți de lavă erau și alte forțe libere care nu semăna cu aliatul ; ele nu făceau zgo-

mote, dar apăreau doar ca niște umbre efemere și nu aveau nici un fel de putere.

Don Juan a adăugat că o pană strălucitor colorată sau cristalele de cuarț foarte bine șlefuite atrăgeau atenția unui aliat, dar că în lunga căutare orice obiect era la fel de bun, pentru că important era nu să găsești obiectele, ci să găsești forța care să le îmbibe cu putere.

— La ce folosește să ai cristale minunat șlefuite, dacă nu găsești niciodată spiritul dătător de putere ? a spus el. Pe de altă parte, dacă nu ai cristalele, dar găsești spiritul, îi poți pune orice în drum ca să fie atins. Dacă nu ați găsi altceva, v-ați putea pune în drum chiar socotelile voastre.

Tinerii au chicotit. Cel mai îndrăzneț dintre ei, cel care îmi vorbise primul, a rîs tare.

Am observat că don Juan își încrucișase picioarele și stătea într-o poziție relaxată. Toți tinerii își încrucișaseră și ei picioarele. Am încercat să trec ușor într-o poziție mai relaxată, dar genunchiul meu stîng părea să aibă un nerv întors, sau un mușchi dureros și a trebuit să mă ridic și să alerg puțin pe loc.

Don Juan a făcut un comentariu comic. El a spus că nu aveam practică la îngenuncheat, pentru că nu fusesem la spovedanie de ani de zile, încă de cînd începusem să stau pe lîngă el.

Asta a produs o mare animație printre tineri. Rîdeau în hohote. Unii dintre ei și-au acoperit fețele și chicoteau nervos.

— O să vă arăt ceva, băieți, a spus don Juan liniștit, după ce tinerii s-au oprit din rîs.

Presupunerea mea era că o să ne lase să vedem niște obiecte cu putere pe care le avea în punguța lui. O clipă, m-am gîndit că tinerii se vor îngrămădi în jurul lui, pentru

că s-au mișcat la unison. Toți s-au înclinat puțin în față, ca și cum ar fi avut de gînd să se ridice, dar apoi ei și-au îndoit picioarele stîngi sub ei și au revenit la acea poziție misterioasă, care era atît de grea pentru genunchii mei.

Mi-am îndoit și eu piciorul stîng sub mine, pe cît de liniștit puteam. Mi-am dat seama că dacă nu stăteam pe talpa stîngă, adică dacă păstram o poziție de semiîngenunchere, genunchii nu mă dureau atît de mult.

Don Juan s-a sculat și a dispărut după bolovan.

Probabil că alimentase focul înainte să se scoale, în timp ce îmi schimbam poziția, pentru că noile bețe trosneau pe măsură ce se aprindeau și aruncau flăcări înalte. Efectul era extrem de teatral. Flăcările au crescut de două ori în dimensiune. Don Juan s-a arătat brusc din spatele bolovanului și a rămas în picioare acolo unde stătuse jos. Am avut un moment de uluire. Don Juan își pusese o pălărie neagră. Avea boruri pe laterale, la urechi și era rotundă la vîrf. M-am gîndit că arăta exact ca o pălărie de pirat. Avea pe el o haină lungă și neagră, cu cozi, încheiată cu un nasture metalic strălucitor și avea un picior de lemn.

Am rîs în sinea mea. Don Juan arăta aiurea în costumul lui de pirat. Am început să mă întreb de unde obținuse el costumul acolo, în sălbăticia aceea. Am presupus că trebuia să fi fost ascuns după bolovan. M-am gîndit că tot ce îi lipsea lui don Juan era o banderolă pe ochi și un papagal pe umăr, ca să fie imaginea stereotipă perfectă a unui pirat.

Don Juan a privit la fiecare membru al grupului, plimbîndu-și încet ochii de la dreapta la stînga. Apoi, s-a uitat în sus, deasupra noastră, și a fixat cu privirea întune-

ricului din spatele nostru. A rămas o clipă în poziția asta și apoi a trecut în spatele bolovanului.

N-am observat cum mergea. Evident, trebuia să fi avut genunchiul îndoit, pentru a imita un om cu un picior de lemn ; cînd s-a întors să plece după bolovan, ar fi trebuit să-i văd piciorul îndoit, dar eram atît de furat de acțiunile sale, încît n-am dat atenție detaliilor.

Flăcările și-au pierdut puterea exact în clipa în care don Juan a trecut după bolovan. M-am gîndit că sincronizarea fusese perfectă ; el trebuie să fi calculat cît de multe bețe pusese pe foc și își aranjase apariția și dispariția conform calculelor.

Schimbarea în intensitatea focului a fost foarte tensionată pentru grup ; printre tineri a trecut un val de nervozitate. Pe măsură ce flăcările scădeau în mărime, tinerii au revenit la poziția cu picioarele încrucișate.

M-am așteptat ca don Juan să apară de după bolovan imediat și să se așeze, dar el n-a apărut. A rămas ascuns vederii. Am așteptat neliniștit. Tinerii stăteau cu fețe impasibile.

N-am putut înțelege ce intenționa don Juan cu toate acțiunile sale. După o lungă așteptare, m-am întors spre tînărul aflat în dreapta mea și l-am întrebat cu voce joasă dacă pentru el avea vreun sens costumul purtat de don Juan — pălăria caraghioasă și haina lungă cu coadă — și faptul că avea un picior de lemn.

Tînărul m-a privit cu o expresie ciudat de goală. Părea încurcat. Am repetat întrebarea și celălalt tînăr de lîngă el m-a privit atent, pentru a auzi.

S-au uitat unul la altul, foarte mirați. Am spus că pentru mine pălăria și haina și butucul îl transformau într-un pirat.

Deja toți patru tinerii se apropiaseră mai mult de mine. Chicoteau încet și fremătau de nervozitate. Păreau să nu-și găsească cuvintele. În final, cel mai îndrăzneț dintre ei mi-a vorbit. El a spus că don Juan nu avea pălărie, nu purta nici o haină lungă și în mod sigur nu avea nici un picior de lemn, ci purta un șal pe cap, sau o glugă neagră iar pe corp purta o tunică neagră strălucitoare, ca a unui călugăr, care era pînă la pămînt.

— Nu ! a exclamat încet un altul. Nu avea glugă.

— E adevărat, au spus ceilalți.

Tînărul care vorbise primul m-a privit cu o expresie de neîncredere totală.

Le-am spus că trebuia să revedem foarte atent ceea ce se întîmplase și că eram sigur că don Juan voia ca noi să facem așa și de aceea ne lăsase singuri.

Tînărul care se găsea în extrema mea dreaptă a spus că don Juan era în zdrențe. Avea un poncho zdrențuit, sau un fel de haină indiană și un sombrero foarte înalt. Ținea un coș cu lucruri în el, dar nu era sigur ce erau lucrurile acelea. El a mai adăugat că don Juan nu era îmbrăcat chiar ca un cerșetor, ci mai degrabă ca un om care venea dintr-o călătorie interminabilă, fiind încărcat cu lucruri ciudate.

Tînărul care-l văzuse pe don Juan cu o glugă neagră a spus că nu avea nimic în mîini, dar că părul îi era lung și în dezordine ca și cum ar fi fost un om care tocmai ucisese un călugăr și îmbrăcase hainele acestuia, dar nu-și putea ascunde sălbăticia.

Tînărul din stînga mea a chicotit ușor și a comentat despre ciudățenia asta. El a spus că don Juan era îmbrăcat ca un om foarte important care tocmai coborîse de pe cal. El avea carîmbi de piele pentru călărie, pinteni mari, un

bici pe care îl bătea de palma stîngă, o pălărie Chihuahua conică și două pistoale de calibru patruzeci și cinci. A continuat spunînd că don Juan era imaginea unui *ranchero* ajuns.

Tînărul din extrema mea stîngă a rîs timid și nu s-a oferit să ne dezvăluie ce a văzut. L-am îndemnat, dar ceilalți nu păreau interesați să știe. Mai degrabă părea prea timid ca să vorbească.

Focul era gata să se stingă, cînd don Juan a apărut din spatele bolovanului.

— E mai bine să-i lăsăm pe tineri cu ale lor, mi-a spus el. Ia-ți rămas bun.

El nu i-a privit. A început să meargă ușor, pentru a-mi da timp să le spun la revedere.

Tinerii m-au îmbrățișat.

Nu mai erau flăcări, dar cărbunii reflectau destulă lumină. Don Juan era ca o figură întunecată la cîțiva pași și tinerii formau un cerc de siluete statice ordonat aranjate. Arătau ca niște statuete de un negru strălucitor, pe un fundal întunecat.

Abia în acel moment a avut efect asupra mea întreaga întîmplare. Mi-a trecut un fior pe spate. L-am ajuns din urmă pe don Juan. El mi-a spus pe un ton de mare urgență să nu mă întorc să-i privesc pe tineri, pentru că în acel moment erau un cerc de umbre.

Stomacul meu simțea o forță venită din afară. Ca și cum m-ar fi apucat o mînă. Am țipat involuntar. Don Juan mi-a șoptit că în zona aceea era atîta putere, încît ar fi foarte ușor să folosesc „mersul puterii".

Am alergat ore întregi. Am căzut de cinci ori. Don Juan a numărat tare de fiecare dată cînd am căzut. Apoi s-a oprit.

— Stai jos, întinde-te peste pietre și acoperă-ți buricul cu mîinile, mi-a șoptit el în ureche.

Duminică, 15 aprilie 1962

Imediat ce s-a făcut destulă lumină în zori, am pornit-o la drum. Don Juan m-a ghidat spre locul în care îmi lăsasem mașina. Eram înfometat, dar altfel mă simțeam înviorat și bine odihnit.

Am mîncat niște pesmeți și am băut apă minerală, pe care o aveam în mașină. Voiam să-i pun cîteva întrebări care mă copleșeau, dar el mi-a pus degetul pe buze.

Pe la prînz, ne găseam în orașul de frontieră unde voia să-l las. Am intrat într-un restaurant să mîncăm. Locul era gol ; ne-am așezat la o masă lîngă fereastră, privind afară la aglomerata stradă principală și am cerut de mîncare.

Don Juan părea relaxat ; ochii lui străluceau cu o sclipire răutăcioasă. M-am simțit încurajat și am început cu o rafală de întrebări. Voiam să știu în primul rînd ce era cu deghizarea lui.

— V-am arătat un pic din „non-acțiunea“ mea, a spus el și ochii păreau să-i strălucească.

— Dar nici unul dintre noi nu a văzut același lucru, am spus. Cum ai făcut asta ?

— Totul este foarte simplu, a replicat el. Erau doar niște deghizări, pentru că tot ce facem este într-un fel o deghizare. Tot ce facem, așa cum ți-am mai spus, este o problemă de „acțiune“. Un om al cunoașterii se poate agăța de „acțiunea“ oricui și poate realiza lucruri foarte ciudate. Dar ele nu sînt ciudate, nu chiar. Ele sînt ciudate doar pentru cel care este prins în „acțiune“.

— Cei patru tineri și cu tine nu sînteți încă conștienți de „non-acțiune“, așa că a fost ușor să vă păcălesc.

— Dar cum ne-ai înșelat ?

— Nu ar avea sens pentru tine. Nu există nici un mod ca să înțelegi.

— Încearcă, don Juan, te rog.

— Să spunem că atunci cînd ne naștem, fiecare dintre noi primim un mic inel al puterii. Acel mic inel este pus la lucru imediat. Așa că fiecare dintre noi este agățat deja de la naștere și inelele noastre cu putere se alătură inelelor celorlalți. Cu alte cuvinte, inelele noastre cu putere sînt agățate de „acțiunea" lumii, pentru a forma lumea.

— Dă-mi un exemplu, ca să pot înțelege, am spus.

— De exemplu, inelele noastre cu putere, al meu și al tău, sînt agățate chiar acum la „acțiune" în această cameră. Noi facem camera. Inelele noastre cu putere țes camera asta pentru a exista, chiar în acest moment.

— Stai, stai, am spus. Camera asta este aici prin ea însăși. Nu eu o creez. Nu am nimic de-a face cu ea.

Don Juan nu părea îngrijorat de protestele mele. El a susținut foarte calm că această cameră în care eram exista și era ținută în loc din cauza forței inelului de putere al fiecăruia.

— Vezi, a continuat el, fiecare dintre noi știe „acțiunea" camerelor, pentru că, într-un fel sau altul, am petrecut mult din viețile noastre în camere. Pe de altă parte, un om al cunoașterii dezvoltă un alt inel al puterii. Eu i-aș spune inelul „non-acțiunii", pentru că este agățat de „non-acțiune". De aceea, cu acel inel, el poate țese o altă lume.

O tînără chelneriță ne-a adus mîncarea, privindu-ne bănuitoare. Don Juan mi-a șoptit că trebuia să plătesc, ca să vadă că aveam destui bani.

— N-o acuz că nu are încredere în noi, a spus el și a izbucnit în rîs. Arăți ca dracu'.

Am plătit femeii și i-am dat și bacșiș, iar cînd ne-a lăsat singuri, l-am fixat cu privirea pe don Juan, încercînd să găsesc un mod de a relua firul conversației noastre. Mi-a venit în ajutor.

— Dificultatea ta este că tu încă nu ți-ai dezvoltat al doilea inel de putere și corpul tău nu știe „non-acțiunea", a spus.

N-am înțeles ce spunea. Mintea mea era blocată cu o grijă oarecum prozaică. Tot ce voiam să știu era dacă își pusese sau nu un costum de pirat.

Don Juan n-a răspuns, ci a rîs cu poftă. L-am rugat să-mi explice.

— Dar ți-am explicat, a replicat el.

— Vrei să spui că nu te-ai deghizat ? am întrebat.

— Tot ce a trebuit sa fac a fost să-mi agăț inelul de putere de „acțiunea" ta, a spus. Tu însuți ai făcut restul și la fel au făcut și ceilalți.

— Asta-i incredibil ! am exclamat.

— Toți am fost învățați să fim de acord cu „acțiunea", a spus el încet. Tu nu ai nici o idee despre puterea pe care această înțelegere o aduce cu sine. Dar, din fericire, „non-acțiunea" este la fel de miraculoasă și puternică.

Am simțit în stomac o undă incontrolabilă. Exista un abis de netrecut între experiența mea directă și explicația lui. Ca o ultimă apărare, am încheiat, așa cum o făcusem întotdeauna, cu o undă de îndoială și neîncredere și cu întrebarea : „Dar dacă don Juan era de fapt în legătură cu tinerii și aranjase el singur totul ?"

Am schimbat subiectul și l-am întrebat despre cei patru ucenici.

— Mi-ai spus că erau niște umbre ? am întrebat.

— E adevărat.

— Erau aliați ?

— Nu. Ei erau ucenicii unui om pe care îl cunosc.

— De ce le-ai spus umbre ?

— Pentru că în acel moment ei fuseseră atinși de puterea „non-acțiunii" și, deoarece nu erau la fel de proști ca tine, ei s-au schimbat în ceva destul de diferit de ceea ce știi tu. N-am vrut să te uiți la ei din acest motiv. N-ar fi făcut decît să te lezeze.

Nu mai aveam întrebări. Nici nu mai mi-era foame. Don Juan a mîncat cu voie-bună și părea într-o stare excelentă. Dar eu mă simțeam abătut. Brusc, o oboseală mistuitoare pusese stăpînire pe mine. Mi-am dat seama că drumul lui don Juan era prea anevoios pentru mine. Am comentat că nu aveam tragere pentru a deveni un vrăjitor.

— Poate că altă întîlnire cu Mescalito te va ajuta, a spus el.

L-am asigurat că asta era lucrul cel mai depărtat la care m-aș fi gîndit și că nici măcar nu aveam de gînd să iau în considerare posibilitatea.

— Trebuie să ți se întîmple lucruri foarte drastice, pentru a permite corpului tău să profite de tot ce ai învățat, a spus el.

Mi-am exprimat părerea că, întrucît nu eram indian, nici nu eram cu adevărat calificat să trăiesc viața neobișnuită a unui vrăjitor.

— Poate că dacă m-aș putea elibera de toate îndatoririle mele, aș putea fi în lumea ta ceva mai bun, am spus. Sau dacă aș merge în sălbăticie, să trăiesc acolo cu tine. Așa cum stau lucrurile acum, faptul că am un picior într-o lume și altul în cealaltă mă face inutil în amîndouă.

El m-a fixat un moment mai lung.

— Asta este lumea ta, a spus, indicînd spre strada aglomerată de dincolo de fereastră. Ești un om al acestei lumi. Și acolo, afară, în lumea aceasta, este terenul tău de vînătoare. Nu există nici un mod de a scăpa de „acțiunea" acestei lumi, așa că luptătorul nu face altceva decît să transforme lumea lui în terenul său de vînătoare. Ca vînător, un luptător știe că lumea este făcută ca să fie folosită. Așa că el folosește fiecare bucățică din ea. Un luptător este ca un pirat, care nu are slăbiciuni în a lua și a folosi tot ce dorește, cu mențiunea că pe un luptător nu-l deranjează și nu se simte insultat cînd este folosit și păcălit, la rîndul lui.

17. Un adversar pe măsură

Marți, 11 decembrie 1962

Capcanele mele erau perfecte ; aranjamentul era perfect ; am văzut iepuri, veverițe și alte rozătoare, prepelițe și păsări, dar n-am putut prinde nimic toată ziua.

Don Juan îmi spusese, cînd părăsisem casa lui dis-de-dimineață, că în ziua aceea trebuia să aștept un „cadou al puterii", un animal excepțional, care ar putea fi atras în capcanele mele și a cărui carne o voi usca pentru a obține „mîncare cu putere".

Don Juan părea să se găsească într-o stare meditativă. El nu mi-a sugerat nimic și n-a comentat nimic. Spre sfîrșitul zilei a făcut, în sfîrșit o afirmație :

— Cineva se interferează cu vînătoarea ta, a spus el.

— Cine ? am întrebat surprins.

M-a privit, a zîmbit și a dat din cap în semn de neîncredere.

— Acționezi ca și cum nu ai ști cine, a spus. Și ai știut-o toată ziua.

Aveam de gînd să protestez, dar nu aveam motive. Știam că o să spună „la Catalina" și, dacă la asta se referea, atunci avea dreptate, știam despre cine era vorba.

— Ori mergem acum acasă, a continuat, ori aşteptăm pînă se întunecă, ca să folosim asfinţitul pentru a o prinde.

Părea că aşteaptă decizia mea. Voiam să plecăm. Am început să strîng frînghia subţire pe care tocmai o foloseam, dar înainte să-mi exprim dorinţa, el m-a oprit cu un ordin :

— Stai jos, a spus. Ar fi o decizie mai simplă şi mai înţeleaptă să plecăm chiar acum, dar, fiind vorba de un caz special, şi cred că trebuie să stăm. Spectacolul ăsta este doar pentru tine.

— Ce vrei să spui ?

— Cineva se interferează în special cu tine, astfel încît este spectacolul tău. Ştiu cine şi ştii şi tu cine.

— Mă sperii, am spus.

— Nu eu, a replicat el rîzînd. Femeia aceea, care este pe aici şi dă tîrcoale, te sperie.

A făcut o pauză ca şi cum ar fi aşteptat să simt efectul cuvintelor sale. A trebuit să recunosc că eram înspăimîntat.

Cu mai mult de o lună înainte, avusesem o confruntare înfricoşătoare cu o vrăjitoare numită „la Catalina". O înfruntasem cu riscul vieţii mele, pentru că don Juan mă convinsese că ea urmărea să-mi ia viaţa şi că el era incapabil să-i anihileze faptele. După ce intrasem în contact cu ea, don Juan îmi dezvăluise că ea nu fusese niciodată un pericol pentru el şi că întreaga afacere fusese un truc, nu în sensul unei pozne răutăcioase, ci în sensul unei capcane pentru a mă prinde.

Metoda lui mi s-a părut atît de nedreaptă faţă de mine, încît m-am înfuriat pe el.

După ce mi-a ascultat ieșirea furtunoasă, don Juan a început să cînte niște melodii mexicane. El a imitat cîntăreți populari și a făcut-o atît de caraghios, încît am ajuns să rîd ca un copil.

M-a încîntat ore întregi. N-am știut niciodată că avea un repertoriu de cîntece atît de idioate.

— Hai să-ți spun ceva, a spus el în final, cu acea ocazie. Dacă nu am fi păcăliți, nu am învăța niciodată. Același lucru s-a întîmplat și cu mine și se va întîmpla cu oricine. Arta binefăcătorului este să ne ducă pînă la capăt. Un binefăcător poate doar să indice drumul și să înșele. Te-am mai păcălit înainte. Îți amintești modul în care ți-am recapturat spiritul de luptător, nu-i așa ? Chiar tu mi-ai spus că vînătoarea te-a făcut să uiți de plante. Voiai să faci o mulțime de lucruri, pentru a fi un vînător, lucruri pe care nu le-ai fi făcut pentru a învăța despre plante. Acum trebuie să faci ceva mai mult, pentru a supraviețui.

M-a fixat cu privirea și a izbucnit într-un hohot de rîs.

— Asta e o nebunie, am spus. Sîntem ființe raționale.

— Tu ești rațional, a replicat el. Eu nu sînt.

— Bineînțeles că ești, am insistat. Ești unul dintre cei mai raționali oameni pe care i-am întîlnit vreodată.

— Foarte bine ! a exclamat el. Hai să nu ne mai certăm. Eu sînt rațional și ce-i cu asta ?

L-am întrebat de ce era necesar ca două ființe raționale să procedeze într-un mod atît de aiurit, așa cum procedasem noi cu doamna vrăjitoare.

— Ești rațional, foarte bine, a spus el cu asprime. Asta înseamnă că ai impresia că știi o mulțime de lucruri despre lume, dar chiar știi ? Știi cu adevărat ? Ai văzut doar acțiunile oamenilor. Experiențele tale sînt limitate

doar la ceea ce ți-au făcut oamenii ție, sau altora. Nu știi nimic despre această lume misterioasă.

Mi-a făcut semn să-l urmez la mașină și ne-am îndreptat spre un mic oraș mexican din apropiere.

N-am întrebat ce vom face. M-a pus să parchez mașina lîngă un restaurant și apoi ne-am plimbat pe lîngă stația de autobuz și magazinul universal. Don Juan mergea în dreapta mea, conducîndu-mă. Brusc, am devenit conștient că în stînga mea mai mergea cineva lîngă mine, dar înainte să am timp să mă întorc să mă uit, don Juan a făcut o mișcare foarte rapidă și bruscă ; el s-a înclinat în față, ca și cum ar fi cules ceva de pe jos și apoi m-a prins de braț, cînd era aproape să dau peste el. M-a tras la mașină și nu mi-a dat drumul la braț nici măcar ca să descui portiera. Am bîjbîit o clipă cu cheile. El m-a împins ușor în mașină și s-a urcat apoi și el.

— Condu încet și oprește în fața magazinului, a spus el.

Cînd am oprit, don Juan mi-a făcut semn din cap, îndemnîndu-mă să mă uit. „La Catalina" stătea în picioare pe locul unde mă prinsese don Juan. M-am retras involuntar. Femeia a făcut doi pași spre mașină și a rămas acolo cu un aer sfidător. Am scrutat-o atent cu privirea și am ajuns la concluzia că era o femeie frumoasă. Avea un ten foarte închis și un corp plin, dar părea puternică și mușchiuloasă. Avea o față rotundă și plată, cu pomeții ridicați și două cosițe de păr negru ca tăciunele. Ceea ce m-a surprins cel mai mult a fost tinerețea ei. Arăta de cel mult treizeci și ceva de ani.

— Las-o să se apropie, dacă vrea, a șoptit don Juan.

Ea a făcut trei sau patru pași spre mașină și s-a oprit la vreo trei metri. Ne-am privit. În acel moment simțeam

că nu este nimic amenințător la ea. Chicotea ca o fetiță timidă și și-a acoperit gura. M-am simțit, într-un fel, încîntat. M-am întors spre don Juan, ca să comentez purtarea și aspectul ei, iar el m-a speriat aproape de moarte cu un strigăt.

— Nu-ți întoarce spatele la femeia aceea, pe toți dracii ! a spus el cu o voce foarte puternică.

M-am întors rapid să privesc la femeie. Ea mai făcuse doi pași spre mașină și ajunsese la vreun metru și jumătate de ușa mea. Zîmbea ; dinții ei erau mari și albi și foarte curați. Totuși, era ceva straniu în zîmbetul ei. Nu era prietenos ; era un rînjet reținut ; îi zîmbea doar gura. Ochii ei erau negri și reci și mă fixau.

Mi-a trecut un fior prin corp. Don Juan a început să rîdă. Într-un chicotit ritmic ; după un moment de așteptare, femeia s-a dat încet înapoi și a dispărut printre oameni.

Am plecat și don Juan a comentat că, dacă nu-mi întăream viața și nu învățam, ea avea să mă calce în picioare, așa cum calci un gîndac fără apărare.

— Ea este adversarul pe măsură de care îți spuneam că ți l-am găsit, a spus el.

Don Juan a spus că trebuia să așteptăm o prevestire înainte să știm ce să facem cu femeia care se interfera cu vînătoarea mea.

— Dacă vezi, sau auzi o cioară, o să știm sigur că putem aștepta și o să știm de asemenea și unde să așteptăm, a adăugat el.

S-a răsucit încet, descriind un cerc complet, pentru a cerceta împrejurimile.

— Asta nu este un loc unde să așteptăm, a spus în șoaptă.

Am început să mergem spre est. Era deja destul de întuneric. Brusc, două ciori și-au luat zborul din niște tufișuri înalte și au dispărut după un deal. Don Juan a spus că dealul acela era destinația noastră.

Odată ajunși acolo, el l-a ocolit și a ales un loc cu fața spre sud-est și la poalele dealului. De pe un loc circular cu un diametru de un metru cincizeci-un metru optzeci, a curățat pămîntul de bețe și frunze. Am încercat să-l ajut, dar el m-a refuzat cu o mișcare puternică a mîinii. Și-a pus degetul la buze și mi-a făcut semn să păstrez liniștea. Cînd a terminat, m-a tras în centrul cercului, m-a pus cu fața spre sud, cu dealul în spate, și mi-a șoptit în ureche că trebuia să-i imit mișcările. A început un fel de dans, bătînd ritmic cu talpa dreaptă ; consta din șapte măsuri egale, întretăiate de un grup de trei bătăi rapide.

Am încercat să mă adaptez la ritmul lui și, după cîteva încercări stîngace, eram mai mult sau mai puțin capabil să reproduc aceleași bătăi.

— De ce facem asta ? i-am șoptit în ureche.

El mi-a răspuns, tot în șoaptă, că duduiam ca un iepure și că, mai devreme sau mai tîrziu, cel care dă tîrcoale va fi atras de zgomot și va apărea să vadă ce se întîmplă.

O dată ce i-am copiat ritmul, don Juan a încetat să mai bată, dar m-a pus să continui, marcînd tactul cu o mișcare a mîinii.

Din cînd în cînd, asculta cu atenție, cu capul ușor înclinat spre dreapta, părînd să culeagă zgomotele din tufișuri. La un moment dat, mi-a făcut semn să mă opresc și a rămas într-o poziție foarte încordată ; parcă ar fi fost pregătit să se repeadă și să sară pe un atacator nevăzut și necunoscut.

Apoi m-a pus să continui cu duduitul și, după o vreme, m-a oprit iar. De fiecare dată cînd mă opream, el asculta cu o asemenea concentrare, încît fiecare fibră a corpului său părea tensionată, gata să țîșnească.

Brusc, a sărit lîngă mine și mi-a șoptit la ureche că asfințitul ajunsese la putere deplină.

Am privit în jur. Tufișurile erau o masă întunecată și la fel arătau și dealurile și pietrele. Cerul era albastru închis și nu se mai vedeau nori. Întreaga lume părea să fi devenit o masă uniformă de siluete întunecate, fără granițe vizibile.

Am auzit în depărtare țipătul straniu al unui animal, un coiot sau poate o pasăre de noapte. S-a întîmplat atît de brusc, că nu i-am dat atenție. Dar corpul lui don Juan a tresărit puțin. I-am simțit vibrația pentru că stătea lîngă mine.

— Uite că începem, a șoptit el. Bate iar și fii pregătit. Ea e aici.

Am început să dudui furios și don Juan și-a pus talpa peste a mea și mi-a făcut semne frenetice să mă relaxez și să bat ritmic.

— N-o speria, mi-a șoptit la ureche. Calmează-te și nu-ți pierde cumpătul.

El a început iar să marcheze ritmul bătăii mele și, după ce m-a oprit a doua oară, am auzit iar strigătul. De data asta părea să fie țipătul unei păsări care zbura peste deal.

Don Juan m-a pus să mai bat o dată și, exact cînd m-am oprit, am auzit un fîșîit deosebit în stînga mea. Era zgomotul făcut de un animal greoi care se mișca prin tufișurile uscate. Mi-a trecut prin cap gîndul că era un urs, dar apoi mi-am dat seama că în deșert nu erau urși. L-am

prins pe don Juan de braț și el mi-a zîmbit și și-a pus degetul la gură într-un gest de tăcere. Am privit în întunericul din stînga mea, dar el mi-a făcut semn să mă opresc. A arătat de cîteva ori direct la mine, apoi m-a pus să mă întorc încet și tăcut, pînă cînd am ajuns cu fața spre masa întunecată a dealului. Don Juan își păstra degetul întins spre un anumit punct al dealului. A rămas cu ochii lipiți de punctul acela și brusc, ca într-un coșmar, o umbră întunecată a sărit la mine. Am țipat și am căzut pe spate. Pentru o clipă, silueta întunecată s-a suprapus peste cerul întunecat și apoi a zburat prin aer și a aterizat în spatele nostru, în tufișuri. Am auzit sunetul unui corp greu căzînd în tufișuri și apoi un strigăt straniu.

Don Juan m-a ajutat să mă ridic și m-a condus în întuneric spre locul unde îmi lăsasem capcanele. M-a pus să le adun și să le desfac și apoi a aruncat bucățile în toate direcțiile. A făcut toate astea fără să scoată un cuvînt. Tot drumul pînă acasă, n-a vorbit deloc.

— Ce vrei să-ți spun ? a întrebat don Juan după ce l-am îndemnat să-mi explice întîmplările la care fusesem martor cu cîteva ore înainte.

— Ce a fost ? am întrebat.

— Știi al dracului de bine cine a fost, a spus el. N-o mai scălda cu ce a fost. Important este cine a fost.

Am elaborat o explicație care mi se părea potrivită. Figura pe care o văzusem semăna foarte bine cu un zmeu, pe care, probabil că îl ridicase cineva de dincolo de deal, în timp ce atcineva, aflat în spatele nostru, îl trăsese la pămînt, de aici efectul siluetei întunecate plutind prin aer probabil cincisprezece sau douăzeci de metri.

El a ascultat atent explicația mea și a rîs pînă i-au dat lacrimile.

— Nu te mai învîrti în jurul cozii, a spus. Treci la obiect. Nu a fost o femeie ?

A trebuit să admit că, atunci cînd am căzut și am privit în sus, am văzut silueta întunecată a unei femei cu o cămașă lungă sărind peste mine, într-o mișcare foarte înceată ; apoi ceva parcă a tras silueta întunecată și a zburat peste mine cu mare viteză și a căzut în tufișuri. De fapt, mișcarea aceea era cea care îmi dăduse ideea unui zmeu.

Don Juan a refuzat să discute mai departe subiectul.

În ziua următoare a plecat să rezolve un comision misterios și eu m-am dus să vizitez niște prieteni Yaqui dintr-o altă comunitate.

Miercuri, 12 decembrie 1962

Imediat ce am ajuns la comunitatea Yaqui, proprietarul magazinului, un mexican, mi-a spus că închiriase un pick-up și douăzeci de discuri de la o prăvălie din Ciudad Obregon, pentru „fiesta“ pe care voia s-o dea în noaptea aceea în cinstea Fecioarei din Guadelupe. El spusese deja tuturor că făcuse pregătirile necesare prin Julio, vînzătorul ambulant care venea în așezările Yaqui de două ori pe lună, pentru a colecta ratele pentru niște articole ieftine de îmbrăcăminte pe care reușise să le vîndă unor indieni Yaqui.

Julio a adus pick-up-ul devreme în după-amiaza aceea și l-a conectat la dinamul care furniza curent magazinului. S-a asigurat că merge, apoi a dat volumul la maximum, amintindu-i proprietarului magazinului să nu atingă butoanele și a început să aleagă din cele douăzeci de discuri.

— Știu cîte zgîrieturi are fiecare dintre ele, i-a spus Julio.

— Spune-i asta lui fiică-mea, a răspuns proprietarul.

— Tu ești responsabil, nu fata ta.

— E același lucru, ea o să schimbe discurile.

Julio a insistat că pentru el nu era nici o diferență dacă ea sau altcineva o să mînuiască pick-up-ul, atît timp cît proprietarul magazinului plătea pentru orice disc stricat. Acesta a început să parlamenteze cu Julio. Fața acestuia din urmă s-a înroșit. Se întorcea din cînd în cînd spre grupul de indieni Yaqui adunați în fața magazinului și făcea semne de disperare, sau de frustrare, mișcîndu-și mîinile, sau contorsionîndu-și fața într-o grimasă. Se pare, ca o ultimă încercare, că a cerut o sumă de bani. Asta a constituit motiv pentru o altă ceartă lungă despre ce însemna stricarea unui disc. Julio a declarat că orice disc deteriorat trebuia plătit integral, ca nou. Proprietarul magazinului s-a supărat și mai rău și a început să tragă de bretele. Părea înclinat să închidă aparatul și să renunțe la petrecere. Le-a spus clienților adunați în fața magazinului că încercase totul ca să se înțeleagă cu Julio. Pentru o clipă, se părea că petrecerea va fi un eșec înainte să înceapă.

Blas, bătrînul Yaqui în casa căruia stăteam, a făcut niște comentarii neplăcute, cu voce tare, despre starea tristă a indienilor Yaqui, care nu puteau celebra nici măcar cea mai cinstită festivitate religioasă, ziua Fecioarei din Guadelupe.

Am vrut să intervin și să-mi ofer ajutorul, dar Blas m-a oprit. El a spus că, dacă aș face o donație de bani, însuși proprietarul magazinului ar sparge discurile.

— El e mai rău decît oricine, a spus el. Lasă-l să plătească banii. El ne stoarce, așa că de ce n-ar plăti ?

După o lungă discuție, în care, destul de ciudat, toți cei prezenți se aflau de partea lui Julio, proprietarul

magazinului a ajuns la niște condiții care au fost acceptate. El n-a plătit o garanție în bani, dar a acceptat responsabilitatea pentru discuri și aparat.

Motocicleta lui Julio a lăsat în urma sa un nor de praf, iar el s-a îndreptat spre niște case mai retrase din localitate. Blas mi-a spus că Julio s-a dus să încerce să-și prindă clienții înainte ca aceștia să vină la magazin să-și cheltuiască banii pe rachiu. Pe cînd îmi spunea asta, a apărut din spatele magazinului un grup de indieni. Blas a privit la ei și a început să rîdă și toți ceilalți au început și ei să rîdă.

Blas mi-a spus că indienii aceia erau clienții lui Julio și că se ascunseseră în spatele magazinului, așteptînd ca el să dispară.

Petrecerea a început devreme. Fata proprietarului magazinului a pus un disc pe pick-up și a lăsat brațul aparatului ; s-a auzit un scîrțîit teribil și un bîzîit ascuțit și apoi sunetul unei trompete și cîteva ghitare.

Petrecerea consta din ascultarea discurilor la volum maxim. Erau patru tineri mexicani care dansau cu cele două fete ale proprietarului și alte trei tinere mexicane. Indienii Yaqui nu dansau ; ei urmăreau cu aparentă încîntare fiecare mișcare pe care o făceau dansatorii. Păreau că se distrează doar privind și înghițind tequila ieftină.

Am cumpărat băuturi pentru toți cei pe care îi cunoșteam. Voiam să evit orice resentiment. Circulam printre numeroșii indieni și discutam cu ei și le ofeream băuturi. Purtarea mea a ținut pînă cînd și-au dat seama că nu beam deloc. Asta a părut să-i enerveze pe toți. Ca și cum ar fi descoperit în bloc că nu le aparțineam. Indienii

au devenit morocănoși și au început să mă privească pieziș.

Mexicanii, care erau la fel de beți ca și indienii, și-au dat seama în același timp că nu dansam ; și asta parcă i-a ofensat și mai mult. Au devenit foarte agresivi. Unul dintre ei m-a luat cu forță de braț și m-a tras mai aproape de pick-up, altul mi-a dat o ceașcă plină de tequila și a vrut s-o beau pe toată dintr-o înghițitură și să dovedesc că eram un *„macho"*.

Am încercat să-i păcălesc și să rîd isteric, ca și cum mi-ar fi plăcut situația. Am spus că mi-ar plăcea să dansez întîi și apoi să beau. Fata de la pick-up a început să caute printre discuri. Părea puțin amețită, deși nici una dintre femei nu băuse pe față, și nu prea reușea să fixeze discul pe placa turnantă. Un tînăr a spus că discul pe care îl alesese nu era un twist ; ea a răscolit grămada, încercînd să îl găsească pe cel bun și toți s-au strîns în jurul ei și m-au lăsat în pace. Asta mi-a dat timp să fug în spatele magazinului, departe de zona luminată și departe de raza vizuală a celor rămași acolo.

M-am oprit cam la treizeci de metri în umbra unor tufișuri, încercînd să decid ce să fac. Eram obosit. Simțeam că era timpul să mă urc în mașină și să mă întorc acasă. Am început s-o iau spre casa lui Blas, unde îmi parcasem mașina. M-am gîndit că, dacă conduceam încet, n-o să observe nimeni că plec.

Oamenii de la pick-up încă mai căutau discul — tot ce puteam auzi, era bîzîitul ascuțit al difuzorului — dar apoi a răsunat un twist. Am rîs tare, gîndindu-mă că, probabil, s-au întors spre locul unde fusesem și și-au dat seama că am dispărut.

Am văzut niște siluete întunecate îndreptîndu-se în direcție opusă, spre magazin. Am trecut unul pe lîngă altul și ei au murmurat „*Buenas noches*". I-am recunoscut și le-am vorbit. Le-am spus că era o petrecere excelentă.

Înainte să ajung la o cotitură mare a drumului, am întîlnit doi oameni, pe care nu i-am recunoscut, dar i-am salutat. Bubuitul pick-up-ului se auzea aproape la fel de tare acolo pe drum, ca și lîngă magazin. Era o noapte întunecată, fără stele, dar strălucirea luminilor magazinului îmi permitea să am o percepție vizuală bună a împrejurimilor. Casa lui Blas era foarte aproape și am grăbit pasul. Apoi am observat în stînga mea, la cotitura drumului, forma întunecată a unei persoane, stînd în picioare, sau poate, în poziție ghemuit. O clipă m-am gîndit că s-ar putea să fie o persoană dintre cele de la petrecere care să fi plecat înaintea mea. Persoana părea că-și face nevoile pe marginea drumului. Asta era ciudat. În astfel de situații, oamenii din comunitate intrau în tufișurile cele mari. M-am gîndit că, oricine ar fi fost în fața mea, trebuia să fi fost beat.

Am ajuns la cotitură și am spus :

— *Buenas noches !*

Persoana mi-a răspuns cu un muget straniu, răgușit, inuman. Efectiv, mi s-a ridicat tot părul de pe corp. O clipă am rămas paralizat. Apoi, am început să iuțesc pasul. Am aruncat o privire scurtă și am văzut că silueta întunecată se ridicase pe jumătate ; era o femeie. S-a ghemuit, aplecîndu-se în față ; a mers cîțiva pași în poziția asta și apoi a sărit. Am început să alerg, în timp ce femeia sărea pe lîngă mine ca o pasăre, mergînd cu viteza mea. Cînd am ajuns la casa lui Blas, ea era aproape în fața mea și aproape că mă atingea.

Am sărit peste un mic șanț uscat din fața casei și m-am lovit de ușa șubredă și am intrat.

Blas era deja acasă și nu a părut îngrijorat de povestea mea.

— Ți-au făcut una bună, a spus el pe un ton liniștitor. Indienii sînt încîntați dacă îi păcălesc pe străini.

Experiența mea fusese atît de vlăguitoare, încît în ziua următoare, în loc să plec acasă, așa cum aveam de gînd, m-am dus la casa lui don Juan.

Don Juan s-a întors spre seară. Nu i-am dat timp să spună ceva și am izbucnit cu toată povestea, inclusiv comentariul lui Blas. Fața lui don Juan a devenit sumbră. Probabil că era doar imaginația mea, dar el părea îngrijorat.

— Nu pune atîta încredere în cele spuse de Blas, a spus el pe un ton serios. El nu știe nimic despre luptele dintre vrăjitori. Ar fi trebuit să știi că era ceva serios în momentul în care ai observat că umbra era în stînga ta. Și nu ar fi trebuit să fugi.

— Ce ar fi trebuit să fac ? Să stau acolo, în picioare ?

— Exact. Cînd un luptător își întîlnește adversarul și acesta nu este o ființă umană obișnuită, el trebuie să-și organizeze apărarea. Acesta este singurul lucru care-l face invulnerabil.

— Ce spui don Juan ?

— Spun că ai avut a treia întîlnire cu adversarul tău pe măsură. Ea te urmărește, așteptînd un moment de slăbiciune din partea ta. De data asta, aproape că te-a prins.

Am simțit o zvîcnire de neliniște și l-am acuzat că mă expunea unui pericol inutil. M-am plîns că jocul pe care-l juca cu mine era crud.

— Ar fi crud dacă s-ar fi întîmplat unui om normal, a spus el. Dar în clipa în care începi să trăiești ca un luptător, nu mai ești normal. Și apoi, nu ți-am găsit un adversar pe măsură pentru că vreau să mă joc cu tine, sau să te împung, sau să te supăr. Un adversar pe măsură te poate stimula ; sub influența unui adversar ca „la Catalina", s-ar putea să ai nevoie să folosești tot ce te-am învățat. Nu ai altă alternativă.

Am rămas tăcuți o vreme. Cuvintele lui îmi provocaseră o neliniște colosală.

Apoi m-a pus să imit cît mai fidel cu putință, strigătul pe care îl auzisem după ce am spus : *Buenas noches.*

Am încercat să reproduc sunetul și am ajuns să emit un fel de răget care m-a speriat. Don Juan a găsit, probabil, că reproducerea mea era caraghioasă ; el a rîs aproape incontrolabil.

După aceea, m-a rugat să refac succesiunea faptelor ; distanța pe care am alergat, distanța la care se afla femeia de mine în momentul în care am întîlnit-o, distanța la care se găsea de mine în momentul în care am ajuns la casă și locul unde a început să sară.

— Nici o indiancă grasă nu ar fi putut sări așa, a spus el, după ce a evaluat toate variantele. Ele nici măcar nu ar putea sări atît de departe.

El m-a pus să sar. N-am putut sări mai mult de un metru și douăzeci și, dacă simțul percepției mele era corect, femeia aceea sărea cel puțin cîte trei metri într-un salt.

— Bineînțeles, știi că de acum încolo trebuie să fii atent, a spus el pe un ton de mare gravitate. Ea o să încerce să te atingă pe umărul stîng într-un moment în care ești neatent sau slab.

— Ce ar trebui să fac ? am întrebat.

— Nu are rost să te plîngi, a spus el. Ceea ce este important de acum încolo este strategia vieții tale.

Nu mă puteam concentra deloc asupra celor spuse de el. Luam notițe automat. După o lungă tăcere, el m-a întrebat dacă aveam vreo durere în urechi, sau la baza gîtului. Am răspuns negativ, iar el mi-a spus că dacă voi avea o senzație neplăcută într-una dintre cele două zone, asta însemna că fusesem stîngaci și că „la Catalina“ mă rănise.

— Tot ce ai făcut în noaptea aceea a fost o stîngăcie, a spus. Mai întîi de toate, te-ai dus la petrecere ca să pierzi timpul, ca și cum ar fi timp de pierdut. Asta te-a slăbit.

— Vrei să spui că nu ar trebui să mă duc la petreceri ?

— Nu, nu vreau să spun asta. Te poți duce în orice loc dorești, dar dacă o faci, trebuie să-ți asumi întreaga responsabilitate pentru această acțiune. Un luptător își trăiește viața strategic. El s-ar duce la o petrecere sau la o reuniune doar dacă ar cere-o strategia lui. Asta înseamnă, bineînțeles, că el ar fi sub autocontrol total și ar realiza toate acțiunile pe care le-ar considera necesare.

M-a privit fix și a zîmbit, apoi și-a acoperit fața și a chicotit ușor.

— Te afli într-un punct dificil, a continuat. Adversarul tău este pe urmele tale și pentru prima dată în viața ta nu-ți poți permite să acționezi aiurea. De data asta va trebui să înveți o „acțiune“ total diferită, „acțiunea“ strate-

giei. Așa că gîndește-te. Dacă vei supraviețui faptelor „Catalinei", o să-i mulțumești într-o zi pentru că te-a forțat să-ți schimbi „acțiunea".

— Ce mod teribil de a pune problema ! am exclamat. Dar dacă nu voi supraviețui ?

— Un luptător nu se complace niciodată în gînduri de-astea, a spus el. Cînd trebuie să acționeze cu semenii lui oamenii, un luptător urmează „acțiunea" strategiei și în acea „acțiune" nu există victorii sau înfrîngeri. În acea „acțiune" sînt doar acțiuni.

L-am întrebat ce presupunea „acțiunea" strategiei.

— Presupune să nu fii la îndemîna oamenilor, a replicat el. De exemplu, la petrecerea aceea, ai fost un clovn, nu pentru că servea scopurilor tale să fii clovn, ci pentru că te-ai lăsat în voia oamenilor aceia. Nu ai avut deloc control și a trebuit să fugi de ei.

— Ce ar trebui să fac ?

— Să nu te duci deloc acolo, sau să te duci doar pentru un anumit motiv. După ce te-ai vînturat cu mexicanii, erai slăbit și „la Catalina" a folosit prilejul acela. Așa că s-a pus în drum și te-a așteptat. Corpul tău știa că ceva nu era în regulă, totuși, i-ai vorbit. Asta a fost teribil. Nu trebuie să spui nici un singur cuvînt adversarului tău în timpul unei astfel de întîlniri. Apoi i-ai întors spatele. Asta a fost încă și mai rău. Apoi ai fugit de ea și ăsta a fost cel mai rău lucru pe care-l puteai face ! Se pare că e stîngace. Un vrăjitor care se respectă te-ar fi doborît atunci, în clipa în care i-ai întors spatele și ai fugit. Așa că singura ta apărare este să stai pe loc și să-ți execuți dansul.

— Despre ce dans vorbești ? am întrebat.

El a spus că „duduitul de iepure“ pe care mă învățase să-l practic este prima mișcare a unui dans pe care un luptător îl cultivă și îl lărgește de-a lungul vieții sale și îl execută apoi în scena ultimei sale rezistențe pe pămînt.

Am avut un moment ciudat de sobrietate și m-au năpădit o serie de gînduri. Într-un anumit sens, era clar că ceea ce se întîmplase între mine și „la Catalina“ prima dată cînd ne-am întîlnit era real. „La Catalina“ era adevărată și eu nu puteam evita eventualitatea ca ea să mă urmărească. Pe de altă parte, nu puteam înțelege cum putea ea să mă urmărească și asta dădea naștere unei mici suspiciuni că don Juan m-ar putea înșela și că el însuși ar putea produce aceste efecte ciudate la care fusesem martor.

Don Juan s-a uitat brusc la cer și mi-a spus că mai aveam încă timp să mergem să verificăm vrăjitoarea. El m-a asigurat că era foarte puțin pericol pentru noi, pentru că doar vom trece cu mașina pe lîngă casa ei.

— Trebuie să-mi confirmi forma ei, a spus don Juan. Apoi nu va mai exista nici o îndoială în mintea ta.

Mîinile au început să-mi transpire puternic și a trebuit să le șterg de mai multe ori cu un prosop. Ne-am urcat în mașină și don Juan m-a condus spre șoseaua principală, apoi pe un drum larg, nepavat. Am mers pe centrul lui ; camioanele grele și tractoarele săpaseră șanțuri adînci și mașina mea era prea joasă ca să poată să meargă pe o parte a drumului. Am rulat încet printr-un nor greu de praf. Pietrișul aspru care era folosit pentru nivelarea drumului se lipise cu noroiul din timpul ploilor și bucăți de noroi uscat cu pietricele ne loveau pe sub mașină, producînd zgomote puternice.

Don Juan mi-a spus să încetinesc, cînd ne-am apropiat de un podeț. Acolo stăteau patru indieni, care ne-au făcut cu mîna. Nu eram sigur dacă îi cunoșteam, sau nu. Am trecut podul și drumul s-a curbat ușor.

— Asta-i casa femeii, mi-a șoptit don Juan, indicîndu-mi cu ochii spre o casă albă cu un gard înalt de bambus în jurul ei.

El mi-a spus să fac o întoarcere și să opresc în mijlocul drumului să așteptăm să vedem dacă femeia devenea destul de bănuitoare ca să se arate la față.

Am stat acolo vreo zece minute. Mi s-a părut un timp interminabil. Don Juan n-a scos nici un cuvînt. El a stat nemișcat, privind la casă.

— Uite-o ! a spus el și corpul lui a avut o tresărire bruscă.

Am văzut silueta întunecată și amenințătoare a unei femei stînd în picioare în casă, privind prin ușa deschisă. Camera era întunecoasă și asta accentua silueta femeii.

După cîteva minute, femeia a ieșit din întunericul camerei, s-a oprit în ușă și ne-a privit. Noi ne-am uitat la ea o vreme și apoi don Juan mi-a spus să plecăm. Rămăsesem fără grai. Aș fi putut jura că ea era femeia pe care o văzusem sărind pe lîngă drum, în întuneric.

Cam o jumătate de oră mai tîrziu, cînd ne-am întors pe drumul pavat, don Juan mi-a vorbit.

— Ce spui ? a întrebat. Ai recunoscut forma ?

Am ezitat multă vreme să-i răspund. Mi-era frică de angajamentul pe care îl presupunea afirmația. Mi-am formulat atent răspunsul și am spus că mi se părea prea întuneric pentru a fi sigur.

El a rîs și m-a bătut ușor pe cap.

— Ea era, nu-i așa ? a întrebat.

Nu mi-a dat timp să-i răspund. Și-a pus degetul la gură în semn de tăcere și mi-a șoptit la ureche că nu avea sens să spun ceva și că pentru a supraviețui faptelor „Catalinei“ trebuia să mă folosesc de tot ce mă învățase el.

PARTEA A DOUA

CĂLĂTORIE LA IXTLAN

18. Inelul cu putere al vrăjitorilor

În mai 1971, i-am făcut lui don Juan ultima vizită a uceniciei mele. M-am dus să-l văd cu această ocazie dominat de aceeași stare de spirit care mă îndemnase să-l văd în timpul celor zece ani ai colaborării noastre ; adică, am căutat încă o dată blîndețea companiei sale.

Prietenul lui, don Genaro, un indian Mazatec vrăjitor, era cu el. Îi văzusem pe amîndoi în timpul vizitei mele anterioare, cu șase luni înainte. Tocmai mă gîndeam să-i întreb dacă fuseseră împreună tot timpul acesta, cînd don Genaro mi-a explicat că îi plăcea atît de mult deșertul de nord, încît se întorsese la timp pentru a mă vedea. Au rîs amîndoi, ca și cum ar fi avut un secret.

— M-am întors doar pentru tine, a spus don Genaro.

— E adevărat, a repetat don Juan ca un ecou.

I-am reamintit lui don Genaro că ultima dată cînd fusesem acolo, încercările lui de a mă face să „opresc lumea“ fuseseră dezastruoase pentru mine. Acesta era modul meu prietenesc de a-i spune că mi-era frică de el. El a rîs nestăpînit, de i se cutremura corpul și dădea din picioare ca un copil. Don Juan evita să mă privească și rîdea și el.

— N-o să încerci să mă mai ajuți, nu-i așa, don Genaro ? am întrebat.

Întrebarea mea le-a provocat amîndurora un rîs în cascadă. Don Genaro s-a rostogolit pe jos de rîs, apoi s-a întins pe burtă și a început să înoate pe jos. Cînd l-am văzut făcînd asta, am știut că eram pierdut. În acel moment, corpul meu a devenit conștient cumva că mi-a sosit sfîrșitul. Nu știam care era sfîrșitul acela. Tendința mea personală de a dramatiza și experiența mea anterioară cu don Genaro m-au făcut să cred că s-ar putea să fi sosit sfîrșitul vieții mele.

În timpul ultimei mele vizite la ei, don Genaro a încercat să mă împingă spre „oprirea lumii". Eforturile lui fuseseră atît de bizare și de directe, încît chiar don Juan a trebuit să-mi spună să plec. Demonstrațiile lui don Genaro de „putere" erau atît de extraordinare și de uluitoare, încît mă forțau să fac o reevaluare a eului meu. M-am întors acasă, mi-am revăzut notițele pe care le luasem de la începutul uceniciei și un nou sentiment misterios și-a pus amprenta asupra mea, deși nu fusesem conștient de el pînă nu-l văzusem pe don Genaro înotînd pe podea.

Înotul pe podea, care era legat de alte acțiuni ciudate și uluitoare pe care le executase chiar în fața ochilor mei, a început cînd se găsea cu fața în jos. La început, rîdea atît de tare, încît tot corpul îi tremura de convulsii, apoi a început să dea din picioare, iar în final, mișcarea picioarelor lui a ajuns să se coordoneze cu o mișcare de vîslire a brațelor și don Genaro a început să alunece pe podea, ca și cum s-ar fi aflat pe o podea cu role. A schimbat de multe ori direcțiile și a acoperit întreaga zonă din fața casei lui don Juan, trecînd prin jurul meu și al lui don Juan.

Don Genaro se mai jucase în fața mea și, de fiecare dată cînd o făcuse , don Juan declarase că eram aproape să „văd". Eșecul meu de a „vedea" era un rezultat al insistenței mele de a încerca să explic fiecare dintre acțiunile lui don Genaro din punct de vedere rațional. De data asta, eram în gardă și, cînd el a început să înoate pe jos, nu am încercat să-mi explic evenimentul. Totuși, n-am putut evita senzația de a rămîne cu gura căscată. El aluneca efectiv pe stomac și piept. Ochii mei au început să se încrucișeze. Am simțit un val de neliniște. Eram convins că, dacă nu încercam să explic ce se întîmpla, voi „vedea" și asta mă umplea de o neliniște extraordinară. Anticiparea mea nervoasă era atît de mare, încît într-un fel mă întorsesem în același punct, prins încă o dată într-o aspirație rațională oarecare.

Don Juan, mă urmărea, probabil. M-a bătut brusc pe umăr ; m-am întors automat cu fața spre el și, pentru o clipă, mi-am luat ochii de pe don Genaro. Cînd am privit iar la el, stătea în picioare lîngă mine, cu capul ușor înclinat și bărbia lui aproape se odihnea pe umărul meu drept. Am avut o reacție întîrziată de tresărire. L-am privit o clipă și apoi am sărit înapoi.

Expresia lui de falsă surpriză era atît de caraghioasă, încît am rîs isteric. Totuși, n-am putut să nu-mi dau seama că rîsul meu era neobișnuit. Corpul meu tremura de spasme nervoase, care proveneau din partea mediană a stomacului meu. Don Genaro și-a pus mîna peste stomacul meu și convulsiile ca niște unde au încetat.

— Acest mic Carlos este întotdeauna atît de exagerat ! a exclamat el aferat, ca și cum ar fi fost un om pretențios.

Apoi, a adăugat, imitînd vocea și felul de-a fi al lui don Juan :

— Nu știi că un luptător nu rîde niciodată în felul ăsta ?

Caricaturizarea lui don Juan era atît de fără cusur, încît am rîs și mai tare.

Apoi au plecat amîndoi și au lipsit două ore, pînă pe la prînz.

Cînd s-au întors, s-au așezat în fața casei lui don Juan. N-au spus nici un cuvînt. Păreau adormiți, obosiți, aproape absenți. Au stat nemișcați multă vreme, părînd reconfortați și relaxați. Gura lui don Juan era întredeschisă, ca și cum ar fi fost cu adevărat adormit, dar mîinile lui erau unite în poală și degetele mari se mișcau ritmic.

M-am foit nervos și mi-am schimbat poziția o vreme, apoi am început să simt o blîndețe liniștitoare. Chicotitul lui don Juan m-a trezit. Am deschis ochii. Amîndoi mă fixau cu privirea.

— Dacă nu vorbești, adormi, a spus don Juan rîzînd.

— Mă tem că ai dreptate, am spus.

Don Genaro s-a întins pe spate și a început să-și miște picioarele în aer. M-am gîndit că are de gînd să-și înceapă iar clovneriile tulburătoare, dar a revenit iar la poziția cu picioarele încrucișate.

— Există ceva de care ar trebui să fi conștient de acum, a spus don Juan. Eu îi spun centimetrul cub de șansă. Toți, indiferent că sîntem sau nu luptători, avem un centimetru cub de șansă, care ne sare în fața ochilor, din cînd în cînd. Diferența între un om normal și un luptător este că luptătorul este conștient de asta și una dintre sarcinile lui este să fie vigilent, să aștepte deliberat, astfel încît, atunci cînd centimetrul lui cub de șansă îi sare în față, să aibă viteza necesară, curajul de a-l prinde.

— Şansă, noroc, putere personală, sau oricum i-ai spune, este o stare specială. Este ca un băţ foarte mic, care ne apare în faţă şi ne invită să-l culegem. De obicei, sîntem prea ocupaţi, sau prea preocupaţi, sau doar prea proşti şi leneşi pentru a ne da seama că este centimetrul nostru cub de noroc. Pe de altă parte, un luptător este întotdeauna în gardă şi sigur, avînd rapiditatea şi îndemînarea necesară pentru a-l prinde.

— Viaţa ta este foarte solidă ? m-a întrebat don Genaro brusc.

— Cred că da, am spus cu convingere.

— Crezi că poţi să-ţi prinzi centimetrul cub de şansă ? m-a întrebat don Juan cu un ton de neîncredere.

— Cred că asta fac tot timpul, am spus.

— Cred că eşti atent doar la lucrurile pe care le cunoşti, a spus don Juan.

— Poate că mă înşel, dar cred că acum sînt mult mai conştient decît oricînd în viaţa mea, am spus şi chiar aşa gîndeam.

Don Genaro a dat din cap aprobator.

— Da, a spus el încet, parcă ar fi vorbit singur. Micul Carlos este cu adevărat solid şi total în gardă.

Am simţit că îşi băteau joc de mine. M-am gîndit că poate afirmaţia mea despre presupusa mea condiţie de soliditate s-ar fi putut să-i fi supărat.

— N-am vrut să mă laud, am spus.

Don Genaro şi-a arcuit sprîncenele şi şi-a lărgit nările. A aruncat o privire la notesul meu şi a pretins că scrie.

— Cred că astăzi Carlos este mai echilibrat ca niciodată, i-a spus don Juan lui don Genaro.

— Poate că este prea echilibrat, a aruncat don Genaro.

— S-ar putea să fie așa, s-a declarat de acord don Juan.

Nu știam ce să spun în acest moment, așa că am rămas tăcut.

— Îți amintești de vremea cînd ți-am oprit mașina ? a întrebat don Juan liniștit.

Întrebarea lui era bruscă și fără legătură cu ceea ce se discutase. El se referea la un moment cînd nu reușisem să pornesc motorul mașinii pînă nu mi-a spus el că pot s-o fac.

Am remarcat că nimeni n-ar putea uita un asemenea eveniment.

— Asta nu a fost nimic, a declarat don Juan cu siguranță. Absolut nimic. Așa-i, Genaro ?

— Adevărat, a spus don Genaro indiferent.

— Ce vrei să spui ? am întrebat pe un ton protestatar. Ce ai făcut în ziua aceea a fost cu adevărat de neînțeles pentru mine.

— Asta nu spune prea mult, a replicat don Genaro.

Au rîs amîndoi tare și apoi don Juan m-a bătut pe spate.

— Genaro poate face chiar mai mult decît să-ți oprească mașina. Adevărat, Genaro ?

— Adevărat, a replicat don Genaro, încrețindu-și buzele ca un copil.

— Ce poate face ? am întrebat, încercînd să par imperturbabil.

— Genaro poate să-ți ia toată mașina ! a exclamat don Juan cu o voce bubuitoare, adăugînd pe același ton : Adevărat, Genaro ?

— Adevărat ! a replicat don Genaro cu cel mai intens ton uman pe care l-am auzit vreodată.

Am tresărit involuntar. Corpul meu a resimțit convulsia a trei, patru spasme nervoase.

— Ce vrei să spui, că îmi poate lua toată mașina ? am întrebat.

— Ce am vrut să spun, Genaro ? a întrebat don Juan.

— Ai vrut să spui că pot să mă urc în mașina lui, să pornesc motorul și să plec, a replicat don Genaro cu o seriozitate neconvingătoare.

— Ia mașina, Genaro, a spus don Juan îndemnîndu-l pe un ton glumeț.

— S-a făcut ! a spus don Genaro, încruntîndu-se și privindu-mă chiorîș.

Am remarcat că atunci cînd s-a încruntat, sprîncenele i s-au unduit făcînd ca privirea din ochii lui să devină ștrengară și penetrantă.

— Foarte bine ! a spus don Juan calm. Să mergem acolo jos și să examinăm mașina.

— Da ! a făcut don Genaro ca un ecou. Să mergem acolo și să examinăm mașina.

S-au ridicat foarte încet. Pentru o clipă n-am știut ce să fac, dar don Juan mi-a făcut semn să mă ridic.

Am început să urcăm pe delușorul din fața casei lui don Juan. Cei doi mă flancau, don Juan în dreapta mea și don Genaro în stînga. Erau la vreo doi metri în fața mea, fiind tot timpul în cîmpul meu vizual.

— Hai să examinăm mașina, a spus iar don Genaro.

Mîinile lui don Juan se mișcau ca și cum ar fi tors un fir invizibil ; don Genaro făcea la fel și repeta :

— Să examinăm mașina.

Mergeau cu un fel de săltat. Pașii lor erau mai lungi decît de obicei, și mîinile li se mișcau de parcă ar fi biciuit, sau ar fi bătut niște obiecte invizibile din fața lor. Nu-l

văzusem niciodată pe don Juan făcînd clovnerii de genul ăsta și eram destul de jenat ca să-l privesc.

Am ajuns în vîrf și am privit în jos, spre zona aflată la piciorul dealului, la vreo cincizeci de metri, unde parcasem mașina. Stomacul mi s-a contractat cu un șoc. Mașina nu era acolo ! Am alergat în jos pe deal. Mașina nu se vedea nicăieri. Am avut un moment de mare derută. Eram dezorientat.

Îmi parcasem mașina acolo încă de cînd sosisem dimineață. Cu vreo jumătate de oră înainte coborîsem să iau un notes nou. Atunci mă gîndisem să las geamurile deschise din cauza căldurii excesive, dar țînțarii și alte insecte zburătoare abundau în zona aceea și asta m-a făcut să mă răzgîndesc și am lăsat mașina încuiată ca întotdeauna.

Am privit iar în jur. Refuzam să cred că mașina mea dispăruse. Am mers spre marginea zonei libere. Don Juan și don Genaro mi s-au alăturat și stăteau lîngă mine, făcînd exact ce făceam și eu, privind în depărtare să vadă dacă mașina mea se zărea undeva. Am avut un moment de euforie, care a cedat locul unui sentiment deconcertant de enervare. Ei păreau că au observat asta și au început să se plimbe în jurul meu, mișcîndu-și mîinile de parcă ar fi frămîntat aluat cu ele.

— Ce crezi că s-a întîmplat cu mașina, Genaro ? a întrebat don Juan pe un ton blajin.

— Am luat-o de aici, a spus don Genaro și a imitat cea mai uluitoare mișcare de a schimba vitezele și a mișca volanul. El și-a îndoit picioarele de parcă ar fi stat în scaun și a rămas cîteva clipe în poziția aceea, susținut evident doar de mușchii picioarelor ; apoi și-a mutat greutatea pe piciorul drept și a apăsat cu piciorul stîng, ca să imite acționarea ambreiajului. A imitat din buze zgomo-

tul motorului și, în final, ca să pună capac la toate, a imitat o piatră de pe drum și a sărit în sus și în jos, dîndu-mi senzația perfectă a unui șofer stîngaci care sălta în scaun fără să dea drumul volanului.

Pantomima lui don Genaro era uluitoare. Don Juan a rîs pînă și-a pierdut suflul. Îmi venea să mă alătur voioșiei lor, dar eram incapabil să mă relaxez. Mă simțeam amenințat și jenat. O neliniște fără precedent pusese stăpînire pe mine. Simțeam că încep să ard pe dinăuntru și am început să dau în pietricelele de pe sol și am ajuns să le arunc cu o furie inconștientă și imprevizibilă. Parcă furia s-ar fi aflat, de fapt, în afara mea și m-ar fi cuprins brusc. Apoi sentimentul de enervare m-a părăsit, la fel de misterios cum mă cuprinsese. Am respirat adînc și m-am simțit mai bine.

N-am îndrăznit să-l privesc pe don Juan. Etalarea mea de furie mă deranja, dar în același timp îmi venea să și rîd. Don Juan a venit lîngă mine și m-a bătut pe spate. Don Genaro și-a pus brațul pe umărul meu.

— Nu-i nimic ! a spus don Genaro. Dă-ți drumu' ! Lovește-te în nas și sîngerează. Apoi poți să iei o piatră și să-ți spargi dinții. O să te simți atît de bine ! Iar dacă nici asta nu te ajută, poți să-ți zdrobești ouăle cu aceeași piatră, pe bolovanul de acolo.

Don Juan a chicotit. Le-am spus că mi-era rușine de mine, pentru că mă purtam atît de prostește. Nu știam ce se întîmplase cu mine. Don Juan a spus că el era sigur că știam exact ce se întîmpla, că mă prefăceam că nu știu și că mă enervase chiar faptul că mă prefăceam.

Don Genaro era neobișnuit de atent cu mine ; mă bătea pe spate des.

— Ni se întîmplă tuturor, a spus don Juan.

— Ce vrei să spui cu asta, don Juan ? a întrebat don Genaro, imitîndu-mi vocea, simulînd felul meu de a pune întrebări lui don Juan.

Don Juan a spus niște lucruri absurde de genul : «Cînd lumea este pe dos, noi sîntem în picioare, dar cînd lumea este în picioare, noi sîntem pe dos. Acum, cînd noi și lumea sîntem în picioare, credem că sîntem pe dos...»

El a continuat iar și iar, spunînd lucruri fără sens, în timp ce don Genaro mă imita luînd notițe. El scria pe un carnet invizibil, lărgindu-și nările în timp ce scria și păstrîndu-și ochii larg deschiși și ațintiți asupra lui don Juan. Don Genaro îmi prinsese eforturile de a scrie fără a privi la carnet, pentru a nu altera fluxul natural al conversației. Portretizarea lui era extrem de hilară.

M-am simțit brusc foarte în largul meu, fericit. Rîsul lor era liniștitor. Pentru o clipă, mi-am dat drumul și am izbucnit în rîs. Dar apoi, mintea mea a intrat într-o nouă stare de neliniște, derută și enervare. M-am gîndit că tot ce se întîmpla acolo era imposibil ; de fapt, conform logicii cu care eram obișnuit să judec lumea, era de neconceput. Totuși, ca observator, percepusem că mașina mea nu era acolo. Mi-a trecut prin cap, așa cum se întîmpla cînd don Juan mă confrunta cu fenomene inexplicabile, că eram trișat prin metode obișnuite. În cazurile de stres, mintea mea repetase aceeași idee întotdeauna, involuntar și consecvent. Am început cu cîți complici ar fi avut nevoie don Juan și don Genaro, pentru a-mi ridica mașina și pentru a o muta de unde o parcasem. Eram absolut sigur că încuiasem grăbit ușile ; frîna de mînă era trasă ; era în viteză ; iar volanul era încuiat. Pentru a o mișca, ei trebuiau s-o ridice pur și simplu. Sarcina asta ar fi necesitat o forță pe care ei doi n-ar fi putut s-o realizeze. O altă posi-

bilitate era că cineva, în înțelegere cu ei, îmi spărsese mașina, o remorcase și o mutase. Ca să facă asta, ar fi necesitat o cunoaștere specială, care le depășea posibilitățile. Singura explicație posibilă era că, probabil, mă hipnotizaseră. Mișcările lor erau atît de noi pentru mine și atît de suspecte, încît am intrat într-un vîrtej de raționamente. M-am gîndit că dacă mă hipnotizau, eram într-o stare de conștiință schimbată. În experiența mea cu don Juan, observasem că în astfel de stări ești incapabil să păstrezi o înregistrare mintală consecventă a trecerii timpului. În problemele de trecere a timpului, în toate stările de cealaltă realitate pe care le avusesem, nu existase niciodată o ordine trainică și concluzia mea era că dacă continuam să rămîn în gardă, va veni un moment cînd voi pierde ordinea secvențială a timpului. De exemplu, ca și cum mă uitam la un munte și, la un moment dat, în următorul moment de conștiință mă aflam privind o vale în direcție complet opusă, dar fără să-mi amintesc să mă fi întors. Simțeam că dacă mi s-ar întîmpla ceva de acest gen, poate aș fi putut să explic cele întîmplate cu mașina mea drept un caz de hipnoză. Am decis că singurul lucru pe care trebuia să-l fac era să urmăresc fiecare detaliu cu o atenție mărită.

— Unde-i mașina mea ? am întrebat, adresîndu-mă amîndurora.

— Unde-i mașina, Genaro ? a întrebat don Juan cu o privire de seriozitate totală.

Don Genaro a început să întoarcă pietricelele și să caute sub ele. El a lucrat febril pe toată suprafața unde îmi parcasem mașina. A întors efectiv fiecare piatră. Uneori se prefăcea că se supără și arunca cu pietrele în tufișuri.

Don Juan părea încîntat peste măsură de scenă. Se hlizea și chicotea și aproape că nu-mi băga în seamă prezența.

Don Genaro tocmai aruncase o piatră, într-o etalare de adevărată frustrare, cînd a dat peste un bolovan mare, singura piatră mare și grea din zona de parcare. El a încercat să-l răstoarne, dar acesta era prea mare și prea adîncit în sol. S-a luptat și a pufăit, pînă cînd a transpirat. Apoi s-a așezat pe bolovan și l-a chemat pe don Juan să-l ajute.

Don Juan s-a întors spre mine cu un zîmbet radios și a spus :

— Hai, să-i dăm lui Genaro o mînă de ajutor.

— Ce face ? am întrebat.

— Îți caută mașina, a spus don Juan pe un ton liniștit și degajat.

— În numele cerului ! Cum poate s-o găsească sub pietre ? am protestat.

— În numele cerului, de ce nu ? a replicat don Genaro și amîndoi au izbucnit în rîs.

N-am putut mișca bolovanul. Don Juan a sugerat să mergem înapoi acasă și să căutăm un lemn gros pe care să-l folosim ca pîrghie.

În drumul spre casă, le-am spus că acțiunile lor erau absurde și că tot ceea ce făceau nu avea rost.

Don Genaro m-a privit.

— Don Genaro este un om foarte perseverent, a spus don Juan cu o expresie serioasă. El e la fel de perseverent și de meticulos ca tine. Tu însuți ai spus că nu lași niciodată nici o piatră neîntoarsă. El face la fel.

Don Genaro m-a bătut pe umăr și a spus că don Juan avea absolută dreptate și că, de fapt, el voia să fie ca mine. M-a privit cu o sclipire nebună în ochi și și-a lărgit nările.

Don Juan a dat din palme și și-a aruncat pălăria la pămînt.

După o lungă cercetare în jurul casei în căutarea unui lemn gros, don Genaro a găsit un trunchi destul de lung și de gros, o parte dintr-o grindă de casă. L-a pus pe umeri și am pornit înapoi spre locul unde fusese mașina mea.

În timp ce urcam delușorul și era gata să ajungem la o cotitură pe potecă de unde puteam vedea zona plată de parcare, am avut o viziune bruscă. M-am gîndit că voi găsi mașina înaintea lor, dar cînd am privit în jos, nu era nici o mașină la piciorul dealului.

Don Juan și don Genaro trebuie să fi înțeles ce voiam și au alergat după mine, rîzînd copios.

O dată ce am ajuns la baza dealului, ei au trecut imediat la lucru. I-am urmărit cîteva momente. Acțiunile lor erau de neconceput. Ei nu se prefăceau că muncesc, ci erau efectiv cufundați în sarcina de a răsturna bolovanul, pentru a vedea dacă mașina era sub el. Asta a fost prea mult pentru mine și m-am alăturat lor. Ei pufăiau și strigau și don Genaro urla ca un coiot. Erau uzi de transpirație. Am observat cît de teribil de puternice erau corpurile lor, în special al lui don Juan. Pe lîngă ei, eu eram un tînăr fără vlagă.

Foarte curînd, transpirasem și eu copios. În cele din urmă, am reușit să răsturnăm bolovanul și don Genaro a examinat pămîntul de sub el cu cea mai înnebunitoare răbdare și perseverență.

— Nu. Nu este aici, a anunțat el.

Afirmația asta i-a trîntit pe amîndoi la pămînt de atîta rîs.

Am rîs nervos. Don Juan părea că are adevărate spasme de durere și s-a cutremurat de rîs.

— În ce direcție mergem acum ? a întrebat don Genaro după un moment lung de odihnă.

Don Juan a indicat cu capul.

— Unde mergem ? am întrebat.

— Să-ți căutăm mașina ! a spus don Juan și n-a lăsat să-i scape nici un zîmbet.

M-au flancat iar și eu am intrat în tufișuri. Mersesem doar cîțiva metri, cînd don Genaro ne-a făcut semn să ne oprim. A mers în vîrful picioarelor spre un tufiș rotund aflat la cîțiva pași, s-a uitat între ramuri cîteva clipe și a spus că mașina nu era acolo.

Am continuat să mergem o vreme și apoi don Genaro a făcut un gest cu mîna să facem liniște. Și-a arcuit spatele stînd pe vîrfuri și și-a întins brațele peste cap. Degetele lui erau contractate ca o gheară. De unde stăteam, corpul lui don Genaro avea forma unui S. Și-a menținut poziția o clipă și apoi a plonjat efectiv cu capul înainte, pe un băț cu frunze uscate. L-a ridicat atent și l-a examinat, apoi a remarcat iar că mașina nu era acolo.

Pe măsură ce înaintam în tufișuri, el se uita după tufișuri și se cățăra în niște copăcei de paloverde, ca să caute în frunzișul lor, doar ca să ajungă la concluzia că mașina nu era nici acolo.

În acest timp, am înregistrat cu meticulozitate tot ce am făcut sau văzut. Viziunea mea ordonată și secvențială a lumii din jurul meu era atît de continuă cum fusese întotdeauna. Am atins roci, tufișuri, copaci. Îmi schimbam unghiul de vedere din prim-plan, în fundal, privind

cînd cu un ochi, cînd cu celălalt. După toate calculele mele, mergeam prin tufișuri, așa cum făcusem de nenumărate ori în viața mea obișnuită.

Apoi don Genaro s-a întins pe stomac și ne-a rugat să facem la fel. El și-a odihnit bărbia pe mîinile unite. Don Juan a făcut la fel. Amîndoi au privit la o serie de mici protuberanțe din sol, care arătau ca niște delușoare. Brusc, don Genaro a făcut cu mîna o mișcare de măturare și-a prins ceva cu ea. S-a ridicat grăbit și don Juan a făcut la fel. Don Genaro a ținut mîna închisă în fața noastră și ne-a făcut semn să ne apropiem și să privim. Apoi a început să-și deschidă încet mîna. Cînd era pe jumătate deschisă, a zburat din ea un obiect mare și negru. Mișcarea a fost atît de bruscă și obiectul a fost atît de mare, încît am sărit înapoi și aproape mi-am pierdut echilibrul.

Don Juan m-a sprijinit.

— Asta nu era mașina, s-a plîns don Genaro. Era o nenorocită de muscă. Îmi pare rău.

M-au scrutat amîndoi cu privirile. Stăteau în picioare în fața mea și nu priveau direct la mine, ci mă priveau cu colțurile ochilor. A fost o privire prelungită.

— A fost o muscă, nu-i așa ? m-a întrebat don Genaro.

— Așa cred, am spus.

— Nu crede, mi-a ordonat don Juan în mod imperativ. Ce ai văzut ?

— Am văzut ceva la fel de mare cît o cioară, zburînd din mîna lui, am spus.

Afirmația era corespunzătoare cu ceea ce percepusem și nu intenționasem să fac o glumă, dar ei au luat-o drept cea mai hilară afirmație pe care ar fi putut-o face cineva în ziua aceea. Au sărit amîndoi în sus și în jos și au rîs pînă cînd s-au înecat.

— Cred că-i ajunge, a spus don Juan.

Vocea lui suna răgușit de atîta rîs.

Don Genaro a spus că era gata să găsească mașina mea, că avea sentimentul că era din ce în ce mai aproape. Don Juan a spus că ne aflam într-o zonă accidentată și că dacă găseam mașina acolo, nu era un lucru de dorit. Don Genaro și-a scos pălăria și i-a aranjat la loc centura cu o bucată de sfoară pe care a scos-o din pungulița lui, apoi și-a atașat centura de lînă de un ciucure galben fixat pe borul pălăriei.

— Îmi fac un zmeu din pălărie, mi-a spus el.

L-am privit și am știut că glumea. Mă considerasem întotdeauna un expert în zmee. În copilărie făceam zmee foarte complicate și știam că borul pălăriei era prea fragil ca să reziste la vînt. Pe de altă parte, cupa pălăriei era prea adîncă și vîntul ar fi circulat prin ea făcînd imposibilă ridicarea pălăriei de pe sol.

— Nu crezi c-o să zboare, nu-i așa ? m-a întrebat don Juan.

— Știu că n-o să zboare, am spus.

Era o zi cu vînt și don Genaro a alergat în sus pe deal, don Juan ținîndu-i pălăria, apoi don Genaro a tras de sfoară și, al dracului lucru, chiar a zburat.

— Uite, uită-te la zmeu ! a urlat don Genaro.

A săltat de cîteva ori, dar a rămas în aer.

— Nu-ți lua ochii de pe zmeu, a spus don Juan ferm.

O clipă, m-am simțit amețit. Privind la zmeu, mi-am reamintit complet un alt timp ; parcă aș fi înălțat chiar eu un zmeu, așa cum obișnuiam, cînd era o zi cu vînt pe dealurile de la mine de acasă.

Pentru un scurt moment, reamintirea m-a învăluit și am pierdut conștiința trecerii timpului.

L-am auzit pe don Genaro strigînd ceva și am văzut pălăria săltînd în sus și în jos și apoi căzînd la pămînt, unde era mașina mea. Totul s-a întîmplat cu atîta viteză, încît n-am avut o imagine completă a tot ceea ce s-a întîmplat. M-a cuprins amețeala și eram cu mintea pierdută. Ea rămăsese lipită de o imagine foarte confuză. Ori am văzut pălăria lui don Genaro transformîndu-se în mașina mea, ori am văzut pălăria căzînd pe acoperișul mașinii mele. Voiam să cred în a doua variantă, că don Genaro își folosise pălăria pentru a-mi arăta mașina. Nu că ar fi contat cu adevărat, și prima și a doua variantă erau la fel de înfricoșătoare, dar numai că mintea mea se agăța de acel detaliu arbitrar, pentru a-mi menține echilibrul mintal original.

— Nu te lupta cu ea, l-am auzit pe don Juan spunînd.

Simțeam că ceva din mine era gata să iasă la suprafață. Gînduri și imagini veneau în unde necontrolabile, parcă aș fi fost adormit. Am privit mașina, înlemnit. Stătea pe o zonă pietroasă și plată, la vreo treizeci de metri. Arăta efectiv de parcă ar fi pus-o cineva acolo. Am alergat spre ea s-o examinez.

— Pe toți dracii ! a exclamat don Juan. Nu privi la mașină. Oprește lumea !

Apoi ca într-un vis, l-am auzit strigînd :

— Pălăria lui Genaro ! Pălăria lui Genaro !

Am privit la ei. Mă fixau direct cu privirea. Ochii lor erau pătrunzători. Am simțit o durere în stomac, m-a cuprins o durere de cap instantanee și mi s-a făcut rău.

Don Juan și don Genaro m-au privit curioși. Am stat o vreme lîngă mașină și apoi, aproape automat, am descuiat ușa și i-am dat voie lui don Genaro să stea pe locul din spate. Don Juan l-a urmat și s-a așezat lîngă el. M-am

gîndit că era ciudat, pentru că de obicei el stătea pe locul din față.

Am condus mașina spre casa lui don Juan într-un fel de ceață. Nu eram deloc în apele mele. Stomacul mi-era foarte deranjat și sentimentul de greață mi-a surpat tot echilibrul. Am condus mecanic.

I-am auzit pe don Juan și pe don Genaro pe locul din spate rîzînd și chicotind ca niște copii. L-am auzit pe don Juan întrebîndu-mă :

— Ne apropiem ?

În acel moment am privit deliberat drumul. Eram, de fapt, foarte aproape de casa lui.

— Aproape am ajuns, am murmurat.

Ei au urlat de rîs. Dădeau din mîini și își loveau coapsele.

Cînd am ajuns la casă, am sărit automat din mașină și le-am deschis portiera. Don Genaro a ieșit primul și m-a felicitat pentru ceea ce spunea el că a fost cel mai frumos și mai liniștit drum pe care îl făcuse în viața lui. Don Juan a spus la fel. Nu le-am dat prea multă atenție.

Am încuiat mașina și de-abia am ajuns în casă. I-am auzit pe don Juan și pe don Genaro hohotind de rîs înainte să adorm.

19. „Oprirea lumii“

În ziua următoare, imediat ce m-am trezit, am început să-i pun întrebări lui don Juan. El tăia lemne de foc în spatele casei, iar don Genaro nu se vedea nicăieri. A spus că nu era nimic de discutat. Am arătat că reuşisem să rămîn la distanţă şi că observasem înotatul lui don Genaro pe podea fără să vreau, sau să cer vreo explicaţie, dar că reţinerea mea nu mă ajutase să înţeleg ce se întîmpla. Apoi, după dispariţia maşinii, am devenit prins automat în căutarea unei explicaţii logice, dar nici asta nu m-a ajutat. I-am spus lui don Juan că insistenţa mea de a găsi explicaţii nu era ceva dezvoltat de mine însumi, doar ca să fiu dificil, ci era ceva atît de adînc însămînţat în mine, încît depăşea orice altă consideraţie.

— Este ca o boală, am spus.

— Nu există boli, a replicat calm don Juan. Există doar complacere. Şi tu te complaci în a încerca să explici totul. În cazul tău, explicaţiile nu mai sînt necesare.

Am insistat explicîndu-i că eu puteam funcţiona doar în condiţii de ordine şi înţelegere. I-am reamintit că îmi schimbasem drastic personalitatea pe durata colaborării noastre şi condiţia care făcuse posibilă această schimbare

era că fusesem capabil să-mi explic motivele acestei schimbări.

Don Juan a rîs încet. N-a vorbit multă vreme.

— Ești foarte abil, a spus el în final. Te întorci acolo unde ai fost tot timpul. Totuși, de data asta ești terminat. Nu mai ai unde să te întorci. Eu n-o să-ți mai explic nimic. Tot ce a făcut Genaro ieri a făcut-o corpului tău ; așa că lasă-ți corpul să decidă ce și cum.

Tonul lui don Juan era prietenos, dar neobișnuit de detașat și asta m-a făcut să mă simt într-o singurătate copleșitoare. Mi-am exprimat sentimentul de tristețe. El a zîmbit. Degetele lui mi-au prins ușor mîna.

— Amîndoi sîntem niște ființe care vor muri, a spus el ușor. Nu mai este timp pentru ceea ce sîntem obișnuiți să facem. Acum trebuie să-ți angajezi toată „acțiunea" învățată și să „oprești lumea".

El mi-a prins iar mîna. Atingerea lui era fermă, dar prietenoasă ; era ca o reasigurare că el avea pentru mine grijă și afecțiune și, în același timp, îmi dădea impresia unui scop decis.

— Acesta este gestul meu pentru tine, a spus el, menținîndu-și strînsoarea pe mîna mea o clipă. Acum trebuie să te duci singur în munții aceia prietenoși. A indicat cu bărbia spre o lamă de munți îndepărtați, dinspre sud-est.

A spus că trebuia să rămîn acolo pînă cînd corpul meu va renunța și apoi să mă întorc la casa lui. Mi-a dat de înțeles că nu voia să mă lase să mai adaug ceva, sau să mai aștept, împingîndu-mă încet spre mașină.

— Ce va trebui să fac acolo ? am întrebat.

Nu mi-a răspuns, dar m-a privit, dînd din cap.

— Gata cu asta, a spus el în final.

Apoi a indicat cu degetul spre sud-est.

— Du-te acolo, a spus el scurt.

Am condus spre sud și apoi spre est, urmînd drumurile pe care mersesem întotdeauna cu don Juan. Am parcat mașina lîngă locul unde se termina drumul de țară și apoi am luat-o pe o potecă familiară, pînă am ajuns pe un platou înalt. Nu aveam nici o idee ce să fac acolo. Am început să dau tîrcoale, căutînd un loc de odihnă. Brusc, am devenit conștient de o zonă mică din stînga mea. Parcă compoziția chimică a solului era diferită în acel punct, totuși, cînd îmi focalizam privirea asupra lui, nu se observa nimic care să denote această diferență. Am stat la cîțiva pași de el și am încercat să „simt" așa cum îmi recomandase întotdeauna don Juan.

Am stat nemișcat probabil vreo oră. Gîndurile mele au început să se diminueze gradat, pînă cînd nu mai discutam cu mine. Apoi am avut o senzație de enervare. Sentimentul părea să fie îndreptat spre stomacul meu și era mai acut cînd eram cu fața spre punctul respectiv. Eram respins de el și m-am simțit obligat să plec de acolo. Am început să baleiez zona cu ochii încrucișați și, după o scurtă plimbare, am dat peste o lespede mare. M-am oprit în fața ei. Nu era nimic special la piatră care să mă atragă. Nu am detectat nici o culoare specifică sau vreo strălucire pe ea și totuși îmi plăcea. Corpul meu se simțea bine. Am simțit o senzație de confort fizic și m-am așezat o vreme.

Am hoinărit toată ziua pe platoul înalt și în munții din împrejurimi, fără să știu ce să fac, sau ce să aștept. La asfințit, m-am întors la lespede. Știam că, dacă voi petrece noaptea acolo, voi fi în siguranță.

În ziua următoare, m-am aventurat mai departe spre est, în munții înalți. După-masă am ajuns la un alt platou

și mai înalt. Mi s-a părut că mai fusesem acolo. Am privit în jur ca să mă orientez, dar n-am putut recunoaște nici unul dintre piscurile dimprejur. După o alegere atentă a unui loc de odihnă, m-am așezat să mă odihnesc la marginea unei zone pietroase, aride. Acolo m-am simțit foarte cald și liniștit. Am încercat să scot ceva de mîncare din tigva mea, dar era goală. Am băut puțină apă. Era caldă și stătută. M-am gîndit că nu mai aveam altceva de făcut decît să mă întorc la casa lui don Juan și am început să deliberez dacă să pornesc, sau nu, înapoi. M-am întins pe stomac și mi-am rezemat capul pe braț. Nu m-am simțit în largul meu și mi-am schimbat de mai multe ori poziția, pînă cînd am ajuns cu fața spre vest. Soarele era deja jos. Ochii mei erau obosiți. Am privit jos, la sol, și am prins în unghiul vederii mele un gîndac mare și negru. A apărut din spatele unei pietricele, împingînd o bilă de bălegar dublă ca mărime. I-am urmărit mișcările multă vreme. Insecta nu părea îngrijorată de prezența mea și continua să împingă greutatea ei deasupra pietrelor, rădăcinilor, denivelărilor și protuberanțelor din sol. Atît cît îmi dădeam seama, gîndacul nu era conștient de prezența mea ; gîndul acesta a declanșat o serie de evaluări raționale despre natura lumii insectei, ca opusă lumii mele. Eu și gîndacul eram în aceeași lume și evident că lumea nu era la fel pentru amîndoi. M-am scufundat în urmărirea lui și m-am minunat de forța gigantică necesară pentru a-și căra încărcătura peste pietre și prin crăpături.

Am urmărit multă vreme insecta și apoi am devenit conștient de tăcerea din jurul meu. Doar vîntul sîsîia printre ramurile și frunzele tufișurilor. Am privit în sus, m-am întors spre stînga într-o manieră rapidă și involuntară și am prins licărirea unei umbre, sau a unei sclipiri la cîțiva

pași. La început nu i-am dat nici o atenție, dar apoi mi am dat seama că licărirea s-a aflat în stînga mea. M-am întors iar brusc și am fost în stare să percep clar o umbră pe piatră. Am avut senzația ciudată că umbra a alunecat instantaneu în jos și solul a absorbit-o, așa cum sugativa usucă o picătură de cerneală. Mi-a trecut un fior pe spate. M-am gîndit că moartea ne urmărea pe mine și pe gîndac.

Am privit iar la insectă, dar n-am putut s-o găsesc. M-am gîndit că ajunsese probabil la destinația ei și că își aruncase încărcătura într-o gaură din sol. Mi-am pus fața pe o piatră netedă.

Gîndacul a ieșit dintr-o gaură adîncă și s-a oprit la cîțiva centimetri de fața mea. Părea că mă privește și, pentru o clipă, am simțit că a devenit conștient de prezența mea, probabil așa cum eram și eu conștient de moartea mea. Am simțit un tremur. Gîndacul și cu mine nu eram deloc diferiți. Moartea, ca o umbră, ne dădea tîrcoale la amîndoi din spatele bolovanului. Am avut un moment extraordinar de exaltare. Eu și gîndacul ne aflam la egalitate. Nici unul dintre noi nu era mai bun decît celălalt. Moartea noastră ne făcea egali.

Bucuria și exaltarea mea erau atît de copleșitoare, încît am început să plîng. Don Juan avea dreptate. El avusese întotdeauna dreptate. Trăiam într-o lume foarte misterioasă și, ca oricine altcineva, eram o ființă foarte misterioasă și totuși nu eram mai important decît un gîndac. Mi-am șters ochii, iar în timp ce îi ștergeam cu dosul mîinii, am văzut un om, sau ceva care avea forma unui om. Era în dreapta mea, la vreo cincizeci de metri. M-am ridicat în capul oaselor și m-am forțat să-l văd. Soarele era aproape la orizont și mă oprea să obțin o viziune limpede. În acel moment, am auzit un mîrîit deosebit.

Aducea cu sunetul îndepărtat al unui avion cu reacţie. Cînd mi-am focalizat atenţia pe el, mîrîitul s-a accentuat şi s-a transformat într-un bîzîit metalic ascuţit şi apoi s-a înmuiat, pînă cînd a devenit un sunet melodios, hipnotizant. Melodia era ca vibraţia unui curent electric. Imaginea care mi-a venit în minte era că două sfere electrizate se atingeau, sau că două blocuri metalice pătrate electrizate se frecau unul de altul şi apoi se opreau cu o lovitură înăbuşită, cînd erau perfect la nivel. M-am forţat iar să văd dacă puteam distinge persoana care părea că se ascunde de mine, dar n-am putut detecta decît o formă întunecată în tufişuri. Mi-am acoperit ochii, punîndu-mi mîinile deasupra lor. Strălucirea luminii soarelui s-a schimbat în acel moment şi apoi mi-am dat seama că ceea ce vedeam era o iluzie optică, un joc al umbrelor şi al frunzişului.

Mi-am mişcat privirea şi am văzut un coiot traversînd calm cîmpul. Se afla pe lîngă punctul unde mi s-a părut că văd omul. S-a mişcat cam cincizeci de metri înspre sud şi apoi s-a oprit, s-a întors şi a început să meargă spre mine. Am urlat de cîteva ori ca să-l sperii, dar a continuat să vină spre mine. Am avut un moment de nelinişte. M-am gîndit că s-ar putea să fie turbat şi m-am gîndit chiar să culeg nişte pietre ca să mă apăr în caz de atac. Cînd animalul era la vreo trei-patru metri depărtare, am observat că nu era deloc agitat ; dimpotrivă, părea calm şi neînfricat. Şi-a încetinit mersul, oprindu-se de-abia la vreun metru şi jumătate de mine. Ne-am privit şi apoi coiotul a venit şi mai aproape. Ochii lui maro erau prietenoşi şi limpezi. M-am aşezat pe pietre şi coiotul stătea aproape atingîndu-mă. Eram încremenit. Nu văzusem niciodată un coiot sălbatic atît de aproape şi singurul gînd care mi-a

trecut în acel moment prin cap a fost să-i vorbesc. Am început așa cum i-ai vorbi unui cîine prieten. Și apoi mi s-a părut că și coiotul îmi „vorbea". Am avut certitudinea absolută că el spusese ceva. M-am simțit derutat, dar nu am avut timp să-mi studiez sentimentele, pentru că el a „vorbit" iar. Animalul nu-și exprima cuvintele așa cum sînt obișnuit să le aud exprimate de ființele umane, era mai degrabă o „senzație" că vorbea. Dar nu era ca sentimentul pe care-l ai cînd un animal favorit pare să comunice cu stăpînul lui. Coiotul a spus efectiv ceva ; semăna cu un gînd și cumunicarea aceea a părut foarte asemănătoare cu o propoziție. Eu spusesem : „Ce faci, micule coiot ?" și mi s-a părut că am auzit animalul răspunzînd : „ Eu, foarte bine, dar tu ?" Apoi coiotul a repetat propoziția și eu am sărit în picioare. Animalul n-a făcut nici o mișcare. Nu a fost nici măcar surprins de saltul meu brusc. Ochii lui erau în continuare prietenoși și limpezi. S-a întins pe stomac, și-a înclinat capul și a întrebat : „De ce ți-e frică ?" M-am așezat cu fața la el și am purtat cea mai ciudată conversație pe care am avut-o vreodată. În final, el m-a întrebat ce făceam acolo și eu am răspuns că venisem să „opresc lumea". Coiotul a spus *„Que bueno !"* și atunci mi-am dat seama că era un coiot bilingv. Substantivele și verbele din propozițiile lui erau în engleză, dar conjuncțiile și exclamațiile erau în spaniolă. M-am gîndit că mă aflam în prezența unui coiot Chicano. Am început să rîd de toată absurditatea acestor lucruri și am rîs atît de tare, încît am devenit aproape isteric. Apoi m-a lovit toată greutatea imposibilității evenimentului și mintea mea s-a clătinat. Coiotul s-a ridicat și ochii noștri s-au întîlnit. Am privit fix în ei. Am simțit că mă atrag și, brusc, animalul a devenit irizat ; a început să

— Nu era o discuție, a replicat don Juan.

— Atunci, ce era ?

— Corpul tău a înțeles pentru prima dată. Dar tu nu ai reușit să recunoști că în primul rînd nu era un coiot și că în mod sigur nu era o discuție, așa cum discutăm noi.

— Dar coiotul a vorbit cu adevărat, don Juan !

— Uite acum cine vorbește ca un prost. După toți anii ăștia de învățătură, ar trebui să știi mai bine. Ieri ți-ai „oprit lumea" și ai fi putut chiar să „vezi". O ființă magică ți-a spus ceva si corpul tău a fost capabil să înțeleagă ce a spus ea, pentru că lumea dispăruse.

— Lumea era așa cum este astăzi, don Juan.

— Nu, nu era. Astăzi coioții nu-ți spun nimic și nu poți „vedea" liniile lumii. Ieri ai făcut toate astea pentru că s-a oprit ceva în tine.

— Ce anume s-a oprit în mine ?

— Ceea ce s-a oprit ieri în tine a fost ceea ce ți-au spus oamenii că este lumea. Vezi, oamenii ne spun din clipa în care ne naștem că lumea este așa și așa, și așa și pe dincolo și, normal, noi nu avem altă șansă decît să vedem lumea așa cum ne-au spus oamenii că este.

Ne-am privit.

— Ieri lumea a devenit așa cum spun vrăjitorii că este, a spus el. În lumea asta, coioții vorbesc și la fel fac și căprioarele, așa cum ți-am spus eu odată, și la fel fac și șerpii de apă, și copacii, și toate celelalte ființe vii. Dar ceea ce vreau eu ca să înveți este să „vezi". Poate că știi acum că „vederea" apare doar cînd te fofilezi între lumi, lumea obișnuită a oamenilor și lumea vrăjitorilor. Acum ești prins în punctul de mijloc între ele. Ieri ai crezut că ți-a vorbit coiotul. Orice vrăjitor care nu „vede" ar crede același lucru, dar unul care „vede" știe că a crede asta ar

însemna să fie prins în zona vrăjitorilor. În aceeași idee, a nu crede despre coioți că vorbesc ar însemna să fii prins în zona oamenilor obișnuiți.

— Vrei să spui, don Juan, că nici lumea oamenilor obișnuiți, nici lumea vrăjitorilor nu sînt reale ?

— Sînt lumi reale. Ele pot acționa asupra ta. De exemplu, ai fi putut întreba coiotul despre tot ce ai fi dorit să știi și el ar fi fost obligat să-ți dea un răspuns. Singurul lucru trist este că ei nu prea sînt demni de încredere. Coioții înșeală. Este soarta ta să nu ai parte de un animal demn de încredere.

Don Juan a explicat că acel coiot îmi va fi tovarăș pe viață și că în lumea vrăjitorilor nu este de dorit să ai un coiot de tovarăș. El a spus că pentru mine ar fi fost ideal să fi discutat cu un șarpe de apă, deoarece ei sînt niște tovarăși uimitori.

— Dacă aș fi în locul tău, a adăugat el, n-aș avea niciodată încredere într-un coiot. Dar tu ești diferit și ai putea deveni chiar un vrăjitor coiot.

— Ce este un vrăjitor coiot ?

— Unul care obține multe lucruri de la frații lui, coioții.

Am vrut să continui să pun întrebări, dar el a făcut un gest pentru a mă opri.

— Ai văzut liniile lumii, a spus. Ai văzut o ființă luminoasă. Acum ești aproape gata să te întîlnești cu aliatul. Bineînțeles că știi că omul din tufișuri era aliatul. I-ai auzit mugetul, ca sunetul unui avion cu reacție. El o să te aștepte la marginea unei cîmpii, o cîmpie unde o să te duc chiar eu.

strălucească. Ca și cum mintea mea ar fi reluat amintirea unui eveniment care se petrecuse cu zece ani înainte, cînd, sub influența peiotei, am fost martor la metamorfoza unui cîine obișnuit transformat într-o ființă irizată, de neuitat. Era ca și cum coiotul ar fi declanșat amintirea acelui eveniment și aceasta s-a suprapus peste forma coiotului ; coiotul era o ființă luminoasă, fluidă și lichidă. Luminozitatea lui era amețitoare. Am vrut să-mi acopăr ochii cu mîinile, ca să-i protejez, dar nu m-am putut mișca. Ființa luminoasă m-a atins într-o oarecare parte nedefinită a mea și corpul meu a simțit o căldură și o bunăstare indescriptibil de încîntătoare, de parcă atingerea m-ar fi făcut să explodez. Eram încremenit, nu puteam să-mi simt picioarele, sau tălpile, sau orice altă parte a corpului, totuși, ceva mă susținea drept.

Nu am o idee cît de mult am rămas în poziția aceea. În acest timp, ființa luminoasă și vîrful de deal pe care stăteam s-au contopit. Nu aveam gînduri, sau sentimente. Totul se oprise și eu pluteam liber.

Brusc am simțit cum corpul meu a fost atins și apoi a fost învăluit de ceva care mă înflăcăra. Apoi am devenit conștient că soarele strălucea pe mine. Puteam distinge vag o lamă de munți în depărtare, spre vest. Soarele era deja peste orizont. Eu priveam direct în el și apoi am văzut „liniile lumii". Percepeam efectiv cea mai extraordinară bogăție de linii albe, fluorescente, care se încrucișau peste tot în jurul meu. O clipă m-am gîndit că percepeam lumina soarelui așa cum era reflectată de genele mele. Am clipit și am privit iar. Liniile erau constante și se suprapuneau, sau treceau prin tot ce era împrejur. M-am întors și am examinat o lume extraordinar de nouă.

Liniile erau vizibile și constante, chiar dacă nu priveam la soare.

Am stat pe acel vîrf de deal într-o stare de extaz un timp nedefinit, totuși întregul eveniment s-ar fi putut să dureze doar cîteva minute, poate doar atît cît soarele a strălucit înainte să dispară după orizont, dar pentru mine a părut un timp nesfîrșit. Am simțit ceva cald și liniștitor care ieșea din lume și din corpul meu. Am știut că am descoperit un secret. Era atît de simplu. Am simțit un șuvoi necunoscut de sentimente. Niciodată în viața mea nu simțisem o euforie atît de divină, asemenea pace și putere de pătrundere și totuși nu puteam descrie secretul descoperit în cuvinte, sau măcar în gînduri, dar corpul meu îl știa.

Apoi, ori am adormit, ori am leșinat. Cînd am devenit iar conștient de mine, eram întins pe pietre. M-am ridicat. Lumea era așa cum o văzusem întotdeauna. Se întuneca și am început automat s-o iau înapoi spre mașină.

Cînd am sosit în dimineața următoare, don Juan era singur în casă. L-am întrebat despre don Genaro și el a spus că era undeva în vecinătate, cu o problemă. Am început să-i descriu imediat experiențele extraordinare prin care trecusem. El a ascultat cu un interes evident.

— Pur și simplu ai „oprit lumea", a comentat el cînd am terminat.

Am rămas tăcuți o clipă și apoi don Juan a spus că trebuia să-i mulțumesc lui don Genaro pentru că m-a ajutat. El părea să fie neobișnuit de mulțumit de mine. M-a bătut repetat pe spate și a chicotit.

— Dar este de neconceput ca un coiot să vorbească, am spus.

Am rămas tăcuţi multă vreme. Don Juan îşi ţinea mîinile unite pe stomac. Degetele mari i se mişcau aproape imperceptibil.

— Genaro va trebui să meargă şi el cu noi în valea aceea, a spus el brusc. El este cel care te-a ajutat să „opreşti lumea".

Don Juan m-a privit cu ochi pătrunzători.

— O să-ţi mai spun un lucru, a spus şi a rîs. Acum nu contează deloc. Genaro nu ţi-a mutat nici o clipă maşina din lumea oamenilor obişnuiţi, în ziua aceea. El te-a forţat pur şi simplu să priveşti la lume aşa cum fac vrăjitorii şi maşina ta nu era în lumea aceea. Genaro a vrut să-ţi mai înmoaie certitudinea. Clovneriile lui îi spuneau corpului tău despre absurditatea de a încerca să înţelegi totul. Şi cînd şi-a înălţat zmeul, aproape ai „văzut". Ţi-ai găsit maşina şi erai în ambele lumi. Motivul pentru care aproape ne-am înecat rîzînd era că tu credeai cu adevărat că ne duci cu maşina înapoi de unde credeai că ţi-ai găsit-o.

— Dar cum m-a forţat el să văd lumea aşa cum o văd vrăjitorii ?

— Eu eram cu el. Amîndoi cunoaştem lumea aceea. O dată ce cunoşti lumea aceea, tot ce trebuie să faci, pentru a o dezvălui, este să foloseşti acel inel suplimentar cu putere despre care ţi-am spus că îl au vrăjitorii. Genaro poate face asta la fel de simplu cum ai trosni din degete. El te-a ţinut ocupat, întorcînd fiecare piatră, pentru a-ţi abate gîndurile şi i-a permis corpului tău să „vadă".

I-am spus că evenimentele din ultimele trei zile îmi zdruncinaseră, într-o măsură întrucîtva ireparabilă, ideea mea despre lume. Am spus că în timpul celor zece ani în care fusesem asociat cu el, nu fusesem niciodată atît de

mişcat, nici măcar atunci cînd ingerasem plante psiho trope.

— Plantele puterii sînt doar un ajutor, a spus don Juan. Adevăratul lucru este atunci cînd corpul îşi dă seama că poate „vedea". Doar atunci eşti capabil să ştii că lumea pe care o privim în fiecare zi este doar o descriere a lumii. Intenţia mea a fost să-ţi arăt asta. Din nefericire, ţi-a rămas foarte puţin timp înainte ca aliatul să te abordeze.

— Trebuie ca aliatul să mă abordeze ?

— Nu există nici un mod de a te opune. Pentru a „vedea", trebuie să înveţi modul în care vrăjitorii privesc la lume şi astfel aliatul îţi este prezentat, iar o dată realizat acest lucru, el apare.

— Nu ai fi putut să mă înveţi să „văd", fără să-l prezinţi ?

— Nu. Pentru a „vedea", trebuie să priveşti lumea în altă manieră şi singura manieră pe care o cunosc este aceea a vrăjitorului.

20. Călătorie la Ixtlan

Don Genaro s-a întors pe la prînz și, la sugestia lui don Juan, toți trei am mers cu mașina spre munții unde fusesem cu o zi înainte. Am urcat pe aceeași potecă pe care mersesem eu, dar în loc să ne oprim pe platoul înalt, așa cum făcusem eu, am continuat să urcăm, pînă cînd am atins vîrful unor munți mai joși și apoi am început să coborîm într-o vale plată.

Ne-am oprit să ne odihnim pe vîrful unui deal înalt. Don Genaro a ales punctul. M-am așezat automat, așa cum făcusem întotdeauna în compania lor, cu don Juan în dreapta mea și don Genaro în stînga, formînd un triunghi.

Tufișurile pustii acumulaseră o umiditate sclipitoare desăvîrșită. Erau de un verde strălucitor, după un mic duș primăvăratic.

— Genaro o să-ți spună ceva, mi s-a adresat don Juan brusc. O să-ți spună povestea primei întîlniri a lui cu aliatul. Nu-i așa, Genaro ?

În vocea lui don Juan era un ton de îndemn. Don Genaro m-a privit și și-a contractat buzele, pînă cînd gura lui arăta ca o gaură rotundă. Și-a îndoit limba pe cerul gurii și a închis și a deschis gura, de parcă ar fi avut spasme.

Don Juan l-a privit și a rîs tare. Nu știam ce să fac.

— Ce face ? l-am întrebat pe don Juan.

— E o găină ! a spus el.

— O găină ?

— Privește, privește la gura lui. E fundul găinii și e gata să scoată un ou.

Spasmele gurii lui don Genaro păreau că s-au mărit. El avea în ochi o privire ciudată, nebună. Gura lui s-a deschis de parcă spasmele i-ar fi dilatat gaura. A scos un sunet croncănit din gît, și-a îndoit brațele pe piept cu mîinile îndoite spre interior și apoi a scuipat neceremonios niște flegmă.

— La dracu', nu era un ou, a spus el cu o privire îngrijorată.

Poziția corpului lui și expresia de pe fața lui erau atît de ridicole, încît nu m-am putut abține să nu rîd.

— Acum că Genaro aproape a depus un ou, o să-ți spună despre prima lui întîlnire cu aliatul, a insistat don Juan.

— Poate, a spus don Genaro, neinteresat.

L-am rugat să-mi spună.

Don Genaro s-a ridicat, și-a întins brațele și spatele. Oasele lui au trosnit. Apoi s-a așezat iar.

— Eram tînăr cînd am abordat prima dată aliatul, a spus el în final. Îmi amintesc că era după prînz. Eram pe cîmp din zori de zi și mă întorceam acasă. Brusc, din spatele unui tufiș, aliatul a ieșit și mi-a barat drumul. Mă așteptase și mă invita să mă încaier cu el. Am început să mă întorc, pentru a-l lăsa singur, dar mi-a trecut prin cap că eram destul de puternic ca să-l atac. Mi-era frică, totuși. Am simțit un fior pe spate și gîtul mi s-a întărit ca o

scîndură. Apropo, ăsta e semnul că eșt pregătit, vreau să spun, cînd îți înțepenește gîtul.

S-a descheiat la cămașă și mi-a arătat spatele lui. Și-a întărit mușchii gîtului, ai spatelui și brațele. Am observat calitatea superbă a musculaturii lui. Parcă amintirea întîlnirii ar fi activat fiecare fibră de pe torsul lui.

— Într-o astfel de situație, a continuat el, trebuie să-ți închizi întotdeauna gura.

S-a întors spre don Juan și a spus :

— Nu-i așa ?

— Da, a spus don Juan calm. Șocul pe care-l simți atunci cînd prinzi aliatul este atît de mare, încît ți-ai putea înghiți limba, sau ți-ai putea pierde dinții. Corpul trebuie să fie întărit și înfipt bine pe picioare.

Don Genaro s-a ridicat și mi-a arătat poziția : corpul lui s-a înclinat puțin din genunchi, brațele atîrnîndu-i pe laterale, cu degetele ușor încovoiate. Părea relaxat și, totuși, bine înfipt în sol.

A rămas în poziția asta o clipă și cînd m-am gîndit că se va așeza, el a țîșnit brusc înainte, într-un salt uimitor, de parcă ar fi avut arcuri la călcîie. Mișcarea lui a fost atît de bruscă, încît am căzut pe spate ; dar în cădere, am avut senzația clară că don Genaro a prins un om, sau ceva care avea forma unui om.

M-am așezat iar. Don Genaro își menținea încă o tensiune colosală în tot corpul, apoi și-a relaxat brusc mușchii și s-a întors unde stătuse înainte și s-a așezat iar.

— Carlos tocmai ți-a „văzut" aliatul chiar acum, a remarcat don Juan liniștit, dar e încă slab și a căzut.

— L-ai „văzut" ? a întrebat don Genaro pe un ton naiv și și-a lărgit nările.

Don Juan l-a asigurat că îl „văzusem".

Don Genaro a sărit iar înainte cu atîta forță, că am căzut pe o parte. El și-a executat saltul atît de rapid, încît nu puteam spune cu adevărat cum țîșnise în picioare din poziția de șezut, pentru a se repezi înainte.

Amîndoi au rîs tare și apoi don Genaro și-a schimbat rîsul într-un hăulit, replică perfectă a unui coiot.

— Nu te gîndi că trebuie să sari la fel ca Genaro, pentru a-l prinde pe aliat, a spus don Juan pe un ton prevenitor. Genaro sare atît de bine, pentru că are aliatul care îl ajută. Tot ce trebuie să faci este să te înfigi bine în pămînt, pentru a susține impactul. Trebuie să stai pe picioare exact așa cum a stat Genaro înainte să sară, apoi trebuie să sari înainte și să prinzi aliatul.

— Întîi trebuie să-și sărute medalionul, a intervenit don Genaro.

Don Juan a spus cu severitate jucată că nu aveam medalioane.

— Dar notesul lui ? a insistat don Genaro. Trebuie să facă ceva cu notițele lui — să le pună jos undeva înainte să sară, sau poate o să-și folosească notițele ca să bată aliatul.

— Să fiu al dracului ! a spus don Juan aparent surprins. Nu m-am gîndit niciodată la asta. Pun pariu că va fi prima dată cînd un aliat va fi doborît la pămînt cu notițele.

Cînd rîsul lui don Juan și urletele de coiot ale lui don Genaro au încetat, eram cu toții într-o stare foarte bună.

— Ce s-a întîmplat cînd ți-ai apucat aliatul, don Genaro ? am întrebat.

— A fost un șoc puternic, a spus don Genaro după un moment de ezitare.

Părea să-și fi pus gîndurile în ordine.

— Nu-mi imaginasem niciodată că o să fie așa ceva, a continuat el. Era ceva, ceva, ceva... care nu semăna cu nimic ca să-ți pot spune. După ce l-am prins, a început să se rotească. Aliatul m-a făcut să mă răsucesc, dar nu i-am dat drumul. Ne-am răsucit prin aer cu atîta viteză și forță, că nu am mai putut vedea. Totul era în ceață. Rotirea a continuat iar și iar. Brusc, am simțit că stăteam iar pe pămînt. M-am privit. Aliatul nu mă ucisese. Eram întreg. Eram eu ! Apoi am știut că reușisem. În sfîrșit, aveam un aliat. Am sărit în sus și în jos cu încîntare. Ce sentiment ! Ce sentiment a fost ! Apoi am privit în jur, să-mi dau seama unde eram. Împrejurimile mi-erau necunoscute. M-am gîndit că aliatul trebuie să mă fi luat prin aer și m-a aruncat undeva, foarte departe de locul unde începusem să ne rotim. M-am orientat. M-am gîndit la casa mea că ea trebuia să fie spre est, așa că am început să merg în direcția aceea. Era încă devreme. Întîlnirea cu aliatul nu-mi luase prea mult timp. Foarte curînd am găsit o potecă și am văzut o grămadă de bărbați și femei venind spre mine. Erau indieni. M-am gîndit că erau indieni Mazateci. Ei m-au înconjurat și m-au întrebat unde mă duc. Mă duc acasă, la Ixtlan, le-am spus eu. „Și te-ai pierdut ?" a întrebat cineva. „Da, am spus. De ce ?" „Pentru că Ixtlan nu e în direcția aceea. Ixtlan e în direcție opusă. Și noi mergem acolo, a spus altcineva. Hai cu noi ! au spus toți. Avem mîncare !"

Don Genaro s-a oprit din vorbă și m-a privit, parcă ar fi așteptat să-i pun o întrebare.

— Ei, ce s-a întîmplat ? am întrebat. Te-ai dus cu ei ?

— Nu, nu m-am dus, a spus el. Pentru că nu erau reali. Am știut imediat, în clipa în care au venit la mine. Era ceva în vocile lor, în prietenia lor, care i-a dat de gol, în special cînd au vrut să merg cu ei. Așa că am fugit. Ei

m-au strigat și m-au rugat să mă întorc. Rugămințile lor au devenit obsedante, dar am continuat să fug de ei

— Cine erau ? am întrebat.

— Oameni, a replicat don Genaro scurt. Doar că nu erau reali.

— Erau ca niște vedenii, a explicat don Juan. Ca niște fantome.

— După ce am mers o vreme, a continuat don Genaro, am devenit mai încrezător. Știam că Ixtlan era în direcția în care mergeam. Și apoi am văzut doi bărbați venind pe potecă spre mine. Și ei păreau să fie indieni Mazateci. Aveau un măgar încărcat cu lemne de foc. Au trecut pe lîngă mine și au murmurat : „Bună ziua". „Bună ziua !" am răspuns și am continuat să merg. Nu mi-au dat nici o atenție și și-au continuat drumul. Mi-am încetinit mersul și m-am întors liniștit spre ei, să-i privesc. Mergeau fără să mă bage în seamă. Păreau să fie reali. Am alergat după ei urlînd : „Stați, stați !" Ei și-au ținut măgarul și s-au oprit de fiecare parte a animalului, parcă ar fi protejat încărcătura. „Sînt pierdut în munții ăștia, le-am spus. Care este drumul spre Ixtlan ?" Ei au indicat direcția în care mergeau. „Ești foarte departe, a spus unul dintre ei. Este pe partea cealaltă a munților aceștia. O să-ți trebuiască trei-patru zile ca să ajungi acolo." Apoi s-au întors și au plecat. Am simțit că aceștia erau indieni reali și i-am rugat să mă ia cu ei. Am mers o vreme împreună și apoi unul dintre ei a scos o legătură cu mîncare și mi-au dat și mie. Am înghețat pe loc. Era ceva teribil de ciudat în modul în care îmi oferea el de mîncare. Corpul meu s-a simțit înspăimîntat, așa că am sărit înapoi și am început să fug. Ei au spus amîndoi că voi muri în munți, dacă nu mergeam cu ei și au încercat să mă convingă să vin cu ei.

Rugămințile lor erau de asemenea obsedante, dar am fugit de ei cu toată forța. Am continuat să merg pe jos. Apoi am știut că eram pe drumul bun spre Ixtlan și că fantomele acelea încercau să mă întoarcă din drum. Am numărat opt ; ei trebuie să fi știut că hotărîrea mea era de nestrămutat. Stăteau lîngă drum și mă priveau cu ochi rugători. Majoritatea n-au spus nici un cuvînt ; totuși, femeile erau mai îndrăznețe și mă rugau. Cîteva dintre ele mi-au arătat chiar și mîncare și alte bunătăți pe care trebuiau să le vîndă, ca niște negustori inocenți, pe marginea drumului. Nu m-am oprit și nici nu m-am uitat la ele. Spre seară am ajuns într-o vale pe care păream că o recunosc. Îmi era cumva familiară. M-am gîndit că mai fusesem acolo înainte, dar dacă era așa, atunci mă aflam la sud de Ixtlan. Am început să caut semne în teren ca să mă orientez și să-mi corectez drumul, cînd am văzut un copil indian păzind niște capre. Avea probabil vreo șapte ani și era îmbrăcat așa cum fusesem și eu la vîrsta lui. De fapt, el îmi reamintea de mine, păzind cele două capre ale tatălui meu. L-am urmărit o vreme ; băiatul vorbea singur, așa cum făceam și eu, apoi le vorbea caprelor. Din ceea ce știam despre păzitul caprelor, el era bun la asta. Era perseverent și atent. Nu răzgîia caprele, dar nu era crud cu ele. Am decis să-l strig. Cînd i-am vorbit cu voce tare, el a sărit și a fugit la o lespede și m-a privit de acolo, din spatele unor pietre. Părea că e gata să fugă pentru a-și salva viața. L-am plăcut. Părea că îi e frică și, totuși, a găsit timp să ascundă caprele de mine. Am vorbit cu el multă vreme ; am spus că eram pierdut și că nu știam drumul spre Ixtlan. Am întrebat de numele locului unde eram și el a spus numele care credeam eu că este. Asta m-a făcut foarte fericit. Mi-am dat seama că nu mai eram

pierdut și m-am gîndit la puterea pe care o avea aliatul, pentru a mă transporta fizic atît de departe într-un timp atît de scurt, cît ai clipi. I-am mulțumit băiatului și am început să merg. El a ieșit liniștit din ascunzătoarea lui și și-a condus caprele pe o potecă aproape de neobservat. Poteca părea să ducă în vale. Am mers spre el și a sărit în tufișuri, cînd m-am apropiat prea mult. L-am lăudat că era atît de atent și am început să-i pun niște întrebări. „Unde duce poteca asta ?" am întrebat. „Jos", a spus el. „Unde stai ?" „Acolo, jos." „Sînt multe case acolo ?" „Nu, doar una." „Unde sînt celelalte case ?" Băiatul a indicat spre cealaltă parte a văii cu indiferență, așa cum fac băieții de vîrsta lui. Apoi a început să meargă în jos, pe potecă, cu caprele lui. „Stai, i-am spus băiatului. Sînt foarte obosit și înfometat. Du-mă la părinții tăi." „Nu am părinți", a spus micuțul și asta m-a șocat. Nu știu de ce vocea lui m-a făcut să ezit. Băiatul, observîndu-mi ezitarea, s-a oprit și s-a întors spre mine. „Nu este nimeni acasă, a spus el. Unchiul meu este plecat cu soția pe cîmp. Este destulă mîncare. Destulă. Hai cu mine." M-am simțit aproape trist. Băiatul era și el o fantomă. Tonul vocii și zelul l-au trădat. Fantomele erau acolo ca să mă prindă, dar nu mi-era frică. Eram încă amorțit de întîlnirea mea cu aliatul. Îmi venea să mă supăr pe aliat, sau pe fantome, dar cumva nu puteam să mă supăr așa cum făceam înainte, așa că am renunțat. Apoi am vrut să mă întristez, pentru că-mi plăcuse băiatul, dar n-am reușit, așa că a trebuit să renunț și la asta. Brusc, mi-am dat seama că aveam un aliat și că fantomele nu-mi puteau face nimic. Am urmat băiatul pe potecă. Alte fantome au apărut ușor și au încercat să mă facă să cad în prăpăstii, dar voința mea era mai puternică decît a lor. Ele trebuie să fi sesizat asta,

pentru că au încetat să mă mai urmărească. După o vreme, stăteau pur și simplu lîngă drumul meu ; din cînd în cînd, unele dintre ele săreau la mine, dar eu le opream cu voința mea. Și apoi, au încetat să mă mai deranjeze.

Don Genaro a rămas tăcut o vreme.

Don Juan m-a privit.

— Ce s-a întîmplat după aceea, don Genaro ? am întrebat.

— Am continuat să merg, a spus el liniștit.

Se părea că el își terminase povestea și nu mai era nimic de adăugat.

L-am întrebat de ce faptul că ele îi ofereau de mîncare era un indiciu că erau fantome.

El n-a răspuns. L-am întrebat mai departe dacă era un obicei printre indienii Mazateci să nege că ar avea de mîncare, sau să fie foarte îngrijorați de problema mîncării.

El a spus că tonul vocilor lor, zelul lor de a-l atrage și maniera în care discutau fantomele despre mîncare erau niște idei — și el știa asta, pentru că aliatul lui îl ajuta. El a declarat că el singur nu ar fi observat aceste particularități.

— Erau fantomele acelea aliați, don Genaro ? am întrebat.

— Nu. Erau oameni.

— Oameni ? Dar ai spus că erau fantome.

— Am spus că nu mai erau reali. După întîlnirea mea cu aliatul, nimic nu mai era real.

Am rămas tăcuți o vreme.

— Care a fost concluzia finală a experienței, don Genaro ? am întrebat.

— Rezultatul final ?

— Vreau să spun, cînd și cum ai ajuns în final la Ixtlan ?

Amîndoi au izbucnit în rîs în același timp.

— Deci ăsta este rezultatul final pentru tine, a remarcat don Juan. Atunci, hai s-o spunem așa. Nu a existat nici un rezultat final al călătoriei lui Genaro. Nu va fi niciodată un rezultat final. Genaro este încă pe drumul spre Ixtlan !

Don Genaro m-a privit cu ochi pătrunzători și apoi și-a întors capul să privească în depărtare, spre sud.

— Nu voi ajunge niciodată la Ixtlan, a spus el.

Vocea lui era fermă, dar moale, aproape un murmur.

— Totuși, în sentimentele mele... în sentimentele mele, uneori cred că sînt la un pas de a ajunge. Cu toate acestea, nu voi ajunge niciodată. În călătoria mea nu găsesc nici măcar semnele de teren cu care eram familiar. Nimic nu mai este la fel.

Don Juan și don Genaro s-au privit. Era ceva atît de trist în privirea lor.

— În călătoria mea spre Ixtlan, găsesc doar călători fantomă, a spus el ușor.

L-am privit pe don Juan. Nu înțelesesem ce voia să spună don Genaro.

— Tot ce găsește Genaro în drumul lui spre Ixtlan este doar o ființă efemeră, a explicat don Juan. Să te luăm pe tine, de exemplu. Ești o fantomă. Sentimentele și zelul tău sînt acelea ale oamenilor. De aceea spune el că întîlnește doar fantome în călătoria lui spre Ixtlan.

Mi-am dat brusc seama că toată călătoria lui don Genaro era o metaforă.

— Atunci, călătoria ta spre Ixtlan nu este reală, am spus.

— Este reală ! a intervenit don Genaro. Călătorii nu sînt reali.

El a indicat spre don Juan cu o mișcare a capului și a spus accentuînd :

— Acesta este singurul care este real. Lumea este reală doar cînd sînt cu el.

Don Juan a zîmbit.

— Genaro îți spunea povestea asta, a spus don Juan, pentru că ieri ți-ai „oprit lumea" și el crede că ai și „văzut", dar ești atît de prost, că nu știi sigur. Continuu să-ți spun că ești ciudat și că, mai devreme sau mai tîrziu, o să „vezi". În orice caz, în următoarea ta întîlnire cu aliatul, dacă va fi o altă dată pentru tine, va trebui să te iei la trîntă cu el și să-l îmblînzești. Dacă supraviețuiești șocului, și sînt sigur că vei reuși, deoarece ești puternic și ai trăit ca un luptător, o să te afli pe un tărîm necunoscut. Apoi, deoarece așa este firesc pentru noi, primul lucru pe care vei dori să-l faci va fi să te întorci la Los Angeles. Dar nu există drum de întoarcere la Los Angeles. Ceea ce a rămas acolo este pierdut pentru vecie. Din acel moment, bineînțeles, vei fi un vrăjitor, dar asta nu ajută ; în acel moment, ceea ce este important pentru noi toți este faptul că tot ce iubim, sau urîm, sau dorim, a fost lăsat în urmă. Totuși, sentimentele unui om nu mor și nu se schimbă, iar vrăjitorul începe drumul său înapoi spre casă, știind că nu va ajunge, știind că nici o putere de pe pămînt, nici chiar moartea lui nu-l va trimite la locul, la lucrurile și oamenii pe care i-a iubit. Asta ți-a spus Genaro.

Explicația lui don Juan a fost ca un catalizator ; impactul deplin al poveștii lui don Genaro m-a lovit brusc, cînd am început să leg povestea de viața mea.

— Dar oamenii pe care îi iubesc ? l-am întrebat pe don Juan. Ce se va întîmpla cu ei ?

— Ei vor fi lăsați toți în urmă, a spus el.

— Dar nu există nici un mod de a-i reține ? Nu aș putea să-i salvez și să-i iau cu mine ?

— Nu. Aliatul tău te va răsuci pe tine singur, în lumi necunoscute.

— Dar aș putea să mă întorc la Los Angeles, nu-i așa ? Aș putea lua autobuzul, sau un avion să merg acolo. Los Angeles ar fi încă acolo, nu-i așa ?

— Bineînțeles, a spus don Juan rîzînd. La fel vor fi și Manteca și Temecula și Tucson.

— Și Tendre, a adăugat don Genaro cu mare seriozitate.

— Și Piedras Negras și Tranquitas, a spus don Juan, zîmbind.

Don Genaro a adăugat alte nume și la fel a făcut și don Juan ; și s-au cufundat în enumerarea unei serii foarte hilare de nume incredibile de orășele și orașe.

— Învîrtitul cu aliatul tău va schimba ideea ta despre lume, a spus don Juan. Ideea este totul ; și cînd asta se schimbă, lumea însăși se schimbă.

El mi-a reamintit că îi citisem odată un poem și a vrut să i-l recit. M-a îndemnat cu cîteva cuvinte din el și mi-am amintit că i-am citit cîteva poeme de Juan Ramon Jimenez. Cel la care se referea era intitulat *El viajo definitivo* (Călătoria definitivă). L-am recitat :

> ...and I will leave. But the birds stay, singing :
> and my garden will stay, with it's green tree,
> with it's water well.
> Many afternoons the skies will be blue and placid,

and bells in the belfry will chime,
as they are chiming this very afternoon.
The people who have loved me will pass away,
and the town will burst anew every year.
But my spirit will always wander nostalgic
in the same recondite corner of my flowery garden,

...și voi pleca. Dar păsările vor rămîne, cîntînd,
și grădina mea va rămîne,
cu copacu-i verde,
și izvoru-i rece.
Multe fi-vor după-amiezele cu cer albastru blînd,
iar clopotele vor suna în clopotniță
așa cum bat în chiar această clipă.
Oamenii care m-au iubit cîndva s-or duce,
și orașul va renaște, mereu altul, în fiece an.
Dar spiritul meu va rătăci mereu nostalgic
prin colțul tainic al grădinii mele în floare.

— Acesta este sentimentul despre care a vorbit Genaro, a spus don Juan. Pentru a fi un vrăjitor, un om trebuie să fie pasionat. Un om pasionat are bunurile lui pămîntești și lucruri dragi lui — dacă nu altceva, atunci fie și numai drumul pe care merge. Iată ce ți-a spus Genaro cu povestea lui : el și-a lăsat legăturile de suflet în Ixtlan — casa, toți ai lui, lucrurile care îi plăceau —, iar acum rătăcește singur cu simțămintele sale ; uneori, așa cum o spune el însuși, aproape că ajunge la Ixtlan. Tuturor ni se întîmplă asta. În cazul lui Genaro e vorba de Ixtlan ; în al tău — de Los Angeles, cît despre mine...

N-am vrut ca don Juan să-mi spună despre el. A făcut o pauză, de parcă mi-ar fi citit gîndul.

Genaro a oftat și a parafrazat primele versuri ale poemului.

— Am plecat. Și păsările au rămas, cîntînd.

Pentru o clipă, am simțit o undă de suferință și o singurătate indescriptibilă cuprinzîndu-ne. Am privit la don Genaro și am știut că, fiind un om pasionat, trebuie să fi avut multe legături ale inimii, atîtea lucruri la care a ținut și pe care le-a lăsat în urmă. Am avut senzația clară că, în acel moment, puterea amintirii lui era pe cale să revină și că don Genaro era gata să plîngă.

Mi-am mutat grăbit privirea. Pasiunea lui don Genaro, singurătatea lui supremă, m-au făcut să plîng.

Am privit la don Juan. El mă fixa cu privirea.

— Doar un luptător poate rezista pe drumul cunoașterii, a spus el. Pentru că arta lui constă în a găsi un echilibru între spaima de a fi om și minunea de a fi om.

Am privit la amîndoi, pe rînd. Ochii lor erau limpezi și pașnici. Adunaseră în ei o undă de nostalgie copleșitoare și cînd erau gata să explodeze în lacrimi pătimașe, au izbutit să le rețină revărsarea. O clipă, am crezut că am „văzut". Am „văzut" singurătatea omului, ca o undă gigantică care înghețase în fața mea, menținută în loc de zidul invizibil al unei metafore.

Tristețea mea era atît de mare, încît m-am simțit euforic. I-am îmbrățișat.

Don Genaro a zîmbit și s-a ridicat. Don Juan s-a ridicat și el și și-a pus ușor mîna pe umărul meu.

— O să te lăsăm aici, a spus el. Fă ce crezi că este potrivit. Aliatul te va aștepta la marginea acestei cîmpii.

A indicat spre o vale întunecată din depărtare.

— Dacă simți că nu este încă timpul, amînă întîlnirea, a continuat el. Nu se cîștigă nimic prin forțarea lucrurilor. Dacă vrei să supraviețuiești, trebuie să ai limpezimea cristalului și să fii absolut sigur de tine.

Don Juan a plecat fără să se uite la mine, dar don Genaro s-a întors de cîteva ori și m-a îndemnat cu o clipire din ochi, sau cu o mișcare a capului, să merg înainte. I-am privit pînă cînd au dispărut în depărtare și apoi m-am dus la mașină și am plecat. Știam că timpul meu nu sosise încă.

Carlos CASTANEDA

Născut la 25 decembrie 1931 la Sao Paolo, Carlos Castaneda a studiat antropologia la Universitatea Californiană din Los Angeles, pe care a absolvit-o în 1962. În anul 1964 a terminat stagiul de pregătire aprofundată (MA), iar în 1970 şi-a luat doctoratul în antropologie. Era încă student cînd s-a supus unui proces de inițiere pentru a deveni un om al cunoaşterii, proces în care l-a avut ca maestru pe don Juan. Experiențele trăite cu acest prilej sînt relatate în mai multe cărți.

De acelaşi autor, în Editura RAO a apărut:

CEALALTĂ REALITATE
(A Separate Reality)

Vor mai apărea:

POVESTIRI DESPRE P[illegible]ERE
(Tales of Powe[illegible]

AL DOILEA CERC AL PUTERII
(The Second Ring of Power)

DARUL VULTURULUI
(The Eagle's Gift)